

Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo

(Revidirana i usklađena za period
2021-2027. godina)

Općina Novo Sarajevo, gradska zajednica u privlačnom ekološkom ambijentu sa izgrađenom infrastrukturom i prepoznatljivim dinamičnim razvojem uslova za ugodno življenje, obrazovanje, poslovanje i prosperitet građana svih generacija.

Sadržaj

SADRŽAJ	2
I. UVOD	7
I.1. METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE	8
II. STRATEŠKA PLATFORMA	9
II.1. SOCIO-EKONOMSKA ANALIZA.....	9
II.1.1. <i>Geografski položaj i karakteristike</i>	9
II.1.1.1. Historijski aspekt razvoja općine Novo Sarajevo	10
II.1.1.2. Prirodna obilježja i resursi.....	10
II.1.2. <i>Demografska analiza</i>	12
II.1.2.1. Broj stanovnika	12
II.1.2.2. Migracije stanovništva	14
II.1.3. <i>Pregled stanja i kretanja u lokalnoj ekonomiji</i>	15
II.1.3.1. Broj i struktura poslovnih subjekata	16
II.1.3.2. Broj i struktura obrta.....	17
II.1.3.3. Kreativna Industrija	18
II.1.3.4. Spoljnotrgovinska razmjena	19
II.1.3.5. Investicije u privredi	19
II.1.3.6. Turizam	20
II.1.4. TRŽIŠTE RADA	22
II.1.4.1. Zaposlenost	22
II.1.4.2. Nezaposlenost.....	22
II.1.4.3. Penzioneri	24
II.1.5. EKONOMSKA KRETANJA U KONTEKSTU UTJECAJA PANDEMIJE COVID-19	26
II.1.6. PREGLED STANJA I KRETANJA U OBLASTI DRUŠTVENOG RAZVOJA	27
II.1.6.1. <i>Obrazovanje</i>	27
II.1.6.1.1. Predškolsko obrazovanje	27
II.1.6.1.2. Osnovno obrazovanje	28
II.1.6.1.3. Inkluzivna nastava	29
II.1.6.1.4. Srednje obrazovanje	30
II.1.6.1.5. Visoko obrazovanje.....	31
II.1.6.2. <i>Kultura i sport</i>	31
II.1.6.3. <i>Zdravstvena zaštita</i>	36
II.1.6.4. <i>Socijalna zaštita</i>	38
II.1.6.5. <i>Stanovanje</i>	41
II.1.6.6. <i>Civilna zaštita</i>	41
II.1.6.7. SIGURNOST GRAĐANA	43
II.1.6.8. CIVILNO DRUŠTVO	45
II.1.7. STANJE JAVNE INFRASTRUKTURE I JAVNIH USLUGA	48
II.1.7.1. Saobraćajna infrastruktura.....	48
II.1.7.2. Elektroenergetska mreža.....	50
II.1.7.3. Telekomunikacije, internet, RTV signal	52
II.1.7.4. Vodovodna mreža	53
II.1.7.5. Odvodnja otpadnih i oborinskih voda	54
II.1.7.6. Toplifikacija	54
II.1.7.7. Komunalni otpad.....	57
II.1.7.8. Groblja	58
II.1.7.9. Administrativne usluge	58
II.1.8. STANJE OKOLIŠA	60
II.1.8.1. Kvalitet zraka	60
II.1.8.2. Vodni resursi	62
II.1.8.3. Stanje zemljišta	62
II.1.8.4. Energijska efikasnost i obnovljivi izvori energije	63
II.1.9. UPRAVLJANJE PROSTOROM	64
II.1.10. ANALIZA BUDŽETA	66

II.2.	STRATEŠKO FOKUSIRANJE	71
2.2.1.	SWOT analiza	71
2.2.2.	Strateški fokusi	73
II.3.	VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA.....	75
III.	PRIORITET I MJERA ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA.....	77
III.1.	PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 1.	78
III. 1.1.	<i>Pregled mjera za prioritet 1.1. Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje</i>	79
Mjera 1.1.1.	<i>Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje</i>	79
Mjera 1.1.2.	<i>Unapređenje promocije lokalne privrede i potencijala za investiranje</i>	79
III. 1.2.	<i>Pregled mjera za prioritet 1.2. Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem</i>	80
Mjera 1.2.1.	<i>Povećanje učinkovitosti programa mjera aktivne politike zapošljavanja</i>	80
Mjera 1.2.2.	<i>Sistemska podrška razvoju privrede sa težištem na sektor kulturnih i kreativnih industrija</i>	80
III. 1.3.	<i>Pregled mjera za prioritet 1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma</i>	81
Mjera 1.3.1.	<i>Razvoj turističke infrastrukture i promocija turističkih potencijala</i>	81
III.2.	PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 2.	81
III. 2.1.	<i>Pregled mjera za prioritet 2.1. Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta</i>	83
Mjera 2.1.1.	<i>Unapređenje kulturnih i sportsko-rekreativnih sadržaja</i>	83
Mjera 2.1.2.	<i>Unapređenje zaštite kulturno-historijskog nasljeđa</i>	83
III. 2.2.	<i>Pregled mjera za prioritet 2.2. Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih</i>	83
Mjera 2.2.1.	<i>Unapređenje inkluzivnog obrazovanja</i>	84
Mjera 2.2.2.	<i>Poboljšanje prostornih i materijalnih uvjeta obrazovnih ustanova</i>	84
Mjera 2.2.3.	<i>Podrška mladima</i>	84
III. 2.3.	<i>Pregled mjera za prioritet 2.3. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga</i>	84
Mjera 2.3.1.	<i>Unapređenje zdravih stilova života</i>	85
Mjera 2.3.2.	<i>Unapređenje socijalne inkluzije</i>	85
III.3.	PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 3.	85
III. 3.1.	<i>Pregled mjera za prioritet 3.1. Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja općine</i>	87
Mjera 3.1.1.	<i>Izrada prostorno – planske dokumentacije</i>	87
III. 3.2.	<i>Pregled mjera za prioritet 3.2. Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša</i>	88
Mjera 3.2.1.	<i>Izrada strateških dokumenata u cilju provođenja mjera zaštite okoliša</i>	88
Mjera 3.2.2.	<i>Podizanje svijesti o zaštiti okoliša</i>	88
III. 3.3.	<i>Pregled mjera za prioritet 3.3. Unaprijediti energijsku efikasnosti i kvalitetu zraka</i>	88
Mjera 3.3.1.	<i>Povećanje energijske efikasnosti javnih objekata</i>	89
Mjera 3.3.2.	<i>Povećanje energijske efikasnosti u privatnim objektima i stambenom sektoru</i>	89
Mjera 3.3.3.	<i>Povećanje energijske efikasnost komunalnih usluga</i>	89
III. 3.4.	<i>Pregled mjera za prioritet 3.4. Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu</i>	89
Mjera 3.4.1.	<i>Unapređenje infrastrukture i usluga za odvojeno prikupljanje otpada</i>	89
Mjera 3.4.2.	<i>Unapređenje usluga vodosnabdijevanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda</i>	90
III. 3.5.	<i>Pregled mjera za prioritet 3.5. Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem</i>	90
Mjera 3.5.1.	<i>Poboljšanje stanja zemljišta</i>	90
III. 3.6.	<i>Pregled mjera za prioritet 3.6. Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja</i>	90
Mjera 3.6.1.	<i>Unapređenje stanja javnih i zelenih površina</i>	90
III. 3.7.	<i>Pregled mjera za prioritet 3.7. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu</i>	91
Mjera 3.7.1.	<i>Poboljšana saobraćajna dostupnost, infrastruktura i sigurnost</i>	91
III.4.	PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 4.	91
III. 4.1.	<i>Pregled mjera za prioritet 4.1. Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem</i>	92
Mjera 4.1.1.	<i>Jačati kapacitete općine u sistemu planiranja i upravljanja razvojem</i>	92
Mjera 4.1.2.	<i>Provesti digitalnu transformaciju javne uprave</i>	93
Mjera 4.1.3.	<i>Osigurati djelotvorno, učinkovito i transparentno upravljanje općinskom imovinom</i>	93
Mjera 4.1.4.	<i>Unapređenje i jačanje saradnje javnog i civilnog sektora (OCD)</i>	93
III. 4.2.	<i>Pregled mjera za prioritet 4.2. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana</i> ..	93
Mjera 4.2.1.	<i>Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja</i>	93
Mjera 4.2.2.	<i>Osiguranje sistemskog pristupa unapređenju sigurnosti građana</i>	93

IV. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI.....	94
V. USKLAĐENOST SA DRUGIM RELEVANTNIM DOKUMENTIMA	97
VI. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR	100
VII. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE	104
VIII. PRILOZI:.....	108
VIII.1. DETALJAN PREGLED MJERA	108
VIII.2. SAŽETI PREGLED STRATEGIJE RAZVOJA	143
VIII.3. DODATNI PRILOZI	143

Nosilac izrade: Općina Novo Sarajevo

Koordinacija: Služba za upravljanje lokalnim razvojem

Učesnici u izradi Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo:

1. Emir Oković, konsultant za strateško planiranje,
2. Nasir Nalić, UNDP,
3. Adnan Hidić, Komisija za strateško planiranje i razvoj Općine,
4. Zlatko Huskić, Komisija za strateško planiranje i razvoj Općine,
5. Elvedin Korora, Komisija za strateško planiranje i razvoj Općine,
6. Faris Šehović, Komisija za strateško planiranje i razvoj Općine,
7. Jasna Nikšić, Služba za upravljanje lokalnim razvojem,
8. Nermina Tipura-Derivić, Služba za upravljanje lokalnim razvojem,
9. Erna Kućanin, Služba za upravljanje lokalnim razvojem,
10. Amar Čolaković, Služba za upravljanje lokalnim razvojem,
11. Faruk Pršeš, Služba za upravljanje lokalnim razvojem,
12. Azra Prašović, Služba za upravljanje lokalnim razvojem,
13. Medina Medić, Služba za upravljanje lokalnim razvojem,
14. Mirela Mandal, Služba za poslove Kabineta Općinskog načelnika,
15. Nejlja Kaliman, Služba za poslove Kabineta Općinskog načelnika,
16. Jelena Ler-Kekić, Služba za investicije i zaštitu okoliša,
17. Siniša Zec, Služba za investicije i zaštitu okoliša,
18. Dženita Mesić, Služba za investicije i zaštitu okoliša,
19. Semra Fejzibegović, Služba za investicije i zaštitu okoliša,
20. Emina Rovčanin, Služba za obrazovanje, kulturu i sport,
21. Bulend Biščević, Služba za obrazovanje, kulturu i sport,
22. Alen Morina, Služba za privredu, budžet i finansije,
23. Almir Isović, Služba za privredu, budžet i finansije,
24. Nihada Pehilj, Služba za privredu, budžet i finansije,
25. Alica Kulaš, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma,
26. Maja Numić, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma,
27. Jadranka Martina-Čampara, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma,
28. Aleksandra Hasečić, Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica,
29. Minela Ferić, Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica,
30. Jasminka Ikanović, Služba za civilnu zaštitu,
31. Enisa Ibrahimović, Služba za boračko-invalidsku zaštitu,
32. Jasmin Milić, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj,
33. Asima Deljanin, Služba za komunalne poslove i stambene poslove i saobraćaj,
34. Nefija Vrebac, Služba za komunalne poslove i stambene poslove i saobraćaj,
35. Harun Rizvanbegović, Sarajevska regionalna razvojna agencije SERDA,
36. Faruk Cerić, Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA,
37. Amela Mulać, Služba za zapošljavanje KS,,
38. Emina Kašmo, Zavod za planiranje razvoja KS,
39. Denis Jamak, ASA banka,
40. Senad Bahor, privatni sektor,
41. Enes Pašić, Vijeće mladih Novo Sarajevo,
42. Marijela Hašimbegović, Općinsko vijeće Novo Sarajevo,
43. Sejdefa Bašić, Fondacija Mozaik,
44. Husein Al-Baldawi, Udruženje poslodavaca BiH,
45. Melisa Hujjić, Udruženje poslovnih žena,
46. Belma Karkelja – Omerović, USPON,
47. Adnan Karamehmedović, JP „ONSA“,

48. Muhamed Sukić, Udruženje zelenih beretki,
49. Meliha Hećo, JU Kantonalni centar za socijalni rad,
50. Maida Haskić, Srednja škola za okoliš i drveni dizajn,
51. Amina Akšamija, KJKP „Park“,
52. Ahmed Busuladžić, KJKP „Vodovod i kanalizacija“,
53. Mirjana Zec, KJKP „Vodovod i kanalizacija“,
54. Amer Mešić, KJKP „Vodovod i kanalizacija“,
55. Emir Naimkadić, Elektroprivreda BiH,
56. Sabina Cokoja, KJKP „Rad“,
57. Edin Čelik, Sarajevogas,
58. Sanela Klarić, Green Council,
59. Faruk Čaluk, Turistička zajednica KS,
60. Elvir Hadžiahmetović, Gradska uprava Grada Sarajeva,
61. Semir Mušinović, Gradska uprava Grada Sarajeva,
62. Amer Sulejmanagić, Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa,
63. Amra Čusto, Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa
64. Minela Džananović, Uduženje „Dajte nam šansu“,
65. Selmir Hadžić, Udruženje defektologa, edukatora-rehabilitatora "STOL",

Strategija razvoja je pripremljena uz podršku Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDLP), koji predstavlja zajednički projekat Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP).

Sadržaj Strategije razvoja, kao i nalazi prikazani u njoj, ne odražavaju nužno stavove ILDP-a, Vlade Švicarske ili UNDP-a.

I. UVOD

Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 32/17 - u daljem tekstu: Zakon) i Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj 74/19 - u daljem tekstu: Uredba) uspostavljen je novi normativno-pravni okvir i metodologija razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Do usvajanja pomenutog normativno-pravnog okvira, razvojno planiranje u Općini Novo Sarajevo je poduzimano na principima planiranja usklađenim sa MIPRO metodologijom.

S obzirom da je Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo 2014-2023. (revidirana za period 2019-2023.) podrazumijevala proces izrade vođen prema principima planiranja po MIPRO metodologiji, stupanjem na snagu novog normativno-pravnog okvira razvojnog planiranja ukazala se potreba usklađivanja i revidiranja strateškog dokumenta. Načelnik Općine Novo Sarajevo donio je Odluku o pokretanju procesa izrade strateškog planiranja Općine Novo Sarajevo broj: 06-19-1459/21 od 24.02.2021. godine, kojom je pokrenut proces izrade Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo za period 2021-2027. godina (u daljem tekstu: Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo), odnosno revidiranja i reprogramiranja postojeće Strategije.

Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo je integrirani, multisektorski strateški dokument koja definira javne politike, usmjerava razvoj teritorije i zacrtanim strateškim ciljevima i prioritetima predstavlja putokaz za sveukupni društveni razvoj. Strategijom razvoja Općine Novo Sarajevo se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za provedbu, praćenje, evaluaciju i izvještavanje.

U sklopu procesa izrade Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo za period 2021-2027. godina (usklađene i revidirane) Načelnik Općine je Rješenjem broj: 06-04-2496/21 od 05.05.2021. godine uspostavio Općinski razvojni tim (ORT) za vođenje participatornog procesa izrade strateškog dokumenta zasnovano na principima održivog razvoja, socijalne uključenosti i metodologijom utvrđenom novim normativno-pravnim okvirom razvojnog planiranja.

Rješenjem Načelnika Općine broj: 06-19-2841/21 od 03.09.2021. godine uspostavljene su sektorske radne grupe. Proces izrade Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo u svim fazama karakterisalo je ostvarivanje zakonskih principa razvojnog planiranja koji obuhvataju: otvoreni metod koordinacije, ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane, vertikalna i horizontalna koordinacija, partnerstvo, javnost i transparentnost u procesu razvojnog planiranja.

U sklopu ostvarivanja zakonskih okvira razvojnog planiranja kroz fazu revidiranja i prilagođavanja strateške platforme potvrđena je aktuelnost utvrđene vizije razvoja zasnovane na specifičnostima Općine Novo Sarajevo.

Vizija razvoja Općine Novo Sarajevo

GRADSKA ZAJEDNICA U PRIVLAČNOM EKOLOŠKOM AMBIJENTU SA IZGRAĐENOM INFRASTRUKTUROM I PREPOZNATLJIVIM DINAMIČNIM RAZVOJEM USLOVA ZA UGODNO ŽIVLJENJE, OBRAZOVANJE, POSLOVANJE I PROSPERITET GRAĐANA SVIH GENERACIJA.

Ostvarivanje vizije razvoja Općine Novo Sarajevo podrazumijeva uspostavu mehanizama u okviru čega su definisana četiri relevantna strateška cilja koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomije,

okoliša, društva i javne uprave istovremeno vodeći računa o nadležnostima utvrđenim kroz principe lokalne samouprave u Federaciji BiH. Strateški ciljevi su ujedno osnova za utvrđivanje prioriteta i mjera i dalje korake razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Općini.

Strateški ciljevi razvoja Općine Novo Sarajevo
1. <i>Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</i>
2. <i>Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj</i>
3. <i>Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša</i>
4. <i>Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor</i>

Proces izrade Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo u svim fazama je usmjeravan i obezbijedio je usklađenost sa drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. godina i Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. godina. Pored koordinacije i usaglašavanja razvojnih prioriteta i politika u odnosu na pomenuti strateški okvir, Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo istovremeno u značajnom obimu odražava i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja utvrđene kroz Okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja za BiH. Izradu Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo za period 2021-2027. godina karakterisala je pojava i negativnih efekata utjecaja pandemije COVID-19, što je relevantno u procesima razvojnog planiranja.

1.1. Metodologija izrade Strategije

Uredbom je uspostavljena metodologija koja propisuje korake u procesu izrade i strukturu strateškog dokumenta. Odlukom o pokretanju procesa izrade strateškog planiranja Općine Novo Sarajevo za period 2021-2027. godina određeno je da proces podrazumijeva usklađivanje i prilagođavanje: perioda važenja Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo sa novim planskim ciklusom; terminologije Strategije sa terminologijom normativno-pravnog okvira; strateške platforme sa novim metodološkim pristupom i konteksta u mjeri u kojoj je relevantno; programskog dijela Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo sa novim metodološkim pristupom.

Izrada Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo (revidirana i prilagođena) je prošla kroz naznačene procese i faze počevši od revidiranja i prilagođavanja strateške platforme i situacione analize, zatim prilagođavanja strateških ciljeva, prioriteta i mjera, identifikacije strateških projekata, provjere međusobne usklađenosti strateških dokumenata, revidiranja i usklađivanja indikativnog finansijskog okvira za implementaciju, definisanja načina implementacije, praćenja, izvještavanja i evaluacije, do zadnje faze koja podrazumijeva usvajanje strateškog dokumenta.

Značajnu podlogu procesu pružila je Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo za period 2014-2023. godina (revidirana za period 2019-2023), Srednjoročna evaluacija Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo (2018), analiza postojećih relevantnih strateških dokumenata i dostupni podaci na nivou Općine. Na bazi pomenutih podloga, prikupljenih ažurnih podataka i provedenih konsultacija utvrđen je Nacrt Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo kao osnova koja je prošla daljnju proceduru do faze usvajanja od strane Općinskog vijeća. U postupku izrade i usvajanja provedene su javne konsultacije u kojima su učešće uzeli socio-ekonomski partneri, vijećnici i zaduženi općinski službenici. U cilju razmatranja revidiranih i usklađenih nalaza socio-ekonomske analize, strateške platforme, prioriteta i mjera kao i razmatranje utvrđenog nacrta održani su radno-konsultativni sastanci.

Rješenjem Općinskog načelnika uspostavljen je Općinski razvojni tim (ORT) zadužen za operativno vođenje svih faza izrade dokumenta. Općinski razvojni tim je vodio procese izrade, poštujući principe razvojnog planiranja i upravljanja razvojem iz člana 4. Zakona. U procesu izrade uspostavljene su radne grupe koje su dale doprinos izradi dokumenta, prije svega u fazi programiranja. Ekspertnu i finansijsku

podršku procesu pružio je Projekat integriranog lokalnog razvoja (ILDP) zajednički projekat Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP BiH) i Švicarske Vlade.

Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo za period 2021-2027. godina (usklađena i revidirana) je kreirana i sadrži sve elemente metodologije utvrđene normativno-pravnim okvirom u Federaciji BiH. Na bazi usklađenosti sa širim strateškim okvirom Općina Novo Sarajevo je u svojim strateškim opredjeljenjima dio ukupnog procesa razvoja u BiH. Konačno, revidirani su strateški ciljevi, prioriteti i mjere što ukupno predstavlja osnovu za daljnji proces implementacije i primjene normativnog okvira razvojnog planiranja.

II. STRATEŠKA PLATFORMA

II.1. Socio-ekonomska analiza

II.1.1. Geografski položaj i karakteristike

Općina Novo Sarajevo je jedna od devet općina Kantona Sarajevo sa površinom od 9,9 km² koja je prostorno smještena u centralni dio „sarajevskog polja“. Do 1992. godine Općina je zauzimala površinu od 47,15 km², što znači da sada 79% prijeratne teritorije pripada entitetu RS. U Kantonu Sarajevo graniči na istoku sa Općinom Centar, na zapadu sa Općinom Novi Grad, na sjeveru sa općinama Centar i Vogošćom, a na jugu sa entitetom RS. Općina Novo Sarajevo je smještena između 43°45'20" i 43°50'39,5" sjeverne geografske širine, te između 18°17'55,6" i 18°23'18,8" istočne geografske dužine. Rastojanje između najsjevernije tačke Općine i najjužnije iznosi 4,5 km, a između zapadne i istočne tačke dužina je 3,75 km. Općina Novo Sarajevo je najgušće naseljena Općina u BiH sa preko 6.470 stanovnika/km².

Kroz teritoriju Općine i to njen centralni dio prolazi saobraćajnica od interesa za Federaciju BiH i to Sarajevo-Ilidža-Mostar. Također kroz teritoriju Općine prolaze i dvije najfrekventnije i najznačajnije saobraćajnice i to Sjeverna i Južna longitudinala, od kojih je Sjeverna djelimično izgrađena. Na području Općine smještena je glavna željeznička i autobuska stanica, a međunarodni aerodrom je udaljen oko 6 km.

Slika 1. Mapa Kantona Sarajevo

Prostor Općine Novo Sarajevo karakterišu dva klimatska tipa. Do 600 m nadmorske visine zastupljena je kontinentalna klima, dok se iznad te visine izdvaja kontinentalno-planinski tip klime. Općina Novo Sarajevo je dio Grada Sarajeva koji je smješten u uskoj kotlini rijeke Miljacke, što mu daje posebne klimatske karakteristike, koje se često značajno razlikuju od klime šireg prostora. Zbog vertikalne razuđenosti reljefa u Sarajevu se mogu izdvojiti padinski i kotlinski dio grada što dovodi do modifikacije klime i pojave mikroklimе pojedinih dijelova grada. Ovakav morfološki sklop terena uzrokuje smanjen intenzitet i učestalost vjetrova, a samim tim i na prirodnu ventilaciju, stvaranje jezera hladnog zraka, inverziju temperature, pojavu toplotnog otoka u užem dijelu grada i pojavu lokalnih vjetrova. Pored navedenog, zimski period karakteriše pojava magle i aero zagađenja.

Prosječna godišnja temperatura je 9,5°C. Najhladniji mjesec je januar sa prosječnom temperaturom -1,3°C, a najtopliji je juli sa srednjom temperaturom od 19.1°C. Prosječna vrijednost relativne vlažnosti iznosi 72%, a najveći prosjek srednjih mjesečnih vrijednosti imaju mjesec decembar (82%) i januar (81%), dok su najmanje prosječne vrijednosti u aprilu i avgustu (65%). Raspodjela zračnih strujanja je u velikoj mjeri uvjetovana reljefom, tako da u Sarajevu prevladavaju istočni (17%) i zapadni (14,6%) vjetrovi, što je svakako u vezi sa otvorenošću sarajevske kotline u smjeru istok-zapad. Vrlo jaki vjetrovi su rijetka pojava, a prosječna brzina vjetra iznosi 2,8m/sec.

II.1.1.1. Historijski aspekt razvoja općine Novo Sarajevo

Odmah poslije Drugog svjetskog rata, teritorij Grada Sarajeva podijeljen je na četiri rejon. Četvrtom rejonu pripadalo je područje današnje Općine Novo Sarajevo. Godine 1952. formiraju se općine užeg i šireg područja grada. Općina Dolac (Novo Sarajevo), Ilidža i Vogošća predstavljale su šire područje Grada Sarajeva. Godine 1955. uvodi se komunalni sistem, kada se prvi put i zvanično spominje Općina Novo Sarajevo.

Period nakon Drugog svjetskog rata karakteriše intenzivna izgradnja i privredni razvoj što je Općinu Novo Sarajevo pozicioniralo kao jednu od najrazvijenijih općina u Bosni i Hercegovini. Pokazatelj razvijenosti između ostalog bila je činjenica da je preko 40% uposlenih bilo zastupljeno u oblasti industrije.

U ratnom periodu tokom opsade Sarajeva (1992-1995) Općina Novo Sarajevo je pretrpila značajne gubitke u stanovništvu, devastiran je veliki broj stambenih i privrednih objekata. Od 1996. godine sa obnovom Grada počeo je proces intenzivne obnove i nove gradnje na području općine, sa intencijom stvaranja i izgradnje moderne urbane općine.

II.1.1.2. Prirodna obilježja i resursi

Najniža tačka nadmorske visine u Općini Novo Sarajevo je prostor Čengiće Vile 519 m i pripada nizijском rejonu (do 550 m.n.v.). Na nadmorskoj visini od 550-700 m.n.v. teren pripada brdskom rejonu, a n.v. iznad 700 m pripada planinskom rejonu. Prosječna nadmorska visina Općine je 667 m.n.v.

Planinski rejon se prostire na sjevernom dijelu Općine gdje se nalazi brdo Hum sa nadmorskom visinom od 816 m. U ovom dijelu Općine nalaze se Gornji Pofalići, Gornji i Donji Velešići. Planinski rejon se sa tog dijela postepeno spušta prema dolini rijeke Miljacke preko brdskog i padinskog dijela općine gdje su formirana naselja, padinska naselja Donjih Pofalića i Gornjih i Donjih Velešića. Nizijski dio Općine smješten je na aluvijalnim naslagama rijeke Miljacke. To je centralni dio Općine i Grada Sarajeva sa prosječnom nadmorskom visinom od 519 m.n.v. gdje su smještena naselja Dolac, Malta, Čengiće Vila I i II, Kvadrant, Željeznička, Kovačići, Grbavica I i II, Hrasno. Odatle se teren naglo diže prema padinskim naseljima Hrasnog brda, Vraca i Gornjih Kovačića.

Prostor Općine se odlikuje vertikalnim profilom, čije se visinske kote kreću od 519 m.n.v. (Č.Vila) do 816 m.n.v (kota Hum).

Nagibi terena Općine Novo Sarajevo (izraženi u %), kreću se u slijedećim procentima:

0-10%.....	40,7%
10-20%.....	18,9%
20-30%.....	20,4%
30-40%.....	13,2%
40-50%.....	5,0%
> 50%.....	1,8%
0-45%.....	96,4%
> 45%.....	3,6%.

Prema gore navedenim nagibima terena i zastupljenošću teritorije Općine u procentima, vidi se da je veliki procenat korisne teritorije koja daje mogućnost planiranja terena za razne vidove proizvodnje, naselja, saobraćajnica, svih inženjersko-građevinskih radova i dr. Na ravne dijelove Općine Novo Sarajevo otpada 25.1%, na istočne ekspozicije otpada 7,6%, na južne (JI,J,JZ) 32,4%, na zapadne 9,5% i sjeverne (SZ,S,SI) otpada 25,4% teritorije Općine.

Na području Općine Novo Sarajevo slabo je razvijena površinska hidrografija. Vodne resurse čini samo jedna rijeka, rijeka Miljacka, koja gravitira prema rijeci Bosni, koja pripada crnomorskom slivu – porječju rijeke Save. Rijeka Miljacka spada u bujične vodotoke sa srednjim godišnjim protjecajem od 5,7 m/s. Njeni minimalni protjecaji su uvećani neprečišćenim otpadnim vodama, koje se direktno ispuštaju u vodotok uzvodno i sukcesivno kroz mnogobrojne ispuste u Sarajevu, što je neminovno uzrokovalo značajnu degradaciju kvaliteta vode.

Značajnih izvorišta na području Općine nema izuzev manjeg vodozahvata u Gornjim Kovačićima koji služi za vodosnadbijevanje. Nalazi se u vodozaštitnoj zoni. Što se tiče podzemnih voda iste se akumuliraju i otječu iz granularne aluvijalne akumulacije u području Sarajevskog polja koje su izgrađene od šljunka, pijeska i gline. Odlikuju se dobrom nosivošću i malim slijeganjima.

Na području Općine utvrđeno je prisustvo raznovrsnih tvorevina mezozoika i kenozoika. Tvorevine mezozoika grade trijasko i jursko-kredne naslage. Trijasko naslage izgrađene su od krečnjaka, pješčara i dolomita. Grade stabilne terene i to su vodopropusne stijene postojanih fizičko-mehaničkih svojstava. Jursko-kredne naslage su izgrađene od naslaga fliša, lapora, pješčara i glinaca. To su stijene promjenljivih fizičko-mehaničkih svojstava gdje je izraženo površinsko raspadanje. Grade stabilne do uslovno stabilne terene. Zauzimaju uglavnom sjeverne dijelove Općine.

Kenozojske tvorevine grade miocenske i kvartarne naslage sarajevske depresije uz riječne tokove. Miocenske naslage su predstavljene neogenim sedimentima gline, lapora i pijeskova (Gornji Velešići, Pofalići). Ovi tereni uglavnom grade uslovno stabilne i nestabilne terene gdje su klizišta dosta česta pojava. Na prostoru općine Novo Sarajevo ima preko 100 registrovanih klizišta, umirenih i saniranih klizišta formiranih na eluvijalno-deluvijalnom pokrivaču na padinskim dijelovima Općine. Kvartne naslage se prostiru kao aluvijalni nanosi u dolini rijeke Miljacke. Izgrađene su od šljunka, pijeska i gline, te grade stabilne terene.

Zaključak

Klima je kontinentalna sa specifičnostima kotlinskog karaktera. Temperature zraka su neujednačene sa značajnim razlikama maksimalnih i minimalnih vrijednosti. Pomenute temperaturne razlike upućuju na potrebu fokusiranja na mjere energetske efikasnosti kojima se mogu ostvariti višestruki rezultati uključujući i klimatske utjecaje. Nameće se potreba izrade planskih dokumenata održivog energetskog i

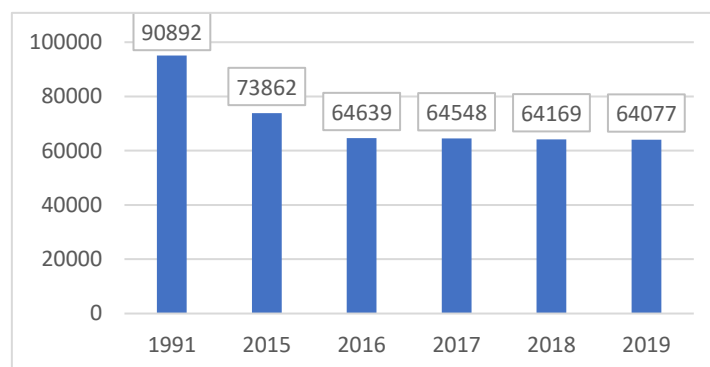
klimatskog razvoja općine.

Analizom nagiba terena vidi se da 3,6 % prostora općine otpada na nagibe terena preko 45%, a 96,4% prostora općine na nagibe terena do 45%, što predstavlja najpovoljniji teren za prostorni razvoj. Ravni dijelovi općine zauzimaju 40,7% površine. Padinski dijelovi općine pokazuju nestabilnost terena i pojavu klizišta, a uzrok je, pored konfiguracije terena, najvećim dijelom neplanska gradnja objekata, podzemne vode i neispravna vodovodna i kanalizaciona infrastruktura. Međutim, ukupna površina teritorije općine je mala što predstavlja ograničavajući faktor razvoju općine. Općina Novo Sarajevo je najgušće naseljena općina u BiH sa preko 6.472 stanovnika/km². Povoljan geografski položaj, dobra saobraćajna povezanost sa drugim regijama i administrativna pripadnost glavnom gradu BiH daju značajnu prednost Općini Novo Sarajevo kada je u pitanju povoljnost teritorije za investicije i razvoj. Geografske i druge prednosti Općine upućuju na razvijanje i unaprjeđivanje prostora stanogradnje, širenje i poboljšanje infrastrukture Općine.

II.1.2. Demografska analiza

II.1.2.1 Broj stanovnika

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Općini Novo Sarajevo zaključno sa 2019. godinom živi 64.077 stanovnika, što je za 29,51% manje u odnosu na 1991. godinu i 13,25% manje u odnosu na 2015. godinu. Gustina naseljenosti iznosi 6.472 st/km² što Općinu Novo Sarajevo stavlja na prvo mjesto u Federaciji BiH i za skoro dvadeset puta (19,89) ima veću gustinu naseljenosti u odnosu na prosječnu gustinu naseljenosti u Kantonu Sarajevo. U posljednjih 5 godina broj stanovnika je u blagom padu i trend smanjenja broja stanovnika je ublažen u odnosu na period prije 2015. godine.

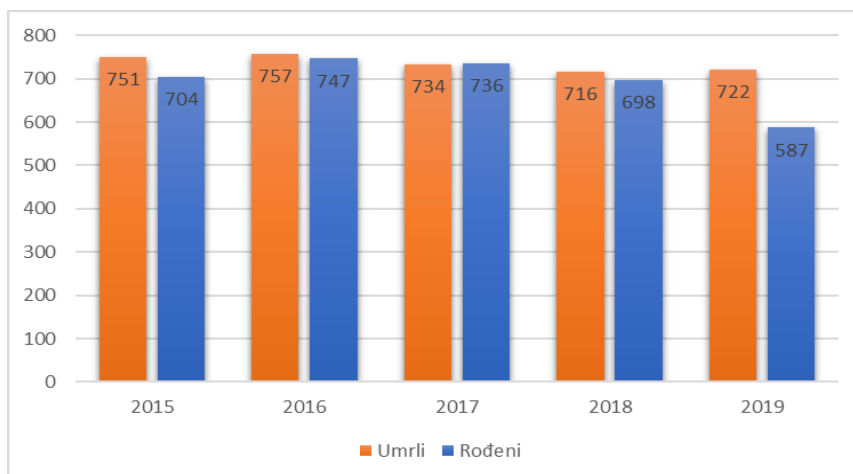

Slika 2. Broj stanovnika Općine Novo Sarajevo u periodu 2015-2019. godina.

Izvor: Federalni zavod za statistiku

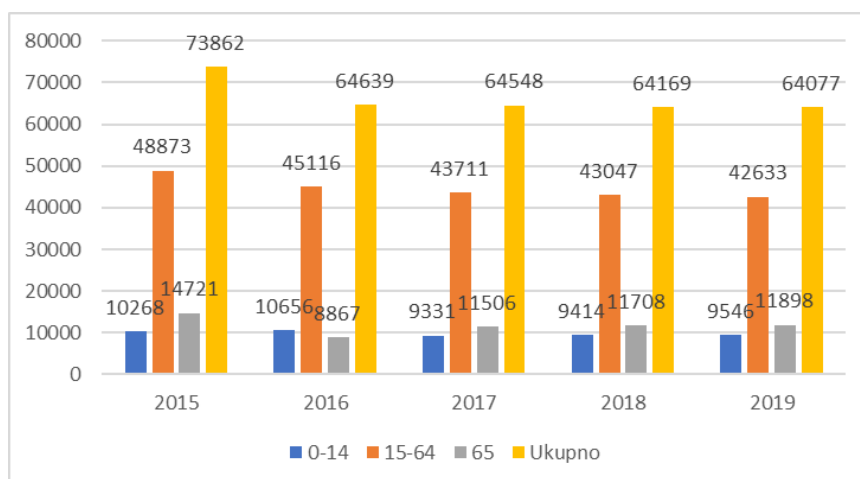
U 2019. godini u Općini Novo Sarajevo je prema podacima Federalnog zavoda za statistiku zabilježena negativna stopa prirodnog priraštaja sa iznosom -2,6 promila, što je znatno nepovoljnije u odnosu na stopu prirodnog priraštaja u Kantonu Sarajevo koja iznosi -0,2 promila. Stopa mortaliteta od 11,8 promila na području Općine Novo Sarajevo je također veća u odnosu na Kantonalni prosjek od 10,5 promila u 2019. godini.

Može se zaključiti da je stanje prirodnog priraštaja na području općine u 2019. godini nešto nepovoljnije u odnosu na 2015. godinu kada je stopa prirodnog priraštaja bila -0,98 promila, što je pokazatelj određenog zastoja u doseljavanju mlađeg i radno sposobnog stanovništva. Sa druge strane, prisutan je odlazak stanovništva i porodica izazvanih ekonomskim migracijama prema evropskim zemljama.

Slika 3. Broj umrlih i rođenih u periodu 2015-2019. godina.
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema strukturi, populacija stanovništva mlađeg od 15 godina starosti u 2019. godini čini 14,89% stanovništva. Grupa stanovnika čija je starost 15-64 godine (radno-sposobno stanovništvo) je zastupljena u procentu od 66,53%, dok populacija stanovništva preko 65 godina čini 18,56%.

Slika 4. Starosna struktura stanovništva 2015-2019. godina.
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema podacima u 2019. godini, procenat populacije mlađe od 14 godina je za 7,04% manji u odnosu na 2015. godinu, ali je također primjetno da je u posljednje tri posmatrane godine (2017-2019) prisutan blagi rast broja ove populacije.

Broj stanovništva ove starosne dobi je izuzetno značajan i utiče na broj obdaništa i osnovnih škola, broj pedijatar i doktora, broj i vrstu sportskih društava koja imaju omladinske pogone, broj rekreacionih sportskih terena, broj i vrstu kulturnih i zabavnih objekata, učešće lokalne vlasti i nevladinog sektora u promociji, zaštiti i edukaciji mladih, saobraćajnu infrastrukturu i zaštitu pješaka. Istovremeno, podaci ukazuju na potrebu razvijanja pronatalitetnih mjera kojima se doprinosi povećanju broja ove i ukupne populacije općine.

Broj radno-sposobnog stanovništva (15-64) je u konstantnom padu, ali je ipak uočljiva činjenica da procenat zastupljenosti u strukturi stanovništva od 66,53% predstavlja povoljnost u smislu kvalitetne

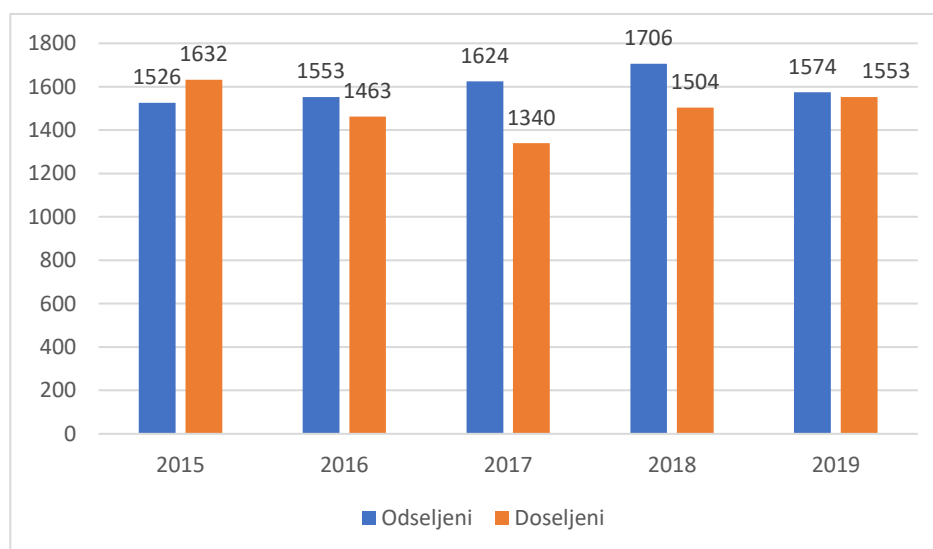
baze budućeg razvoja općine. Kvalitetno razvijenim mjerama potencijal stanovništva ove starosne strukture značajno može doprinijeti razvojnim tendencijama.

U strukturi stanovništva starosne dobi preko 65 godina, u odnosu na 2015. godinu, prisutno je smanjenje od 19,18%. Istovremeno, ako posmatramo period 2016-2019. godina, prisutno je konstantno blago povećanje ove populacije. Možemo zaključiti da pored početnog pada starosti populacije dolazi do rasta starosti stanovništva, što je u svakom slučaju nepovoljan podatak. Sa druge strane ovo predstavlja pokazatelj potrebe razvoja politika usmjerenih na poboljšanja životnog standarda kroz poboljšanje zdravstvene zaštite, organizaciju društava koja će se baviti problemima penzionera, infrastrukturno opremanje prostora za šetnju, rekreaciju, uređenje zelenih površina-parkove i slično. U odnosu na ovu starosnu kategoriju stanovništva, značajnim se pojavljuje potreba razvoja sistema zdravog starenja u odnosu na koje općina Novo Sarajevo iskazuje određene iskorake u razvoju i unaprjeđenju centara za zdravo starenje.

Sa aspekta spolne strukture prema dostupnim podacima prosječno je oko 45,73% muškaraca i 54,27% žena.

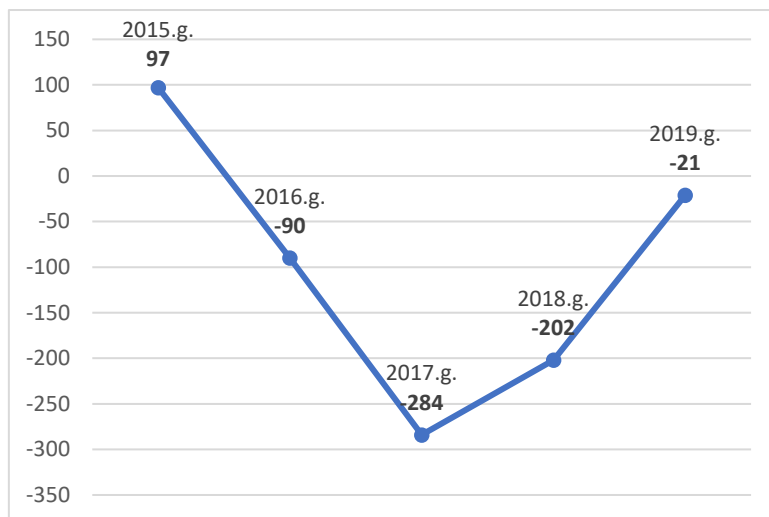
II.1.2.2. Migracije stanovništva

Ukoliko se analizira broj stanovnika iz 1991. godine i uporedi sa brojem stanovnika iz 2019. godine, može se zaključiti da je Općinu Novo Sarajevo napustilo 26.815 osoba što predstavlja umanjeње broja stanovnika za 29,51%, cijeneći i činjenicu da je u administrativnom smislu došlo do smanjenja teritorije općine. Uzimajući u obzir broj stradalih tokom ratnih dešavanja devedesetih godina i procjene migracija stanovništva u inozemstvo, prema zadnjoj procjeni općinske uprave preko 20.000 ljudi sa teritorije Općine Novo Sarajevo se nalazi u dijaspori (prvenstveno u zemljama regije: Hrvatska i Srbija, te u zemljama EU). Zbog nepostojanja mehanizma putem kojeg bi se utvrdio tačan broj dijaspore koji su porijeklom sa područja Općine Novo Sarajevo, ovaj podatak će se i ubuduće bazirati na procjenama općinske uprave sve dok se ne formira registar osoba koje žive u dijaspori.

Slika 5. Migracije stanovništva u Općini Novo Sarajevo za period 2015-2019.g.
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Upoređujući podatke o migraciji stanovništva u Općini Novo Sarajevo vidljiv je odliv stanovništva. U 2015. godini prisutan je bio pozitivan migracioni saldo u vrijednosti od 97, nakon čega godišnje dolazi do negativnog migracionog salda koji je u 2019. godini ublažen i vrijednost migracionog salda je -21.

Slika 6. Migracioni saldo stanovništva 2015-2019. godina.
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Zaključak u oblasti demografskih kretanja

Stanovništvo predstavlja ključni faktor lokalnog razvoja općine. Između ostalog, za Općinu Novo Sarajevo se može reći da je stanovništvo jedan od glavnih resursa na kojem se može temeljiti razvoj općine. Činjenica smanjenja broja stanovništva i negativan priraštaj u općini navodi na potrebu kreiranja mjera usmjerenih u populacijske politike iz okvira nadležnosti lokalne zajednice. To podrazumijeva mjere finansijske i stambene podrške, kao i mjere usmjerene na usklađivanje poroditeljstva sa radnim i drugim obavezama.

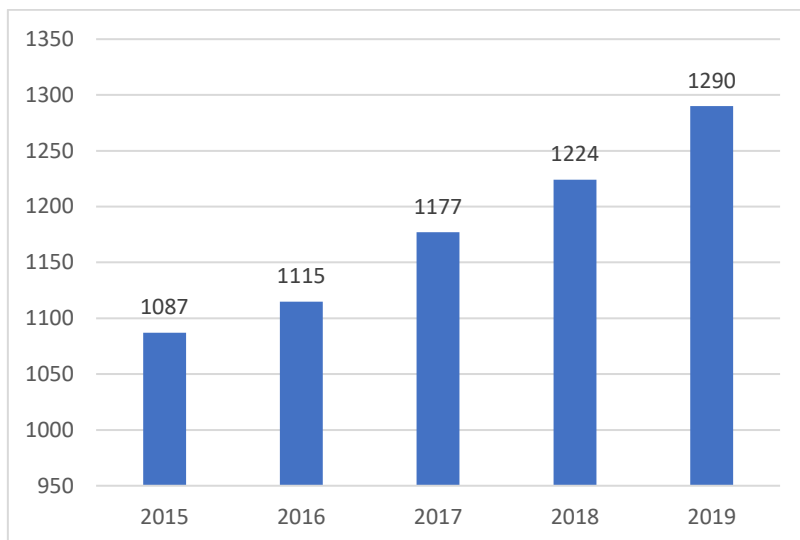
Razvoj populacijske politike na lokalnom nivou podrazumijeva i reorganizaciju unutar općinskih službi sa definisanjem nadležnosti kroz novu ili postojeće službe isključivo usmjerene na porodicu, djecu i mlade u smislu poticanja rađanja, zapošljavanja mladih, razvoj stanovništva kao i praćenje indikatora u toj oblasti. Kroz pomenute mjere je potrebno obratiti pažnju na ranjive porodice. Na ovaj način istovremeno bi se stvorile kvalitetne osnove za podizanje svijesti o značaju populacije.

U posljednjih pet godina općina bilježi i trend demografskog starenja stanovništva što pored navedenih mjera, zahtjeva nastavak razvijanja sistema zdravog starenja sa druge strane.

Po procjenama broj stanovništva u dijaspori je značajan i može predstavljati jedan od ključnih resursa razvoja. Mjere aktivne politike općinskih službi su mogući odgovor stvaranja ambijenta za mobiliziranje potencijala dijaspore, privlačenja investicija i poboljšanje kvalitete života.

II.1.3. Pregled stanja i kretanja u lokalnoj ekonomiji

Na osnovu dostupnih podataka jasno se vidi da po indeksu razvijenosti, koji je u 2019. godini po novoj metodologiji izračuna iznosio 1,74 indeksna poena, Općina Novo Sarajevo spada među najrazvijenije općine FBiH, ali je bitno napomenuti da ovaj indeks ima blagu tendenciju pada obzirom da je u 2018. godini iznosio 1,73 indeksna poena. Prosječna ostvarena neto plaća na području Općine Novo Sarajevo u 2019. godini iznosila je 1.290 KM i veća je za 10,62% u odnosu na prosječnu plaću u Kantonu Sarajevo i 38,1% u odnosu na prosječnu plaću ostvarenu na području F BiH. Posmatrano u odnosu na 2015. godinu, prosječna ostvarena neto plaća veća je za 9,2%.

Slika 7. Prosječna godišnja plaća u Općini Novo Sarajevo 2015-2019. godina.
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Stepen nezaposlenosti u Općini Novo Sarajevo u 2019. godini iznosio je 21,1% dok je u 2015. godini bio 26,9% odnosno manji je za 5,8%.

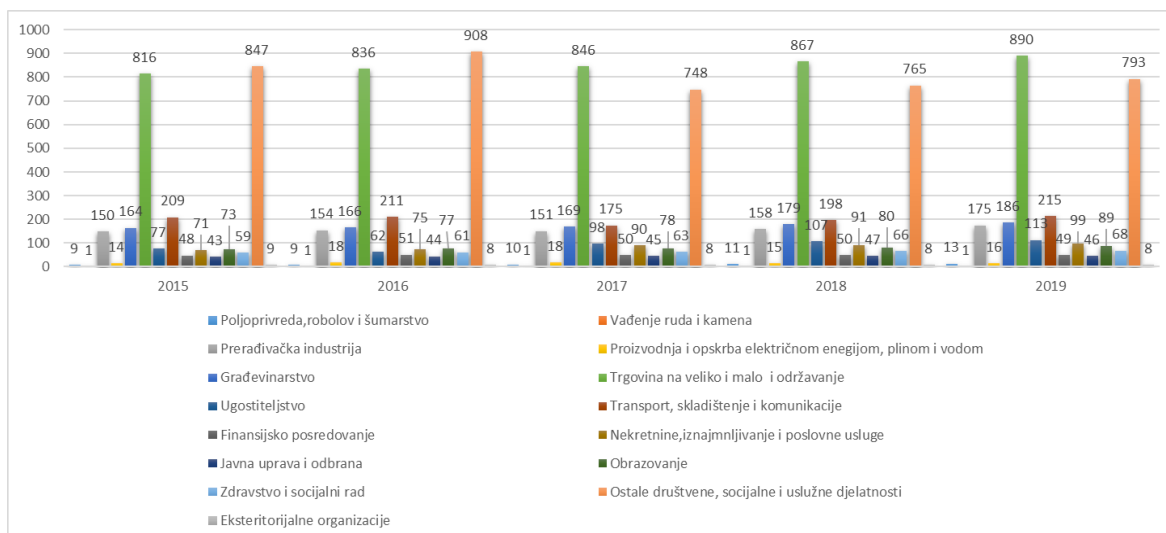
S obzirom da nema preciznih podataka o tome koja su zanimanja najtraženija (deficitarna zanimanja) i koja je trenutna usklađenost tržišta rada i obrazovne ponude, nameće se potreba provođenja Analize potreba tržišta radne snage što će poslužiti kao vodilja za dalje mjere i aktivnosti u oblasti aktivne politike zapošljavanja.

II.1.3.1. Broj i struktura poslovnih subjekata

Prema dostupnim podacima, krajem 2019. godine na području Općine Novo Sarajevo registrovano je 6.827 poslovnih subjekata i taj broj je veći za 12,54% u odnosu na 2015. godinu kada je bilo registrovano 5.971 poslovna subjekta.

Najveći broj registriranih subjekata nalazi se u kategoriji „Trgovine na veliko i malo i održavanja“ što predstavlja 26,26% od ukupnog broja registriranih subjekata, i taj broj je za 8,42% veći u odnosu na 2015. godinu. Zatim slijede subjekti registrirani u kategoriji „Društvenih, socijalnih i osobnih uslužnih aktivnosti“ sa učešćem od 23,39% i njihov broj je u padu u odnosu na 2015. godinu.

Ostale kategorije su zastupljene sa manje od 8 % u ukupnom broju pravnih subjekata a radi se o: Transportu, skladištenju i komunikaciji; građevinarstvu; prerađivačkoj industriji; hotelijerstvu i ugostiteljstvu itd. Razmatrajući procenete rasta po kategorijama djelatnosti uočava se najveći rast u djelatnostima: Građevinarstvo 11,93%; Trgovina na veliko i malo 8,32%, Prerađivačka industrija 14,29%, Hotelijerstvo i ugostiteljstvo 31,86%.

Slika 8. Broj registriranih pravnih subjekata na području Općine Novo Sarajevo klasificiran prema privrednim djelatnostima, 2015-2019.g.

Izvor: Federalni zavod za statistiku

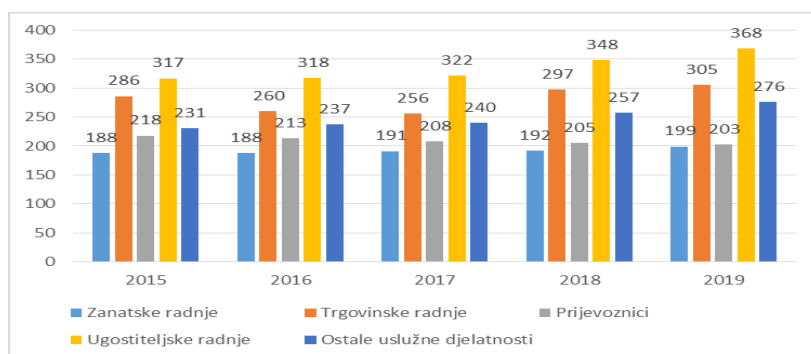
Privredna društva iz djelatnosti prerađivačke industrije u 2019. godini čine oko 5,16% od ukupnog broja registriranih privrednih društava na području općine i njihov broj je za 14,29% veći u odnosu na 2015. godinu. U isto vrijeme broj registrovanih pravnih lica u oblasti građevinarstva čini 5,48% ukupno registrovanih privrednih društava na području općine i za 11,93% je veći u odnosu na 2015. godinu.

Ukupan broj poslovnih subjekata za 2019. godinu je 6.827 (pravnih lica 3.686, poslovnih jedinica/podružnica preduzeća 1.213 i obrta 1.928), te na 1000 stanovnika broj poslovnih subjekata je 106,5 što je uvećanje u odnosu na 2015. godinu (80,8) za 25,7 indeksnih poena.

Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika i dalje ukazuju na dodatnu potrebu za razvoj poduzetništva i postojanje potrebe za ulaganjem dodatnih napora u promicanje poduzetništva, razvoja obrta i malih i srednjih poduzeća sa naglaskom na mlade.

II.1.3.2. Broj i struktura obrta

Kada je u pitanju broj registriranih obrtnika na području Općine Novo Sarajevo u 2019. godini ukupno je registrovano 1928 obrtnika od kojih je dominantno 15,82% registrirano u trgovini, zatim slijedi ugostiteljstvo sa 19,08%, javni prijevoz 10,52%, zanatske radnje sa 10,32%, te ostale uslužne djelatnosti 14,31% registriranih obrta.

Slika 9. Struktura registriranih obrta na području Općine Novo Sarajevo, 2015-2019. godina

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U 2019. godini, procentualno najveći rast broja registriranih obrta u odnosu na 2015. godinu zabilježen je u oblasti ugostiteljstva i to za 13,86%. Odmah iza ugostiteljstva po rastu slijedi oblast trgovine gdje je zabilježen rast broja registriranih obrta za 6,33%.

Općina pored planskih usmjerenja još uvijek nema servis koji je usmjeren isključivo na privrednike i pružanje savjeta prilikom uspostave biznisa. Do sada je općina ove usluge privrednicima pružala putem Službe za privredu, budžet i finansije/Odsjek za malu privredu i poslovne prostore, putem Službe za oblast prostornog uređenja i urbanizma/Centar za dozvole, te putem Službe za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina. Centar za promociju i podršku razvoja biznisa, kao novi model odnosa između Općine Novo Sarajevo i korisnika usluga, bi bio mjesto gdje bi svaki privrednik/obrtnik, odnosno svaki budući privrednik/obrtnik dobio što je moguće više informacija koje mogu pomoći u procesu implementacije ili procesu donošenja odluka. U istom bi se pružale informacije koje se odnose na nadležnosti općinskih službi, odnosno na nadležnosti drugih organa, procedure izdavanja potrebnih odobrenja, potrebna dokumentacija, podaci o investicionim ulaganjima, zakonski i podzakonski propisi iz ove oblasti i svi drugi relevantni podaci.

II.1.3.3. Kreativna Industrija

Mnogi gradovi, lokalne i regionalne zajednice u posljednjih desetak godina koriste kulturne i kreativne industrije kao alat za generiranje i/ili akceleriranje ekonomskog razvoja, kao i za postizanje veće vidljivosti i kompetitivnosti.

Analizom Ekonomskog instituta Sarajevo tokom 2016. godine utvrđeno je da je značajan broj radnih mjesta kreiran u kulturnim i kreativnim industrijama-KKI (oglašavanje, arhitektura, umjetnost i tržište antikvitetima, zanati, dizajn, moda, filmska i video industrija, muzika, izvedbene umjetnosti, izdavaštvo, softver, radio i televizija, video i računalne igre itd.) na području Kantona Sarajevo. Ovaj sektor zapošljava 6.700 lica ili oko 5% ukupnog broja zaposlenih u KS, što je znatno više nego u F BiH (2,5%). Oko 60% ukupnog broja zaposlenih u KKI na nivou FBiH koncentrisano je na području KS.

Obzirom da Općina Novo Sarajevo (s obzirom na gustinu naseljenosti i nedostatak građevinskog zemljišta) ne može ići na uobičajeni razvoj poslovne infrastrukture u vidu poslovnih zona, ona svoju šansu u ekonomskom razvoju traži upravo u sektoru kreativnih industrija. Postoji tendencija rasta registrovanih privrednih subjekata iz oblasti kreativne, kulturne industrije i IT sektora, te je u 2019. godini bilo registrovano 105 obrtnika iz ove oblasti, odnosno 525 preduzeća. U ovom sektoru, prevashodno se uočava rast privrednih subjekata u oblasti informacionih tehnologija pri čemu je samo u odnosu na 2018. godinu porastao broj za 28 privrednih subjekata u oblasti IT sektora.

U okviru IT sektora potražnja za radnom snagom je veća od ponude, a postojeći IT stručnjaci su garant izuzetnih poslovnih rezultata i visoko-kvalitetnih proizvoda i usluga koji zadovoljavaju sofisticirana tržišta EU i SAD-a. IT kompanije su izvozno orijentisane i razvojni potencijal ovog sektora je neupitan. Najvažniji preduslov razvoja je osiguranje neophodnih kadrova kako po kvantitetu tako i po kvalitetu.

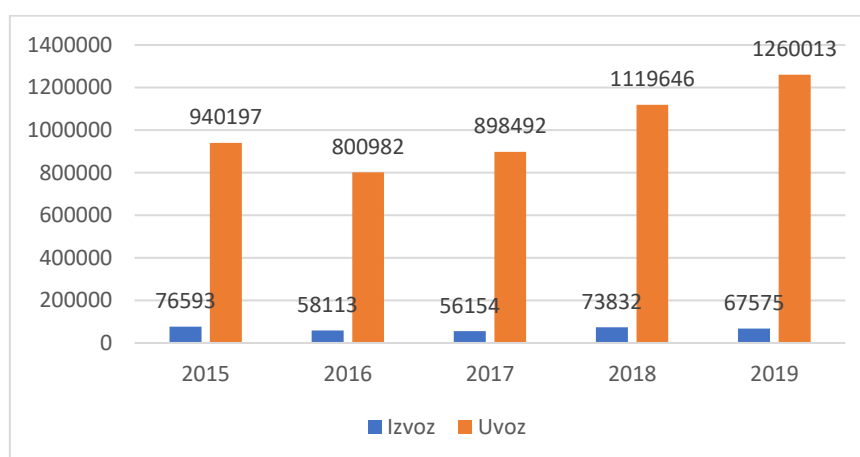
Iako prema Ustavu, Kanton Sarajevo ima isključivu nadležnost vezano za utvrđivanje i provođenje kulturne politike i stvaranje pretpostavki za optimalan razvoj privrede koja odgovara urbanoj sredini, Općini Novo Sarajevo, kao jednoj od najrazvijenijih općina Kantona Sarajevo, ali i FBiH, od izuzetne važnosti je ubrzani razvoj kreativne industrije i generisanje novih radnih mjesta u ovom sektoru u korist čega idu i razvojna usmjerenja Federacije BiH.

U prethodnom razvojnom periodu Općina nije u značajnijem obimu implementirala strateške intervencije u sektoru kreativnih industrija. Stoga će Općina u narednom razvojnom periodu iskoristiti potencijal razvoja ovog sektora i podržati inicijative otvorenih inovacija i razvoja i na taj način

unaprijediti poslovni ambijent za pokretanje novih preduzeća i stimulirati mlade inovatore da pokreću biznise iz oblasti IT sektora koji prate moderne i savremene trendove u EU i šire (podrška start up-ovima kroz implementaciju programa sa razvojnom agencijom SERDA).

II.1.3.4. Spoljnotrgovinska razmjena

U periodu 2015. - 2019. godina na području Općine Novo Sarajevo bilježi se kontinuirani rast uvoza, dok se izvoz uz blage godišnje promjene drži na približnom istom nivou. Pokrivenost uvoza izvozom bilježi negativan trend, koji je u 2019. godini u smislu pokrivenosti uvoza izvozom iznosio svega 6,25%.

Slika 10. Ostvareni izvoz i uvoz sa područja Općine Novo Sarajevo u periodu 2015. - 2019. godina.

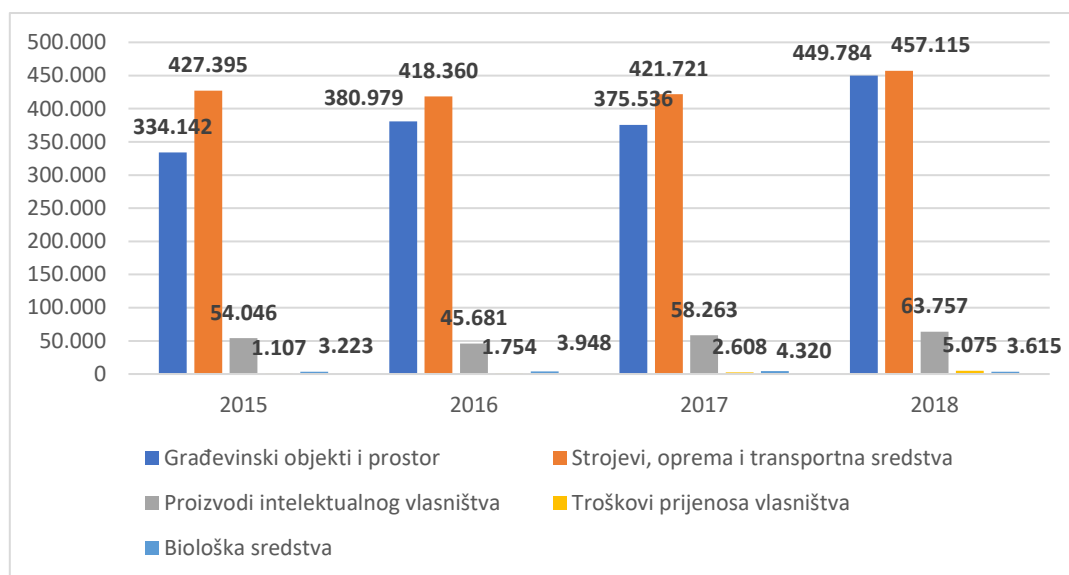
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Ostvareni izvoz sa Općine Novo Sarajevo u 2019. godini iznosio je 67.575 mil. KM što predstavlja svega 4,73% od ukupnog izvoza ostvarenog za Kantona Sarajevo, dok je taj iznos 2015. godine bio 76.593 mil. KM i bio je veći za 11,88% u odnosu na 2019. godinu. U isto vrijeme uvoz na području Općine Novo Sarajevo u 2019. godini iznosio je 1.260.013 KM što predstavlja 25,86% od ukupnog uvoza ostvarenog na Kantonu Sarajevo i veći je za 25,39% u odnosu na 2015. godinu kada je uvezeno robe u vrijednosti 940.197 mil. KM.

Izvoz po glavi stanovnika Općine Novo Sarajevo u 2019. godini iznosio je 1055 KM, dok je taj iznos u 2015. godini bio 1.036 KM, odnosno veći je za 1,81%. U isto vrijeme uvoz po glavi stanovnika u 2019. godini iznosio je za 19.664 KM, dok je taj iznos u 2015. godini bio 12.729 KM (manji za 35,27%).

II.1.3.5. Investicije u privredi

Podaci o investicijama u privredi za područje Općine Novo Sarajevo nisu dostupni te su za potrebe ilustracije prikazane investicije za Kanton Sarajevo. Dostupni podaci o investicijama pokazuju ukupne isplate za investicije po osnovnim oblicima finansiranja, ostvarene investicije po tehničkoj strukturi, i ostvarene investicije u nova stalna sredstva. Investicijama u stalna sredstva smatraju se nabavke preduzeća radi dobivanja novih stalnih sredstava, povećanja vrijednosti ili zamjene postojećih stalnih sredstava. Ostvarene investicije predstavljaju vrijednost fizički realizovane izgradnje ili nabavke novih i polovnih stalnih sredstava. Stalna sredstva se u skladu sa Sistemom nacionalnih računa – 93 grupišu na: materijalna, nematerijalna stalna sredstva i troškove prenosa vlasništva zemlje.

Slika 11. Pregled ostvarenih investicija u nova stalna sredstva u Kantonu Sarajevo za period 2015 - 2018.g. (u 000)

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz prethodne slike može se uočiti da je na nivou Kantona Sarajevo u 2018. godini registriran rast ostvarenih investicija za 20,35% u odnosu na 2015.godinu. S obzirom da se radi o trendu za sve općine Kantona Sarajevo, procjena je da se isti trend može odnositi i na Općinu Novo Sarajevo.

S obzirom da Općina Novo Sarajevo ne raspolaže sa poljoprivrednim zemljištem, ekonomske aktivnosti u ovom segmentu nisu ni zabilježene.

II.1.3.6. Turizam

Smještajni kapaciteti u toku ratnih dejstava 92-95 bili su totalno devastirani (Hotel "Bristol" i Hotel "Grand"), kao i najznačajniji privredni resursi i infrastrukturni sistemi u oblasti turizma. I pored izuzetno teške situacije u poratnom periodu izvršena je sanacija, rekonstrukcija i puštanje u funkciju nekoliko hotela i motela. U 2019. godini na području Općine Novo Sarajevo funkcionalno je 8 hotela/motela i to: (1) Hotel NOVOTEL Sarajevo BRISTOL, (2) Hotel GRAND, (3) Hotel ITALIA, (4) Hotel ALEM, (5) BOUTIQUE BRISTOL APARTHOTEL i (6) Hotel HARMONY. Od motela prisutni su:(1) Motel MAXI, (2) Motel JASMIN. Primjetno je da je u 2019. godini u odnosu na 2017. godinu, za koju su dostupni podaci, došlo do povećanja kapaciteta i broja ležajeva što ukazuje na opće trendove porasta turističke djelatnosti u Kantonu Sarajevo i potencijal za daljnja ulaganja.

Općina	2017			2019		
	Kapaciteti (sobe, apartmani, kamp)	Broj ležaja	Broj objekata	Kapaciteti (sobe, apartmani, kamp)	Broj ležaja	Broj objekata
Novo Sarajevo	458	793	8	549	1126	8

Tabela 1. Smještajni kapaciteti 2017-2019*. godina u Općini Novo Sarajevo

Izvor: Općina Novo Sarajevo

*Dostupni podaci

U 2019. godini na području Općine Novo Sarajevo bilježimo 333 dodatna ležaja i povećanje smještajnih kapaciteta za 16,58%. U 2019. godini ostvareno je 51.429 dolazaka turista, što je za 1,10% više u odnosu na 2015. godinu kada je zabilježeno 50.868 dolazaka turista. U isto vrijeme u 2019. godini ostvareno je 98.031 noćenja što je za 3,82% više nego u 2015. godini, kada je bilo ostvareno 94.287 noćenja.

U periodu 2015-2019. boravišna taksa je iznosila 2,00 KM odnosno 1,00 KM (dnevna boravišna taksa). Značajno je navesti da boravišna taksa predstavlja prihod Kantona Sarajevo odnosno Turističke zajednice Kantona Sarajevo shodno Odluci o visini boravišne takse na području Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 1/18), a prije donošenja Zakona o turizmu Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 19/2016) i ista su se raspoređivala u iznosu od 80% Turističkoj zajednici Kantona Sarajevo, a 20% Turističkoj zajednici FBiH. Prema dostupnim podacima u godini pojave pandemije COVID-19 visina uplate boravišne takse u 2020. godini prema registrovanim subjektima u Općini Novo Sarajevo iznosi 20,378.84 KM.

Općina Novo Sarajevo nije prepoznatljivo turističko odredište koje posjeduje određeni brend, ali sa druge strane dio je ukupne turističke ponude Kantona Sarajevo. Nisu dostupni podaci o prosječnoj dužini boravka turista na području Općine Novo Sarajevo, odnosno nije moguće utvrditi koji sadržaji u Općini su najviše posjećeni kako bi se mogla izvršiti kvalitativna analiza turističkih potencijala Općine što ujedno utvrđuje pravce razvojnih aktivnosti u oblasti turizma. Kada govorimo o turizmu i turističkoj ponudi Općine Novo Sarajevo, nameće se potreba posmatranja turističke ponude na nivou cjelokupnog Kantona Sarajevo, što usmjerava razvoj turističke ponude u vidu smještajnih kapaciteta, ugostiteljsko turističkih kapaciteta i izgradnju atraktivne turističke infrastrukture.

Zaključak u oblasti lokalne ekonomije

Broj preduzeća i obrta na 1.000 stanovnika ukazuju na nedovoljno razvijeno poduzetništvo i postojanje potrebe za ulaganjem dodatnih napora u promicanje poduzetništva, razvoja obrta i malih i srednjih poduzeća. Mjere kojima Općina može odgovoriti se nalaze u oblasti efikasnosti javnih administrativnih usluga usmjerenih isključivo na privrednike i pružanje savjeta prilikom uspostave biznisa. Centar za promociju i podršku razvoja biznisa, kao model odnosa između Općine Novo Sarajevo i korisnika usluga, je jedan od servisa gdje bi svaki privrednik/obrtnik, odnosno svaki budući privrednik/obrtnik dobio što je moguće više informacija koje mogu pomoći u procesu implementacije ili procesu donošenja odluka. Razvoj digitalnih sistema komuniciranja također je dio mjera koje poboljšavaju ukupan ambijent. Poduzetnička infrastruktura je oblast prema kojoj je neophodno usmjeriti mjere općine putem identificiranja, utvrđivanja potreba i kreiranja adekvatnih programa podrške.

Cijeneći činjenicu postojanja kreiranih programa finansijske podrške, ukazuje se potreba redefinisanja i prilagođavanja novim potrebama i razvojnim ciljevima općine, uključujući i šire razvojne ciljeve u BiH usmjerene na poduzetništvo.

Posmatrajući grane privrede koje iskazuju najveći rast potrebno je usmjeravati mjere koje omogućavaju daljnji razvoj trgovine, građevinarstva, uslužnih djelatnosti kroz intervencije na prostorno-planskoj dokumentaciji, kao i mjerama privlačenja investicija. Zbog činjenice da Općina nema izraženo razvijenu turističku ponudu i proizvode, razvoj turizma je potrebno posmatrati u širem kontekstu turističke ponude pozicionirajući Općinu kroz ugostiteljsko-smještajne kapacitete.

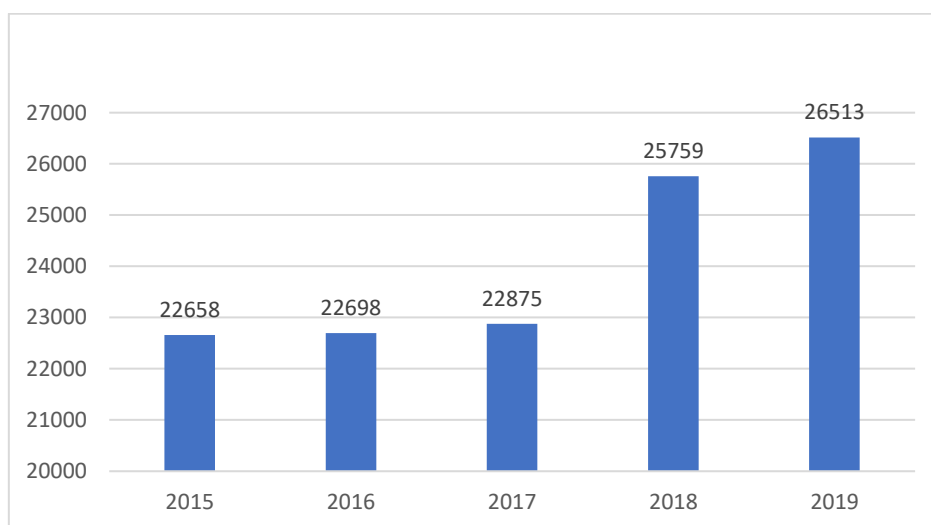
Općina nema razvijenu prerađivačku i proizvodnu industriju, koje bi povećale nivo izvoza roba i usluga, kao što je to slučaj sa sličnim općinama na području BiH. Stoga je potrebno iskoristiti potencijal razvoja sektora kreativnih industrija u Općini Novo Sarajevo, i u narednom periodu podržati inicijative otvorenih inovacija i razvoja i na taj način unaprijediti poslovni ambijent za pokretanje novih preduzeća i mlade inovatore pri pokretanju svog prvog (start up) biznisa iz oblasti IT sektora koji prate moderne i savremene trendove u EU i šire. Programi podrške IT preduzetništvu i kreativnoj industriji su jedna od mjera kojima se mogu iskoristiti komparativne prednosti i razvojni efekti. Nužnim se nameće i potreba podrške poduzetničkoj infrastrukturi na visokoškolskim ustanovama. Razvoj lokalne ekonomije u narednom periodu značajno zavisi i od kapaciteta općine za upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem i saradnje sa razvojnim agencijama, a što je potrebno unaprijediti. Također, značajniji efekti se mogu postići iniciranjem i uspostavom lokalnih partnerstava i saradnjama sa drugim općinama.

II.1.4. TRŽIŠTE RADA

II.1.4.1. Zaposlenost

U 2019. godini, na području Općine Novo Sarajevo registrirano je 26.513 zaposlenih (prema podacima poreske uprave 27.796), sa stopom zaposlenosti od 62.2% dok je stopa nezaposlenosti iznosila 21.1%.

Ukupan broj zaposlenih na području općine je u periodu 2015-2019. godina u stalnom rastu i u 2019. godini je veći za 14,54% (3855 novozaposlenih lica) u odnosu na 2015. godinu. Povećanje broja zaposlenih je dio pozitivnih trendova uključujući i intervencije poduzimane od strane Općine.

Slika 12. Kretanje broja zaposlenih na području Općine Novo Sarajevo u periodu 2015-2019. godina

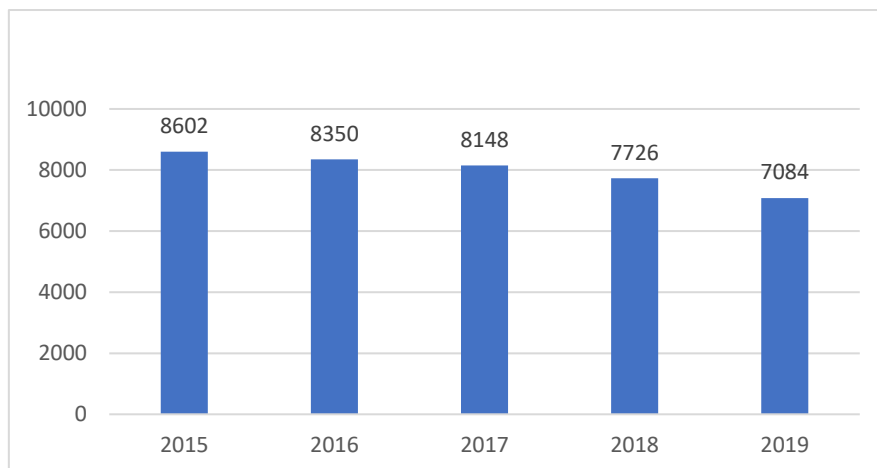
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

U odnosu na broj zaposlenih po klasifikaciji djelatnosti (KD) za područje Općine Novo Sarajevo u 2019. godini najveća stopa zaposlenosti je u oblasti trgovine na veliko i malo i održavanja sa učešćem od 14,67%, zatim slijedi oblast Javne uprave i odbrane sa 8,24%, Prerađivačka industrija sa 4,81%, Obrazovanje 9%, Zdravstvo i socijalni rad sa 4,51%, Hotelijerstvo i ugostiteljstvo sa 5,60%, Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja sa 8,72%, Građevinarstvo sa 8,06% od ukupnog broja zaposlenih. U ovih osam oblasti zaposleno je 63,62% od ukupnog broja uposlenika.

Od 64.077 stanovnika u 2019. godini, radno sposobno stanovništvo čine 42.633 stanovnika od čega je zaposleno 26.513 stanovnika Općine Novo Sarajevo, odnosno stopa zaposlenosti je 62,2%.

II.1.4.2. Nezaposlenost

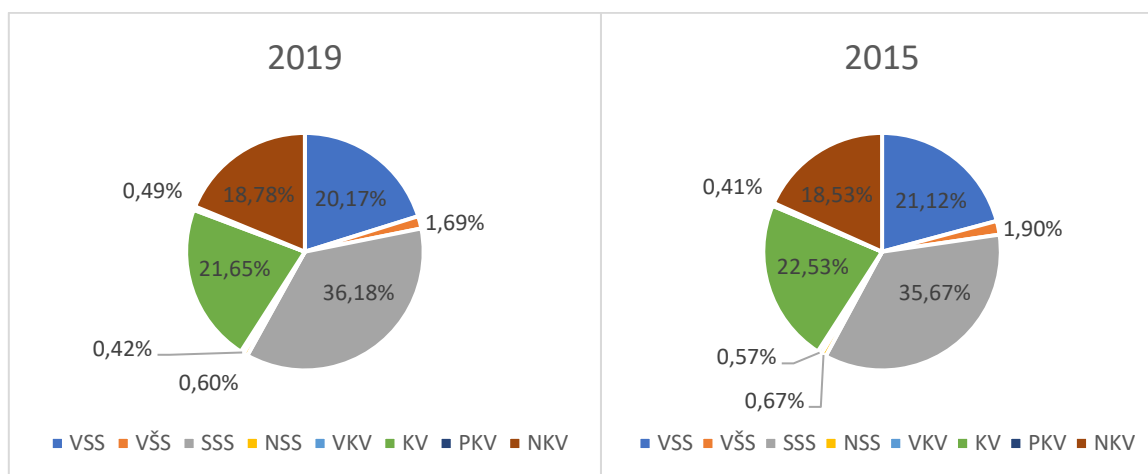
U 2019. godini, na području Općine Novo Sarajevo registrirano je 7084 nezaposlena lica i taj broj je u odnosu na 2015. godinu (8602) manji za 17,65%, što Općinu Novo Sarajevo sa stepenom nezaposlenosti od 20,1% stavlja u red vodećih općina u FBiH po broju nezaposlenih lica.

Slika 13. Kretanje broja nezaposlenih na području Općine Novo Sarajevo u periodu 2015-2019. godina

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

U pogledu stručne spreme nezaposlenih lica, najveći udio čine nezaposlena lica sa srednjom stručnom spremom, dok je najmanji broj nezaposlenih lica sa stručnom spremom (VKV).

Slika 14. Registrirane nezaposlene osobe prema obrazovnoj strukturi

Izvor: Federalni zavod za statistiku

U 2019. godini najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih su imali nezaposleni sa srednjom stručnom spremom (36,18%), dok je ovaj udio bio 0,51% manji u 2015. godini. Procenat nezaposlenih kvalificiranih radnika (NKV) je također veći u 2019. godini u odnosu na 2015. godinu u iznosu od 0,25%. U pogledu ostalih stručnih sprema prisutan je pad. Značajna činjenica jeste da je velik udio nezaposlenih sa visokom stručnom spremom u ukupnoj nezaposlenosti u 2019. godini (20,17%) iako je prisutan blagi pad. Navedeno nam ukazuje da obrazovna politika, odnosno ponuda kvalificirane radne snage nije u skladu sa potrebama tržišta rada, pored činjenice da su na nivou općine poduzimane aktivnosti usmjerene na smanjenje nezaposlenosti. Potrebno je da Općina Novo Sarajevo, u skladu sa svojim nadležnostima, adresira ovo pitanje i planira podršku aktivnostima koje će omogućiti kvalitetniju ponudu kvalificirane radne snage i zapošljavanje nezapošljivih kategorija. Prema dostupnim podacima Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo u 2019. godini, najbrojnija zanimanja nezaposlenih lica u Općini Novo Sarajevo su:

- VSS: dipl. Ekonomista -235, dipl. pravnik -220, dipl. politolog - 65, dipl. socijalni radnik - 47, dipl. žurnalist - 63;
- VŠS: ekonomist - 39 i pravnik - 15;

- SSS: maturant gimnazije - 513, ekonomski tehničar - 249, mašinski tehničar - 195, medicinska sestra - 90, grafički tehničar – 46;
- KV: prodavač -260, frizer- 110, vozač -107, automehaničar - 64, bravar - 44.

Navedena najbrojnija zanimanja su ujedno i najtraženija zanimanja na tržištu rada. U toku istog perioda, sa evidencije Biroa za zapošljavanje Novo Sarajevo ukupno je objavljeno 2.449 nezaposlenih osoba.

Najmanje nezaposlenih lica sa srednjom stručnom spremom:

- Knjižničarska,
- Kožarska,
- Metalurško-tehnička,
- Rudarsko-geološka,
- Geodetska te ostale tehničke škole.

Najmanje nezaposlenih lica sa višom školom:

- Socijalna,
- Medicinska.

Najmanje nezaposlenih lica sa fakultetskim obrazovanjem:

- Geodetski i Tehnološki,
- Filološki, Rudarski i Metalurški,
- Teološki.

U kontekstu prethodno navedenog, neophodno je izvršiti analizu potreba tržišta radne snage, utvrditi stvarne potrebe tržišta radne snage, i djelovati po preporukama ove analize.

Također, neophodno je promovisati dualno obrazovanje s ciljem da učenici usvajaju vještine, kompetencije i znanje koje odgovara potrebama tržišta rada. Kroz razne programe potrebno je motivisati mlade ljude da budu fleksibilniji i mobilniji na tržištu rada, pogotovo kada je u pitanju prelazak na posao u drugi kanton ili entitet, zatim povećati broj zaposlenih, motivisati mladi visokoobrazovani kadar da ostane i doprinese ekonomskom razvoju, motivisati i poslodavce da zapošljavaju i investiraju u mladi kadar, pogotovo kadar bez radnog iskustva, te stimulirati aktivnosti na smanjenju sive ekonomije i rada na crno.

U svojim nastojanjima da riješi problem nezaposlenosti općina je pokrenula program aktivne politike zapošljavanja i u tom pogledu je osmišljeno nekoliko različitih programa koji su se implementirali u toku 2018. i 2019. godine, i to:

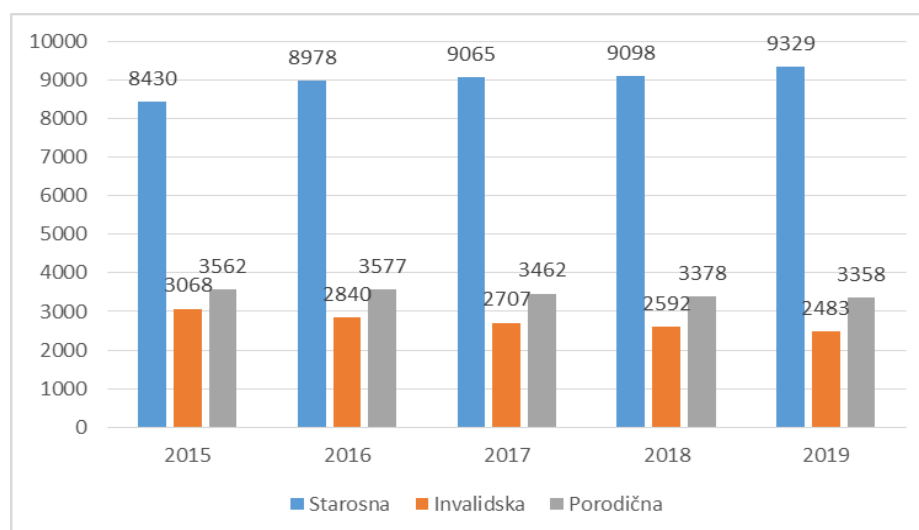
- Program stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa,
- Inkubator poslovnih ideja za start up biznis,
- Program za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i specijalizaciju nezaposlenih lica,
- Program za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i specijalizaciju boračke populacije,
- Program sufinansiranja samozapošljavanja po javnom pozivu,
- Kreditno-garantni fond za pokretanje start up biznisa,
- Aktivna politika zapošljavanja – privatna preduzeća i poduzetnici.

II.1.4.3. Penzioneri

Prava iz penziona – invalidskog osiguranja (PIO) stižu se za slučaj: starosti, invalidnosti i smrti. Ukupan broj penzionera sa starosnom penzijom je porastao sa 8.430 penzionera u 2015. godini na 9.329 penzionera u 2019. godini, što je povećanje od 9,64%.

Povećanje broja penzionera u odnosu na ukupan broj stanovništva (ostvarenih po osnovu starosti) dovoljno govori o demografskoj strukturi općine i negativnom prirodnom priraštaju i potrebama općine u zadovoljavanju potreba ove kategorije stanovništva.

U periodu 2015 - 2019. godina bilježimo pad broja penzionera po osnovu invalidske penzije i taj broj je manji za 19,17%, odnosno pad broja porodičnih penzija u iznosu od 5,73%. Ovaj negativan trend se može dovesti u vezu sa promjenom zakonskih rješenja koja su limitirala broj korisnika prava na navedene kategorije penzija.

Slika 15. Broj penzionera na području općine u periodu 2015 - 2019. godine.

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Visina prosječne starosne penzije u 2017. godini iznosila je 647,70 KM i veća je za 8,35% u odnosu na prosječnu starosnu penziju isplaćenu na Kantonu Sarajevo, a u odnosu na prosječnu starosnu penziju isplaćenu u FBiH veća je za 29,45%. Prosječna starosna penzija je veća za 13,3% u odnosu na 2015. godinu kada je iznosila 561,10 KM.

Prosječna invalidska penzija na području Općine Novo Sarajevo u 2019. godini iznosila je 444,40 KM i za 5,02% veća je od prosječne invalidske penzije u Kantonu Sarajevo, odnosno za 18,22% u odnosu na prosječnu invalidsku penziju u FBiH. Prosječna invalidska penzija je veća za 12,72% u odnosu na 2015. godinu kada je iznosila 387,90 KM.

Što se tiče porodične penzije na području Općine ona je u 2019. godini iznosila 465,90 KM i za 9,02% je veća u odnosu na prosječnu porodičnu penziju u Kantonu Sarajevo i za 21,39% veća u odnosu na prosječnu porodičnu penziju u FBiH. Prosječna porodična penzija je veća za 13,53% u odnosu na 2015. godinu kada je iznosila 402,90 KM.

Zaključak u oblasti tržišta rada

Period 2015-2019. godina karakteriše povećanje broja zaposlenih i pad broja nezaposlenih osoba što je ohrabrujući podatak, posebno u smislu rasta zaposlenih, što je rezultat ekonomskih trendova u posmatranom periodu ali i djelimično rezultat strateških intervencija Općine. Uzevši u obzir ostvareni napredak obrazovna politika, odnosno ponuda kvalificirane radne snage još uvijek nije u skladu sa potrebama tržišta rada što je generalna ocjena Općinskog razvojnog tima na osnovu podataka sa Biroa i razgovora sa privrednicima. Potrebno je da Općina Novo Sarajevo, u skladu sa svojim nadležnostima, adresira ovo pitanje, izvrši detaljnu analizu tržišta radne snage i planira podršku

programima edukacije koji će omogućiti kvalitetniju ponudu kvalificirane radne snage. Neophodno je promovisati dualno obrazovanje s ciljem da učenici usvajaju vještine, kompetencije i znanje koje odgovara potrebama tržišta rada i razvoja konkurentnosti radne snage. Kroz programe, potrebno je motivisati mlade ljude da budu fleksibilniji i mobilniji na tržištu rada i povećati broj zaposlenih.

U cilju zadržavanja trendova zapošljavanja, potrebno je redefinisati postojeće mjere i razvijati nove mjere rasta zapošljavanja, sa posebnim naglaskom na sektor kreativne industrije i IT sektora, usluga i građevinarstva.

U pogledu ranjivih grupa, potrebno je razviti mjere ekonomskog osnaživanja žena i ugroženih socijalnih kategorija uključujući i socijalno poduzetništvo. Poseban fokus je potrebno usmjeriti na zapošljavanje i poduzetništvo mladih kao osnovnog generatora razvoja i njihovog zadržavanja u kontekstu ekonomskih migracija.

II.1.5. EKONOMSKA KRETANJA U KONTEKSTU UTJECAJA PANDEMIJE COVID-19

Početak 2020. godine je obilježila pandemija koronavirusa (COVID 19), koja je u veoma kratkom roku dovela do mnogih poremećaja u ekonomskom i društvenom životu. Iako je vremenski izvan posmatrane obrade podataka i nisu još uvijek utvrđene posljedice, ključnim se pojavljuje potreba obrade trendova pogođenosti razvojnih komponenti i ostvarivanja prihoda u narednom periodu. Utjecaj pandemije je globalan i zasigurno ostavlja i ostavit će posljedice i na Općinu Novo Sarajevo u svim oblastima uključujući i nivo sredstava za razvojne komponente.

Prema Studiji UN u BiH „Procjena socioekonomskog utjecaja krize uzrokovane pandemijom COVID-19 u Bosni i Hercegovini“ privreda BiH je rasla nešto iznad 3% godišnje u periodu 2016-2018. godina, ali je stopa rasta usporena na 2,7% u 2019. godini. Šok izazvan pandemijom COVID-19 prekinuo je rast privrede BiH. MMF očekuje da će se realni BDP smanjiti za 5% u 2020. godini, što podrazumijeva gubitak BDP-a od 8% u poređenju s trendom rasta prije pandemije. Nakon očekivanog oporavka po stopi od 3,5% u 2021. godini, očekuje se da će BDP ostati oko 7% niži od trenda prije krize. Procjene izvještaja „Western Balkans Regular Economic Report No. 17“ smatraju da visoka izloženost male i otvorene BiH ekonomije (81,3% GDP je vanjska trgovina) će uticati na svaku ekonomsku djelatnost. Poremećaji u lancu nabavke i smanjenje tražnje u EU će dovesti do smanjenja obima proizvodnje i izvoza dobara i usluga. Industrijska i izvozu orijentisana proizvodnja (14,2% GDP) je već zabilježila pad u 2019. godini, a u 2020. godinu se očekuje značajnije smanjenje. Najteže pogođeni sektori u BiH su uslužne djelatnosti, usluge smještaja, prehrane, trgovina, transport i usluge skladištenja. U strukturi privrednih subjekata obrti se značajno suočavaju sa poteškoćama.

Socioekonomski utjecaj pandemije COVID-19 na ekonomska kretanja u Općini Novo Sarajevo je evidentan i uočava se kroz posmatranje ključnih ekonomskih parametara. Opći zaključak negativnog utjecaja je uočljiv u činjenici da je indeks razvijenosti u 2020. godini iznosio 1.72, a što predstavlja pad 1,12% u odnosu na 2019. godinu kada je indeks razvijenosti iznosio 1,74 indeksna poena. Broj zaposlenih lica u 2020. godini nije u padu i na nivou je od 26.597 zaposlenih (26.513 u 2019. godini) ali je zaustavljen pozitivan značajan broj rasta zaposlenih. Sa druge strane, broj nezaposlenih lica (7535) je u porastu od 6,4% u odnosu na 2019. godinu u kojoj je bilo registrovano 7084 nezaposlene osobe. Pozitivan podatak u godini značajnog utjecaja pandemije je porast prosječne plaće za 3,6% koja je dosegla prosječan iznos od 1324,00 KM.

Sa aspekta privrednih aktivnosti, uopšte na nivou Kantona Sarajevo zabilježen je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje za značajnih 13,1% u odnosu na 2019. godinu. Posmatrajući Općinu Novo Sarajevo, uočava se blagi porast izvoza sa jedne strane, i pad uvoza u procentu od 24,21%, dok su na nivou Kantona ovi parametri negativni. Broj privrednih subjekata na području Općine je u rastu, pravnih lica za 3,21% (122), obrta za 2,48% (49). Pored navedenog, poreski prihodi (porezi građana i porez na dohodak) na nivou Kantona Sarajevo su veći za 3,7% u 2020. godini, pri čemu je pomenuti

procenat primjenljiv i na općinu.

Ostvarenje budžeta Općine Novo Sarajevo u 2020. godini pokazuje negativne tendencije u odnosu na 2019. godinu. U 2019. godini budžet Općine je izvršen na nivou prihoda od 34.993 mil. KM, dok je rebalansirani Budžet u 2020. godini iznosio 31.820 mil. KM, što predstavlja umanjeno od 9,07% i kreće se na nivou općih procjena umanjeno u sistemu raspodjele prihoda u BiH.

U kontekstu odgovora na posljedice pandemije na nivou Općine razvijene su mjere podrške privrednim aktivnostima, koje su ocjenjene kao uspješne i koje su značajno doprinijele naprijed pomenutim podacima. Utjecaj pandemije na povećanje troškova u oblasti ostvarivanja zdravstvene zaštite i civilne zaštite je također prouzrokovao povećanje troškova u ovim oblastima.

Zaključak u oblasti ekonomskih kretanja u kontekstu utjecaja COVID-19

Analizirajući područja negativnog utjecaja COVID-19 na ekonomska kretanja u Općini, jasno se prije svega uočavaju negativne posljedice u oblasti zaposlenosti i budžetskih tokova novca. Raniji trendovi rasta zaposlenih i smanjenje broja nezaposlenih su zaustavljeni i nameće se potreba kreiranja mjera podrške ublažavanja posljedica u toj sferi i održavanja dosegnutog nivoa privredne aktivnosti. Smanjenje izvršenja ukupnog budžetskog okvira uslovljava uzimanje u obzir tih činjenica u kontekstu određivanja finansijskog okvira implementiranja strateških ciljeva, naročito u prvim godinama implementacije (2021-2027). Opće razmatranje pojave i utjecaja pandemije COVID-19 upućuje na izradu planskog okvira suočenja sa vanrednim okolnostima uslovljenih pandemijama, zdravstvenim krizama ili drugim oblicima kriznih situacija.

II.1.6. PREGLED STANJA I KRETANJA U OBLASTI DRUŠTVENOG RAZVOJA

II.1.6.1. Obrazovanje

U periodu 2015. - 2019. godina na području Općine Novo Sarajevo došlo je do porasta broja učenika na 1.000 stanovnika, što je direktno vezano i sa porastom broja stanovnika životne dobi od 15 - 65 godina starosti, ali i smanjenjem broja stanovnika. Trendovi kretanja broja učenika u osnovnim i srednjim školama detaljno je prikazan u narednim potpoglavljima.

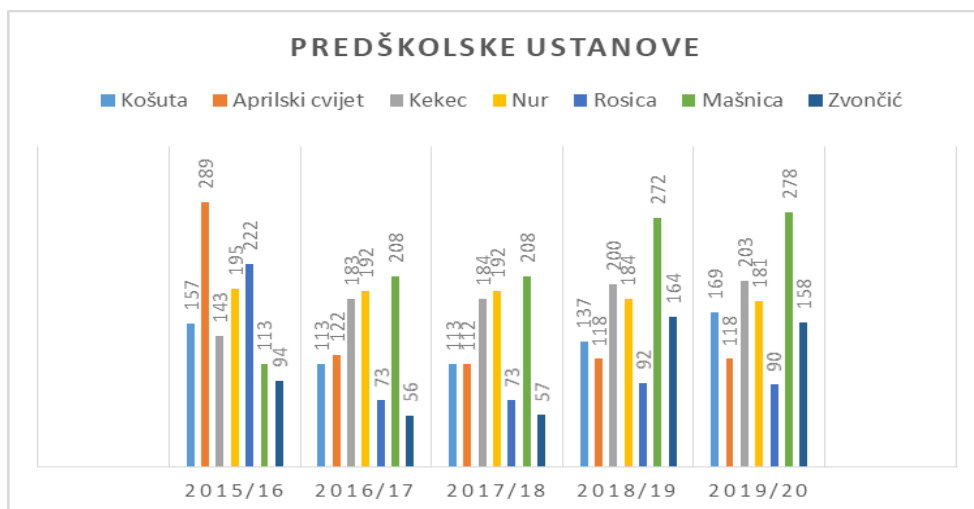
II.1.6.1.1. Predškolsko obrazovanje

Na području Općine Novo Sarajevo broj djece upisane u predškolske ustanove varira od godine do godine. U školskoj 2019/2020. godini, u sedam predškolskih ustanova bilo je upisano 1.197 polaznika dok je taj broj u školskoj 2018/2019. godini bio 1.167 upisanih polaznika. U školskoj 2016/17. godini u sedam predškolskih ustanova koje egzistiraju na području Općine Novo Sarajevo bilo je upisano 948 polaznika, a školskoj 2015/16. godini predškolske ustanove na području Općine pohađalo je 1.213 polaznika. Broj upisanih varira od trenutnog stanja objekata predškolskog odgoja i u prosjeku se kreće oko 1200 polaznika godišnje, pri čemu je zabilježen pad u školskoj 2016/17. godini.

Također, evidentan je broj djece koja svake godine ostanu neupisana zbog popunjenih kapaciteta, što dodatno govori u prilog činjenici da je broj ovih ustanova na području Općine Novo Sarajevo daleko ispod potrebnog. Liste čekanja za upis u predškolske ustanove ukazuju na potrebu daljnjeg ulaganja u ovaj segment obrazovanja.

Na području općine postoje dva devastirana objekta JU „Djeca Sarajeva“, a rekonstrukcijom i sanacijom

istih sasvim sigurno, povećao bi se broj djece, korisnika navedene predškolske ustanove. U narednom petogodišnjem periodu planirana je rekonstrukcija.

Slika 16. Broj polaznika upisanih u predškolske ustanove na području Općine Novo Sarajevo

Izvor: Općina Novo Sarajevo

U 2018. godini, u sklopu Centra „Vladimir Nazor“ uspostavljen je Centar za predškolski odgoj i obrazovanje djece sa teškoćama u razvoju, koji obuhvata ranu intervenciju, produženi stručni tretman, opservaciono-dijagnostičke postupke i druge primjerene oblike odgoja i obrazovanja djece sa teškoćama. U 2019. godini Centar pohađaju 104 učenika.

Na području Općine, egzistira i nekoliko privatnih predškolskih ustanova. Pored „Nur“, tu je i Francuski vrtić Sarajevo CIFIS u ul. Paromlinska 66, Privatna predškolska ustanova „Smart“ u ul. Kupreška 17, vrtić „Bombon“ u ul. Azize Šaćirbegović 9, vrtić „Akademija radosti“ u ul. Emerika Bluma 27, Predškolska ustanova „Cvrčak“ u ul. Saliha Udžvarlića 1 i „Kidsland“ u ul. Malta 2.

Na području Općine Novo Sarajevo nalazi se 13 objekata/prostora nad kojima postoji pravo raspolaganja od strane JU „Djeca Sarajeva“, od toga je šest (6) objekata potpuno adaptirano, dok je jedan (1) djelimično adaptiran, a četiri (4) objekta nisu preuzeta poslije rata.

U proteklom periodu Općina nije imala većih ulaganja u predškolske ustanove, s obzirom da su iste u nadležnosti Kantona.

II.1.6.1.2. Osnovno obrazovanje

Osnivač osnovnih škola na području općine Novo Sarajevo je Kanton Sarajevo sa svim Zakonom propisanim ovlaštenjima. U skladu sa članom 115. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju Općina putem nadležnog organa Kantona Sarajevo prati rad osnovnih škola, analizira uspjeh u učenju i vladanju učenika/učenica i predlaže osnivaču mjere za unapređenje odgojno-obrazovnog rada u osnovnim školama.

Na području Općine Novo Sarajevo u 2019. godini, egzistira osam osnovnih škola, kao javnih ustanova, jedna privatna, jedna specijalna i jedna paralelna (Osnovna muzička i baletska) škola, sa 215 odjeljenja i 4.874 učenika, koje podučava 369 nastavnika/ca, što predstavlja stopu od 82 učenika na 1000 stanovnika Općine. Ova stopa je manja za 6,81% u odnosu na broj učenika/ca po 1000 stanovnika Kantona Sarajevo, te za 2,38% u odnosu na broj učenika/ca na 1000 stanovnika Federacije BiH. Objekti novosarajevskih škola izgrađeni su prije 30-50 godina (osim škole "Velešićki heroji") i parcijalnim

popravljkama koje se finansiraju dijelom iz općinskog budžeta, održava se njihova upotrebljivost.

Potrebno je iznalaziti mogućnosti i za obezbjeđenje sredstava za poboljšanja prostornih i materijalnih uslova rada s obzirom na amortizaciju i navedenu starost objekata. Evidentan je nedostatak školskog prostora u Javnoj ustanovi Osnovna škola "Čengić Vila 1", gdje se već godinama nastavni proces realizuje u tri smjene.

Svaka škola na lokalitetu Općine Novo Sarajevo ima salu za tjelesni odgoj koje se redovno održavaju i u kojima se pored školskih aktivnosti odvijaju i druge sportsko – rekreacione aktivnosti, dok većina osnovnih škola na području Općine raspolaže otvorenim sportskim terenima.

Matične škole se brinu o održavanju svojih sportskih sala, a iste povremeno izdaju u rekreativne svrhe. Prilikom organizovanja školskih-sportskih takmičenja, Općina realizuje sa školama domaćinima planirane sportske aktivnosti. Sala u sklopu kompleksa Osnovna muzička i baletska škola- OMBŠ Novo Sarajevo je u funkciji. Naime, od 2018. godine, sala je obnovljena i predata na korištenje Centru „Vladimir Nazor“, tačnije odjelu za predškolski odgoj i obrazovanje djece sa teškoćama u razvoju i ranu intervenciju.

Kada ja u pitanju ostala obrazovna infrastruktura na području općine, važno je istaći da postojeći objekat JU OŠ Pofalići nije adekvatan za izvođenje nastave, odnosno nalazi se u izuzetno lošem stanju. Vijek trajanja ovog objekta neumljivo se približava kraju s obzirom da je i izgrađen kao privremeni objekat te da sanacija i rekonstrukcija nisu isplative. OŠ Pofalići pohađa 572 učenika, ali na osnovu podataka Zavoda za statistiku određeni broj djece pohađa udaljenije škole, jer u sadašnjoj školi ne postoje prostorne mogućnosti za organizovanje produženog boravka. Imajući u vidu da RP Pofalići predviđa izgradnju novog, zamjenskog objekta, Općina Novo Sarajevo je poduzela aktivnosti na izradi projektne dokumentacije i pribavljanje urbanističke saglasnosti. U cilju realizacije ovog projekta zatražena je podrška od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, nakon čega je potpisan Sporazum između KS o regulisanju međusobnih odnosa na realizaciji projekta izrade investiciono tehničke dokumentacije za izgradnju objekta između Općine, Ministarstva i Zavoda za izgradnju KS.

S druge strane, nemaju sve osnovne škole omogućen fizički pristup objektu djeci sa invaliditetom, te se u narednom periodu fokus strateških intervencija mora usmjeriti u ovom pravcu.

Objekti novosarajevskih škola izgrađeni su prije 30-50 godina (osim škole „Velešićki heroji“) i parcijalnim popravkama se održava njihova upotrebljivost. Za sve osnovne škole na području Općine Novo Sarajevo je izrađen energijske audit, kao i projektna dokumentacija, a u toku je pokretanje izrade novog energijskog audita i projektne dokumentacije za Centar Vladimir Nazor. Utopljanje je realizovano na 4 objekta (JU OŠ Malta, JU OŠ Čengić Vila, JU OŠ Hrasno i JU OŠ Kovačići).

Također, Općina Novo Sarajevo kontinuirano provodi integraciju odgoja i obrazovanja za okoliš kroz davanje podrške i implementaciju projekata iz oblasti zaštite okoliša u novosarajevskim osnovnim školama sa ciljem poticaja mladih da kroz redovne nastavne i vannastavne aktivnosti daju svoj doprinos zaštiti okoliša. U ovom kontekstu, Općina svake godine izrađuje i usvaja „Program edukacije i obuke o zaštiti okoliša Općine Novo Sarajevo“, čime se usmjeravaju aktivnosti u predmetnoj oblasti.

II.1.6.1.3. Inkluzivna nastava

Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva individualni pristup i prilagođavanje obrazovnog sistema potrebama i mogućnostima učenika, a u svrhu postizanja punog intelektualnog, emocionalnog, socijalnog, fizičkog i akademskog potencijala učenika. Inkluzivno obrazovanje se provodi u skladu sa članom 66, 67, 68, 69, 70 i 71. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona

Sarajevo“ broj: 23/17 i 33/17), a za provođenje istog nadležno je resorno ministarstvo.

U školskoj 2017/2018. godini, ukupno 566 učenika sa posebnim potrebama (poremećaji govorno-glasovne komunikacije, poremećaji u ponašanju, oštećenje vida, oštećenje sluha, emocionalni poremećaj, mentalna deficijencija, višestruke kombinirane smetnje, tjelesni invaliditet) je bilo uključeno u redovne škole, kroz inkluzivnu nastavu, koja se realizuje u skladu sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju KS.

Broj	Naziv škole	Brojno stanje učenika 2018/2019	Broj učenika sa posebnim potrebama
1.	OŠ HRASNO	742	22
2.	OŠ GRBAVICA 1	581	20
3.	OŠ KOVAČIĆI	470	54
4.	OŠ MALTA	651	53
5.	OŠ GRBAVICA 2	662	89
6.	OŠ VELEŠIĆKI HEROJI	396	49
7.	OŠ ČENGIĆ VILA 1	782	52
8.	OŠ POFALIĆI	590	46

Tabela 2. Broj učenika sa posebnim potrebama u osnovnim školama na području Općine Novo Sarajevo, 2019.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Pored navedenog, učenicima sa posebnim potrebama iz Centra „Vladimir Nazor“, omogućena je besplatna škola plivanja sa posebnim programom i s ciljem osiguranja psihološke adaptacije na boravak i vježbanje u vodi.

Rješavanju problema provođenja inkluzivne nastave potrebno je institucionalno pristupiti i u tom kontekstu organizirati sistematsku podršku edukaciji asistentata u nastavi, što do sada nije bio slučaj. Također, formiranje Asistivnog kabineta bi omogućilo kvalitetniju inkluziju, koja je dugotrajan proces i treba je organizirano provoditi kako bi se došlo do konkretnih rezultata za djecu sa teškoćama u razvoju.

II.1.6.1.4. Srednje obrazovanje

Ova oblast je regulisana Zakonom o srednjem obrazovanju na nivou Kantona Sarajevo koji je i osnivač svih srednjih škola na svom području. Na području Općine Novo Sarajevo ima sedam srednjih škola i jedna škola za srednje i stručno obrazovanje i radno osposobljavanje.

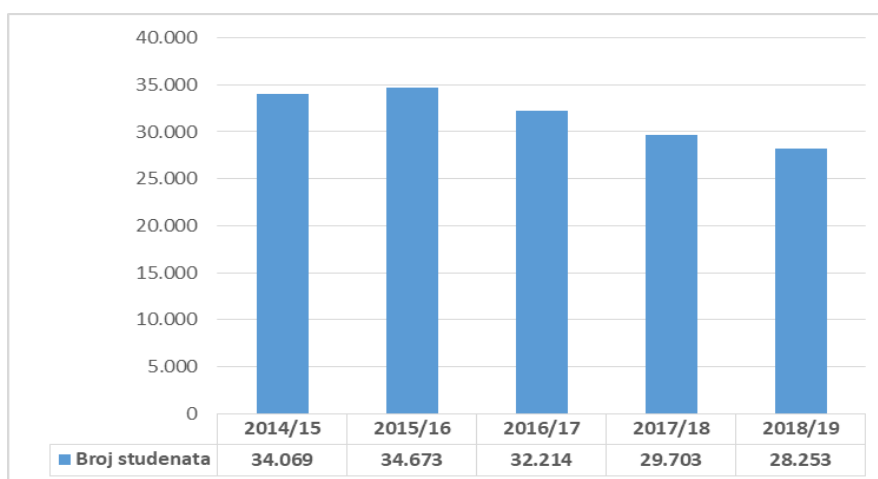
U sedam srednjih škola u školskoj 2019/20. godini upisano je 2.500 učenika u 118 odjeljenja, koje podučava 286 nastavnika. Broj upisanih srednjoškolaca je za 12,42% manji u odnosu na 2015. godinu, kada je bio upisan 3.501 učenik u 163 odjeljenja. Broj srednjoškolaca iznosi 47 učenika na 1000 stanovnika općine i za 23,68% je veći od broja srednjoškolaca na 1000 stanovnika Kantona Sarajevo, odnosno 27,02% je veći od broja srednjoškolaca na 1000 stanovnika Federacije BiH.

U septembru 2019. godine sa UNDP BiH potpisan je Sporazum o realizaciji projekta povećanja energijske efikasnosti na objektima dvije srednje škole na području Općine Novo Sarajevo. Vlada Švedske, Vlada Kantona Sarajevo i Općina Novo Sarajevo za utopljanje srednjih škole na području općine izdvojili su 1.000.000,00 KM. Općina Novo Sarajevo učestvovala je sa 300.000,00 KM. Sporazumom su obuhvaćeni Srednje škole za energetiku i JU Željeznički školski centar.

II.1.6.1.5. Visoko obrazovanje

Ova oblast je također regulisana Zakonom o visokom obrazovanju na nivou Kantona Sarajevo koji je i osnivač svih visokoškolskih ustanova na području općine.

Osim teritorijalne pripadnosti Općina Novo Sarajevo nema drugih ingerencija nad visokoškolskim ustanovama. Uvidom u raspoložive podatke uočava se da je broj upisanih studenata na području Kantona Sarajevo u konstantnom padu, što je rezultat niskog nataliteta, otvaranja većeg broja privatnih visokoškolskih ustanova na području drugih kantona, te odliva stanovništva iz Bosne i Hercegovine. Infrastrukturni potencijal razvoja visokog obrazovanja odnosi se na bivše vojne objekte (bivša vojna kasarna).

Slika 17. Broj upisanih stanovnika u visokoškolske ustanove na području Kantona Sarajevo

Izvor: Federalni zavod za statistiku

II.1.6.2. Kultura i sport

U pogledu infrastrukture od kulturnog značaja treba reći da Općina Novo Sarajevo raspolaže sa sljedećim objektima:

Javna ustanova „Međunarodni centar za djecu i omladinu Novo Sarajevo“

JU „Međunarodni centar za djecu i omladinu Novo Sarajevo“ je institucija koja aktivno učestvuje u naporima društvene zajednice sa kvalitetnim osmišljavanjem slobodnog vremena djece, mladih i građana Općine Novo Sarajevo. Kroz segmente kulturnog i obrazovnog djelovanja Centar daje značaj radu sa djecom i mladima, pružajući mogućnost kreativnog stvaralačkog rada. Uz podršku Općine, Program rada se realizovao u skladu sa važećim propisima, odnosno normativnim aktima koji određuju djelatnost Centra.

U periodu 2015. - 2019. godina evidentan je porast broja aktivnosti, ako izuzmemo koncerte za mlade koji se od 2015. godine ne održavaju u Centru. Iz godine u godinu, naročito je porastao broj pozorišnih predstava namijenjenih djeci i mladima, kao i broj radionica za najmlađe, što uključuje i realizaciju projekta “Vanškolske aktivnosti” namijenjenog djeci osnovnoškolskog uzrasta. Također, sa porastom broja aktivnosti porastao je i broj djece koja učestvuju u radionicama te broj posjetilaca različitim događajima edukativnog i kulturnog karaktera.

U 2015. godini u radu radionica je učestvovalo oko 300 djece osnovnoškolskog uzrasta. Na manifestacijama i bazarima namijenjenim djeci je učestvovalo cca 1200 učenika. Predstave za djecu je

posjetilo cca 4.000 djece. Edukacije za djecu je pohađalo 145 učenika. Na sportskim turnirima je učestvovalo oko 200 malih sportista.

U 2016. godini u radu radionica je učestvovalo oko 400 djece osnovnog školskog uzrasta. Na manifestacijama i bazarima namijenjenim djeci je učestvovalo cca 2000 učenika. Predstave za djecu je posjetilo cca 4.500 djece. Na sportskim turnirima je učestvovalo oko 220 malih sportista.

U 2017. godini u radu radionica je učestvovalo oko 300 djece osnovnoškolskog uzrasta. Na Izložbama dječijeg stvaralaštva je učestvovalo 100 djece. Na manifestacijama i bazarima namijenjenim djeci je učestvovalo cca 2000 učenika. Predstave za djecu je posjetilo cca 5000 djece. Predstave za mlade je posjetilo cca 500 mladih. Na sportskim turnirima je učestvovalo oko 800 malih sportista.

U 2018. godini u radu radionica (79) je učestvovalo oko 500 djece osnovnoškolskog uzrasta. Na Izložbama dječijeg stvaralaštva je učestvovalo 100 djece. Na manifestacijama i bazarima (438) namijenjenim djeci je učestvovalo cca 2000 učenika. Predstave za djecu (19) je posjetilo cca 5000 djece. Predstave za mlade je posjetilo cca 500 mladih. Na sportskim turnirima (6) je učestvovalo oko 800 malih sportista.

U 2019. godini u radu radionica (46) je učestvovalo oko 300 djece osnovnoškolskog uzrasta. Na Izložbama dječijeg stvaralaštva je učestvovalo 100 djece. Na manifestacijama i bazarima (363) namijenjenim djeci je učestvovalo cca 1800 učenika. Predstave za djecu (28) je posjetilo cca 6000 djece. Predstave za mlade je posjetilo cca 500 mladih. Na sportskim turnirima (1) je učestvovalo oko 400 malih sportista.

Treba istaći da Općina u saradnji sa JU „Međunarodni centar za djecu i omladinu Novo Sarajevo“ već duži vremenski period realizira projekat „Vanškolske aktivnosti“. Navedeni projekat se realizuje kroz četiri radionice i namijenjen je učenicima novosarajevskih osnovnih škola. U periodu od 2015. godine do 2019. godine, kroz projekat je prošlo preko 1000 učenika.

U Centru je smješten Info centar za mlade Općine Novo Sarajevo, Centar za razvoj karijere (namijenjen za poslovne edukacije i obuke). Prostor je opremljen opremom za simultano prevođenje te računarskom opremom-12 laptopa). Također u prostoru Centra se nalazi i kancelarija Vijeća mladih Općine Novo Sarajevo, koji provodi svoje aktivnosti, i to predavanja, edukacije, sastanke i tematske izvještajne sastanke. Centar je u 2017. godini opremljen i sa modernom audio vizuelnom i multimedijalnom opremom (motorizovano platno, zvučnici, subwoferi i projektor sa objektivom). Centar je realizovao projekat „Dramski studio za srednjoškolce“, predstava koja tematizira problem nasilja u savremenom društvu i u kojoj je učestvovalo 20 učenika srednjih škola sa područja Grada. Na osnovu svega navedenog, djeci i omladini se u sklopu Centra, pruža mogućnost da kroz prezentaciju i promociju stiču kreativne sposobnosti.

Odlukom Općinskog vijeća Novo Sarajevo planiran je prestanak rada Centra i prenos prava i obaveza na J.P. „ONSA“ d.o.o. Sarajevo čime će se ova oblast na određeni način centralizovati sa aspekta pružanja usluga i postići veći obim efikasnosti u ovoj oblasti.

„Dječija kuća“ bivši Pionirski dom „Boško Buha“, adaptiran je u potpunosti, a otvoren u martu 2019. godine, čime su se stvorili uslovi za realizaciju programskih aktivnosti, obrazovnog, kulturnog i društvenog karaktera, prvenstveno namijenjeni za djecu uzrasta do 14 godina. Objekat je namijenjen za održavanje raznih kurseva, promocija i predavanja, kružoka, sekcija (likovno, muzičko, ples), organizovanje izložbi. Objekat posjeduje i biblioteku sa čitaonom. U multifunkcionalnoj sali sa pozornicom moguće je organizovati priredbe, koncerte, predstave i projekcije filmova.“

Javno preduzeće „ONSA“ d.o.o. Sarajevo

Općinsko vijeće Općine Novo Sarajevo na 38. sjednici održanoj dana 25.02.2016. godine donijelo je Odluku o osnivanju Javnog preduzeća za upravljanje i održavanje objekata u vlasništvu Općine Novo Sarajevo – JP „ONSA“ d.o.o. Sarajevo. Od strane osnivača Općine Novo Sarajevo, trenutno su preduzeću na upravljanje ustupljeni Sportska dvorana Novo Sarajevo i pomoćni teren Grbavica. Odlukom Općinskog vijeća planira se proširenje aktivnosti preuzimanjem prava i obaveza Javne ustanove „Međunarodni centar za djecu i omladinu Novo Sarajevo“.

U martu 2016. godine, kao rezultat strateških intervencija svečano je otvorena Sportska dvorana „Novo Sarajevo“ na Grbavici. To je prva multifunkcionalna dvorana i predstavlja najveću investiciju Općine Novo Sarajevo. Sportska dvorana, treća po veličini u Kantonu Sarajevo, ispunjava sve evropske standarde za dvoranske sportove, a osposobljena je i za organizovanje kulturnih, sajamskih i ostalih sadržaja.

U 2017. godini održano je 9 aktivnosti sa preko 2.200 takmičara i učesnika i to u ritmičkoj gimnastici, futsalu, judou, streljaštvu. Također, održana je završna liga u košarci za osnovne škole sa područja Općine i Spars interne lige u košarci. U 2018. godini bilo je 24 aktivnosti i blizu 7.000 takmičara i učesnika, većinom osnovaca. Održana su takmičenja u karateu, judou, ritmičkoj gimnastici, mini basketu, nogometu. Općina je u 2018. godini zajedno sa JP ONSA i projektnim partnerima realizovala dva projekta „Unapređenje zdravlja kroz sportsko-rekreativne aktivnosti“ i „Prevencija nogometnog huliganstva“. U 2019. godini održane su 32 radionice, 9 turnira, 89 utakmica i 15 manifestacija sa preko 6000 učesnika i gledalaca. Također, u narednom periodu planirani su projekti „Škola rukometa“, „Škola streljaštva“, kao i „Škola kuglanja“.

Ukupna vrijednost izgradnje sportske dvorane je oko 9.000.000 KM, od čega je Ministarstvo kulture i sporta izdvojilo sredstva u iznosu od 1.400.000 KM, Vlada Republike Slovenije je donirala 240.000 eura, a ostatak je finansirala Općina Novo Sarajevo u sklopu strategije razvoja.

U neposrednoj blizini sportske dvorane nalazi se i pomoćno nogometno igralište sa umjetnom travom i rekonstruisanim svlačionicama koji pružaju kvalitetne trenažne uvjete. **Teren sa vještačkom travom** namijenjen je za obavljanje treninga i odigravanje utakmica. Ukupna površina kompleksa je 6.110m². Teren raspolaže sa 4 svlačionice opremljene mokrim čvorovima. Također, u objektu se nalazi i 5 prostorija za administraciju i tehničku podršku. Navedeni teren je u vlasništvu Općine Novo Sarajevo, a na osnovu potpisanog Sporazuma 2010. godine, kojim su bila regulisana međusobna prava i obaveze, bio je dat na raspolaganje i upravljanje Omladinskoj školi FK „Željezničar“ do formiranja J.P. „ONSA“ d.o.o. Općina Novo Sarajevo je u 2008. godini izvršila rekonstrukciju pomoćnog stadiona Grbavica, koja je obuhvatala, između ostalog, i postavljanje vještačke trave, a 2017. godine postavljeni su i reflektori, čime je dodatno intenzivirano korištenje ovog terena koji svakodnevno koriste brojni klubovi, a posebno omladinske škole nogometa. U 2018. godini izvršena je sanacija vještačke trave, a radovi su podrazumijevali demontažu postojeće oštećene trave, nabavku, transport i ugradnju nove umjetne trave marke Tarkett, te servis terena na površini od 5300 m². Za ove namjene Općina Novo Sarajevo izdvojila je sredstva u iznosu od oko 57. 000 KM. Navedeni teren, kojim upravlja JP „ONSA“, koristi Omladinska škola FK Željezničar i Nogometni klub „Pofalički“ za treniranje i odigravanje utakmica. Također u sklopu kantonalne fudbalske lige Sarajevo odigravaju se utakmice na ovom terenu. Uglavnom se teren koristi za nogomet i održavanje turnira u mini nogometu. Prema raspoloživim podacima teren koristi preko 400 polaznika nogometne škole FK Željezničar, 30 nogometaša NK Pofalički i drugi.

Stadion Grbavica je lociran u sarajevskom naselju Grbavica po kojem je i dobio ime. Tokom postojanja stadion je renoviran i dograđen u tri navrata. Treća rekonstrukcija stadiona desila se u ljeto 2004. godine u smislu uređenja svlačionica i postavljanja stolica na sjevernoj i južnoj tribini, čime je smanjen kapacitet stadiona na 12.000 mjesta. Najznačajnija obnova dogodila se početkom 2017-2018. godine

kada je na mjestu stare izgrađena potpuno nova istočna tribina sa 4.266 sjedećih mjesta čime kapacitet stadiona danas iznosi 13.449 sjedećih mjesta, kao i rekonstruisan travnjak glavnog terena. Pored navedenog, u okviru stadiona je i pomoćno travnato trenajno igralište. Pomenutim stadionom i pratećim objektima upravlja Fudbalski klub "Željezničar" i Sportsko društvo "Željezničar" a navedene intervencije nisu predstavljale strateške projekte.

Organizacija sporta na području lokalne zajednice provodi se kroz aktivan rad i djelovanje udruženja iz oblasti sporta i sportskih manifestacija koje finansira i organizuje Općina Novo Sarajevo. Oko 25 sportskih udruženja aktivno učestvuju u organizacijama i realizaciji sportskih dešavanja.

Prema iskazanim potrebama i zahtjevima građana interes za sportskim objektima je znatno veći nego prijašnjih godina. Napominjemo, da na prostoru općine imamo 3 velika sportsko-rekreativna objekta, 11 otvorenih sportskih terena, 9 školskih igrališta, 16 sala za tjelesni odgoj i 17 sportsko-rekreativnih ploha i sprava. Sve to ukazuje da je Općina Novo Sarajevo okrenuta ka razvoju sporta, unapređenju zdravih stilova života i opredijeljenosti da mladi više upražnjavaju sportske aktivnosti od nogometa, košarke, rukometa, odbojke, tenisa, borilačkih sportova, šaha, do planinarenja i slično.

Zbog izuzetnih pejzažnih i prirodnih vrijednosti, bogatstva i raznolikosti biljnog i životinjskog svijeta, zbog izuzetnog utjecaja na klimu, zaštitu zemljišta od erozivnih procesa i ostalih ekološko-socijalnih vrijednosti Općina Novo Sarajevo u narednom periodu planira **izgradnju parkovsko-rekreativne zone Park-šuma Hum**. Ovime se prvenstveno želi stvoriti područje parkovsko-sportsko-rekreativne zone u kome će šuma, kao najsloženiji ekosistem, posjetiocima omogućiti korištenje svojih ostalih općekorisnih funkcija. U okviru Regulacionog plana, planirana zona sporta i rekreacije obuhvata prostor od 38,40 ha, a sadržaji se planiraju na društvenom zemljištu. Ovaj prostor se već devetu godinu koristi za održavanje brdsko-biciklističke trke za osnovce u sklopu Dana općine. Svake godine 40-ak učenika novosarajevskih osnovnih škola takmiči se u pojedinačnim i ekipnim trkama.

Zona sporta i rekreacije (Park-šuma), imati će sadržaje koji su raspoređeni po navedenom prostoru i uvezani u cjelinu sa šetnicama, biciklističkim stazama, piknik površinama, travnatim mini površinama, vidikovcem na vrhu Huma, hladnjacima, natkrivenim poluotvorenim objektima sa sanitarnim čvorovima. Obzirom da izgradnja navedene zone zahtjeva velika finansijska sredstva, Općina Novo Sarajevo je pristupila faznoj implementaciji projekta te je u narednom razvojnom periodu planirala fazu njegovog hortikulturnog uređenja.

Prostor Vilsonovog šetališta Prostor Vilsonovog šetališta prilagođen je i kulturno- zabavnim sadržajima koji se realiziraju kroz kulturna dešavanja u sklopu projekta „Otvoreni kulturni centar“, koji organizuje Općina Novo Sarajevo, kao što su tradicionalni „Porodični dan - Family day“, kojem prisustvuje više hiljada građana Novog Sarajeva. Kao i svake godine, uz zanimljive sadržaje i bogat kulturno-zabavni program za sve generacije, zabavu, edukaciju i druženje, građani imaju priliku upoznati se i sa ostalim organizacijama i udruženjima koje djeluju na području Općine. Također, u okviru obilježavanja međunarodnog praznika „Dječija nedjelja“ na otvorenoj sceni „Vilsonovog šetališta“, tradicionalno se održava manifestacija „Dan dječije radosti Općine Novo Sarajevo“, posvećena dječjim pravima, uz druženje i bogat kulturno-zabavni program za učenike iz devet novosarajevskih osnovnih škola od II do V razreda, kojima se tradicionalno vrši podjela u prosjeku 2.500 paketića sa raznovrsnim proizvodima domaće proizvodnje. Revija kulturno umjetničkog stvaralaštva je projekat završnih manifestacija Javne ustanove za predškolski razvoj „Djeca Sarajeva“, Općine Novo Sarajevo i Kantona Sarajevo, kao i revija kulturno umjetničkog stvaralaštva za novosarajevske osnovce na Vilsonovom šetalištu koji se također dešavaju svake godine. Učenici se predstavljaju kroz pet oblasti: vokalna grupa uz pratnju, vokalna grupa bez pratnje, folklor, orkestar i ples. Kulturno-zabavna i sportska manifestacija „Ledena čarolija“ je po prvi put upriličena tokom zimskog raspusta, u mjesecu januaru 2016. godine, na Vilsonovom šetalištu, uz sadržajni program koju građani Općine mogu koristiti. Od tada pa do danas je postala tradicionalna manifestacija koja se održava svake godine. Realizacijom „Ledena čarolija“ bilo je

omogućeno posjetiocima da besplatno koriste klizaljke i uživaju u radostima ovog sporta, uz muzički program. Prosječna posjećenost klizališta je oko 500 osoba dnevno, besplatnu školu klizanja prošlo je više od 350 djece, što u konačnici čini da je 15.000 naših sugrađana koristilo sadržaje samog klizališta u prethodnom periodu od 2016-2019. godine.

Općina je u proteklom vremenu vršila sanaciju sportskih ploha u okviru svojih mogućnosti. Bočalište „Bulevar Meše Selimovića“ ima dvije staze, a bočalište „Grbavica I“ jednu. Ova dva sportska objekta su u funkciji i trenutno se koriste u rekreativne svrhe od strane mjesnog stanovništva, koje ih i održava. Međutim, bočališta „Grbavica II“ i „Trg heroja“, nisu u funkciji.

Sve sportske plohe namijenjene za šah, sprave za vježbe i rekreaciju svih građana su u upotrebnj funkciji, te se svakodnevno koriste. Strateškim intervencijama je u periodu 2013-2019.godine ukupno je izgrađeno 17 sportskih ploha i to na sljedećim lokacijama:

1. Šahovska ploha u ul. Grbavička
2. Šahovska ploha u ul. Aleja lipa / K.Kapetanovića „Pampers“
3. Šahovska ploha u ul. Avde Smajlovića
4. Fitnes sprave u ul. Džemala Bijedića 31
5. Fitnes sprave u Zmaja od Bosne 18 - POFALIĆI II
6. Fitnes sprave Centar za zdravo starenje „Velešići“
7. Fitnes sprave Centar za zdravo starenje „Hrasno“
8. Fitnes sprave Robot Hrasno
9. Fitnes sprave Vilsonovo šetalište/H.Čemerlića
10. Fitnes sprave Vilsonovo šetalište-kod turske ambasade
11. Fitnes sprave Aleja lipa/ Grbavička
12. Fitnes sprave Aleja lipa/K.Kapetanovića
13. Fitnes sprave Bulevar Meše Selimovića-„Park zaljubljenih“
14. Fitnes sprave Bulevar Meše Selimovića/Bihačka -šetnica Malta
15. Fitnes sprave Kvadrant/MZ
16. Fitnes sprave Azize Šaćirbegović 98
17. Fitnes sprave Malta 17

U januaru 2017. godine izgrađeno je igralište u ulici Malta 17-25, a u 2018-2019. godini je izgrađen Tematski park i dječje igralište u ul. E. Šehovića, opremljen rekvizitima namijenjenih djeci svih uzrasta i prilagođen djeci sa poteškoćama u razvoju, odnosno umanjenim tjelesnim sposobnostima. Također, u istoj godini su potpisani ugovori za nabavku opreme za dječja i sportska igrališta (igralište vrtića „Kekec“ i „Aprilski cvjetovi“), gumena podloga u parku u ulici Nedima Filipovića, te nabavka dijelova (sjedalice, lanci, plastični dijelovi tobogana) za ostala igrališta. U toku je realizacija izgradnje igrališta u ulici. M. Marulića, kao i nabavka mobilijara za javne površine-fitness par sa stolom za stolni tenis u ulici N. Filipovića. Ograđena su 3 igrališta u ulicama A. Šaćirbegović 122 i N. Filipovića, te dvorište vrtića „Kekec“. Kao što je već navedeno, veći dio igrališta je predat na održavanje KJKP „PARK“.

Spomen park Vraca

Spomen park Vraca, jedinstveni simbol stradanja građana Sarajeva tokom Drugom svjetskog rata, ima kulturno - historijsku, umjetničku, arhitektonsku i pejzažnu vrijednost i nalazi se u prostoru nekadašnje austrougarske tvrđave izgrađene krajem 19. stoljeća u naselju Vraca. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH je 2005. godine proglasila Spomen park Vraca Nacionalnim spomenikom pod zaštitom države BiH.

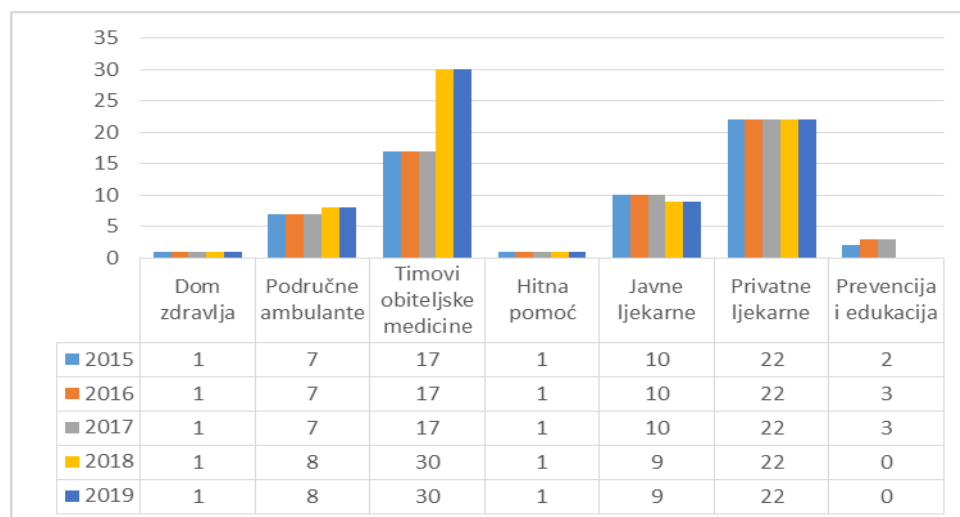
Tokom posljednjeg rata Spomen-park Vraca je pretrpio teška oštećenja. Cijeli kompleks je devastiran; oštećena je tvrđava, pojedinačna spomen-obilježja, parkovske površine, plato, stepeništa, kameni zidovi tvrđave oko ulaznih vrata su porušeni.

Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa izradio je sredinom 2009. godine Projekat sanacije i restauracije Spomen parka Vraca/tekućeg održavanja ceremonijalnog platoa, propileja i Spomen obilježja narodnim herojima. Općina Novo Sarajevo je tokom prethodnih godina učestvovala u sanaciji i rekonstrukciji Spomen parka Vraca, te isto namjerava učiniti i u narednom periodu, kako bi ovaj prostor ponovo oživio i bio obavezno mjesto za posjetu turista.

U skladu sa važećom planskom dokumentacijom, planirana je izgradnja gradskog parka sa sportsko-rekreativnim sadržajima na prostoru bivšeg Streljišta u naselju Velešići na površini od cca 5,5 ha. Park podrazumijeva pejzažno i arhitektonsko uređenje cijelog prostora koji je trenutno zapušten i koji je potrebno obogatiti sa savremenom urbanom i parkovskom opremom.

II.1.6.3. Zdravstvena zaštita

U proteklih 5 godina došlo je do blagog rasta broja zdravstvenih radnika na području Općine Novo Sarajevo, tako da u 2019. godini bilježimo ukupno 246 zdravstvenih radnika. Iako je prisutan odliv zdravstvenih radnika u zemlje Europske Unije uočava se održavanje broja zdravstvenih radnika, obzirom da je i u 2018. godini zabilježen identičan broj. Međutim, ova pojava nije imala direktan utjecaj na period čekanja na zdravstvenu uslugu. Naime, zbog upotrebe e-recepata, (hronični pacijenti koji su ranije mjesečno dolazili kod ljekara porodične medicine i specijalista po svoje recepte, sada to rade tromjesečno), posjete ljekarima smanjene su za cca 30%.

Slika 18. Broj ustanova zdravstvene zaštite na području Općine Novo Sarajevo.

Izvor: JU Dom zdravlja Novo Sarajevo

U strukturi medicinskih radnika najveći broj se odnosi na medicinske tehničare i ostalo osoblje, dok doktori čine 22,76% od ukupnog broja medicinskih radnika, što znači da 1000 stanovnika medicinski pokriva 1,14 doktora, odnosno 0,35 stomatologa.

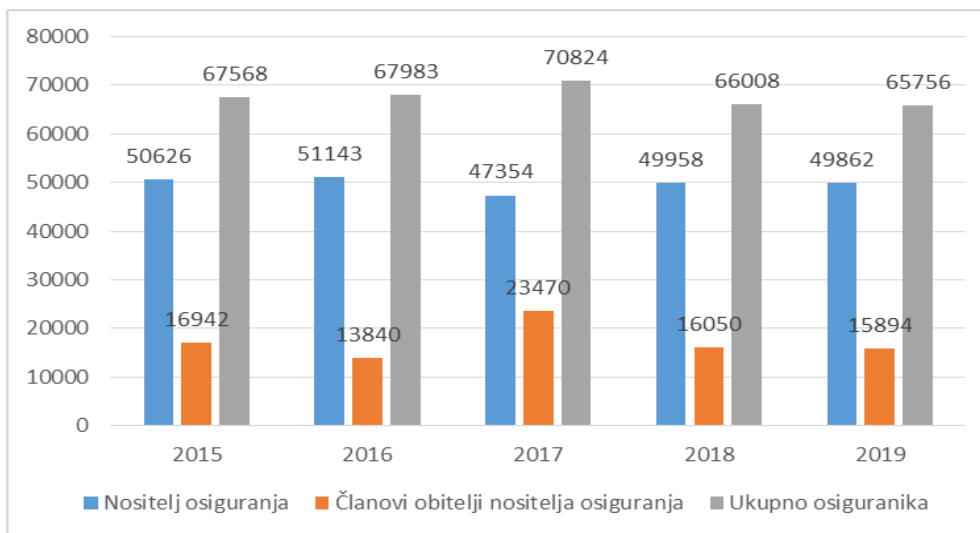
Broj zdravstvenih radnika	2015	2016	2017	2018	2019
Ginekolozi	-	-	-	-	-
Stomatolozi	21	19	15	18	18
Ljekari opće prakse	11	11	11	18	18
Ukupno specijalisti	42	51	-	38	38
Medicinski tehničari	149	150	150	134	134

Ostalo osoblje	38	38	40	38	38
Ukupno	205	207	215	246	246

Tabela 3. Broj i struktura osoblja u zdravstvenim ustanovama na području Općine Novo Sarajevo

Izvor: JU Dom zdravlja Novo Sarajevo

Prema evidenciji Zavoda zdravstvenog osiguranja Općine Novo Sarajevo na dan 31.12.2019. godine na obavezno zdravstveno osiguranje bilo je prijavljeno 65.756 lica od čega su 49.862 nosioca osiguranja i 15.894 članova obitelji. Ukupan broj zdravstveno osiguranih lica je za 2,69% manji u odnosu na broj osiguranika registriran u 2015. godini.

Slika 19. Broj evidentiranih lica u zavodu za zdravstveno osiguranje Općine Novo Sarajevo

Izvor: Kantonalni zavod za zdravstveno osiguranje

Prema informaciji Centra za socijalni rad Općine Novo Sarajevo poseban problem sa zdravstvenom zaštitom imaju strani državljani koji ilegalno borave na području Općine, kao i dio romske populacije obzirom da većina njih nema lične dokumente i nisu u mogućnosti ostvariti pravo na zdravstvenu zaštitu. Broj romske populacije tj. romskih porodica niko sa sigurnošću ne može dati kao tačan podatak, ali Udruženje Roma Sarajevo, prema podacima sa kojima oni raspolažu, ima evidentirano oko 200 romskih porodica na području Novog Sarajeva, od koji svaka porodica ima najmanje 5 članova (oko 1000 stanovnika romske nacionalnosti). S druge strane broj migranata/izbjeglica koji borave na području općine nije moguće utvrditi.

Povećanje svijesti kod majki-porodilja u smislu traženja pomoći od lica koja su za to kvalifikovana, te stalna briga i konsultacije sa zdravstvenim ustanovama i poslije porođaja, dovela su do toga da u posljednjih pet godina nije zabilježen slučaj smrti djeteta do 1 godine zbog komplikacija na porodu.

Značajan je podatak da je u toku 2019. godine broj vakcinisane djece bio 4847, što je značajno veće u odnosu na dostupni podatak iz 2017. godine u kojoj je registrovano samo 240 vakcinisanih beba.

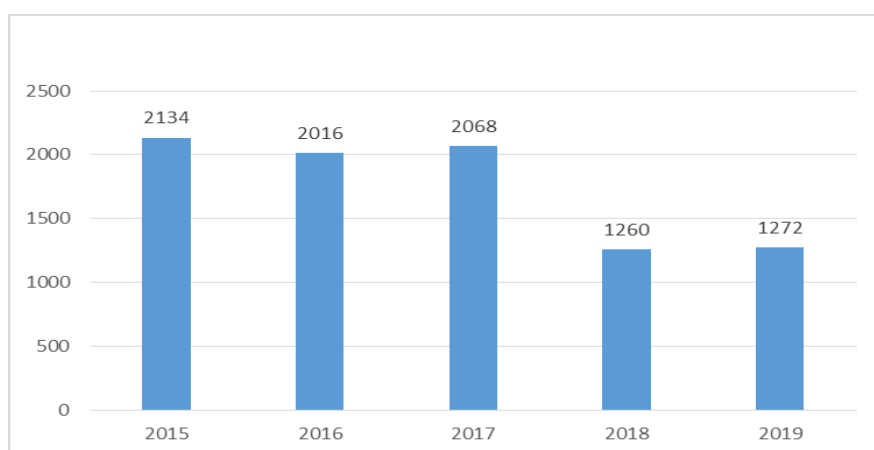
U narednom periodu se planira formirati radno tijelo „Zdravstveni savjet“ na nivou Općine, kako bi se unaprijedila prava pacijenata. Odluka o formiranju savjeta je donesena od strane općinskog Načelnika a Savjet će činiti predstavnici nevladinih organizacija te medicinsko osoblje.

II.1.6.4. Socijalna zaštita

Na području općine djeluje Kantonalni centar za socijalni rad u ulici Azize Šaćirbegović, u obnovljenim prostorijama koje je za potrebe centra Općina ustupila besplatno.

U posljednjih 5 godina broj korisnika Centra za socijalni rad je u konstantnom opadanju tako da je broj registrovanih korisnika u 2019. godini iznosio 1.272 korisnika i on je za 40,40% manji u odnosu na 2015. godinu. Smanjenju broja korisnika u manjoj mjeri doprinijele su socijalne mjere koje Općina i Kanton provode po pitanju socijalne zaštite, a dijelom i migracije stanovništva prema drugim Kantonima i općinama, te zemljama Europske Unije. Također, Općina je donijela više odluka o dodjeli pomoći određenim kategorijama stanovnika (lica i domaćinstva u stanju socijalne potrebe, nezaposlene porodilje) što je rezultiralo umanjnjem broja zahtjeva kod Centra za socijalni rad, pa samim tim i manjim brojem korisnika.

S druge strane, iako je zvaničan podatak da je smanjen broj korisnika Centra za socijalni rad, u suštini i po evidenciji Centra za socijalni rad taj podatak nije validan jer CSR ima stalne korisnike za koje se svakih pola godine ili godišnje vrši provjera, ali se ne donose rješenja te zbog toga imamo prividno smanjenje broja korisnika. Situacija je i dalje jako teška, ljudi su nezaposleni i veliki broj njih su korisnici Javne kuhinje.

Slika 20. Broj korisnika usluga Centra za socijalni rad Općine Novo Sarajevo u periodu 2013-2019.g.

Izvor: Centar za socijalni rad Općine Novo Sarajevo

U 2019. godini primjetan je porast broja korisnika vidova pomoći po osnovu stalne novčane pomoći i druge materijalne pomoći, dječijeg dodatka, primanja naknada umjesto plaće za roditelje koji nisu u radnom odnosu, kao i one koji su u radnom odnosu sa nezadovoljavajućim primanjima, dok je smanjen broj korisnika pomoći po osnovu dječijeg dodatka, naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu, naknada umjesto plaće roditelju koji nije u radnom odnosu.

Prosječno mjesečno izdvajanje Centra za socijalni rad za korisnike prava na dječiji dodatak u 2019. godini iznosio 605.617,95 KM, i povećano je za 106,14% u odnosu na 2015. godinu.

Iznos stalne socijalne pomoći je jako mali i nije dovoljan za potrebe jedne porodice jer iznosi 170,00KM.

Vrsta pomoći	Iznos pomoći u KM/mjesečno (prosjeak)				
	2015	2016	2017	2018	2019
Stalna novčana pomoć	95.880	85.640	92.368	14.739	15.695
Novčana naknada za pomoć i njegu druge osobe	177.120	167.400	206.070	12.980	12.989
Druga materijalna pomoć	6.480	15.120	10.320	26.280	1.800
				30.303	28.103
Osposobljavanje za život i rad	0	0	0	8.040	7.392
Smještaj u drugu obitelj	57.120	45.696	49.570	4.284	4.135
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	0	0	0	99.531	100.581
Jednokratne novčane pomoći	17.390	37.560	39.250	35.640	40.080
Zdravstveno osiguranje	8.620	6.270	6.530	1.720	1.720
Usluge socijalnog rada i drugog stručnog rada	6.322	4.595	6.565	-	-
Kućna njega i pomoć u kući	4.512	1.515	2.414	6.640	8.170
Dječiji dodatak	3.120	2.214	4.564	804.340	605.617
Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	5.444	1.697	3.344	1.632.424	1.212.271
Naknada umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu	6.211	1.313	1.023	491.220	328.122
Ukupno sredstava	388.219	369.020	422.018	3.168.141	2.366.675

Tabela 4. Izdvajanja Centra za socijalni rad/pomoći korisnicima usluga sa područja Općine Novo Sarajevo, 2015-2019.g.

Izvor: Centar za socijalni rad Općine Novo Sarajevo

Broj lica koja su kategorisana u ranjivu grupu maloljetnika, posmatran u posljednjih pet godina je u stalnom padu i najmanji je u 2019. godini u kojoj je iznosio 179 lica. Razlog zbog kojeg je došlo do smanjenja broja maloljetnika kao ranjive grupe (delikvencija) leži u preventivnom radu odnosno prevenciji u osnovnim i srednjim školama, upućivanju djece na individualne tretmane u Odgojni centar Kantona Sarajevo, itd.

God.	Djeca bez roditeljskog staranja	Odgojno zanemarena i zapuštena djeca	Djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim problemima	Djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama
2015	38	102	606	1321
2016	45	98	417	1325
2017	34	34	127	1381
2018	27	60	96	5
2019	28	72	74	5

Tabela 5. Broj lica kategorisana u ranjivu grupu maloljetnici, 2015-2019.g.

Izvor: Služba socijalne zaštite Općine Novo Sarajevo odnosno Centar za socijalni rad Općine Novo Sarajevo

U isto vrijeme broj lica koja su kategorisana u ranjivu grupu odraslih posmatran u posljednjih pet godina, najmanji je u 2019. godini i iznosio je 2.924 lica, te je za 47,66% manji u odnosu na 2015. godinu, kada je zabilježen najveći broj lica kategorisana u ovu ranjivu grupu. Broj korisnika iz kategorije ranjive grupe, je u periodu 2015-2019. godine smanjen iz razloga što je došlo do zapošljavanja određenog broja pripadnika navedene grupe.

God.	Osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom	Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe	Stare osobe bez obiteljskog staranja	Osobe društveno negativnog ponašanja	Osobe i obitelji u stanju soc. potrebe kojima je uslijed posebnih okolnosti potrebna pomoć
2015	2865	214	280	51	2165
2016	2136	267	235	45	2050
2017	1443	82	175	53	1625
2018	1727	80	61	11	1200
2019	1522	81	60	11	1250

Tabela 6. Broj lica kategorisan u ranjivu grupu odrasli, 2015-2019.g.

Izvor: Služba socijalne zaštite Općine Novo Sarajevo odnosno Centar za socijalni rad Općine Novo Sarajevo

Kada je riječ o ranjivim grupama, značajno je istaći podatak da se na području Općine Novo Sarajevo nalazi 269 lica sa invaliditetom, registriranih u Službi za zapošljavanje. Potrebno je izvršiti analizu potreba ovih lica i kroz promociju socijalnog poduzetništva ova lica na adekvatan način osposobiti za rad i omogućiti im inkluziju u društvo kroz ekonomsku stabilnost i neovisnost. Pored navedenih, na području Općine Novo Sarajevo tokom 2019. godine registrirane su 1.522 osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju, zatim 60 osoba bez porodičnog staranja, 11 osoba društveno negativnog ponašanja i čak 1.250 osoba i porodica u stanju socijalne potrebe kojima je uslijed posebnih okolnosti potrebna pomoć.

Općina Novo Sarajevo ne raspolaže preciznim podacima o broju Roma na području Općine. U narednom periodu Općina planira realizovati nekoliko strateških projekata za pripadnike ranjivih grupa, među kojima su i Romi (kroz Program unapređenja zaštite maloljetnih lica), kao što su: Uključivanje zanemarene i zapuštene djece u društvene aktivnosti, te rad sa djecom, malodobnim licima kod kojih su detektovani poremećaji u ponašanju. Što se tiče lica sa statusom raseljenih osoba, u 2019. godini je registrovano 423 takva lica.

Značajnu problematiku čini broj slučajeva nasilja u porodici, narušenih porodičnih odnosa, brakorazvoda, maloljetničke delikvencije koja je u najvećem broju izazvana narušenim porodičnim odnosima, ovisnošću i sličnom problematikom mladih. U ovom dijelu se stalno nameće potreba razvoja psihološkog savjetovanja u cilju pružanja usluge građanima u stanju potrebe i stalno unaprjeđenje ove oblasti.

Broj registriranih slučajeva nasilja i narušavanja socijalnih odnosa	2018	2019
Nasilje u porodici	322 (mjere 123)	309 (mjere 127)
Porodice sa rizikom od odvajanja	150	162
Razvodi braka	89	102
Maloljetnička delikvencija	22	25
Psihosocijalni tretman	8	7

Tabela 7. Broj slučajeva nasilja u porodici i narušavanja socijalnih odnosa, 2015-2019.g.

Izvor: Služba socijalne zaštite Općine Novo Sarajevo odnosno Centar za socijalni rad Općine Novo Sarajevo

Na području općine egzistira Mreža centara za zdravo starenje Općine Novo Sarajevo-tri centra, u Hrasnom, Velešićima i Čengić Vili. Centar za zdravo starenje je dnevni centar namijenjen osobama treće

životne dobi, sa ciljem da ih se aktivira i omogući zdravo, kako mentalno tako i fizičko starenje, i preventivno utiče da zadrže najviši mogući stepen fizičke i psihičke funkcionalnosti. Prema programu za dnevni boravak u Centru se organiziraju različiti tipovi edukacija, radionica, promocija te tematskih druženja. Jedan od ciljeva Centra je da se osobama treće životne dobi osigura prostor gdje će tokom dana boraviti, družiti se, sadržajno i edukativno ispuniti svoje slobodno vrijeme, preventivno uticati na očuvanje zdravlja i funkcionalne sposobnosti.

Aktivnosti u Centru za zdravo starenje su:

Osnovna djelatnost je dnevni boravak u okviru kojeg se odvijaju sljedeće aktivnosti: okupljanje, druženje, razgovori, uspostavljanje novih prijateljstava i prisnih odnosa, zajedničke proslave, obilježavanje rođendana, vjerskih i državnih praznika, kao i razne vrste okupacionog angažovanja i aktivnosti.

Radna okupacija je aktivnost koja se realizuje putem pletenja, šivenja, vezenja, spremanja različitih jela i uređenja okoline Centra.

1. Rekreacija i zabava se ostvaruje preventivno-korektivnom gimnastikom, zajedničkim šetnjama, izletima, društvenim igrama poput šaha, domina, pikada, čovječe ne ljuti se, karate i sl.; slušanja muzike, čitanja štampe, gledanja TV-a.
2. Edukativne aktivnosti su: usluge socijalnog radnika, pravnika, psihologa, zdravstveni savjeti i razgovori sa ljekarom i medicinskom sestrom, zdravstvene zaštite, obuka za rad na računaru, predavanja iz različitih oblasti na prijedlog članova i za koje su članovi zainteresovani.
3. Kreativne aktivnosti se realizuju putem crtanja, izrade raznih predmeta od papira i plastelina, fotografisanja i izrada fotografija, pjevanja, plesa, glume, i sl.

U mrežu centara je učlanjeno 900 članova, a dnevno kroz centre prođe 120-150 ljudi.

II.1.6.5. Stanovanje

U periodu od 2015. godine do 2019. godine sanirano je 20 stambenih jedinica. Prema podacima iz 2019. godine evidentirano je 12 totalno devastiranih objekata kolektivnog stanovanja sa ukupno 47 stambenih jedinica. Iz ovih objekata ukupno je evidentirano 35 interno raseljenih osoba.

Prioritet u narednom periodu je izgradnja objekta u ulici Ivana Gorana Kovačića u kojem je planirano 16 stambenih jedinica u okviru kojih aktivnosti je u toku postupak pribavljanja urbanističke saglasnosti.

Oblast stanovanja iskazuje značajan potencijal koji može doprinijeti razvoju Općine Novo Sarajevo uzevši u obzir interes za novogradnju čime se povećava privredna djelatnost u oblasti građenja, a ujedno stvaraju pretpostavke povećanja broja stanovništva i privlačenja investicija. Istovremeno se stvaraju osnovi razvoja savremene urbane infrastrukture. U ovom dijelu se nameće potreba utvrđivanja područja stanogradnje, kao područja širenja infrastrukture Općine. Postoji mogućnost utvrđivanja potencijala nadogradnje nad postojećim objektima, prije svega kolektivnog stanovanja, kao potencijala u okviru udruživanja etažnih vlasnika i upravitelja.

II.1.6.6. Civilna zaštita

Najveći rizici od katastrofa i nesreća na teritoriji Općine Novo Sarajevo su:

- prirodni: klizišta, požari na visokim objektima, velike snježne padavine sa ledom;
- tehnološki: velike saobraćajne nesreće, oštećenja na plinskim instalacijama.

Općina Novo Sarajevo kontinuirano svake godine izdvaja značajna sredstva za sanaciju klizišta na

području općine. U posljednjih sedam godina sanirano je 25 klizišta, dok je u saradnji sa Zavodom za izgradnju KS monitoring i održavanje klizišta vršeno na više od 50 lokacija na području općine.

U periodu 2015-2019. godine strateškim intervencijama postignuti su sljedeći rezultati u oblasti zaštite i spašavanja:

- Donesen je novi Pravilnik o evidenciji pripadnika civilne zaštite;
- Izgrađena je struktura 110-120 povjerenika CZ (vrše poslove koji su od neposrednog značaja za zaštitu života ljudi i njihove imovine u mjestima gdje žive i rade, tj. oni su produžena ruka Službe CZ neposredno na terenu) na teritoriji mjesnih zajednica, te je proces obuke i opremanja završen 2015.godine;
- Uspostavljen rad Operativnog centar CZ, stavljen je u funkciju i opremljen svom potrebnom opremom;
- Obuka građanstva se vrši svake godine, a obuka jedinica opće namjene je kontinuirana (oko 500 građana i 600 učenika osnovnih škola);
- Uspostavljena je uska saradnja između organizovanih struktura CZ (službe i jedinice), etažnih vlasnika i Upravnika zajedničkih dijelova zgrada a stalnim opremanjem i usavršavanjem ta saradnja se učvršćuje;
- 2/3 skloništa na području općine su sanirana, a do 2022. godine planirano je da sva skloništa budu sanirana;
- Urađena je sva planska dokumentacija iz oblasti zaštite i spašavanja izuzev planova zaštite i spašavanja u mjesnim zajednicama;
- Nabavljene vatrogasne uniforme, 10 komada, vrijednost 18.369,00; nabavljene radne uniforme, 10 komada, vrijednost 9.945,00 KM za Vatrogasno društvo Novo Sarajevo-1934;
- Provedene hitne mjere u cilju stabilizacije terena na klizištu u ul. Muhameda ef. Pandže, naselje Velešići , a po urađenom projektu iz 2019. godine, vrijednost 28.678,22 KM;
- Aktivnosti ugradnje pumpnih sistema za podizanje pritiska pitke vode, u objektima kolektivnog stanovanja, vrijednost 28.665,00 KM;
- Video nadzor VI faza, vrijednost 49.888,80 KM.

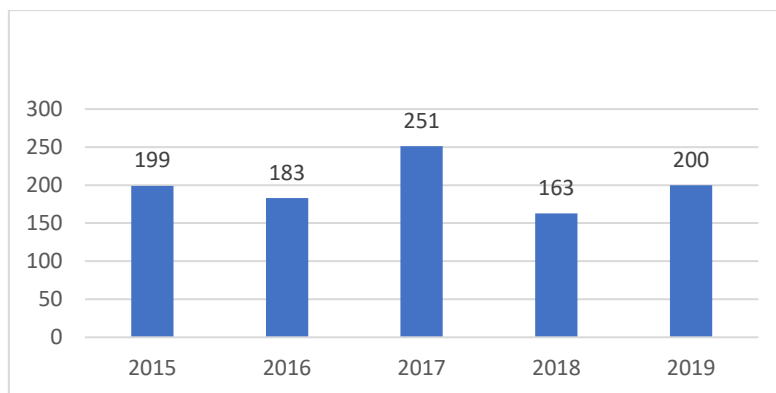
Poučeni dešavanjima iz naše bliže historije sistemu zaštite i spašavanja u Općini Novo Sarajevo daje se značajna pažnja po svim segmentima. U tom kontekstu, prioriteti sektora civilne zaštite u narednom periodu će biti:

- utvrđivanje sistema evidencije pripadnika civilne zaštite i njihovog pozivanja i mobilizacije,
- kontinuirana izgradnja struktura - jedinica CZ i povjerenika na područjima mjesnih zajednica,
- stavljanje u punu funkciju rada operativnog centra i sistema za uzbuđivanje stanovništva,
- kontinuirana obuka građanstva i jedinica opće i posebne namjene te povjerenika CZ,
- jačanje saradnje sa ustanovama i udruženjima od značaja za sistem zaštite i spašavanja (policija, crveni križ, gorska služba spašavanja, radio amateri i dr.),
- dalje opremanje struktura civilne zaštite,
- izgradnja objekata za potrebe CZ (vatrogasni dom sa pratećim objektima),
- sanacija javnih skloništa,
- izrada planske dokumentacije (izrada planova zaštite i spašavanja, projekata rušenja i uklanjanja objekata opasnih za ljude i imovinu i dr.),
- potrebno je pronaći adekvatnu lokaciju za izgradnju „Doma civilne zaštite“, otkupiti zemljište i izraditi projektnu dokumentaciju.

Kad je riječ o radu vatrogasne jedinice, 192 pripadnika profesionalne vatrogasne jedinice Novi Grad (lokacija Stup) ostvarili su 200 intervencija u 2019. godini na teritoriji Općine Novo Sarajevo u odnosu na 199 intervencije u 2015. godini što je gotovo identičan broj.

Općina Novo Sarajevo nema profesionalnu vatrogasnu jedinicu, nego Vatrogasno društvo 1934 Novo

Sarajevo. Aktivisti su dobrovoljci i intervenišu po pozivu profesionalne vatrogasne brigade Kantona Sarajevo. Broj vatrogasaca je uglavnom isti (16 pripadnika). Vrijeme intervencije, u zavisnosti od lokacije intervencije, u prosjeku iznosi od 30-45 minuta, na što značajno utiče udaljenost lokacije vatrogasne jedinice (VJ se nalazi na Stupu).

Slika 21. Broj intervencija profesionalnih vatrogasnih brigada na području Općine, 2015-2019.g.

Izvor: Služba za civilnu zaštitu Općine Novo Sarajevo

Također, pored općih jedinica civilne zaštite na području Općine postoje i specijalizirane jedinice i to:

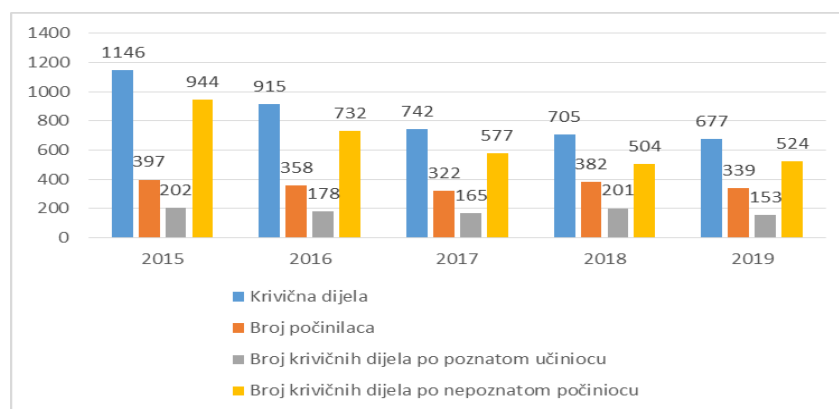
- jedinica za spašavanje na vodi i pod vodom koja broji 12 pripadnika,
- jedinica za spašavanje iz ruševina koja broji 20 pripadnika i
- jedinica za spašavanje sa visina koja broji 12 pripadnika.

Prateća organizacija svih aktivnosti civilne zaštite na području općine je i Crveni krst/križ sa svojih 79 pripadnika, te Služba prve medicinske pomoći (24 pripadnika), Služba za održavanje sistema radio veza u radio klubu Novo Sarajevo (5 pripadnika) i Služba za zaštitu od požara u vatrogasnom društvu Novo Sarajevo (16 pripadnika).

Tehnička opremljenost Službi civilne zaštite kao i vatrogasne brigade nije na zadovoljavajućem nivou, a njihovo jačanje je potrebno realizirati u skladu sa naprijed definisanim prioritetima.

II.1.6.7. SIGURNOST GRAĐANA

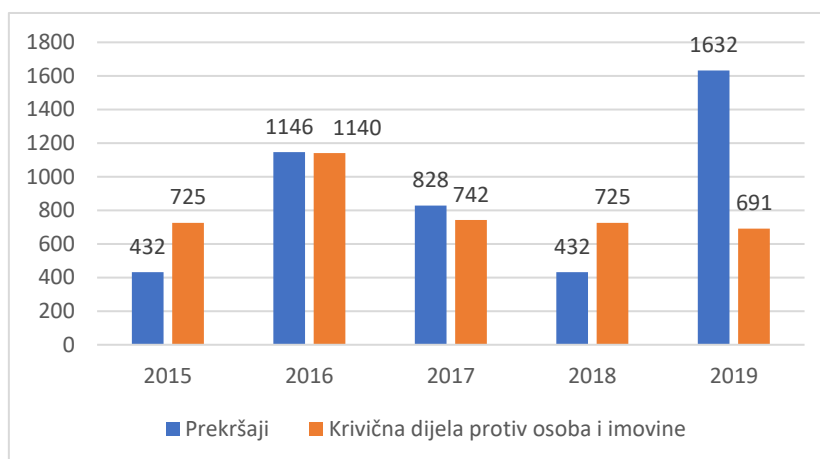
Broj krivičnih dijela je sa 1146 u 2015. godini smanjen na 677 krivična djela u 2019. godini što je smanjenje za 40,93%. U istom periodu je broj maloljetničke delikvencije je smanjen u skladu sa naprijed navedenim procentom.

Slika 22. Broj krivičnih djela izvršenih na području Općine u periodu 2015.-2019. godina.

Izvor: MUP Kantona Sarajevo

Broj prekršaja i krivičnih djela protiv osoba i imovine se smanjuje kroz godine, što je prikazano na narednoj slici.

Slika 23. Broj prekršaja i krivičnih djela protiv osoba i imovine na području Općine u periodu 2015.-2019. godina.

Izvor: MUP Kantona Sarajevo

Udio u smanjenju stope kriminaliteta ima i postavljanje 15 nadzornih kamera u sklopu implementacije projekta video nadzora područja Općine. Također su postavljena 22 nova uređaja zvučne saobraćajne signalizacije za slijepa i slabovidna lica na području Općine Novo Sarajevo s kojima je pokriveno 8 pješačkih prelaza, na najfrekventnijim raskrscima u Općini. Navedena postignuća predstavljaju direktan rezultat implementacije Strategije u prethodnom petogodišnjem periodu.

Također, realizovan je projekat „Prevenција nogometnog huliganstva i nereda na sportskim terenima“ koji je Općina Novo Sarajevo ostvarila u saradnji sa JP „ONSA“ d.o.o. Osnovni koncept realizacije navedenog projekta je bila afirmacija svih pozitivnih aspekata bavljenja sportom koji u osnovi predstavlja fer i sportsko nadmetanje, bez iskazivanja negativnih pojava, kao što je huliganizam ili bilo kakav drugi oblik vandalizma.

Sve aktivnosti su se održavale u Sportskoj dvorani „Novo Sarajevo“ i na pomoćnom terenu, sa umjetnom travom. Kroz 12 radionica prošlo je preko 700 učesnika, od čega je blizu 360 dječaka, 30 djevojčica iz novosarajevskih osnovnih škola, zatim oko 20 roditelja i 300 navijača, što je dalo podstrek u razvoju i usvajanju pozitivnih stavova, uvjerenja i vrijednosti koje doprinose bavljenju sportom i razvoju djece i mladih, a u isto vrijeme doprinijelo smanjenju prekršajnih djela maloljetnika. U narednom periodu je potrebno u ove aktivnosti uključiti i roditelje.

Kada je riječ o saobraćajnim prekršajima, ukupan broj saobraćajnih nezgoda u 2019. godini iznosio je 1820, što ukazuje na činjenicu da nije prisutan rast broja ali istovremeno je prisutan konstantan broj u periodu od 5 godina (2015-2019). Broj prekršaja u saobraćaju je u padu i u posmatranom periodu (2015-2019. godina)) je smanjen za približno 50%.

Razlog smanjenja broja počinjenih prekršaja nalazimo i u činjenici da je došlo do izmjena odredbi Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima u BiH, pogotovo u pogledu povećanja minimalnog i maksimalnog iznosa novčanih kazni, te određeni vremenski period kada su policijski službenici izricali mjere upozorenja da bi se građani upoznali sa novom zakonskom regulativom. Također, manji broj prekršaja je uzrokovan i povećanim preventivnim angažovanjem policijskih službenika na terenu.

II.1.6.8. CIVILNO DRUŠTVO

Općina Novo Sarajevo je u decembru 2014. godine potpisala Memorandum o razumijevanju, sa UNDP BiH, čime je ozvaničen početak realizacije LOD IV projekta koji je, imao za cilj pružiti podršku odabranim jedinicama lokalne samouprave u nastavku i unapređenju partnerstva sa organizacijama civilnog društva (OCD) i postojećih transparentnih mehanizama za raspodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za OCD-ove. Navedeni projekat se provodio u saradnji sa Ministarstvom pravde BiH, a finansijski ga je podržala Evropska unija iz sredstava Instrumenta za pred pristupnu pomoć (IPA), u iznosu od 2 miliona eura. Za cjelokupnu implementaciju projekta bio je odgovoran Razvojni program Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini. Kao rezultat ranije navedenog projekta, na 35. sjednici Općinskog vijeća Novo Sarajevo, koja je održana 30.11.2015. godine, usvojena je Odluka o načinu odabira i praćenju realizacije projekata nevladinih/neprofitnih organizacija po LOD metodologiji, koja je na snazi još uvijek.

Oblici saradnje Općine sa organizacijama civilnog društva, manifestuju se kroz obezbjeđivanje uslova za rad, uspostavljanje partnerstva, učešće u pripremi projekata, kreiranje društvenog ambijenta koji je podsticajan za civilno društvo, pružanje podrške civilnom sektoru u uspostavljanju dijaloga i jačanju partnerstva sa lokalnom samoupravom, te iniciranje i provedbu razvojnih projekata. Uz organizovanje konsultacija, davanje podrške i sugestija za dobre ideje, udruženjima je pružena prilika da predstavljaju svoje projekte i aktivnosti, kao i da pozovu zainteresovane na svoje događaje.

Konkretni oblici saradnje sa nevladinim organizacijama u 2017. godini, realizirani su kroz mnogobrojne programske sadržaje, kao što je navedeno i u prethodno opisanim oblastima.

Tokom 2017. godine, realizirano je 29 projekata sa sljedećim NVO:

1. Fondacija "Krila nade", Kognitivno-bihevioralni tretman nasilnih oblika ponašanja kod školske djece,
2. Centar za razvoj socijalnog poduzetništva, Biznis akademija 2 - The Art of Public Speech,
3. Udruženje "Motivator", Web dizajn akademija,
4. Udruženje za kulturu „Nova svjetlost“, 8. KNS Međunarodni književni susreti 2017,
5. Udruženje Umjetnička grupa „Satya“, Nemoj mene,
6. Udruženje Košarkaški klub „Sampi“, Liga u košarci učenika osnovnih škola Općine Novo Sarajevo,
7. Karate klub "RESPECT" Sarajevo, Od karate škole do vrhunskog sporta,
8. Udruženje - Klub borilačkih vještina "Tornado Sarajevo“, Razvojni program za djecu Taekwondo „Zmaj“,
9. Institut za razvoj mladih "Kult", Podrška izradi Strategije prema mladima Općine Novo Sarajevo,
10. Judo klub „Olimp“, Pokreni se - "Sport kao vid prevencije nasilja i delikvencije",
11. Vijeće mladih Općine Novo Sarajevo, Budi drug/arica - širi znanje,
12. Udruženje "Hajde", EEB 2 - Ekologija, energija, budućnost 2,
13. Centar za okolišno održivi razvoj -COOR, Naviku usvojimo - EE otpad odvojimo,
14. Udruženje "Oaza", Radno-okupacione radionice za osobe sa intelektualnim teškoćama,
15. Udruženje za podršku i socijalizaciju osoba sa posebnim potrebama "Zajedno naprijed", Podrška inkluzivnom obrazovanju kroz izradu didaktičkih materijala,
16. Klub sporta "SLED", Druženje za sve,
17. EDUS - Edukacija za sve, Unapređenje podrške djeci sa poteškoćama u razvoju,
18. Organizacija porodica šehida i poginulih boraca N.S., Koliko jezika govoriš toliko vrijediš,
19. Udruženje 1. Slavna 111 Viteška brigada Sarajevo, Obilježavanje značajnih datuma, događaja i ličnosti OOR 92-95,
20. Udruženje Odred Hrasno brdo općine Novo Sarajevo, Obilježavanje značajnih datuma

- dogadaja i ličnosti OOR 92-95,
21. Udruženje Ratnih vojnih invalida općine Novo Sarajevo, Obuka za rad RVI i članova njihovih porodica,
 22. Udruženje antifašista i boraca NOR-a, Kultura sjećanja kroz značajne datume i očuvanje kulturno historijskog naslijeđa i tekovina antifašizma,
 23. Udruženje za sport i rekreaciju RVI Novo Sarajevo, Sportom do zdravlja,
 24. Udruga organizatora otpora umirovljenih i demobiliziranih branitelja HVO, VII Šahovski turnir,
 25. Udruženje boraca Bosne-e Zelene Beretke, Art-edukativno kreativne radionice,
 26. Udruženje Zlatni ljiljani Zlatna policijska značka N.S, Njegovanje tradicije i obilježavanje značajnih datuma OOR 92-95 i 41-45,
 27. Udruženje Organizatora otpora, ratnih veterana "Trg heroja", Njegovanje kulture sjećanja,
 28. Udruženje boraca Patriotska Liga Novo Sarajevo, Presnimavanje dokumentarnog materijala,
 29. Udruženje organizacija demobiliziranih branilaca OOR 92-95, Malonogometni turnir 11 plavih.

Tokom 2018. godine realizirano je 19 projekata sa sljedećim NVO:

1. Udruženje „Momentum“, „Prepoznaj, reaguj i spriječi-Prevenција vršnjačkog nasilja u osnovnim školama“,
2. Udruženje za promociju i unapređenje zdravlja „GENERACIJA“, „Zdrava mladost, sretna starost“,
3. Udruženje „Centar za kulturu dijaloga“, „Zajedno protiv maloljetničkog nasilja“,
4. Karate Klub „SENSEI“ Sarajevo, Karate škola „SENSEI“,
5. Udruženje KK „Sampi“, Liga u košarci učenika osnovnih škola Općine Novo Sarajevo,
6. Udruženje građana košarkaški klub BBY, Minibasket i unobasket-košarkaške radionice,
7. Udruženje za pomoć i razvoj „Hajde“, EEB III –Ekologija, Energija Budućnost III,
8. Udruženje Centar za okolišno održivi razvoj „COOR“, Partnerstvo za okoliš –zajednička akcija za Park šuma Hum,
9. Udruženje „Nova šansa“ „Inkluzija da-za iste mogućnosti“,
10. Projekti po LOD metodologiji (9 projekata),
11. Projekat od interesa za Općinu (KUD LOLA I NK POFALIĆI),
12. Podrška rekonstrukciji stadiona Grbavica (FK Željezničar),
13. Škola nordijskog skijanja (SKI Klub Igman),
14. Projekata za Dan općine (*Škola šaha Junior, Treak team, Udruženje „Skakavac“, Udruženje „Spartakus“*),
15. Udruženje Antifašista i boraca narodnooslobodilačkog rata Općine Novo Sarajevo, Kultura sjećanja kroz značajne datume i očuvanje kulturno historijskog naslijeđa i tekovine antifašizma,
16. Udruženje 1. Slavna 111 Viteška brigada Sarajevo, Obilježavanje značajnih datuma, događaja i ličnosti OOR 92-95,
17. Udruženje Zlatni ljiljani Zlatna policijska značka N.S, Očuvanje tekovina OOR obilježavanje značajnih datuma,
18. Udruga organizatora otpora umirovljenih i demobiliziranih branitelja HVO, VIII Šahovski turnir,
19. Udruženje za sport i rekreaciju RVI Novo Sarajevo, Sportom do zdravlja.

Tokom 2019. godine realizirano je 16 projekata sa sljedećim NVO:

1. Centar za razvoj omladinskog aktivizma – CROA, Vršnjačko nasilje - nema šanse,
2. Udruženje za psihosocijalnu promociju i pozitivnu afirmaciju humanih vrijednosti „Momentum“, Znanjem protiv droge – edukacija mladih o štetnosti psihoaktivnih supstanci,
3. Udruženje Judo klub "Olimp", Pokreni se – poticanje na aktivizam mladih,
4. Udruženje studenata biologije u BiH, Kreiranje edukativnog parka sa zelenim površinama PMF-a,
5. Centar za okolišno održivi razvoj – COOR, Jačanje partnerstva mladih u akciji za zaštitu,
6. Udruženje međunarodni festival književnosti, „Mladi i književnost“,

7. Udruženje košarkaški klub BBY, „Mini i uno košarkaške radionice i takmičenja“,
8. Karate klub „Sensei“, Karate i pravilna ishrana za zdravo i sretno odrastanje,
9. Udruženje Košarkaški klub „Sampi“, Liga u košarci osnovnih škola Općine Novo Sarajevo,
10. Udruženje plivački klub "Spid", Integracija u društvo kroz plivanje,
11. Udruženje porodica djece i osoba s poteškoćama u razvoju "Dajte nam šansu", Mobilni tim za „Novo Sarajevo“
12. Organizacija porodica šehida i poginulih boraca N.S., Koliko jezika govoriš, toliko vrijediš,
13. Udruženje 1. Slavna 111 Viteška brigada Sarajevo, Obilježavanje značajnih datuma, događaja i ličnosti OOR 92-95,
14. Udruženje Zlatni ljiljani Zlatna policijska značka N.S, Očuvanje tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata, obilježavanje značajnih datuma, događaja iz perioda 1992.-1995. i 1941.-1945., obilazak porodica i mjesta pogibije heroja i održavanje historijskog časa,
15. Udruga organizatora otpora umirovljenih i demobiliziranih branitelja HVO, IX Šahovski turnir,
16. Udruženje organizacija demobiliziranih branilaca OOR 92-95, Malonogometni turnir „11 Plavih“.

Zaključak u oblasti društvenog razvoja

Činjenica je da je pitanje obrazovanja u značajnom obimu izvan nadležnosti lokalne samouprave, ipak usmjerenje Općine Novo Sarajevo u tom segmentu podrazumijeva razvoj mjera kojima se doprinosi razvoju školske infrastrukture predškolskog i osnovnog obrazovanja. Općina ima potrebu otkrivanja i praćenja talenata u vidu podrške stipendiranjem i usmjeravanjem prema znanstveno-istraživačkom radu. Značajan potencijal postoji u dijelu visokog obrazovanja kroz razvoj kampusa što može biti ukupni generator razvoja Općine i šire. Obzirom da školski objekti nisu u potpunosti energijski efikasni, neophodno je pristupiti utopljavanju objekata koji do sada nisu utopljeni. Također u oblasti obrazovanja postoji potencijal podrške obrazovnim aktivnostima koji doprinose razvoju kreativne i IT djelatnosti. Poseban naglasak Općina može staviti na elemente stručnog osposobljavanja žena, a naročito mladih.

Zahvaljujući planskom ulaganju sredstava Općine Novo Sarajevo, u adaptaciju objekta i u povećanje programske ponude broj aktivnosti i kvalitet kulturnih i sportskih sadržaja se povećavao. Otvorenjem centra za djecu „Dječija kuća,“ broj i sadržaj aktivnosti iz obrazovanja, teatra, filma, muzike, književnosti, baleta i inovatorstva će dostići još veću razinu. Moderan prostor Dječijeg parka, koji posjeduje amfiteatar za različite kulturne programe za zabavu i rekreaciju je upotpunio sadržaj, kakav imaju najuređenije lokalne zajednice u regionu. Neophodno je i dalje raditi na kreiranju kvalitetnih kulturnih sadržaja kroz koje bi se uključio veći broj građana i djece uključujući i razvoj infrastrukture u tom segmentu.

Općina je u prethodnom periodu kroz strateške intervencije puno uradila na unapređenju sportsko-rekreativne infrastrukture za djecu i mlade. Neophodno je iskoristiti postojeću infrastrukturu i osmisliti nove sportsko-rekreativne sadržaje koji bi uključili veći broj djece i građana u sportsko rekreativne aktivnosti (škola rukometa, streljaštva, kuglanja, zdravi načini života, takmičenja tokom zimskih i ljetnih raspusta, itd.). Potrebno je razvijati mjere usmjerena na proizvodnju kadrova za upravljanje sportskim aktivnostima. Posebnu pažnju je potrebno posvetiti djeci sa teškoćama u razvoju i omogućiti im fizički pristup školi, kao i inkluzivno obrazovanje, ali i kvalitetan pristup sportsko-rekreativnim sadržajima.

Kada je u pitanju sigurnost građana, neophodno je raditi sa djecom na prevenciji prosjačenja, čime će se smanjiti i broj prekršajnih i krivičnih djela u kojima učestvuju maloljetnici. Potreba uspostave savremenih sistema koji doprinose bezbjednosti je konstantna potreba.

Općina Novo Sarajevo nema profesionalnu vatrogasnu jedinicu, nego Vatrogasno društvo 1934 Novo Sarajevo. Vrijeme intervencije, u zavisnosti od lokacije intervencije, u prosjeku iznosi od 30-45 minuta, na što značajno utiče udaljenost lokacije vatrogasne jedinice obzirom da se profesionalna VJ koja je uključena u protivpožarne aktivnosti na teritoriji općine nalazi na Stupu. Potrebno je

kadrovski ojačati civilnu zaštitu, nabaviti kvalitetnu opremu za vatrogasce, unaprijediti sistem zaštite od požara u stambenim objektima višim od 5 spratova, sanirati klizišta i stvoriti preduslove za kvalitetniji razvoj sektora zaštite i spašavanja. U ovom segmentu potrebno je unapređivati propise o procedurama i postupcima koji se primjenjuju u slučaju prirodnih i drugih nesreća, unaprijediti metodologije za procjenu šteta, kao i donijeti rodno osjetljive akcijske planove podrške stanovništvu u kriznim situacijama. Također, potrebno je unaprijediti nivo stručnosti u razumijevanju i upravljanju rizicima od prirodnih i drugih nesreća, te ulagati u razvoj i implementaciju preventivnih mjera ublažavanja ovih rizika.

Oblast socijalne zaštite na osnovu analiziranih činjenica i nadležnosti Općine prostor djelovanja pronalazi u podršci ustanovama socijalne zaštite, razvoju specifičnih programa usmjerenih na ranjive kategorije, razvoj mjera energijskog siromaštva, programa zapošljavanja ranjivih skupina kao i razvoj politika usmjerenih na promociju i podizanju svijesti o značaju porodice.

Sistem zdravog starenja je potrebno i dalje unapređivati i poboljšavati programe i oblike zdravog starenja.

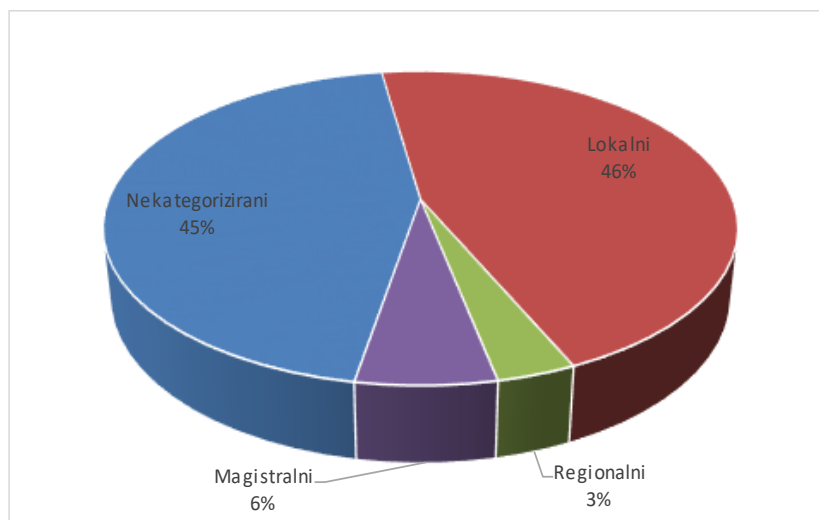
Pojava pandemije uslovljava razvoj sistematičnih planskih dokumenta suočavanja sa potencijalnim zdravstvenim krizama. Ujedno u oblasti zdravstva općina može dati svoj doprinos u razvoju mjera koje doprinose prevenciji u zdravstvu i podizanju svijesti.

Općina ima relativno dobro razvijeno civilno društvo. Potrebno je ojačati organizacije za privlačenje finansijskih sredstava iz razvojnih fondova. Potrebno je aktivno raditi na razvoju i promociji civilnog društva i stvoriti tehničke i prostorne preduslove za efikasniji rad organizacija. Ciljeve podrške radu organizacija civilnog društva je potrebno usmjeriti podršci ostvarenju razvojnih tendencija općine.

II.1.7. STANJE JAVNE INFRASTRUKTURE I JAVNIH USLUGA

II.1.7.1. Saobraćajna infrastruktura

Ukupna dužina putne mreže na području Općine Novo Sarajevo iznosi 95.494 km, od čega je 8,40% regionalnih, 6,14% magistralnih, 50,65% nekategorisanih i 43,19 % lokalnih cesta. Ukupna dužina cestovne mreže u proteklih 5 godina nije se značajnije mijenjala.

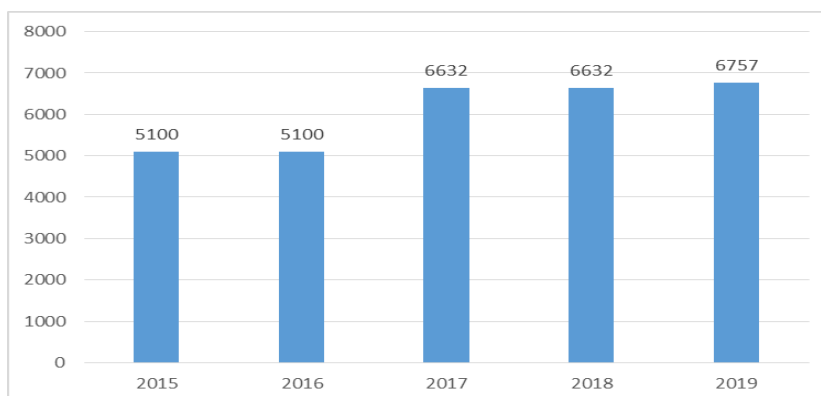

Slika 24. Kategorizacija cesta na području Općine Novo Sarajevo u 2019. godini.

Izvor: Općina Novo Sarajevo, 2019

U periodu 2015-2019. godine kao dio strateških intervencija, izgrađeno je 705 novih parking mjesta, podzemna garaža sa 100 parking mjesta, 3 km novih cesta, Elaborat stanja lokalnih cesta i saobraćajne

signalizacije, rekonstruisano 75 km lokalnih cesta i 1,7 km šetnica i biciklističkih staza. Prethodno navedeno predstavlja direktan rezultat implementacije Strategije razvoja Općine. Potreba za razvojem i proširivanjem objekata saobraćaja u mirovanju je i dalje prisutna.

Slika 25. Broj raspoloživih parking mjesta na području Općine Novo Sarajevo u periodu 2015-2019.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Broj mjesnih zajednica koje su povezane javnim prijevozom sa centralnim dijelom Općine u 2019. godini iznosi 18 MZ, i općina izdvaja značajna sredstva iz općinskog budžeta za potrebe subvencioniranja troškova javnog prijevoza, što je prikazano i sljedećom tabelom.

Godina	2015	2016	2017	2018	2019
Broj MZ-a pokrivenih lokalnim javnim prijevozom	18	18	18	18	18
Iznos finansijskih sredstava iz općinskog budžeta koji je uložen u subvencioniranje lokalnog javnog prijevoza [KM]	36.109,41	30.000,00	36.258,42	60.199,68	81.858,79

Tabela 8. Broj mjesnih zajednica povezan javnim prijevozom i izdvajanja iz općinskog budžeta, 2015-2019.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo, 2019

Iz općinskog budžeta izdvajaju se i sredstva za redovno održavanje i sanaciju cestovne infrastrukture pa je tako u 2019. godini za te potrebe izdvojeno 2.000.000, KM, što je za 59,9% više u odnosu na 2015. godinu.

Godina	2015	2016	2017	2018	2019
Iznos finansijskih sredstava iz općinskog budžeta koji je uložen u redovno održavanje cesta	810.000	1.179.712	951.811	2.000.000	2.000.000
Iznos finansijskih sredstava iz općinskog budžeta koji je uložen u izgradnju i održavanje horizontalne i vertikalne signalizacije	60.000	70.000	150.000	150.000	150.000
Ukupna finansijska sredstva iz općinskog budžeta uložena u izgradnju i sanaciju saobraćajne infrastrukture	1.908.631	2.069.712	2.196.811	1.650.000	1.200.000
Broj kilometara asfaltiranih cesta na području općine	90	90	90	90	90

Tabela 9. Izdvajanja iz općinskog budžeta u svrhu održavanja i sanacije cestovne infrastrukture

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Nadležnost nad održavanjem lokalnih i nekategorisanih cesta na području Općine Novo Sarajevo je određena Odlukom o razvrstavanju lokalnih cesta i ulica u Gradu Sarajevu na području općina Centar Sarajevo, Novi Grad Sarajevo, Novo Sarajevo i Stari Grad Sarajevo, koja je usvojena od strane Vlade Kantona Sarajevo, na 79. sjednici održanoj 25.09.2014. godine. Na osnovu navedene Odluke na području Općine Novo Sarajevo su određene lokalne ceste, a Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o upravljanju, građenju, rekonstrukciji, održavanju i zaštiti lokalnih i nerazvrstanih cesta na području Općine Novo Sarajevo, koju je donijelo Općinsko Vijeće Novo Sarajevo, na 28. sjednici održanoj dana 28.04.2015. godine utvrđene su lokalne i nekategorisane ceste u nadležnosti Općine Novo Sarajevo. U narednoj tabeli su date ukupne dužine navedenih cesta.

R.b.	Kategorija puta	Dužina km
1.	Dio lokalnih puteva u nadležnosti Općine Novo Sarajevo prema potpisanom Ugovoru sa Direkcijom za puteve Kantona Sarajevo, koje su prenesene u nadležnost Direkcije za puteve Kantona Sarajevo	7.405
2.	Lokalni putevi od interesa za Općinu Novo Sarajevo	38.050
3.	Ostali-nekategorisani putevi na području Općine Novo Sarajevo	44.623
Ukupno:		90.078

Tabela 10. Kategorizacija i ukupne dužine cesta u nadležnosti Općine Novo Sarajevo u 2019.g.

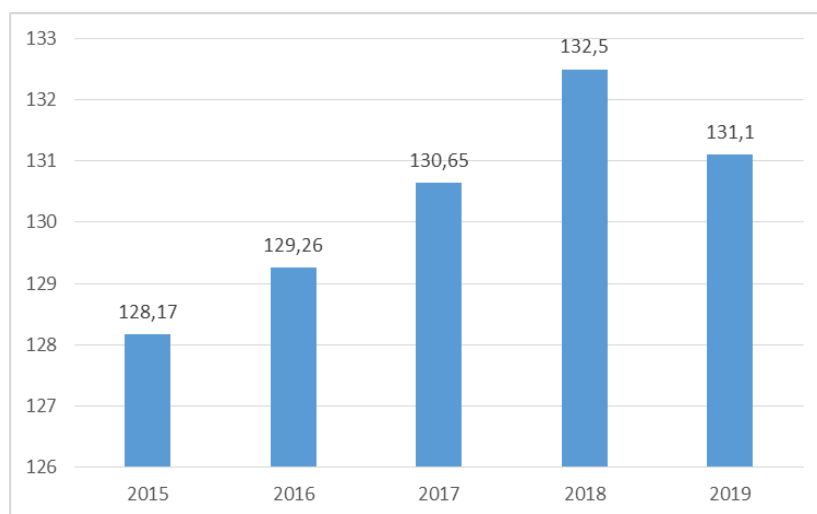
Izvor: Općina Novo Sarajevo

Fokus u narednih 5 godina jer izgradnja lokalnog puta Hum brdo-Bušće i realizacija Godišnjih programa održavanja sanacija i rekonstrukcija. Interes Općine je značajno prisutan u odnosu na projekte cestovne infrastrukture za koje su nadležni i iste realizuju kantonalne, odnosno federalne institucije.

II.1.7.2. Elektroenergetska mreža

U periodu 2015. - 2019. godina visokonaponska električna mreža na području Općine proširena je za 2,93 km odnosno 2,94%. Dužina niskonaponske mreže u 2019. godini je 273,4 km.

U isto vrijeme ukupan broj priključaka na električnu mrežu je 35.543 i prisutan je konstantan rast kao posljedica proširenja infrastrukture i objekata. Trenutno na području Općine Novo Sarajevo nema domaćinstava bez priključka na elektro-energetsku mrežu.

Slika 26. Dužina VN mreže [km] na području Općine Novo Sarajevo.

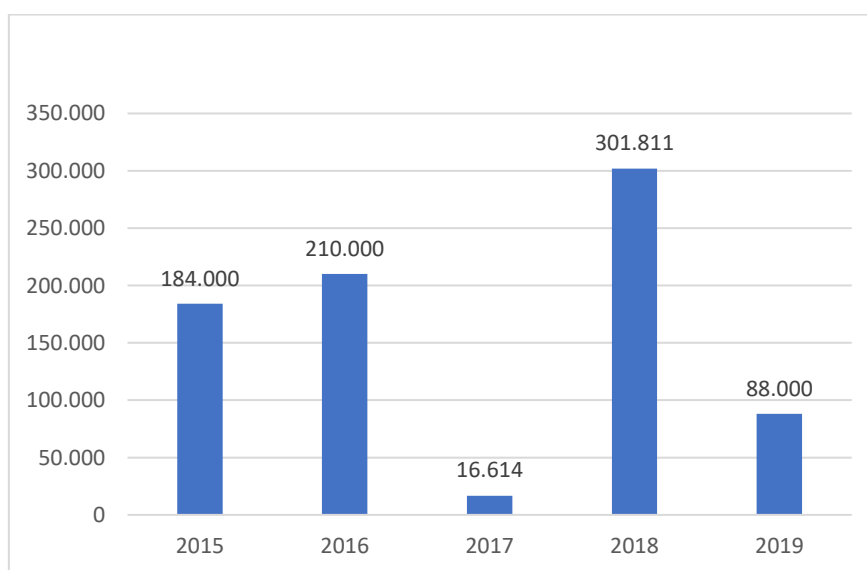
Izvor: Općina Novo Sarajevo

Poslovi održavanja javne rasvjete na području Kantona Sarajevo, a samim time i na području Općine Novo Sarajevo, su u nadležnosti Ministarstva komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo koje je osnovano u drugom kvartalu 2015. godine, dok je u 2013. i 2014. godini navedene poslove obavljalo Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša.

U periodu 2015-2019 godina, Općina Novo Sarajevo je investirala oko 1.000.000 KM u poslove izgradnje i rekonstrukcije javne rasvjete na svom području. Općina poslove izgradnje i rekonstrukcije javne rasvjete je povjerila Zavodu za izgradnju Kantona Sarajevo.

Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture Kantona Sarajevo vrši poslove održavanja javne rasvjete na području svih općina Kantona Sarajevo, a u općinama koje pripadaju Gradu Sarajevo poslove održavanja obavlja KJKP "PARK". U 2015. godini troškovi JP "Elektroprivreda" BiH, utrošak električne energije za javnu rasvjetu, su iznosili 3.695,216 KM a za održavanje javne rasvjete na području Kantona Sarajevo 777,421 KM što ukupno iznosi 4.920,216 KM. U 2016. godini troškovi JP "Elektroprivreda" BiH, utrošak električne energije za javnu rasvjetu, su iznosili 4,653,736 KM, a za održavanje javne rasvjete na području Kantona Sarajevo 899,346 KM što ukupno iznosi 5.553,082 KM. U 2017. godini troškovi JP "Elektroprivreda" BiH, utrošak električne energije za javnu rasvjetu, su iznosili oko 4.900,000 KM a za održavanje javne rasvjete na području Kantona Sarajevo oko 990.000 KM, što ukupno iznosi oko 5.890,00 KM. U 2018. godini troškovi JP "Elektroprivreda" BiH, utrošak električne energije za javnu rasvjetu, su iznosili oko 5.070.807 KM, a za održavanje javne rasvjete na području Kantona Sarajevo 972.024,44 KM, što ukupno iznosi oko 6.042,831 KM. U 2019. godini troškovi JP "Elektroprivreda" BiH, utrošak električne energije za javnu rasvjetu, su iznosili 5.464.355,09 KM a za održavanje javne rasvjete na području Kantona Sarajevo 1.049.065,07 KM što ukupno iznosi oko 6.513,420,36 KM. Navedeni podaci su prikupljeni iz izvještaja o izvršenju Budžeta Kantona Sarajevo, a tačni podaci po općinama nisu dostupni. Iz izvještaja se može vidjeti da je bilo rasta troškova, što je vjerovatno bila posljedica povećanja javne rasvjete na nivou Kantona i općina.

Pokrivenost Općine javnom rasvjetom je 90%, ali sa napomenom da je prema procjeni općinskog razvojnog tima, preko 50% javne rasvjete sa neadekvatnim rasvjetnim tijelima, te se u narednom periodu prioritarno treba raditi na povećanju energijske efikasnosti javne rasvjete, čime bi se smanjili troškovi za održavanje iste.

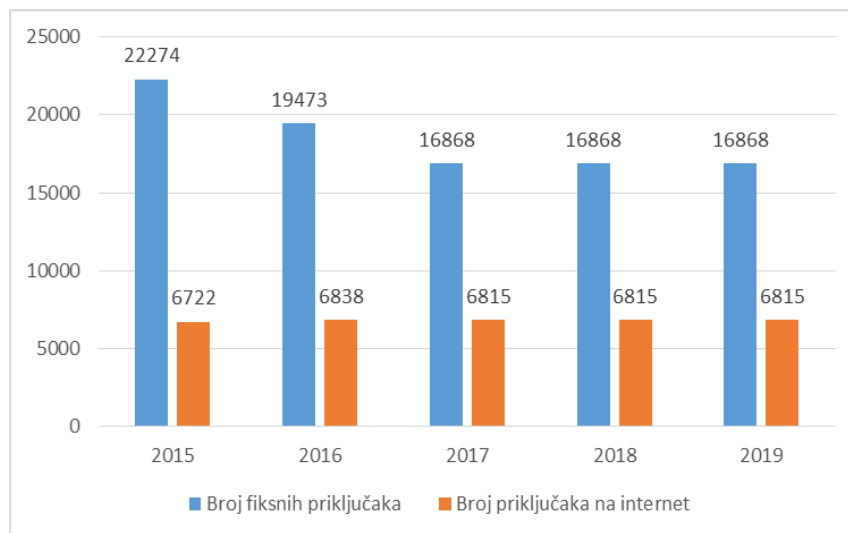

Slika 27. Izdavanja Općine u svrhu izgradnje javne rasvjete za period 2015-2019.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo

II.1.7.3. Telekomunikacije, internet, RTV signal

Koncept razvoja telekomunikacione infrastrukture na području Općine zasnovan je na osposobljavanju i proširenju postojećih kapaciteta, uvođenju nove tehnologije u skladu sa povećanjem broja korisnika i uvođenju sistema za pružanje novih savremenih usluga.

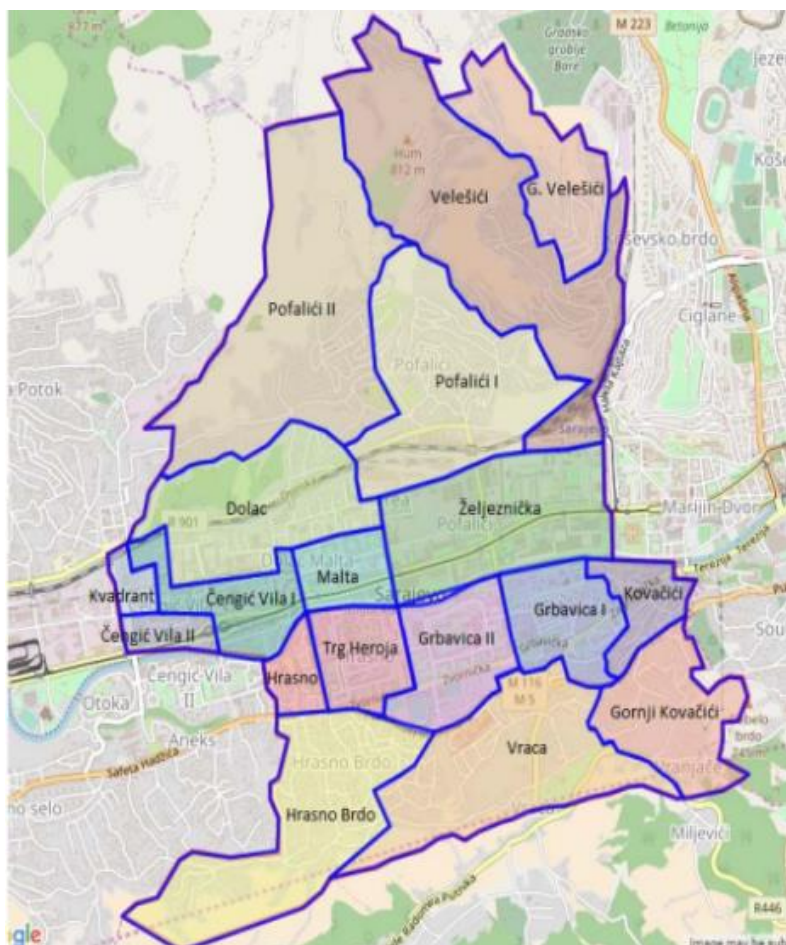

Slika 28. Broj priključaka fiksne telefonije i interneta na području Općine Novo Sarajevo za period 2015-2019.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo *(Podaci za 2018 i 2019 nisu dostupni)

Kao što je slučaj i u drugim općinama u Bosni i Hercegovini, tako i u Općini Novo Sarajevo evidentan je značajan pad broja priključaka fiksne telefonije, dok se broj priključaka na internet nije značajnije mijenjao u proteklom periodu.

Pokrivenost općine 3G/4G mobilnom tehnologijom je 100%, i ova pokrivenost se nije mijenjala u periodu 2015.-2019. godina. Sve mjesne zajednice (18MZ) na području Općine Novo Sarajevo su infrastrukturno pokrivene i imaju mogućnost priključka na Internet i telefonsku mrežu.

Mjesne zajednice Općine Novo Sarajevo

II.1.7.4. Vodovodna mreža

Prema podacima iz 2019. godine dužina vodovodne mreže na području općine iznosi približno 138,5 km i može se konstatovati da nije došlo do značajnijih promjena u odnosu na 2015. godinu. Broj priključaka na vodovodnu mrežu iznosi 8.500 ali broj priključaka nije jednak broju potrošača. Broj potrošača prema procjenama KJKP Vodovod i kanalizacija, koje je u nadležnosti Kantona, je veći od broja evidentiranih priključaka. Broj potrošača je na nivou 35.000 i ovaj broj se značajnije nije mijenjao obzirom da je dužina vodovodne mreže ostala ista.

Veći broj potrošača od broja priključaka je posljedica činjenice da se realizaciji projekta "jedan potrošač jedno mjerno mjesto" nije pristupilo sistemski i sveobuhvatno. Ugradnja mjernih mjesta u svaki stan nije zaživjela zbog toga što je prosječna cijena vodomjera oko 250 KM po jednoj vertikali u stanu i zato što procedura zahtjeva pribavljanje saglasnosti upravnika zgrade, saglasnost etažnih vlasnika i saglasnost VIK-a.

Visinski dijelovi naselja Hrasno Brdo (naselje Kanara) nemaju tehničke mogućnosti kontinuiranog vodosnabdijevanja iz rezervoarskih prostora, ali je vodosnabdijevanje osigurano podizanjem pritiska u transportnom cjevovodu za ovu zonu vodosnabdijevanja iz postojećeg sistema.

Generalna karakteristika postojećeg vodovodnog sistema je veliki kapacitet od 450 l/s, kao i to da su i dalje evidentni veliki gubici vode iz sistema u visini od 68% što je neznatno smanjenje u odnosu na godinu prije realizacije Strategije, kada su evidentirani gubici od preko 70% (neprihodovane količine vode iskazane kroz odnos fakturiranih i isporučenih količina).

Regulacionim planom previđena je rekonstrukcija postojeće vodovodne mreže u ulici Fra Matije Divkovića te se na ovaj način poboljšava komunalna infrastruktura, jer se smanjuje broj kvarova, štedi voda i poboljšavaju se uvjeti života stanovništva. S druge strane, viši dijelovi naselja brdo Hum nemaju priključke na vodovodnu mrežu radi tehničkih nemogućnosti. Tačan broj osoba tj. domaćinstava koja žive na ovom području nije poznat.

II.1.7.5. Odvodnja otpadnih i oborinskih voda

Dužina kanalizacione mreže u 2019. godini iznosi 211 km i na nju je priključeno ukupno 33.517 korisnika čija je struktura data narednom tabelom. Kanalizaciona mreža je u 2019. godini za 8,76% duža u odnosu na 2015.g kada je dužina kanalizacione mreže iznosila 194 km. Povećanje dužine kanalizacione mreže predstavlja direktni rezultat implementacije strateških intervencija u periodu 2015-2019. godine a koje su bile usmjerene na unapređenje komunalne infrastrukture.

Godina	2019
Broj potrošača - domaćinstva	29.739
Broj potrošača - pravna lica	2.516
Broj bespravnih potrošača - fizička lica	1.024
Broj bespravnih potrošača - pravna lica	238

Tabela 11. Struktura korisnika usluga odvodnje otpadnih i oborinskih voda

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Nije moguće uporediti se sa godinama prije realizacije strategije obzirom da precizni podaci nisu dostupni od JKP Vodovod i kanalizacija ali može se pretpostaviti da je došlo do porasta dužine kanalizacione mreže radi strateških intervencija a samim tim i do porasta broja priključaka. U proteklom periodu Općina Novo Sarajevo je izgradila 800 metara separatne kanalizacione mreže u naselju Velešići i 170 m metara separatne kanalizacione mreže u ulici Emerika Bluma, 450 metara separatne kanalizacione mreže u ulici Olovska, izvršila sanaciju kolektora klizišta Baždarevo u dužini od 500 m i izgradila fekalnu kanalizaciju 500 m. U 2019. godini rekonstruisano je dodatnih 500 m i izvršena rekonstrukcija na 50 priključaka.

Sistem prikupljanja, odvodnje i prečišćavanja otpadnih voda je u jako lošem stanju, te su potrebne hitne mjere na sanaciji i proširenju sistema. U proteklom periodu Vlada Kantona je preuzela kreditno zaduženje i izvršena je rekonstrukcija postrojenja za prečišćavanje.

U narednom periodu neophodno je da se prioritarno radi na rekonstrukciji postojećeg kanalizacionog sistema.

U tom kontekstu, planirana investiciona ulaganja u ovoj oblasti u narednom periodu će se vršiti u pravcu izgradnje separatnog kanalizacionog sistema za područje Općine, te priključenje svih dijelova Općine na zajednički sistem prikupljanja i tretmana otpadnih voda.

II.1.7.6. Toplifikacija

Na području Općine Novo Sarajevo trenutno se 34,41% stambenih jedinica zagrijava na **prirodni gas** i

ovaj procenat je identičan procentu sa početka 2015. godine, te je shodno tome, gasna infrastruktura jedan od najvažnijih infrastrukturnih objekata Općine i kao takav zahtijeva značajna ulaganja u njegovo održavanje i modernizaciju. U osamdesetim godinama 20-og stoljeća u Gradu Sarajevo je donesena strateška odluka da se kao energent za zagrijavanje stambenih i poslovnih prostorija uvede gas. I danas, nakon 40 godina se može konstatovati da smanjenje zagađenosti zraka, vode i zemljišta treba rješavati na način da se u svakom prostoru koji se zagrijava koristi prirodni gas. U tom cilju potrebno je da se na području Kantona Sarajevo, a time i na području Općine Novo Sarajevo, prirodni gas favorizuje u odnosu na ostale energente i da se podrže projekti subvencioniranja potrošnje gasa, da se zakonski riješi pitanje korištenja prirodnog gasa u svim kotlovnica.

<i>Tarifna kategorija</i>	<i>Broj potrošnih mjesta koja imaju mogućnost korištenja prirodnog gasa, a ne koriste gas Decembar 2019. godine</i>	<i>Broj potrošnih mjesta sa evidentiranom potrošnjom prirodnog gasa decembar 2019.godine</i>
<i>Domaćinstva</i>	3.183	8.610
<i>Mala Privreda</i>	207	403
<i>Velika privreda</i>	24	65
<i>KJKP Toplane</i>	1	13
UKUPNO	3.415	9.091

Tabela 12. Podaci o korisnicima prirodnog gasa na području Općine Novo Sarajevo, 2019.g

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Iako većina objekata na području Općine Novo Sarajevo ima mogućnost korištenja prirodnog gasa, evidentirano je oko 3.415 objekata koja imaju izgrađene priključke i regulaciono-mjerne uređaje, odnosno tehničke uslove za korištenje prirodnog gasa kao osnovnog energenta, a ne koriste prirodni gas. Osnovni uzroci ovakvog stanja su ekonomski razlozi i veliki utrošak energije zbog neutopljenih objekata. Ako posmatramo podatke za 2015. godinu možemo uočiti da je ipak došlo do porasta u ukupnom broju priključaka na gas od 6% (br. priključaka u 2015 je iznosio 11.821 a trenutno iznosi 12.506) što se može pripisati novim priključcima u privredi i stanogradnji.

Kada govorimo o toplifikaciji na području Općine Novo Sarajevo značajan obim obuhvata sistem zagrijavanja putem **javnih preduzeća koje isporučuju toplotnu energiju**. Pružalac usluge isporuke toplotne energije na području Općine je KJKP Toplane d.o.o. Sarajevo su utvrđenim sistemom tarifa i cijena toplotne energije.

KATEGORIJE PROSTORA	Jedinica mjere	Tarifni stavovi	Visina tarifnih stavova (cijene) bez PDV-a	Fakturiše se
1.OBJEKTI BEZ MJERENJA TOPLOTNE ENERGIJE				
1.1. Korisnici -domaćinstva				
Domaćinstva-cijena za jedinicu isporučene energije	KM/m ²	Ts1	1,2988	7 mjeseci
Domaćinstva- cijena za jedinicu priključne snage	KM/m ²	Ts2	0,5235	12 mjeseci
1.2. Korisnici -poslovni prostori				
Poslovni prostor-cijena za jedinicu isporučene energije	KM/m ²	Ts4	2,4037	7 mjeseci
Poslovni prostor- cijena za jedinicu	KM/m ²	Ts5	0,8901	12 mjeseci

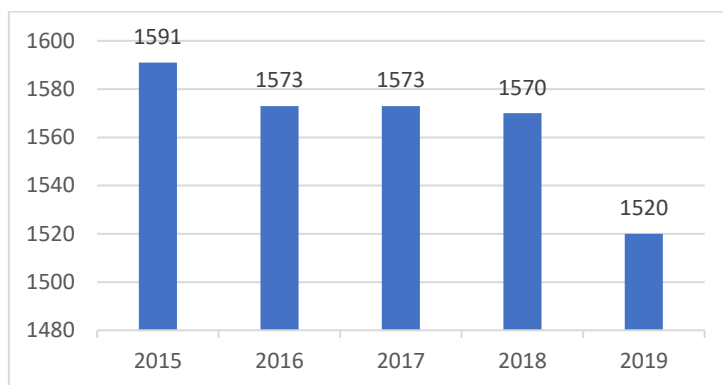
priključne snage				
2. OBJEKTI SA UGRAĐENIM MJERILIMA				
2.1. Objekti sa ugrađenim mjerilima u kolektivnom stanovanju				
Domaćinstva-cijena za jedinicu isporučene energije	KM/kWh	Ts3	0,0689	kad se troši
Domaćinstva- cijena za jedinicu priključne snage	KM/m ²	Ts2	0,5235	12 mjeseci
2.2. Poslovni objekti sa ugrađenim mjerilima u kolektivnom stanovanju				
Poslovni prostor-cijena za jedinicu isporučene energije	KM/kWh	Ts7	0,0965	kad se troši
Poslovni prostor- cijena za jedinicu priključne snage	KM/m ²	Ts5	0,8901	12 mjeseci
2.3. Poslovni samostojeći objekti sa ugrađenim mjerilima				
Cijena za jedinicu isporučene energije	KM/kWh	Ts7	0,0965	kad se troši
Cijena za jedinicu priključne snage	KM/kW	Ts6	5,1958	12 mjeseci
3. SPECIFIČNI OBJEKTI SA MJERILIMA				
Cijena za jedinicu isporučene toplotne energije-linearno (specifični kupci)	KM/kWh	Ts8	0,1208	kad se troši
4. ISKLJUČENI KORISNICI				
4.1. Isključeni korisnici u kolektivnom stanovanju				
4.1.1. Domaćinstva	KM/m ²	Ts1	0,5235	12 mjeseci
4.1.2. Poslovni prostor	KM/m ²	Ts4	0,8901	12 mjeseci
4.2. Isključeni poslovni prostori u poslovnim objektima				
4.2.1. Poslovni prostor	KM/m ²	Ts7	0,6676	12 mjeseci
4.2.2. Poslovni prostor (kW)	KM/kW	Ts10	3,8969	12 mjeseci
4.3. Isključeni korisnici u nizu				
4.3.1. Domaćinstva	KM/m ²	Ts2	0,2618	12 mjeseci
4.3.2. Poslovni prostor	KM/m ²	Ts5	0,4449	12 mjeseci
4.3.3. Poslovni prostor	KM/kW	Ts8	2,5978	12 mjeseci
4.4. Isključeni slobodnostojeći objekti (u slučaju rezervacije kapaciteta)				
4.4.1. Pojedinačne stambene kuće	KM/m ²	Ts3	0,1309	12 mjeseci
4.4.2. Poslovni objekti	KM/m ²	Ts6	0,2226	12 mjeseci
4.4.3. Poslovni prostor (kW)	KM/kW	Ts9	1,2989	12 mjeseci

*Tabela 13. Cijene usluga isporuke toplotne energije na području Općine/2019. godina[KM]
Izvor: KJKP Toplane*

Procenat naplate usluga zagrijavanja stambenih prostora za posmatrani period je u kontinuitetu na zadovoljavajućem nivou i zadnjih godina kreće se na nivou cca 96%, dok je prisutan pad procenta naplate usluga zagrijavanja prostora iz kategorije pravnih lica.

II.1.7.7. Komunalni otpad

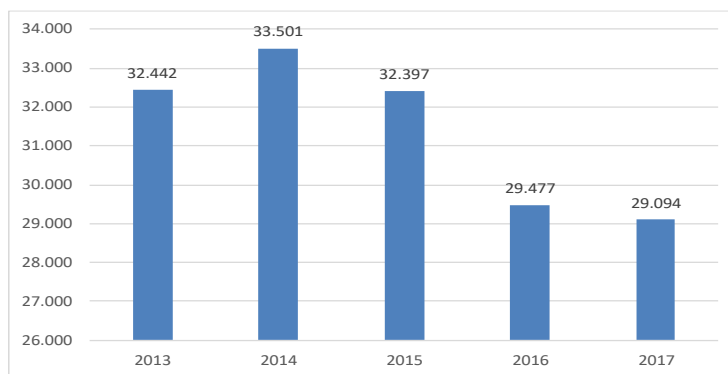
Boljom organizacijom odvoza komunalnog otpada i modernizacijom sredstava za prikupljanje i odvoz otpada ostvareno je smanjenje broja kontejnera za prikupljanje otpada i taj broj je u 2019. godini iznosio 1.520 kontejnera, što manje u odnosu na 2015. godinu kada je broj kontejnera iznosio 1.591. Cijena usluge odvoza i zbrinjavanja komunalnog otpada po jedinici mjere nije se mijenjala u proteklih 5 godina i iznosi sa PDV-om 0,11 KM/m² stambene površine domaćinstva – korisnika usluge. Naplata usluga od građana i pravnih lica je cca 80%. Cijelo područje Općine je uključeno u sistem odvoza otpada.

Slika 29. Broj kontejnera za prikupljanje komunalnog otpada na području Općine Novo Sarajevo u periodu 2015-2019.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Prema raspoloživim podacima uočava se i pad prikupljene količine komunalnog otpada na godišnjem nivou, tako da u 2017. godini registrujemo 29.094 m³ prikupljenog otpada, što je za 10,2% manje u odnosu na 2015. godinu.

Slika 30. Količina prikupljenog komunalnog otpada [m³] na području Općine Novo Sarajevo u periodu 2013-2017.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo

U narednom periodu potrebno je mnogo više raditi na uspostavljanju funkcionalnog sistema selektivnog prikupljanja otpada. Iako je to bilo predviđeno Strategijom razvoja općine, u proteklom petogodišnjem razvojnom periodu nije se desio značajan pomak u ovoj oblasti. Samo su postavljene natkrivene niše nad kontejnerima u svim mjesnim zajednicama i postavljeno 120 novih kontejnera za selektivno prikupljanje otpada, što je ipak nedovoljno da bi se ovakav jedan sistem mogao staviti u funkciju. U planu je uspostavljanje selektivnog prikupljanja otpada izgradnjom različitih tipova zelenih otoka. Određeni tipovi zelenih otoka podrazumijevaju ugradnju/postavku posuda za prikupljanje otpada koje zahtijevaju specijalno vozilo u svrhu pražnjenja istih.

Također, na području Općine Novo Sarajevo evidentirano je 69 lokacija niša unutar kojih su smještene posude za prikupljanje miješanog otpada. Na četiri lokacije postavljena su vrata, dok na preostalom

lokacijama nisu. Ni na jednoj lokaciji nije evidentiran edukativni pano sa uputama o značaju i načinu selektivnog prikupljanja otpada.

Posebnu pažnju je potrebno posvetiti edukaciji stanovništva i podizanju njihove svijesti o selektivnom prikupljanju otpada.

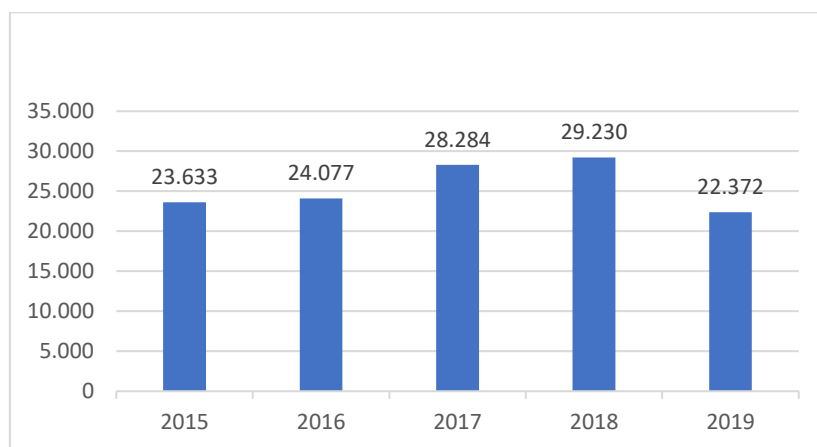
Prema podacima Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, za potrebe projekta uspostavljanja integrisanog upravljanja otpadom putem sistema selektivnog prikupljanja otpada, na nivou Kantona Sarajevo planirano je 8.800.000,00 KM, dok je za unapređenje sistema prikupljanja komunalnog otpada predviđeno dodatnih 6.000.000,00 KM. Dio ovih sredstava kao i učešće u projektima odnosi se i na Općinu Novo Sarajevo.

II.1.7.8. Groblja

Kada su u pitanju javne površine namijenjene za ukop preminulih osoba, tu je situacija jako složena i nepromijenjena u posljednjih 5 godina. Na području Općine gotovo više nema niti jednog slobodnog mjesta na javnim grobljima, odnosno sva javna groblja su 100% popunjena, te se ukop umrlih vrši na gradskom Groblju Vlakovo površine 72 ha. Za održavanje postojećih površina grobalja na području općine svake godine se izdvoji cca 2.000,00 KM iz općinskog budžeta.

II.1.7.9. Administrativne usluge

U periodu 2015. - 2019. godine broj podnesenih zahtjeva u radu je rastao da bi se u 2019. godini smanjio na 22.372 predmeta.

Slika 31. Pregled broja predmeta općinske administracije u periodu 2015-2019.godina
Izvor: Općina Novo Sarajevo

Uvidom u raspoložive podatke može se konstatovati da se broj zahtjeva za legalizaciju objekata, izdavanje urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje u navedenom periodu povećao zbog promjene zakonske regulative u oblasti građenja, u oblasti prava boraca i članova njihovih porodica, kao i veće ekspeditivnosti općinske administracije u rješavanju zahtjeva.

Postotak riješenosti predmeta u periodu 2015-2019. godina ima različite trendove po godinama, što prevashodno zavisi od promjene zakonskih rješenja i složenosti predmeta obzirom na veliki broj zainteresiranih strana u postupcima. Zbog izrazitog povećanja broja predmeta u 2017. i 2018. godini bilježi se i nešto manji procent riješenih zahtjeva od strane općinske administracije. Pregled aktivnosti Centra za pružanje usluga građanima dat je narednom tabelom.

Administrativne usluge	2015	2016	2017	2018	2019
Broj predmeta u radu općinske administracije	23.633	24.077	28.284	29.230	22.372
Postotak riješenih predmeta [%]	86,76	81,17	82,21	87,19	80,77

Tabela 14. Pregled broja i postotka riješenih predmeta općinske administracije u periodu 2015-2019.godina

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Cilj Centra je napraviti savremenu i transparentnu općinsku administraciju kojoj će građani uvijek biti na prvom mjestu, a istovremeno građanima je omogućeno da na jednom mjestu dobiju potrebne informacije i dokumenta koja su iz nadležnosti ostalih službi. Što se tiče informacionih sistema koristi se „DMS“.

Prema podacima iz 2019. godine, u Općini Novo Sarajevo ukupno je bilo zaposleno 203 radnika. Kvalifikaciona struktura zaposlenih je sljedeća: NK 4, KV 2, SSS 95, VŠS 10 i VSS 92.

Zaključak za oblast javne infrastrukture i javnih usluga

Stanje lokalne infrastrukture na području Općine Novo Sarajevo je na zadovoljavajućem nivou. Pokrivenost stanovništva pitkom vodom je skoro 100%, izuzev visinskih dijelova Brda Hum gdje se zbog tehničkih nemogućnosti priključenja na vodovodnu mrežu stanovništvo snabdijeva vodom cisternama. Oko 85% stanovništva pokriveno je odvozom krutog otpada. Značajniji problemi evidentni su u pokrivenosti stanovništva odvodnjom otpadnih voda, te je u narednom periodu neophodno planirati strateške intervencije koje bi omogućile veću pokrivenost općine kanalizacionim sistemima, sanirati vodovodnu mrežu i na taj način uticati na smanjenje gubitaka vode u sistemu koje iznosi oko 68%. Razvoj sistema predselekcije otpada je dio širih razvojnih opredjeljenja što Općinu usmjerava u ovaj segment kako u smislu potrebne infrastrukture i opreme, tako i ukupnom razvoju sistema.

Kvalitet cestovne mreže je na visokom nivou, ali još uvijek postoji prioritet izgradnje i održavanja lokalnih cesta, prvenstveno lokalne ceste Hum brdo – Bušće, kao i izgradnje dodatnih parking mjesta, istovremeno povećavajući standarde ugradnje materijala i kvalitete izvedenih radova.

Općina je u prethodnom periodu ulagala u efikasnost javne rasvjete, te su planovi da se sa ovakvim strateškim intervencijama nastavi i dalje, kao i u ulaganje u energijsku efikasnost objekata. Prilikom rekonstrukcije postojeće i širenja mreže javne rasvjete neophodno je primjenjivati standarde energetske efikasnosti i koristiti LED rasvjetu.

Stanje uređenja javnih površina, posebno u gradskom području nije na najvišem nivou te je neophodno, u cilju poboljšanja kvaliteta života, u narednom periodu strateške intervencije fokusirati na uređenje trgova, parkova i proširenja zelenih površina i izgradnju dodatnih parking mjesta. Također je neophodno uvesti sistem naplate parkiranja i nova parking mjesta u navedeni sistem.

Neophodno je dalje unapređivati efikasnost rada općinske administracije te u skladu s tim dodatno proširiti kapacitete Centra za pružanje usluga građanima. Na nivou uposlenika potrebno je razvijati sisteme mjerenja efektivnosti i efikasnosti javne službe (benchmarking i ankete građana) i stavljati je u službu građana na temelju njenog reformiranja i funkcionalnog ustrojavanja, što uključuje uvođenje nagrada ili sankcija, te uspostavu kriterija i podsticaja nagrađivanja inovativnih ideja uposlenika. Potrebno je uspostaviti okruženje u javnoj upravi koje podržava inovacije i podstiče razvoj politika koje podržavaju inovacije, unapređenje postojeće regulative, promovisanje značaja inovacija u javnom sektoru, kao i jačanje saradnje sa fakultetima i privatnim sektorom. Pravni okvir za pružanje javnih usluga treba uskladiti sa tehnološkim razvojem i omogućiti pružanje usluga različitim kanalima i uspostavom «one stop shop» modela (Centar za promociju i podršku razvoja biznisa), pojednostavljenjem procedura i racionalizacijom posebnih upravnih postupaka te

uspostavom efikasnijih mehanizma kontrole i zaštite prava i interesa korisnika u postupku pružanja javnih usluga.

II.1.8. STANJE OKOLIŠA

II.1.8.1. Kvalitet zraka

U proteklom petogodišnjem razvojnom periodu postavljene su mjerne stanice za kontrolu kvaliteta zraka, ali ne kao rezultat implementacije Strategije, već kao intervencija vanjskih subjekata.

Trenutno se monitoring kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo vrši putem 4 automatske stanice koje čine lokalnu mrežu stanica u vlasništvu Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo i dvije stanice koje pripadaju Federalnom hidrometeorološkom zavodu od kojih je jedna pozadinska stanica.

Također, Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo svakodnevno vrši mjerenje i određuje zagađenost zraka za sumpor dioksid (SO₂), azotne okside (NO_x), ugljen monoksid (CO) i čvrste čestice (PM₁₀). Mjerenje se vrši putem tri automatske stanice: Otoka, Ilidža i Alipašina i sa tri manualne stanice, kojima se korištenjem standardne engleske metode, 24-satnim uzorkovanjem, određuju vrijednosti SO₂ i čađi na lokalitetima Higijenski zavod, Ilidža i Vogošća.

Sve stanice su uvezane u sistem za prikupljanje i obradu podataka, a svi podaci mjerenja, trenutno stanje opreme, važna obavještenja, zakonska regulativa i godišnji izvještaji se objavljuju na web stranici kvalitetzraka.ba.

	Obuhvat validnih mjerenja PM ₁₀ (u %)						Srednje godišnje koncentracije PM ₁₀ (u ug/m ³).					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zenica Centar	99	95	91	90	94	96	58	64	61	55	59	49
Zenica Radakovo	93	87	90	61	78	93	58	68	61	63	50	47
Zenica Tetovo	95	83	78	20	62	84	71	80	69	60	70	66
Zenica Brist	91	28	77	98	91	42	59	85	61	61	61	69
Zenica Vranduk					7	91					99	40
Kakanj Doboj			47	94	92				50	37	37	
Ilijaš					91	90					72	69
Sarajevo Bjelave			71	89	85	94			43	41	42	37
Sarajevo Vijećnica			59	89	90	91			50	39	41	36
Sarajevo Otoka	85	60	46	93	91	95	56	87	85	45	57	50
Sarajevo Ilidža	73	82	82	65	86	49	59	64	62	67	73	47
Goražde Rasadnik			89	77	34	99			39	40	48	33
Jajce Harmani	99	45	98	96	95	85	26	21	26	22	16	17
Ivan Sedlo		21	81	88	48	87		21	21	16	18	17
Visoko						34						65

Slika 32. Pregled prosječnih godišnjih vrijednosti čestica prašine PM₁₀ mjerenih automatskim stanicama (granična vrijednost godišnjeg prosjeka PM₁₀ 40 ug/m³)

Izvor: Federalni hidrometeorološki zavod

Pregledom podataka sa mjerne stanice Otoka uočava se pad srednje godišnje koncentracije PM 10 (u

ug/m³) u 2019. godinu u procentu od 42,53% u odnosu na 2015.godinu, ali je još uvijek iznad granične vrijednosti.

	Obuhvat validnih mjerenja SO ₂ (u %)						Srednje godišnje koncentracije SO ₂ (u ug/m ³). GV=50 ug/m ³					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zenica Centar	98	97	90	99	97	98	76	90	78	82	73	60
Zenica Radakovo	98	96	88	29	99	98	88	107	61	147	79	58
Zenica Tetovo	98	45	3	48	96	98	102	126	352	108	95	116
Zenica Brist	67	22	95	75	69	65	38	74	59	84	80	101
Zenica Vranduk					7	87					137	63
Kakanj Dobo			38	96	90	33			92	74	72	113
Iljaš				13	91	94				32	32	32
Sarajevo Bjelave			95	80	88	68			15	16	16	16
Sarajevo Vijećnica			57	87	93	96			13	20	12	13
Sarajevo Otoka	86	63	79	83	89	99	28	43	21	27	20	21
Sarajevo Ilidža	78	94	36	93	95	98	56	31	38	25	26	22
Goražde Rasadnik			96	70	96	66			7	6	9	11
Jajce Harmani	72	81	99	94	61	84	15	23	12	14	20	11
Ivan Sedlo		17	28	90	94	93		27	15	12	15	17
Tuzla Skver	79	56	91	96	98	95	63	112	82	66	42	42
Tuzla BKC	89	48	97	99	99	99	83	164	97	78	48	41
Tuzla Bukinje	60	42	81	99	92	51	66	68	74	53	46	49
Lukavac Centar		52	86	99	95	99		78	50	68	54	44
Živinice Centar			5	97	97	86			182	86	67	84
Visoko						35						48

Više od 90% valid. podataka	75-90% validnih p.	50-75% validnih podataka	nema mjerenja
-----------------------------	--------------------	--------------------------	---------------

Slika 33. Rezultati monitoringa SO₂ tokom proteklih šest godina/Pregled prosječnih godišnjih vrijednosti sumpor dioksida mjerenih automatskim stanicama

Sarajevo je u nedjelju, 20. decembra 2018. godine sa 304 AQI (indeks kvalitete zraka), u 16.00 sati bio najzagađeniji grad u svijetu, objavila je Vlada Sjedinjenih Američkih Država, prema podacima koje prikuplja iz gradova gdje su smještene ambasade te zemlje.

Najveći izvori zagađenja u Kantonu su ložišta na čvrsta goriva (drvo, ugalj i sl.) i saobraćaj. Još uvijek su u upotrebi i kotlovnice koje koriste lož ulje. Posljednja preliminarna mjerenja koja su provedena 2018. godine su pokazala da utjecaj saobraćaja ide i do 40-50%, dok su dosadašnja saznanja koja su bila rezultat isključivo procjena govorila da se ovaj utjecaj kreće oko 20%, te je u cilju sagledavanja stvarne slike omjera zagađenja potrebno izvršiti kampanje mjerenja i analizu u cilju dobivanja stvarne slike porijekla čvrstih čestica u ovim periodima i u skladu sa tim propisati i provoditi dugoročne i kratkoročne mjere.

Kako se ovdje radi o veoma velikom broju pojedinačnih izvora, ograničen je utjecaj inspekcije, jer ista djeluje na pojedinačne izvore, te je njihovo djelovanje potrebno usmjeriti na veće izvore lebdećih čestica, poslovne subjekti koji imaju emisije čvrstih čestica, aktivna gradilišta i sl., a kako bi se što efikasije iskoristili ograničeni kapaciteti inspeksijskih službi.

Najveći broj ložišta na čvrsta goriva u KS su mala (kućna) ložišta i na njihove emisije nije moguće sistemski djelovati kroz Plan interventnih mjera, te je aktivnosti na smanjenju emisija uslijed rada

ovakvih izvora potrebno provoditi dugoročnim mjerama, a ograničeno ovim Planom. Emisije iz vozila nastaju sagorijevanjem goriva prilikom rada vozila, uslijed trošenja kočionih sistema i guma na vozilima, te uslijed podizanja prašine sa saobraćajnica. Najveće emisije iz vozila su iz starih dizel motora, gdje značajan doprinos imaju i saobraćajne gužve, kao i opšta starost i tehnička neispravnost vozila.

II.1.8.2. Vodni resursi

Teritorijom Općine Novo Sarajevo protiče rijeka Miljacka u dužini cca 2,50 km. U rijeku Miljacku na granici s Općinom Centar Sarajevo ulijeva se potok Sušica a na granici sa Općinom Novi Grad protiče Buća potok, koji su promjenljivog kapaciteta zavisno od količine padavina.

Od izvorišta na području Općine Novo Sarajevo za vodosnabdijevanje se koristi vrelo "Kovačići", kapaciteta 60 l/sec. Izvorište je fizički zaštićeno, a u cilju urednog snabdijevanja građana vodom za piće potrebno je definisati zaštitne zone i implementirati odgovarajuće mjere zaštite u skladu sa zakonskom legislativom, čime će se između ostalog spriječiti i bespravna gradnja u utvrđenim zaštitnim zonama.

Prema podacima KJKP "Vodovod i kanalizacija", Općina Novo Sarajevo se najvećim dijelom snabdijeva vodom iz Sarajevskog polja, a jedan dio se snabdijeva vodom iz vrela "Kovačići" koje se isključuje iz sistema vodosnabdijevanja u vrijeme prirodnog zamućenja.

Rezervoari su raspoređeni tako da je njihov položaj u funkciji izravnjanja dnevne ravnomjernosti održavanja pritiska u vodovodnoj mreži i održavanja rezervi za potrebe gašenja požara.

Zbog starosti cjevovoda fizički gubici u vodovodnoj mreži su 68%. Gubici vode se statistički prate na nivou cjelokupnog vodovodnog sistema. Praćenje gubitaka vode se realizira monitoringom količina zahvaćene i transportovane vode do potrošača sa jedne strane i fakturisane vode prema potrošačima sa druge strane, a što je u nadležnosti KJKP "Vodovod i kanalizacija".

Zbog velikih gubitaka vode, u zadnje 2-3 godine učestale su bile redukcije vode, kako u popodnevnim tako i u večernjim satima.

Gubici vode su smanjeni zahvaljujući otklanjanju brojnih kvarova na vodovodnom sistemu. Prema najnovijim podacima KJKP "Vodovod i kanalizacija", vodosnabdijevanje korisnika na području Općine je uredno. Obustave se uglavnom vrše za opravke kvarova, zamjene dotrajale elektro-mašinske opreme na tehnološkim objektima, te za potrebe izvođenja radova na realizaciji projekta za smanjenje neoprihodovane vode (NRW) uz prethodnu najavu u javnim glasilima.

Budući da je postojeća vodovodna mreža stara i samim time u lošem stanju i u narednom periodu planira se nastaviti izgradnja i rekonstrukcija vodovodne mreže na području Općine kroz saradnju Općine Novo Sarajevo sa KJKP "Vodovod i kanalizacija" te kroz EBRD projekat (NRW) koji provodi KJKP "Vodovod i kanalizacija".

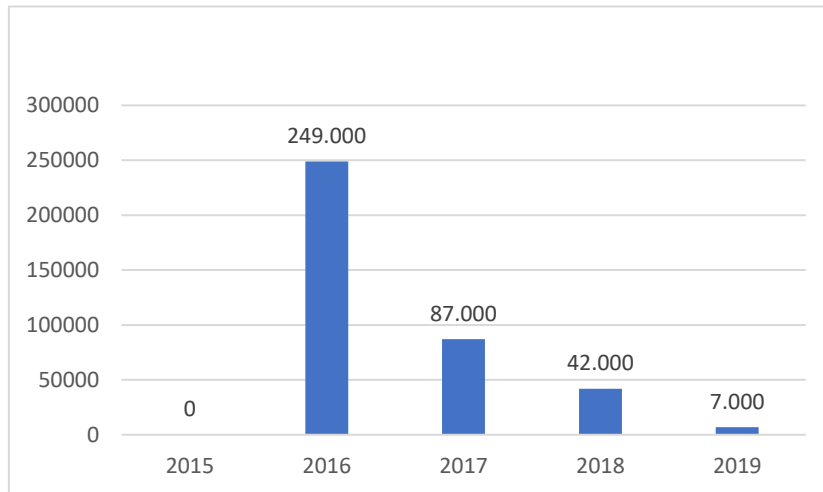
Potrebno je što prije početi sa primjenom Zakona o vodama, kojim će se regulisati osiguranje vodozaštitne zone, čime se između ostalog sprečava i bespravna gradnja u pojasu vodozaštite.

II.1.8.3. Stanje zemljišta

Na području Općine u 2019. godini registrovano je 120 klizišta koja ugrožavaju 900 stambenih objekata. U odnosu na 2015. godinu, sanirano je dodatnih 20 klizišta, a njih 9 se redovno održava. Preostala

klizišta su umirena i ne ugrožavaju materijalna dobra i ljudske živote.

Za potrebe sanacije i stabilizacije klizišta Općina je u 2019. godini izdvojila 7.000,00 KM, obzirom da su prethodno sanirana prioritetna klizišta koja su zahtijevala izdvajanje većih finansijskih sredstava. U narednom periodu je potrebno nastaviti sa sanacijom klizišta prema utvrđenom Planu sanacije za period 2019-2028. godina.

Slika 34. Izdvajanje Općine Novo Sarajevo za potrebe sanacije i stabilizacije klizišta

Izvor: Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo

II.1.8.4. Energijska efikasnost i obnovljivi izvori energije

U proteklom periodu na 9 objekata osnovnih škola, koje su izgrađene prije 30 i više godina, poduzimane su aktivnosti usmjerene na postizanje energijske efikasnosti. Za sve osnovne škole na području Općine Novo Sarajevo je izrađen energijski audit, kao i projektna dokumentacija, a u toku je pokretanje izrade novog energijskog audita i projektne dokumentacije za JU Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju „Vladimir Nazor“.

U 2016. i 2017. godini za OŠ Hrasno, u okviru projekta „Zeleni ekonomski razvoj – povećanje energijske efikasnosti u javnom sektoru u BiH“, na osnovu sufinansiranja između Općine Novo Sarajevo, Ministarstva prostornog uređenja Kantona Sarajevo i UNDP-a, izvedeni su radovi ukupne vrijednosti 395.528,07 KM od čega je učešće Općine 30% tj. 140.180,00 KM.

U 2018. godini nastavljajući aktivnosti u okviru projekta „Zeleni ekonomski razvoj – povećanje energijske efikasnosti u javnom sektoru u BiH“, Općina je obezbjedila dio projektne dokumentacije za OŠ Čengić Vila 1, a zatim i 40% vrijednosti ugovora za izvođenje radova, tj. 56.000,00 KM. U okviru istog projekta UNDP-a, a na osnovu saglasnosti Općine o sufinansiranju troškova na realizaciji projekta povećanja energijske efikasnosti za objekat OŠ „Malta“ u iznosu 30% procijenjene vrijednosti, potpisan je Sporazum sa UNDP BiH. Vrijednost ukupnog projekta je iznosila cca 330.000,00 KM a učešće Općine u ovom projektu je 99.123,00 KM.

U januaru 2019. godine, pokrenute su aktivnosti na projektu povećanja energijske efikasnosti objekta OŠ Kovačići. Pokrenuta je i sprovedena procedura te je i izrađen energijski audit i projektna dokumentacija za utopljanje objekta. Energijski audit je izradio "EDECO Group" d.o.o. Sarajevo a cijena usluge je iznosila 2.983,50 KM. Projektanu dokumentaciju je izradila Arhitektonika d.o.o., a cijena ugovorene usluge je iznosila 6.669,00 KM.

U septembru 2019. godine sa UNDP BiH potpisan je Sporazum o realizaciji projekta povećanja energetske efikasnosti na objektima tri škole na području Općine Novo Sarajevo. Vlada Švedske, Vlada Kantona Sarajevo i Općina Novo Sarajevo za utopljanje tri škole na području Općine izdvojili su 1.300.000,00 KM. Općina Novo Sarajevo učestvovala je sa 300.000,00 KM. Sporazumom su obuhvaćeni objekti OŠ „Kovačići“, Srednja škola za energetiku i JU Željeznički školski centar.

Nadležno Ministarstvo obrazovanja Kantona Sarajevo je potvrdilo informaciju da je OŠ Grbavica 1 uključena u EBRD projekat za izradu energijskog audita, projektne dokumentacije i izvođenje radova na sanaciji objekta u cilju poboljšanja energetske efikasnosti.

Za OŠ Grbavica 1 i OŠ Grbavica 2 je utvrđeno da imaju urađen audit, predmjer i predračun, u okviru EBRD i Vlade Kantona Sarajevo i UNDP GCF projekta.

Objekat JU Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju “Vladimir Nazor”- Škola za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje u ulici Azize Šaćirbegović br. 80 ima urađen detaljni energijski audit iz 2016. godine od strane firme Dvokut, d.o.o. Sarajevo.

U 2018. godini započeo je projekat SERDA-e za provedbu mjera energetske efikasnosti individualnih objekata i objekata kolektivnog stanovanja pod nazivom „Model energetske efikasnosti u zgradarstvu na području Kantona Sarajevo u funkciji povećanja broja korisnika – omasovljenje“, kojeg su potpisali Ministarstvo prostornog uređenja građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, Grad Sarajevo, Kantonalni stambeni fond te Općina Novo Sarajevo.

U 2019. godini SERDA je raspisala Javni poziv za izradu energijskih audita za 15 individualnih stambenih objekata i 5 objekata kolektivnog stanovanja sa područja Općine Novo Sarajevo, i predmetni auditi su izrađeni.

Pored navedenih objekata, Općina ima za cilj da smanji zagađenje zraka u užoj gradskoj jezgri na način da subvencionira utopljanje individualnih i kolektivnih stambenih objekata. Cilj je postići da svi objekti na području Općine postignu nivo potrošnje energije koji je ispod 90 kWh/m² na godišnjem nivou.

II.1.9. UPRAVLJANJE PROSTOROM

Za područje Općine Novo Sarajevo primjenjuje se Prostorni plan Kantona Sarajevo za period 2003.-2023. godina, te 17 regulacionih planova i 9 urbanističkih projekata, a kontinuirano se vode aktivnosti na izmjeni, dopuni i izradi novih detaljnih planskih dokumenata.

Trenutno je u fazi izrade (izmjena i dopuna) 5 regulacionih planova. Planski dokumenti se rade na osnovu Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo, broj: 24/17, 1/18), posebnih zakona i posebnog akta o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata donesenog od strane nadležnog organa Federacije BiH.

Nekontrolisana bespravna izgradnja, naročito individualnih stambenih objekata, predstavlja dominantan vid izgradnje. Ovakav odnos za posljedicu ima i nerazvijen sistem odgovarajućih infrastrukturnih sadržaja, jer zemljište koje se zauzima bespravnom gradnjom, u većini slučajeva nema obezbijeđenu komunalnu infrastrukturu, niti mogućnost da se ona naknadno uvede na kvalitetan i legalan način. Jedna od posljedica bespravne gradnje je pogoršanje stabilnosti terena i pojava klizišta, gdje najveći problem predstavlja fizička opasnost za stanovnike koji žive na nestabilnom terenu. Trenutno Općina ne raspolaže sa preciznim podacima o broju bespravno izgrađenih objekata na

njenom području.

Zelene parkovske površine između stambenih blokova kolektivnog stanovanja se nalaze na listi evidentiranih, prethodno zaštićenih i zaštićenih nepokretnih spomenika kulture i prirodne baštine Kantona Sarajevo. Od 2013. godine do 2017. godine na području Općine Novo Sarajevo rekonstruisano je ukupno cca. 20.000 m² zelenih površina, zamijenjeno je 230 komada oboljelih stabala u Vilsonovom šetalištu, a posađeno 573 sadnica uz saobraćajnice. U istom periodu ograđeno je 11 dječjih igrališta i izgrađena 2 nova igrališta. U periodu 2018-2019. godine rekonstruisano je ukupno cca. 4.770 m² zelenih površina, zamijenjeno i posađeno je 876 sadnica, i izgrađena dva nova igrališta. Navedena postignuća predstavljaju direktan rezultat implementacije Strategije u prethodnom periodu.

Osim navedenog, u narednom periodu se planira izgraditi i urediti javna zelena površina preko puta hotela Bristol uz glavnu gradsku saobraćajnicu na centralnoj lokaciji Općine. Na navedenom lokalitetu planirana je gradnja „Parka nacionalnih manjina“, čime bi se uvećale uređene parkovske površine za 3.500 m², odnosno povećala uređena zelena površina za najmanje 3.000 m². Park se nalazi uz ulicu Zmaja od Bosne i to je zelena površina između poslovnog objekta „Šentada“ i MZ „Željeznička“. Urađen je idejni projekat, pribavljena urbanistička saglasnost i u toku je pribavljanje dokumentacije za podnošenje zahtjeva za dobivanje građevinske dozvole.

Nakon usvajanja RP „Park-šume Hum“ urađen je izvedbeni projekat hortikulture za ovo specifično i kompleksno područje. Hortikulturnim uređenjem Park-šume Hum i sadnjom stabala visokog zelenila, dodatno se ovaj prostor prevenira protiv novih erozija ili aktiviranja klizišta jer se prema stabilnosti teren Hum ocjenjuje kao nestabilan. U narednom periodu je neophodno urediti najmanje 1ha ovog prostora.

Na lokalitetima na kojima je moguća izgradnja stambenih objekata, uglavnom je loše stanje pripremljenosti i opremljenosti zemljišta za gradnju predviđenu detaljnim planskim dokumentima. Riječ je o lokacijama koje se nalaze u obuhvatu RP „Centar Novo Sarajevo“, RP „Kvadrant 30“, RP „Pofalići-Ciglane“, RP „Kvadrant C Marijin dvor“, RP „Sarajevogas-Bosnalijek“.

Zaključak za stanje okoliša

Obzirom da je Grad Sarajevo u decembru 2018. godine proglašen gradom sa najzagađenijim zrakom u cijelom svijetu, neophodno je prioritarno djelovati na ublažavanju ovog problema. Najveći zagađivači zraka su veliki broj malih (kućnih) ložišta na čvrsta goriva i na njihove emisije nije moguće sistemski djelovati kroz Plan interventnih mjera, već je potrebno provoditi dugoročne mjere za smanjenje štetnih emisija polutanata uslijed rada ovakvih izvora. Jedna od ključnih mjera u narednom periodu predstavljati će mjera povećanja energijske efikasnosti (mjere utopljanja) kolektivnih i individualnih stambenih objekata, kao i primjena mjera energijske efikasnosti u javnim objektima, prvenstveno školama.

Osim emisije štetnih gasova i polutanata iz individualnih ložišta, jedan od najvećih zagađivača zraka predstavlja i saobraćaj. Emisije iz vozila nastaju sagorijevanjem goriva prilikom rada vozila, uslijed trošenja kočionih sistema i guma na vozilima, te uslijed podizanja prašine sa saobraćajnica. Najveće emisije iz vozila su iz starih dizel motora, gdje značajan doprinos imaju i saobraćajne gužve, kao i opšta starost i tehnička neispravnost vozila. U narednom periodu neophodno je nastaviti raditi na uspostavljanju efikasnijeg saobraćaja (unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu), podsticati korištenje vozila na alternativna goriva (električna energija, CNG, UNP, vodik, i sl.) kao i regulisanja saobraćaja u mirovanju, čime će se stvoriti vrlo značajne pretpostavke za smanjenje zagađenja zraka uslijed visoko frekventnog saobraćaja.

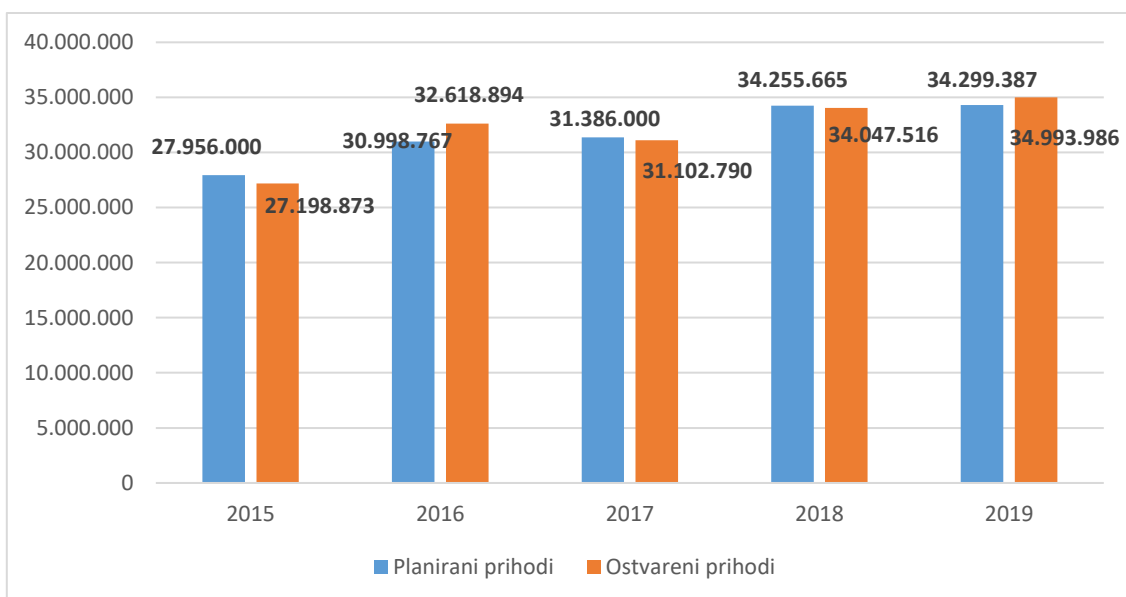
Pored rada na kvaliteti zraka, Općina Novo Sarajevo raspolaže sa određenim prostornim

kapacitetima, koje je potrebno iskoristiti i dostupan javni prostor pretvoriti u funkcionalne parkove i prostore na kojima će građani imati priliku da kvalitetno provedu svoje slobodne aktivnosti. Potrebno je poduzimati mjere kojima se minimizira rizik po ljudsko zdravlje, biodiverzitet, prirodno i graditeljsko naslijeđe, te osigurava i unaprjeđuje održivi sistem upravljanja i racionalnog korištenja prostora. To podrazumijeva i podizanju opće svijesti o vrijednostima biološke raznolikosti i koracima koji se mogu poduzeti da se ista očuva i održivo koristi.

U smislu vodotoka na području Općine Novo Sarajevo, potrebno je razvijati planske aktivnosti i inicirati provedbu zajedničkih mjera korištenja i upravljanja vodotokom Rijeke Miljacke u cilju uspostave iskorištavanja potencijala iste.

II.1.10. ANALIZA BUDŽETA

Općina odgovorno i transparentno raspolaže javnim novcem, te se u skladu sa tim u periodu 2015-2019. godine rukovodila politikom štednje kako bi održala sve pokrenute i novougovorene kapitalne poslove na planiranom nivou. Cilj svih trošenja bio je unapređenje života u zajednici i okruženju.

Slika 35. Planirani i ostvareni prihodi općinskog budžeta u periodu 2015-2019. godina

Izvor: Općina Novo Sarajevo

U strukturi prihoda u posmatranom periodu gotovo polovicu su činila rezervisana prenesena sredstva -Grantovi u iznosu od 46,59% ukupnih prihoda i veći su za 48,11% u odnosu na 2015. godinu, zatim slijede prihodi po osnovu poreza koji čine 36,71% godišnjih prihoda budžeta i za 16,19% su veći u odnosu na 2015. godinu. Neporezni prihodi u budžetu za 2019. godinu učestvuju sa 17,26% i za 6,7% su manji u odnosu na referentnu 2015. godinu.

Vrsta prihoda	2015 (000 KM)	(%)	2016 (000 KM)	(%)	2017 (000 KM)	(%)	2018 (000 KM)	(%)	2019 (000 KM)	%
POREZNI PRIHODI (ukupno)	10568	38.9	10748	33.0	10697	34.4	12277	36.0	12594	36.0
Porez na dobit pojedinaca i preduzeća	5	0.0	20	0.1	2	0.0	5482	16.1	3149	10.0
Porez na plate	474	1.7	494	1.5	525	1.7	574	1.7	622	1.8
Porez na imovinu	4054	14.9	4467	13.7	4400	14.1	5197	15.3	4798	13.7
Prihodi od indirektnih poreza	6010	22.1	5753	17.6	5759	18.5	6489	19.1	7158	20.4
Ostali porezi	25	0.1	14	0.0	11	0.0	9	0	12	0

NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	6346	23.3	10393	31.9	5663	18.2	5937	17.4	5921	16.9
Prihodi od nefinansijskih institucija i finansijskih institucija	241	0.9	187	0.6	174	0.6	812	2.3	807	2.3
Ostali prihodi od imovine	862	3.2	888	2.7	805	2.6	126	0.3	123	0.3
Administrativne takse		0.0		0.0		0.0		0.0		0.0
Komunalne takse	1561	5.7	1530	4.7	1592	5.1	1656	4.8	1973	5.7
Budžetske naknade	2103	7.7	6051	18.6	1393	4.5	1413	4.2	1160	3.3
Posebne naknade i takse	1344	4.9	1473	4.5	1530	4.9	1611	4.7	1721	4.9
Prihodi od vlastitih djelatnosti	98	0.4	210	0.6	101	0.3	47	0.1	34	0.1
Novčane kazne			14	0.0	18	0.1	6	0.0	4	0.0
Neplanirane uplate-prihod	137	0.5	40	0.1	50	0.2	262	0.8	94	0.2
GRANTOVI (ukupno)	10284	37.8	11477	35.2	14742	47.4	15832	46.5	16447	47.0
Grantovi od viših nivoa vlasti	489	1.8	108	0.3	529	1.7	733	2.1	467	1.3
- namjenski	84	0.3	108	0.3	529	1.7	733	2.1	467	1.3
- nenamjenski	405	1.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Prenesena sredstva prethodnih godina	9795	36.0	11369	34.9	14213	45.7	15099	44.3	15980	45.7
PRIHODI (ukupno)	27198	100	32618	100	31102	100	34047	100	34993	100

Tabela 15. Struktura prihoda općinskog budžeta u periodu 2015- 2019. godina

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Kada su u pitanju rashodi općinskog budžeta najveći dio budžeta za 2019. godinu (16,76%) odlazi na plaće i naknade troškova zaposlenih i taj iznos je za 7,66% veći u odnosu na 2015. godinu. Zatim slijede izdvajanja za tekuće grantove u iznosu od 9,88% općinskog budžeta u 2019. godini i za 28,9% su veći u odnosu na iznos izdvajanja u 2015. godini. Izdvajanja za kapitalne grantove iznose 11,5% budžeta za 2019. godinu i veća su za 63,11% u odnosu na iznos izdvajanja u 2015. godini.

Izdaci za nabavku stalnih sredstava u rashodima budžeta Općine u 2019. godini učestvuju sa 6,14% i za 34,78% su manji u odnosu na izdvojena sredstva za ove svrhe u 2015. godini, a materijalni izdaci čine 7,46% rashoda u 2019. godini. Stavka na rashodovnoj strani budžeta koja se odnosi na prenos neutrošenih sredstava čini 46,74%.

Vrsta rashoda	2015 (000 KM)	(%)	2016 (000 KM)	(%)	2017 (000 KM)	(%)	2018 (000 KM)	(%)	2019 (000 KM)	%
PLAĆE I NAKNADE TROŠKOVA ZAPOSLENIH (ukupno)	5424	37,4	5570	33,0	5451	37,2	5599	30.1	5867	31.4
Bruto plaće	4797	30,3	4779	26,0	4812	30,1	4909	27.2	5139	27.5
Naknade troškova zaposlenih	627	4,0	791	4,3	639	4,0	690	3.8	727	3.9
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	502	3,2	500	2,7	504	3,1	513	2.8	537	2.8
MATERIJALNI IZDACI (ukupno)	2067	13,0	2823	15,3	2063	12,9	2463	13.6	2613	14.0
TEKUĆI GRANTOVI	2629	16,6	3134	17,0	3560	22,2	2962	16.4	3459	18.5
Grantovi drugim nivoima vlasti	409	2.6	486	2.6	310	1.9	310	1.7	243	1.3
Grantovi pojedincima	817	5.1	849	4.6	1058	6.6	1191	6.6	1182	6.3
Grantovi neprofitnim organizacijama	665	4.2	925	5.0	1095	6.8	799	4.4	833	4.4
Subvencije javnim preduzećima	488	3.1	503	2.7	524	3.3	594	3.3	772	4.1
Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima	114	0.7	351	1.9	439	2.7	37	0.2	397	2.2
Drugi tekući grantovi/rashodi	98	0.6	17	0.0	132	0.8	29	0.1	31	0.1

KAPITALNI GRANTOVI (ukupno)	1892	12,0	4226	23,0	2304	14,4	4480	24,8	4026	21.5
Kapitalni grantovi	1892	12.0	4226	23.0	2304	14.4	4030	22.3	3926	21.0
Kapitalni grantovi pojedincima	0		0		0		250	1.4	0	
Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama	0		0		0		200	1.4	100	0.5
Kapitalni transferi javnim preduzećima	0		0		0		0		0	
NABAVKA STALNIH SREDSTAVA (UKUPNO)	3295	20,8	2125	11,5	2091	13,1	2039	11,3	2149	11.5
REZERVE	32	0,2	28	0,2	30	0,2	7	0,0	24	0.1
RASHODI (ukupno)	15830	100	18406	100	16003	100	18066	100	18678	100

Tabela 16. Struktura rashoda općinskog budžeta u periodu 2015- 2019. godina

Izvor: Općina Novo Sarajevo

U periodu 2014.-2019. godina, za implementaciju strategije se ukupno izdvojilo 56.288.457,00 KM iz budžetskih i eksternih izvora, i to prosječno 9.381.410,00 KM godišnje. Uslijed manje realizacije sredstava iz budžeta i manjeg priliva sredstava iz eksternih izvora finansiranja, struktura realiziranih sredstava je značajno izmijenjena u odnosu na inicijalni plan, pa je od ukupno realizovanih sredstava iz budžeta izdvojeno ukupno 27.337.122,00 KM (48,57%) i iz eksternih izvora 28.951.335,00 KM (51,43%).

Kada je riječ o strukturi finansiranja po sektorima razvoja, sektorskim planovima implementacije je bilo predviđeno da se za sektor ekonomskog razvoja izdvoji 1.357.500,00 KM (0,72%), za društveni sektor 53.550.170,00 KM (34,90%), te za sektor zaštite okoliša 98.063.035,00 KM (64,38%).

<i>Pregled po godinama</i>	Budžet (u KM)	Vanjski izvori (u KM)	Ukupno (u KM)
2014.			
Planirano	6.232.000,00	3.510.000,00	9.742.000,00
Realizirano	4.279.257,00	5.688.618,00	9.967.875,00
%	68,67%	162,02%	102,32%
2015.			
Planirano	7.804.200,00	5.202.000,00	13.006.200,00
Realizirano	4.270.609,00	425.653,00	4.696.262,00
%	54,72%	8,18%	36,11%
2016.			
Planirano	10.781.100,00	18.389.435,00	29.170.535,00
Realizirano	6.434.392,00	2.071.140,00	8.505.532,00
%	59,68%	11,26%	29,16%
2017.			
Planirano	11.665.470,00	15.060.000,00	26.725.470,00
Realizirano	5.042.201,00	13.767.481,00	18.809.682,00
%	43,22%	91,42%	70,38%
2018.			
Planirano	12.054.900,00	11.359.500,00	23.414.400,00
Realizirano	5.277.560,00	6.113.743,00	11.391.303,00
%	43,78%	53,82%	48,65%
2019			
Planirano	4.423.000,00	1.765.000,00	6.188.000,00
Realizirano	2.033.103,00	884.700,00	2.917.803,00
%	46,10%	50,12%	47,15%

Tabela 17. Struktura planiranih i realizovanih sredstava za implementaciju Strategije 2014-2019.g.

Izvor: Općina Novo Sarajevo

Međutim, loša ekonomska i politička situacija uticala je na manji obim realizacije sredstava, prvenstveno iz eksternih izvora finansiranja, te je za ekonomski sektor izdvojeno 11,62%, za sektor društvenog razvoja 36,65%, te za sektor zaštite okoliša 24,16% sredstava.

Za potrebe programa aktivne politike zapošljavanja u budžetu Općine za 2018. i 2019. godinu planirano je ukupno 936.000,00 KM, razvrstano prema programima datim u tabeli 18.

Budžetski kod	Programska aktivnost	Planirana vrijednost u 2018.g. [KM]	Izvršeno u 2018.g. [KM]	Planirana vrijednost u 2019.g. [KM]	Izvršeno u 2019.g. [KM]
614500	Grant za naknade stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa	100.000	500	95.000	16.900
614300	Inkubator poslovnih ideja za start up biznis	20.000	17.000	20.000	0
614500	Subvencije za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i specijalizaciju nezaposlenih lica	50.000	0	5.000	0
614500	Subvencije za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i specijalizaciju boračke populacije	50.000	0	5.000	0
614500	Program sufinansiranja samozapošljavanja po javnom pozivu	80.000	25.000	291.000	204.382
614500	Kreditno – garantni fond za pokretanje start up biznisa	20.000	0	20.000	0
614500	Grant sredstva za aktivnu politiku zapošljavanja privatnim poduzećima i poduzetnicima	80.000	11.778	80.000	21.561
614700	Sufinansiranje projekata sa međunarodnim organizacijama za aktivnu politiku zapošljavanja	0	0	20.000	0
UKUPNO		400.000	54.278	536.000	242.843

Tabela 18. Planirana vrijednost programa politike aktivnog zapošljavanja budžetom Općine za 2019. godinu

Izvor: Općina Novo Sarajevo

U narednom periodu potrebno je Budžetom Općine i akcionim planom za realizaciju postavljenih ciljeva (a naročito razvoja kreativne i uslužne industrije), predvidjeti pojačanu edukaciju za razumijevanje, učestvovanje na javnim pozivima i pravilno popunjavanje aplikacija za fondove EU od strane same općine i proaktivnih nevladinih organizacija (Sarajevska regionalna razvojna agencija – SERDA i sl.) te privatnog sektora. Pretpostavka je da Općina Novo Sarajevo putem javnih poziva za dodjelu programskih sredstava EU može povući značajan iznos sredstava čime bi mogla riješiti dobar dio strateških ciljeva.

Kada je riječ o finansijskom stanju Općine Novo Sarajevo, akumulirane obaveze u 2019. godini iznosile su 1.295.000,00 KM. Općina Novo Sarajevo nema kredita niti je poznato da će u narednom periodu koristiti kreditna sredstva.

Dokument okvirnog Budžeta Općine Novo Sarajevo 2021-2023, u vidu prihoda i rashoda projicira zadržavanje, čak i blagi pad, u odnosu na ranije izvršenje prihoda i rashoda u budžetu. Struktura rashoda u dijelu realizacije projektnih aktivnosti projicirana je na okončanje projekata i mogućnost odlaganja aktivnosti koje nisu započete u smislu realizacije

Uzevši u obzir nivo realizovanih sredstava za implementaciju strateškog okvira, budžetski okvir, projekcije Dokumenta okvirnog Budžeta Općine Novo Sarajevo 2021-2023, kao i utvrđene ekonomske

pokazatelje utjecaja pandemije COVID-19, finansijsku procjenu implementacije strateškog okvira u periodu 2021-2027 karakteriše potreba zadržavanja na nivou prosjeka implementiranih sredstava iz prethodnog perioda (gore opisanog), održavanje nivo sredstava u početnim godinama implementacije sa blagim optimizmom u drugom dijelu perioda implementacije.

Na osnovu naprijed navedenog, okvirna procjena dostupnih sredstava za implementaciju razvojne strategije u periodu 2021-2027. godine se kreće na nivou 63 miliona KM, od čega se iz budžeta Općine procjenjuje iznos od 31 milion KM. Naprijed navedeni pokazatelji ukazuje na mogućnosti finansiranja iz drugih izvora na nivou od 32 miliona KM (opširniji detalji o procjeni finansijskih sredstava dostupni su u Poglavlju IX.2. Dodatni prilozi).

II.2. Strateško fokusiranje

SWOT analiza predstavlja vezu između sadašnjeg stanja, koje je utvrđeno analizom, i željenog budućeg stanja koje se definiše strateškim planom razvoja. Ovaj koncept nam daje sistematsku analizu prijetnji i prilika kao i njihovo usaglašavanje sa jakim i slabim stranama Općine. SWOT analiza obezbjeđuje informacije korisne za usklađivanje općinskih kapaciteta i sposobnosti sa okruženjem u kojem Općina djeluje.

U odnosu na projicirani strateški period 2014-2018 i (revidirani) 2019-2023. godine, SWOT analiza ukazuje na određene promjene prije svega u odnosu na snage, slabosti, prilike i prijetnje. Razlog tome su provedene strateške intervencije u vidu razvoja infrastrukture, trenda povećanja broja zaposlenih, smanjenje ukupnog broja nezaposlenih, pojava i izuzetno negativni efekti pandemije, izrada Okvira ciljeva održivog razvoja za BiH, izrada strateških usmjerenja na višim nivoima (kantonalnom i FBiH) itd.

Slijedi detaljan pregled SWOT analize.

2.2.1. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">➤ Sjedište administrativnih i obrazovnih institucija (univerzitetski centar, ambasade);➤ Postojanje resursa za rekreativne aktivnosti (Wilsonovo šetalište);➤ Izgrađena sportska infrastruktura;➤ Uspostavljen dugoročni program politike aktivnog zapošljavanja (7 mjera);➤ Veliki broj raspoloživih visokoobrazovanih kadrova iz svih znanstvenih oblasti;➤ Sjedište velikog broja privrednih subjekata;➤ Postojanje prostora i opreme za iniciranje aktivnosti Centra za razvoj karijere;➤ Poslovna infrastruktura (poslovni prostori) u vlasništvu Općine i građevinsko zemljište kao potencijalni izvor prihoda;➤ Razvijeni sistemi snabdijevanja energentima (gas, struja, toplane);➤ Dobra pokrivenost stanovništva obrazovnim ustanovama (obdaništa, osnovne i srednje škole i fakulteti);➤ Pokrivenost stanovništva primarnom zdravstvenom zaštitom je na zadovoljavajućem nivou;➤ Uspostavljen kalendar obrazovnih, sportskih i kulturnih događaja;➤ Formirano javno preduzeće za upravljanje objektima u vlasništvu Općine;➤ Centri za zdravo starenje;➤ Javna uprava certificirana u skladu sa ISO 9001;➤ Izrađeni regulacioni planovi Općine;➤ Doneseni strateški dokumenti iz oblasti zaštite okoliša (Plan upravljanja otpadom, Program edukacije i obuke oblasti upravljanja zaštitom okoliša, Plan lokacija za postavljanje zelenih	<ul style="list-style-type: none">➤ Bespravno izgrađeni objekti;➤ Loše stanje određenog broja stambenih i poslovnih objekata u vlasništvu Općine;➤ Centar za razvoj karijere nije u funkciji;➤ Ponuda radne snage na tržištu rada ne odgovara potrebama poslodavaca;➤ Nezainteresovanost mladih da učestvuju u Programu politike aktivnog zapošljavanja;➤ Nepostojanje Programa podrške razvoju MSP u sektoru kreativnih industrija;➤ Negativni efekti pandemije Covid 19;➤ Općina nije certificirana u skladu sa zahtjevima BFC-a;➤ Nepostojanje jednog mjesta za pružanje usluga potencijalnim investitorima;➤ Nedovoljan broj parking mjesta;➤ Na postojećim parking mjestima nije uspostavljen sistem naplate;➤ Neefikasnost saobraćaja (velike gužve u saobraćaju koje za posljedicu imaju povećanje zagađenja zraka);➤ Nedovoljan broj kvalitetnih kulturnih sadržaja za sve generacije, a posebno za mlade;➤ Nedovoljan broj djece koji učestvuju u sportskim aktivnostima;➤ Povećan broj djece izložen prosjačenju i maloljetničkoj delikvenciji;➤ Nedostatak usluge koja objedinjuje sve potrebne informacije za investitore na jednom mjestu;➤ Neredovno održavanje zelenih, parkovskih i javnih površina;➤ Iako je fizička pristupačnost obezbjeđena, javne usluge koje se pružaju djeci i odraslim građanima nisu prilagođene osobama sa invaliditetom (nepostojanje asistenta u nastavi, biblioteka za slijepe itd.);

<p>otoka, Strategija razvoja lokalnih cesta do 2027. itd.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Veliki broj aktivnih organizacija civilnog društva; ➤ Izrađen vodič za investiciona ulaganja; ➤ Izrađen Program finansiranja NVO kroz projektni model; ➤ Programsko i timsko kreiranje budžeta Općine; ➤ Javne usluge u Općini su pristupnim rampama i liftovima fizički prilagođene osobama sa invaliditetom. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedovoljna svijest stanovništva o zaštiti i očuvanju okoliša; ➤ Nedovoljno razvijen sistem selektivnog prikupljanja otpada; ➤ Gubici vode u sistemu vodosnabdijevanja procijenjeni su na 68%; ➤ Energijska efikasnost u školama nije na zadovoljavajućem nivou; ➤ Lokalne saobraćajnice ne odgovaraju standardima i potrebama razvoja Općine; ➤ Kapaciteti službe CZ nisu na zadovoljavajućem nivou da odgovore na rizike od katastrofa; ➤ Kapaciteti organa općinske uprave nisu dovoljni da odgovore razvojnim potrebama lokalne zajednice (kvalitetom i kvantitetom).
--	--

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uključenje u Programe i potpore državnih, entitetskih i kantonalnih institucija; ➤ Regionalno povezivanje na infrastrukturnim i projektima zaštite okoliša; ➤ Strategija razvoja FBiH i Kantona Sarajevo; ➤ Dostupnost domaćih i međunarodnih razvojnih fondova (EU, USAID, SDC itd.) i kreditnih sredstava razvojnih banaka; ➤ Trendovi u finansiranju projekata energijske efikasnosti i zaštite okoliša; ➤ Tradicionalno održavanje Sarajevo Film Festivala; ➤ Razvijenost vjerskog turizma; ➤ Trend razvoja kreativnih industrija u EU i regionu; ➤ Izrađena studija za razvoj kreativnih industrija; ➤ Postojanje resursa za rekreativni turizam (Park Šuma Hum, Vraca, prostor bivšeg Strelišta); ➤ Prostorni i Urbanistički plan grada i kantona; ➤ Uspostavljanje JPP. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Politička nestabilnost u zemlji i regiji (ustavno uređenje zemlje, nesinhronizirani zakoni, nepovoljan politički ambijent, otvorena pitanja BiH i susjednih država); ➤ Nedovoljno stimulativan pravni i finansijski okvir u BiH odvrća strane ulagače (nesigurnost za investitora); ➤ Učestalost pojave kriznih situacija izazvanih atmosferskim utjecajem, vremenskim neprilikama i zarazama; ➤ Neadekvatna zastupljenost Općine u projektima strateškog razvoja Kantona, Regije i Federacije u oblasti poduzetništva, turizma, poljoprivrede, ekologije; ➤ Smanjenje broja učenika u osnovnim i srednjim školama; ➤ Ekstremne vremenske prilike koje dovode do aktiviranje klizišta; ➤ Odlazak mladih obrazovanih kadrova (posebno ljekara) kao posljedica nepostojanja mogućnosti za zaposlenje i lošeg kvaliteta života; ➤ Pojava delikvencije kao posljedica nemogućnosti zapošljavanja; ➤ Prisustvo sive ekonomije i rada na crno; ➤ Proširenje starih i pojava novih klizišta; ➤ Neadekvatan pravni i regulatorni okvir za sprječavanje bespravne izgradnje; ➤ Gradski saobraćaj neadekvatno riješen, obzirom na potrebe stanovništva (nadležnost kantona); ➤ Ovisnost općinskog budžeta o raspodjeli sredstava od viših nivoa vlasti (dijeljeni prihodi).

Iz nalaza revidirane SWOT analize, bazirane najvećim dijelom na revidiranoj socio-ekonomskoj analizi, zaključcima i preporukama evaluacije Strategije razvoja Općine, ali i drugim izvorima, definirani su

strateški fokusi koji su uslijed promjene prioriteta i pod utjecajem vanjskih faktora pretrpjeli određene izmjene u odnosu na strateške fokuse definirane Strategijom razvoja Općine Novo Sarajevo.

2.2.2. Strateški fokusi

- **Iskoristiti dostupnost postojećih resursa i staviti ih u funkciju razvoja poduzetništva kroz razvoj kreativnih industrija i sektora MSP**

Poboljšati uslove za investiranje u lokalni ekonomski razvoj sa fokusom na podršku razvoja poduzetništva i start-up ideja. Posebnu pažnju posvetiti razvoju kreativnih industrija, IT industrije i sektora malih i srednjih preduzeća, uključujući i obrte, te poboljšanju administrativnih procedura.

Potrebno je iskoristiti postojeće potencijale za poboljšanje poslovnog okruženja i uspostaviti jedinstveni servis za pružanje informacija investitorima na jednom mjestu. Olakšavanjem i centralizacijom pristupa informacijama o potrebnim koracima u proceduri otvaranja i održavanja obrta i MSP, kao i njihovom optimizacijom, a vezano za poslove i nadležnosti koje ima ili može imati/obavljati Općina, doprinijeti umanjenju administrativnih barijera u pokretanju ili vođenju poslovanja.

Sufinansiranjem dijela obaveznih inicijalnih troškova (fiskalizacija, računovodstvo, parafiskalni nameti općinskog nivoa, poslovni prostori) u poslovanju za nove obrte i mala preduzeća koji imaju visoke inicijalne troškove u poslovanju podržati nove biznise i dati im bolju šansu da se izbore i učvrste svoje mjesto na tržištu.

Ekonomski nedovoljno iskorištene poslovne prostore u vlasništvu Općine pokušati iskoristiti na način da ih se pretvori u hub-ove ili co-working prostore za nova preduzeća, ili ih iznajmiti privatnim firmama koje će ih koristiti u tu svrhu.

Također, potrebno je iskoristiti postojanje razvijene obrazovne ponude i infrastrukture i potaknuti mlade da se osposobljavaju (prekvalifikacija, dokvalifikacija, obuka i specijalizacija) i osposobe za poslove u privrednim/uslužnim sektorima gdje će se analizom utvrditi deficit kvalitetne radne snage. Sufinansiranjem projekata u oblasti obrazovanja za kreativne i IT industrije, te potporom saradnji osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova sa odgovarajućim ustanovama visokog obrazovanja i privatnim sektorom doprinijeti rastu i kultiviranju interesa mlađih naraštaja za strateškim granama privrede Novog Sarajeva.

Ekspeditivno sarađivati sa UNSA-om i KS-om i davati potporu implementaciji projekta revitalizacije Kampusa UNSA, s ciljem pretvaranja Novog Sarajeva u Općinu u koju se dolazi kako bi se bilo blizu izvoru kvalitetne buduće radne snage i istraživačkog rada.

Kroz različite programe subvencioniranja zaposlenja, omogućiti stvaranje novih radnih mjesta, naročito u sektoru MSP, sa težištem na kreativne industrije.

- **Usmjeriti javne politike prema mladima u cilju postizanja pozitivnih demografskih tokova i poboljšanja atraktivnosti života**

Poboljšati uslove atraktivnosti života na području Općine sa fokusom na podršku pronatalitetnoj politici. Širenjem pokrivenosti Općine mrežom javnih vrtića odgovarajućeg kapaciteta, te fiskalnim transferima u svrhu povećanja standarda življenja trudnica i porodilja implementirati osnovni paket mjera općinske pronatalitetne politike. Uvesti osnovni paket potrepština za novorođenčad i njihove majke koji će majke automatizmom dobivati od Općine na poklon, a koji će makar simbolično ublažiti inicijalne troškove roditeljima.

Sistemom proaktivnog i redovnog održavanja javnih površina i objekata javne infrastrukture (igrališta, parkovi za djecu i sl.) obezbijediti sigurnu, čistu i dobro opremljenu infrastrukturu za mlade porodice.

Posebnu pažnju posvetiti razvoju stambenih politika i kulturnih i sportskih sadržaja djece i mladih.

Potrebno je utjecati na razvoj obrazovne, kulturne i poslovne infrastrukture prilagođene savremenim tehnologijama i trendovima koje omogućavaju stavljanje potencijala mladih u punu funkciju.

Demografske politike, prevashodno naslonjene na mlade, podrazumijevaju i potrebu održivog uređenja prostora širenjem infrastrukture Općine (stambene, komunalne i sl.). Zatvaranjem Vilsonovog šetališta za saobraćaj u cijelosti, gradnjom dodatnih parkovskih i rekreativnih sadržaja uz isto, te implementacijom projekata: *Izgradnja i uređenje sportsko-rekreativne zone „Park-šume Hum“* i *Izgradnja i uređenje "Centra za edukaciju, sport i rekreaciju Vinko Šamarlić"*, obezbijediti izuzetno atraktivne sadržaje za cijelu porodicu.

- **Unaprijediti kvalitetu života, rada i odmora građana s ciljem razvoja Općine Novo Sarajevo kao mjesta ugodnog življenja.**

Iskoristiti veliki broj aktivnih kulturnih i sportskih ustanova i organizacija, te u saradnji sa njima poboljšati kvalitet kulturnih, rekreativnih i sportskih sadržaja. Prioritet dati razvoju sportskog i takmičarskog duha djece kroz organizaciju različitih sportskih manifestacija (organizacija malih olimpijskih igara).

Iskoristiti dostupnost domaćih razvojnih fondova i budžeta institucija, te u osnovnom obrazovanju poboljšati sistem inkluzivne nastave čineći objekte fizički pristupačnim djeci sa invaliditetom, te uspostaviti servis Asistivnog kabineta koji će omogućiti kvalitetnije praćenje nastave.

Potrebno je izgraditi dodatne kapacitete u oblasti kulture i uvesti nove kulturne sadržaje. Smanjiti izloženost i ranjivost lokalne zajednice na klizišta i bujične poplave, a što uključuje jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta Civilne zaštite, uređenje i čišćenje odvodnih kanala i rekonstrukciju zastarjele vodovodne mreže. Također je neophodno unaprijediti sigurnost djece primjenom strukturnih i nestrukturnih mjera za smanjenje rizika od katastrofa u školama i drugim javnim objektima i mjestima.

Kontinuirano raditi na izgradnji kapaciteta općinske uprave da adekvatno odgovori na izazove lokalnog razvoja (edukacija na temu upravljanja lokalnim razvojem, PCM, apliciranje za fondove EU, itd.). Pored navedenog širi okvir razvoja konstantno zahtjeva efikasnu i odgovornu javnu upravu čiji rad se zasniva na savremenim načinima rada i komuniciranja sa građanima.

- **Iskoristiti trendove u primjeni energijske efikasnosti, te poboljšanjem komunalne infrastrukture, stanja javnih površina te saobraćaja, unaprijediti zaštitu okoliša.**

Primjenom mjera energijske efikasnosti u javnim ustanovama (školama) i jedinicama individualnog i kolektivnog stanovanja, postigli bi ciljani nivo racionalnijeg korištenja energije, smanjenja troškova nabavke energenata, smanjenje negativnih emisija zagađivača kao i veći stepen zaštite okoline.

Poboljšanjem kvaliteta saobraćajnica i stanja saobraćaja u mirovanju, smanjiti opterećenje na saobraćajnicama, a time smanjiti veća zadržavanja vozila u saobraćaju, čime će se smanjiti negativan pritisak ispušnih gasova na zrak. Stimulisanjem i promocijom korištenja javnog prevoza utiče se na rasterećenost saobraćaja i negativnih efekata koji isti proizvodi. Uporedo sa unapređenjem sistema selektivnog prikupljanja otpada i sistema odvodnje otpadnih i oborinskih voda, intenzivno raditi na podizanju svijesti građana i mladih o očuvanju okoliša

(kontinuirani programi edukacije) čime bi se postigla ekološka inkluzija stanovništva, te stvorio ambijent za ugodno življenje za sve stanovnike.

Unapređenjem održavanja postojećih javnih i zelenih površina poboljšali bi se uslovi života građana, a što podrazumijeva i uređenje Vilsonovog šetališta te uređenje postojećih parkovskih površina odnosno izgradnju novih.

II.3. Vizija i strateški ciljevi razvoja

Uzimajući u obzir Integriranu strategiju razvoja Općine Novo Sarajevo do 2023. godine (revidiranu za period 2019-2023), izrađenu SWOT analizu i postavljene strateške fokuse, značajno se potvrđuje aktuelnost postavljene vizije uz potrebu redefinisiranja, proširenja i usklađivanja strateških ciljeva. Uzevši u obzir i šire okvire usmjeravanja razvoja u Bosni i Hercegovini, vizija razvoja općine ukazuje na aktuelnost i u odnosu na procese razvojnog planiranja u prethodnim godinama, ista je nepromijenjena. Glavni pravci i očekivani dometi transformacije Općine Novo Sarajevo kao cjeline u narednom razvojnem periodu su sljedeći:

Očekivani utjecaj revidiranih strateških ciljeva na sveukupni razvoj Općine Novo Sarajevo u narednom periodu će se pratiti i sagledavati putem sljedećih makro indikatora:

STRATEŠKI CILJ (SC) 1. UNAPRIJEĐENO EFIKASNO UPRAVLJANJE LOKALNIM EKONOMSKIM RAZVOJEM.

- U periodu 2021-2027. g. stopa povećanja broja zaposlenih je veća za najmanje 2% u odnosu na stopu zaposlenosti u 2019. godini.
- U periodu 2021-2027. g. indeks razvijenosti je veći za 6% u odnosu na utvrđeni indeks razvijenosti Općine u 2019. godini.

- U periodu 2021-2027.g. indeks broja poslovnih subjekata na 1000 stanovnika je uvećan za najmanje 6,4 indeksna poena.

	Indikator (utjecaja)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
STRATEŠKI CILJ 1	Stopa zaposlenosti (%)	62,20	64,20
	Index razvijenosti	1,74	1,85
	Broj poslovnih subjekata na 1000 stanovnika (index)	106,5	112,9

STRATEŠKI CILJ (SC) 2. UNAPRIJEĐENI USLOVI ZA KVALITETAN I INKLUZIVAN DRUŠTVENI RAZVOJ.

- Do 2027.g. najmanje 80% roditelja i djece zadovoljno kulturnim i sportskim sadržajima koji se pružaju na području Općine.
- Do 2027.g. migracioni saldo je prešao u pozitivni saldo veći od 1.
- Do 2027.g. povećan broj stanovnika Općine za najmanje 3% u odnosu na 2019.g.

	Indikator (utjecaja)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
STRATEŠKI CILJ 2	Zadovoljstvo anketiranih građana (%)	n/d	80
	Vrijednost migracionog salda	-21	≥1
	Broj stanovnika	64.077	66.000

STRATEŠKI CILJ (SC) 3. UNAPRIJEĐEN URBANI RAZVOJ, KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I ZAŠTITA OKOLIŠA.

- Do 2027.g. visina godišnje prosječne vrijednosti lebdećih čestica PM10 je smanjena za 10% u odnosu na 2019. godinu.
- Do 2027.g. visina troškova nabavke energenata i električne energije za javne infrastrukture Općine je smanjenja za 20% (objekti, komunalna infrastruktura).
- Do 2027. godine pokrivenost Općine selektivnim načinom prikupljanja otpada je sa 1% povećana na 3% od ukupno prikupljenih količina otpada.

	Indikator (utjecaja)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
STRATEŠKI CILJ 3	Prosječna vrijednost koncentracije lebdećih čestica PM10 (godišnje) µg/m3	50	40
	Smanjenje troškova energenata i električne	n/d	20

	energije namijenjene javnoj infrastrukturi (%)		
	Količina prikupljenog otpada selektivnim načinom prikupljanja (%)	1	3

STRATEŠKI CILJ (SC) 4. EFIKASAN, ODGOVORAN I TRANSPARENTAN JAVNI SEKTOR

- Do 2027.g. na godišnjem nivou riješeno najmanje 90% upravnih predmeta u odnosu na ukupan broj upravnih predmeta.
- Do 2027.g. najmanje 90% anketiranih građana zadovoljno pruženim administrativnim uslugama.
- Do 2027.g. smanjen ukupan broj registriranih krivičnih djela za najmanje 15% u odnosu na 2019.g.

	Indikator (utjecaja)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
STRATEŠKI CILJ 4	Godišnji procent riješenih upravnih predmeta u odnosu na ukupan broj upravnih predmeta (%)	84,14	90
	Zadovoljstvo anketiranih građana pruženim administrativnim uslugama (%)	87,87	90%
	Broj registrovanih krivičnih dijela	677	577

III. PRIORITET I MJERA ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći utjecaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora. Prioriteti svoju osnovanost pronalaze iz utvrđenih rezultata strateške platforme i grupisani su prema strateškim ciljevima.

Strateški ciljevi	Prioriteti
STRATEŠKI CILJ 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje • Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem • Prioritet 1.3: Unaprijediti razvoj i promociju turizma
STRATEŠKI CILJ 2: Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 2.1: Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta • Prioritet 2.2: Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih • Prioritet 2.3: Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga

<p>STRATEŠKI CILJ 3: Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 3.1: Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja općine • Prioritet 3.2: Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša • Prioritet 3.3: Unaprijediti energijsku efikasnosti i kvalitetu zraka • Prioritet 3.4: Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu • Prioritet 3.5: Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem • Prioritet 3.6: Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja • Prioritet 3.7: Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu
<p>STRATEŠKI CILJ 4: Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 4.1: Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem • Prioritet 4.2: Unaprijediti sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana

III.1. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 1.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 1, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2019. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

STRATEŠKI CILJ 1	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
PRIORITET			
<p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje</p>	Iznos novih investicija (KM)	n/d	5.000.000
	Ocjena pružanja usluga javne administracije (OECD) (BIH rang od 1-5)	1	3
	Broj registrovanih poslovnih subjekata	6.827	7.050
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.1.1. UNAPREĐENJE POSLOVNOG AMBIJENTA ZA RAZVOJ PODUZETNIŠTVA			
1.1.2. UNAPREĐENJE PROMOCIJE LOKALNE PRIVREDE I POTENCIJALA ZA INVESTIRANJE			
	Broj poslovnih subjekata/kreativna i IT industrija	630	725

Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem	Stopa nezaposlenosti (%)	21,1	18
	Broj obrta	1928	2078
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.2.1. POVEĆANJE UČINKOVITOSTI PROGRAMA MJERA AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA			
1.2.2. SISTEMSKA PODRŠKA RAZVOJU PRIVREDE SA TEŽIŠTEM NA SEKTOR KULTURNIH I KREATIVNIH INDUSTRIJA			
Prioritet 1.3: Unaprijediti razvoj i promociju turizma	Broj noćenja turista (godišnje)	98.031	110.000
	Visina uplaćene boravišne takse (KM)	20,378.84	40,000.00
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.3.1. RAZVOJ TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I PROMOCIJA TURISTIČKIH POTENCIJALA			

III. 1.1. Pregled mjera za prioritet 1.1. Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje

Ovaj prioritet je usmjeren na unapređenje efikasnosti administrativnih procedura i dostupnosti javne uprave, i direktnu materijalnu podršku preduzetničkoj infrastrukturi te omogućavanju pristupa povoljnijem finansiranju poslovnih subjekata. Okruženje privlačenja investitora i daljnjeg rasta privrednih djelatnosti i poslovanja prisutnih privrednih subjekata je također u fokusu ovog prioriteta, naročito u pogledu suočavanja sa nastalim izazovima u oblasti ekonomije.

Mjera 1.1.1. Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje

Ovom mjerom pružat će se podrška privrednim aktivnostima kroz dva pristupa. Podrška na nivou administrativnih servisa-usluga i putem materijalne podrške. Cilj mjere je uspostava jedinstvenog mjesta na kojem bi se zainteresirani poduzetnici mogli informirati o mogućnostima Općine, pravnim procedurama pokretanja biznisa, mogli bi pokrenuti otvaranje biznisa, a poduzetnici u oblasti kreativnih, komunikacijskih i IT djelatnosti bi mogli registrirati biznis na adresi Centra, raditi iz co-working huba lociranog u istom, te imati jednostavan pristup računovodstvenim servisima. Sa druge strane, materijalnom podrškom omogućit će se subvencioniranje troškova osnivanja, prije svega obrtima, a ostali oblici privrednom poslovanje će imati dostupno subvencioniranje troškova obrade kredita i kamatnu stopu/profitnu maržu.

Mjera 1.1.2. Unapređenje promocije lokalne privrede i potencijala za investiranje

U okviru ove mjere poduzet će se aktivnosti usmjerene na kreiranje okruženja privlačnog za investiranje i osposobljenosti privlačenja i komuniciranja sa investitorima od strane općinske administracije. Ovom mjerom se namjerava uspostaviti kvalitetniji standard rada općinskog organa uprave prilagođenog razumijevanju i prepoznatljivosti povoljnog poslovnog okruženja u Općini od strane investitora. Savremeni alati privlačenja i povećanja investicija podrazumijevaju stvaranje pretpostavki uvođenja privatnih investicija u okvire javnih usluga putem JPP, što je obuhvaćeno ciljevima ove mjere. Ukazuje se neophodnost utvrđivanja analitičkih podloga i razvoj politika po tom osnovu usmjerenih na potrebe usmjeravanja obučenosti kadrova općinskog organa uprave. Mjera

istovremeno podrazumijeva i umrežavanje i povećanja saradnje sa mrežom institucija fokusiranih na povećanje investicija i investiranja.

III. 1.2. Pregled mjera za prioritet 1.2. Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem

Fokus ovog prioriteta je usmjeren na podsticanje i stvaranje uslova podrške razvoja poduzetništva i start-up ideja. Posebna pažnju se posvećuje razvoju kreativnih industrija, IT industrije i sektora malih i srednjih preduzeća, uključujući i obrte. Ekonomski nedovoljno iskorištene poslovne prostore u vlasništvu Općine pokušati iskoristiti na način da ih se pretvori u hub-ove za nova preduzeća. Potrebno je iskoristiti postojanje razvijene obrazovne ponude i infrastrukture i potaknuti mlade da se osposobljavaju (prekvalifikacija, dokvalifikacija, obuka i specijalizacija) i osposobe za poslove u privrednim/uslužnim sektorima gdje će se analizom utvrditi deficit kvalitetne radne snage. Sufinansiranjem projekata u oblasti obrazovanja za kreativne i IT industrije, te potporom saradnji osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova sa odgovarajućim ustanovama visokog obrazovanja i privatnim sektorom doprinijeti će rastu i kultivanju interesa mlađih naraštaja za strateškim granama privrede Novog Sarajeva.

Mjera 1.2.1. Povećanje učinkovitosti programa mjera aktivne politike zapošljavanja

Općina je razvila programe podrške mjerama koje doprinose zapošljavanju. Aktuelno stanje na tržištu rada i ekonomska kretanja zahtijevaju razvoj novih politika što zahtjeva izradu analitičkih podloga i razvoj-redizajniranje programa podrške i usmjeravanje prema stvarnim potrebama. Mjerom se obuhvataju nova zapošljavanja u perspektivnim privrednim granama i stvaraju dugoročna radna mjesta. Istovremeno ovom mjerom se postiže podrška ženama ili mladim prilikom pokretanja individualnih poslovnih poduhvata.

Obuhvat ove mjere ima za potrebu da odgovori na problem u društvu vezano za radni angažman osoba sa invaliditetom u vidu kreiranja programa profesionalne rehabilitacije osoba sa invaliditetom u pogledu zapošljavanja i samozapošljavanja. Širi kontekst ove mjere uključuje usmjerenje na poboljšanje društveno-ekonomskog razvoja u prekograničnoj saradnji, provođenjem ciljanih i konkretnih akcija zasnovanih na komparativnim prednostima programskog područja i zajedničkim, efikasnim korištenjem resursa.

Mjera 1.2.2. Sistemska podrška razvoju privrede sa težištem na sektor kulturnih i kreativnih industrija

Savremeni trendovi ukazuju na izrazit rast privrednih djelatnosti zasnovanih na inovativnom pristupu i inovacijama u radnim procesima kao i novonastalim područjima ekonomskog djelovanja i privređivanja. To podrazumijeva unapređenje digitalne infrastrukture poslovnih subjekata i poslovno djelovanje u oblastima bliskih informacionim tehnologijama. Mjera prepoznaje pomenute ekonomske trendove i usmjerena je na unapređenje digitalne infrastrukture poslovnih subjekata te digitalnu transformaciju ključnih poslovnih procesa i aktivnosti, podršku subjektima male privrede sa teritorije Općine koji investiraju u svoje poslovanje, podrška uvođenju sistema i standarda kvalitete, certificiranje proizvodnih procesa, usluga i proizvoda privrednih društava. U kontekstu podrške inovacijama, između ostalog, mjera podrazumijeva unapređenje ambijenta za nova preduzeća i mlade inovatore pri pokretanju svog prvog (start up) biznisa koji prate moderne i savremene trendove u svijetu.

Ukupni procesi razvoja Bosne i Hercegovine i tendencije integrisanja u šire okvire ekonomskog prostora dovode do dostupnosti različitih fondova i finansijskih i drugih oblika podrške osavremenjivanja i rasta uslova za obavljanje privrednih djelatnosti. U tom pravcu mjerom se nastoji povećati osposobljenost

MSP za privlačenje sredstava.

III. 1.3. Pregled mjera za prioritet 1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma

U okviru ovog prioriteta usmjerenje je zasnovano na širem strateškom okviru i istovremeno Općinu Novo Sarajevo usmjerava na razvoj i izgradnju turističkih sadržaja i objekata sa tendencijom da isti budu dio ukupne turističke ponude.

Mjera 1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i promocija turističkih potencijala

Polazeći od činjenice da na prostoru Općine Novo Sarajevo nema specifičnih značajnijih turističkih proizvoda ovom mjerom se fokus usmjerava na dva prostora koji imaju značajan potencijal u smislu razvoja turističkih potencijala. Aleja lipa „Wilsonovo šetalište“ koja se nalazi na desnoj obali rijeke Miljacke, na teritoriji dviju općina (Centar i Novo Sarajevo), predstavlja spomenik prirodnog naslijeđa Sarajeva. Po svom položaju, estetskim, ekološkim i historijskim vrijednostima dolazi odmah iza poznate ilidžanske „Velike aleje“ i jedno je od omiljenih šetališta u Sarajevu, mjesto okupljanja i rekreacije građana. Mjera je usmjerena na sanaciju i revitalizaciju prostora, uvođenjem sadržaja privremenog karaktera, odnosno onih sadržaja koji su potrebni za povremene manifestacije, kao i stalne sadržaje prilagođene kulturno – zabavnim, sportsko – rekreativnim sadržajima koji doprinose promociji zdravih stilova života. Spomen park Vraca ima kulturno – historijsku, umjetničku, arhitektonsku i pejzažnu vrijednost. Mjerom se doprinosi sanaciji prostora kao sinonim otpora, omiljenog okupljališta građana i turista.

III.2. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 2.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 2, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2019. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

STRATEŠKI CILJ 2	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
PRIORITET Prioritet 2.1: Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta	Broj stanovnika koji posjećuju organizovane kulturne sadržaje (%)	8.700	14.000
	Broj značajnih kulturno-historijskih spomenika	1	2
	Doprinos u povećanju ukupnog broja učesnika u sportu na nivou KS	30.200	31.000

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.1.1. UNAPREĐENJE KULTURNIH I SPORTSKO-REKREATIVNIH SADRŽAJA			
2.1.2. UNAPREĐENJE ZAŠTITE KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLIJEĐA			
Prioritet 2.2: Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih	Broj učenika osnovnog obrazovanja	4.874	5.000
	Broj učenika srednjeg obrazovanja	2.500	2.600
	Visina sredstava za stipendiranje i podršku talentima	600.000	700.000
	Uvedene asistivne metode obrazovanja	Ne	Da
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.2.1. UNAPREĐENJE INKLUZIVNOG OBRAZOVANJA			
2.2.2. POBOLJŠANJE PROSTORNIH I MATERIJALNIH UVJETA OBRAZOVNIH USTANOVA			
2.2.3. PODRŠKA MLADIMA			
Prioritet 2.3: Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga	Uspostavljen funkcionalan pristup u prevenciji bolesti i promociji zdravlja	Ne	Da
	Broj korisnika socijalne zaštite	1.272	1.100
	Broj djece koja spadaju u ranjive kategorije	179	120
	Smanjenja broja invalidnih lica sa evidencije nezaposlenih	225	200
	Visina sredstava za dodatne (općinske) programe starijih osobe (godišnje)	350.000	350.000
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.3.1. UNAPREĐENJE ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA			
2.3.2. UNAPREĐENJE SOCIJALNE INKLUZIJE			

III. 2.1. Pregled mjera za prioritet 2.1. Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta

Unapređenje ambijenta za razvoj kulture i sporta, kao prioriteta podrazumijeva ulaganje u infrastrukturu ali i stavljanje u punu upotrebu izgrađenu infrastrukturu u cilju unapređenja ponude u skladu sa trendovima i uspostavljanje saradnje kulturnih i obrazovnih institucija. Potrebno je upravljanja razvojem sporta, kroz promociju i razvoj sporta i rekreacije i uključivanje svih skupina građana u sport i rekreaciju. Posebnu pažnju treba posvetiti unapređenju zaštite kulturno-historijskog naslijeđa u smislu očuvanja jedinstvenog kulturnog prostora i njegove historije kao razvojnog potencijala, za kreiranje radnih mjesta, oblikovanje turističke ponude, ali i prenošenje znanja na buduće generacije.

Mjera 2.1.1. Unapređenje kulturnih i sportsko-rekreativnih sadržaja

Ova mjera je usmjerena na bitne elemente društvenog razvoja u dijelu kulturnih i sportsko-rekreativnih sadržaja na prostoru Općine. Cijeneći činjenicu da je u proteklom periodu nivo društvene infrastrukture, podesne za kulturne i sportske aktivnosti, značajno unaprijeđen i prošireni, nameće se potreba stavljanja u punu upotrebu. Mjerom se afirmišu svi pozitivni aspekti sporta kroz niz aktivnosti koje bi se održavale u dvorani „Goran Čengić“ i pomoćnom terenu Grbavica, kao i organizacija i realizacija sportskih aktivnosti za školsku djecu i djecu sa poteškoćama u razvoju, te organizacija i realizacija godišnjih završnih takmičenja u sportskim igrama za učenike osnovnih škola Općine Novo Sarajevo. Također, uzevši u obzir tradiciju i pogodnosti za bavljenje zimskim sportovima mjerom se omogućava besplatno korištenje mogućnosti bavljenja zimskim sportovima sa ciljem povećanja bavljenja sportom i stvaranje navike i kulture odlaska na planine, skijanje, klizanje i bavljenje zimskim sportovima što je naročito značajno kao post-Covid mjera. Mjera se u djelu razvoja kulturnih sadržaja prevashodno usmjerava prema promoviranju pozorišne i filmske umjetnosti približavanjem kulturnih sadržaja na prostoru Općine i u konačnom povećanje navike i kulture odlaska u pozorište i filmske projekcije korištenjem izgrađenih objekata.

Mjera 2.1.2. Unapređenje zaštite kulturno-historijskog naslijeđa

Prostor sarajevske kotline u čijem sastavu je područje Općine karakteriše značajno kulturno-historijsko naslijeđe iz različitih perioda civilizacije. Neki od događaja uključuju značajne ljudske i materijalne žrtve, naročito kada su uzme u obzir period agresije i opsade Sarajeva u period 1992-1995. godina. Mjerom se nastoji na prikladan i dostojan način obilježiti ovaj dio tramatične prošlosti i odati počast poginulim i umrlim, istovremeno razvijajući kulturu sjećanja usmjerenu na kontinuitet otpora prema svim oblicima terora i fašizma. Mjera obuhvata Izgradnju Centralnog spomenika šehidima i poginulim borcima sa područja Općine te aktivnosti koje doprinose kulturi sjećanja usmjerenoj ka univerzalnim vrijednostima ljudske civilizacije sa fokusom na najmlađe uzraste i njihove školske aktivnosti.

III. 2.2. Pregled mjera za prioritet 2.2. Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih

Ovaj prioritet je zasnovan na nadležnostima Općine u pogledu oblasti obrazovanja uslijed čega Općinu prevashodno usmjerava na davanje doprinosa putem izgradnje objekata i infrastrukture. Fokus prioriteta je usmjeren na infrastrukturu predškolskog i osnovnog obrazovanja čime se rješavaju najizraženiji problemi na prostoru Općine. Istovremeno postoji potreba za poseban osvrt na podršku djeci i mladima sa različitim poteškoćama u razvoju. U ostvarenju vizije Općine i suočavanju sa značajnim problemima društva uopće, prioritet je značajno usmjeren na pitanja mladih, rješavanje njihovih egzistencijalnih uslova za život i preduslove razvijanja i ostanka na prostoru Općine.

Mjera 2.2.1. Unapređenje inkluzivnog obrazovanja

Mjera je usmjerena na podršku djeci i mladima sa različitim poteškoćama u razvoju. Oblici aktivnosti podrške pretpostavljaju specifične oblike organizovanja podrške korištenjem savremenih pomagala i tehnologije, savremenih nastavnih procesa i podrške koja je prevashodno usmjerena na postizanje dovoljnog stepena osposobljavanja za život i opću funkcionalnost. Vrlo bitan segment mjere je poveznica sa pripremom za samostalan život u lokalnoj zajednici ali i sa profesionalnom rehabilitacijom i mogućnostima zaposlenja ove populacije. Pored direktne podrške korisnicima, mjera se usmjerava i prema podršci roditeljima i okruženju u suočavanju sa problemom i općoj prihvatljivosti i inkluziji u društvo.

Mjera 2.2.2. Poboljšanje prostornih i materijalnih uvjeta obrazovnih ustanova

Ova mjera je usmjerena na povećanje dostupnog prostora za održavanje nastavno-obrazovnih procesa, prije svega na nivou predškolskog i osnovnog obrazovanja. Predškolsko obrazovanje se suočava sa nedostatkom kapaciteta i mjera doprinosi povećanju i osavremenjivanju nastave. Period eksploatacije školskih objekata na prostoru Općine pojedine objekte dovodi na granicu ispunjavanja uslova, što je problem na koji Općina izgradnjom i rekonstrukcijom kroz ovu mjeru nastoji odgovoriti. Kvalitetno provođenje nastavnog procesa podrazumijeva kvalitetnu i savremenu opremljenost opremom i didaktičkim sredstvima što se pojavljuje kao osnova implementacije mjere, što u konačnici dovodi do unapređenja sistema obrazovnog procesa. Uzevši u obzir da školski objekti u građevinsko-arhitektonskom smislu ne omogućavaju punu dostupnost invalidnim licima, jedan od segmenata mjere obuhvata i provedbu aktivnosti unapređenja dostupnosti školskih objekata.

Mjera 2.2.3. Podrška mladima

Mjera je usmjerena na suočavanje sa problemima i izazovima kada je u pitanju kategorija stanovništva koja se svrstava u mlade. S obzirom da mladi predstavljaju iznimno važnu kategoriju društva, jer su inicijatori i nosioci promjena, kao i društvenu kategoriju koja utiče na dalji razvoj društva, mjera pronalazi najefikasnije načine zadovoljavanja odnosno rješavanja problema mladih, prije svega kroz izradu strateškog okvira. Sljedeći problem i širi razvojni kontekst mjera obuhvata stipendiranje kao doprinos demokratizaciji obrazovanja i povećanju broja visoko obrazovanog građanstva i razvoja talenata. Danas, kada imamo konstantno iseljavanje mladih, u cilju njegovog sprečavanja, ali i kako bi potakli neovisnost mladih od svojih roditelja, mjerom se utiče na stambene politike usmjerene prema mladima. Pored navedenog, mjera se nužno usmjerava prema mobilnosti mladih usmjerena u svrhu učenja, sticanju novih znanja, vještina i kompetencija, kao što su obrazovne razmjene, projekti volontiranja, međunarodni kursevi stranih jezika, projekti neformalnog učenja i sl.

III. 2.3. Pregled mjera za prioritet 2.3. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga

Kvalitetna zdravstvena zaštita i mogući pravci djelovanja iz okvira nadležnosti Općine, prije svega nameću fokusiranje prioriteta u pravcu promocije i prevencije zdravlja. Na ovaj način se preventivno djeluje na najprisutnije bolesti stanovništva i ukupno dugoročno doprinosi smanjenju troškova zdravstvene zaštite i stvaranje preduslova za kvalitetniju zaštitu uopšte. Kroz programe za prevenciju bolesti i zaštite zdravlja stanovništva nastojat će se očuvati zdravlje i povećati životni vijek građana. Sa aspekta socijalne zaštite prioritetno djelovanja Općine se odnosi na specifične dodatne mjere i posebna pažnja pridaje se ranjivim kategorijama podložnim asocijalnim oblicima ponašanja.

Mjera 2.3.1. Unapređenje zdravih stilova života

Polazeći od činjenice da je prevencija zdravlja najvažniji segment u okviru zdravstvene zaštite koja ostvaruje multiplicirane pozitivne efekte, mjera podrazumijeva aktivnosti usmjerene na osiguranje zdravog odrastanja djece da bi bili osposobljeni za društvene uloge te izgradnju zdrave i uspješne zajednice. Opšte poznata je činjenica da postoji epidemijska pojava debljine i sedentarnog načina života cijele populacije, a posebno kod školske djece što predstavlja velike faktore rizike za razvoj velikog broja hroničnih bolesti, a posebno metaboličkog sindroma, uslijed čega se mjerom propagira važnost popularizacije fizičke aktivnosti i značaj izbora zdrave hrane i njenog utjecaja na smanjenje pretilosti. Da bi se unaprijedilo zdravlje i poboljšao kvalitet života građana neophodno je poduzeti programe i aktivnosti promocije zdravlja naročito u odnosu na najzastupljenije hronične bolesti. Mjera je usmjerena na smanjenja društveno neprihvatljivih oblika ponašanja mladb. djece i organizaciju kvalitetnog provođenja slobodnog vremena. Cijeneći činjenicu značajne zastupljenosti stanovništva preko 65 godina starosti, mjera je usmjerena na razvoj politika poboljšanja životnog standarda kroz poboljšanje zdravstvene zaštite, organizaciju društava koja će se baviti problemima penzionera, infrastrukturno opremanje prostora za šetnju, rekreaciju, uređenje zelenih površina-parkova, kao i sistema zdravog starenja.

Mjera 2.3.2. Unapređenje socijalne inkluzije

Odrastanje djece u BiH, u ovakvom sociohistorijskom razdoblju obilježeno je dvostrukom tranzicijom: prvo, djeca prolaze kroz univerzalno prelazno razdoblje iz mladosti u odraslost i drugo, taj se proces odvija u društvu koje je i samo u procesu društvene transformacije. Siromaštvo se širi i produbljuje se socijalne razlike, a smanjuje se državna i društvena podrška za socijalnu integraciju. Djeca su svakodnevno izložena različitim pojavama koje su rizične za njihov zdrav razvoj kako u porodici tako i izvan nje. Neki od rizičnih faktora su ekonomsko-socijalno siromaštvo, nekapacitetni roditelji, neadekvatan odgovor sistema, zemlja u tranziciji, posttraumatsko društvo i drugi faktori koji zajedno dovode do dezintegracije populacije. Mjera je koncipirana kao mogući odgovor na navedene negativne pojave kroz aktivnosti usmjerene na organizaciju radionica za unapređenje socijalnih vještina nenasilne komunikacije, povjerenja, poštivanje različitosti, uvažavanje drugih i drugačijih, izražavanje vlastitog stava i mišljenja, pokazivanje empatije i slične vještine. Istovremeno uočavajući veliki značaj djelovanja organizacija civilnog društva mjerom se podržava ovaj sektor u zajedničkim aktivnostima poboljšanja socijalne uključenosti rizičnih kategorija.

III.3. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 3.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 3, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki od prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2019. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

STRATEŠKI CILJ 3.	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
PRIORITET			
Prioritet 3.1: Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja općine	Pokrivenost općine ažurnom prostorno-planskom dokumentacijom (%)	80	98
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.1.1. IZRADA PROSTORNO – PLANSKE DOKUMENTACIJE			

Prioritet 3.2: Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša	Usvojeni planski dokumenti iz oblasti zaštite okoliša	Da	Ne
	Uvedeni savremeni sadržaji zaštite okoliša u urbanim sredinama	Ne	Da
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.2.1. IZRADA STRATEŠKIH DOKUMENATA U CILJU PROVOĐENJA MJERA ZAŠTITE OKOLIŠA			
3.2.2. PODIZANJE SVIJESTI O ZAŠTITI OKOLIŠA			
Prioritet 3.3: Unaprijediti energijsku efikasnosti i kvalitetu zraka	Broj školskih objekata koji ispunjavaju kriterije principa energetske efikasnosti	7	14
	Broj objekata individualnog i kolektivnog stanovanja obuhvaćen mjerama energetske efikasnosti	0	15
	Pokrivenost javne rasvjete energetski efikasnim rasvjetnim tijelima (%)	50	75
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.3.1. POVEĆANJE ENERGIJSKE EFIKASNOSTI U JAVNOM SEKTORU			
3.3.2. POVEĆANJE ENERGIJSKE EFIKASNOSTI U STAMBENOM SEKTORU			
3.3.3. POVEĆANJE ENERGIJSKE EFIKASNOSTI KOMUNALNIH USLUGA			
Prioritet 3.4: Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu	Iznos podrške komunalnim preduzećima za nabavku opreme(KM)	0,2 mil	1 mil
	Ukupna dužina vodovodne mreže (km)	138	140
	Ukupna dužina kanalizacione mreže (km)	211	213
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.4.1. UNAPREĐENJE INFRASTRUKTURE I USLUGA ZA ODVOJENO PRIKUPLJANJE OTPADA			
3.4.2. UNAPREĐENJE USLUGA VODOSNABDIJEVANJA I ODVODNJE OTPADNIH I OBORINSKIH VODA			

Prioritet 3.5: Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem	Spašena imovina ugrožena klizištima (%)	95	98
	Ažurni planovi sanacije klizišta	Ne	Da
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.5.1. POBOLJŠANJE STANJA ZEMLJIŠTA NA PODRUČJU ONS			
Prioritet 3.6: Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja	Nove parkovsko-rekreativne zone	0	2
	Površina obnovljenih i rekonstruisanih zelenih površina (m2)	5.000	10.000
	Porast broja rekreativnih i dječijih igrališta (%)	0	10
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.6.1. UNAPREĐENJE STANJA JAVNIH I ZELENIH POVRŠINA			
Prioritet 3.7: Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu	Dužina cestovne mreže (km)	95.494	102.000
	Broj saobraćajnih nezgoda	1.820	1.300
	Smanjenje stope rasta stepena motorizacije	2,88	2,6
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.7.1. POBOLJŠANA SAOBRAĆAJNA DOSTUPNOST, INFRASTRUKTURA I SIGURNOST			

III. 3.1. Pregled mjera za prioritet 3.1. Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Općine

Stalne promjene u društvu, potrebe usklađivanja prostora sa zahtjevima održivosti i istovremeno potrebe građana i privrede, fokusiranost ovog prioriteta usmjeravaju na stvaranje novih prostorno-planskih osnova na neophodnim prostornim obuhvatima Općine, a sve u cilju omogućavanja održivog razvoja i ostvarivanja vizije razvoja.

Mjera 3.1.1. Izrada prostorno – planske dokumentacije

Mjera je usmjerena na usklađivanje namjene prostora u obuhvatu planova sa namjenama definisanim planom višeg reda, kroz preispitivanje: stanja u području planiranja, podnesenih zahtjeva i iskazanih interesa građana putem mjesnih zajednica i zahtjeva potencijalnih investitora za novim intervencijama

u prostoru, kao i preispitivanje kapaciteta društvene infrastrukture u skladu sa normativima, saobraćajnim rješenjima, te mrežom komunalne i energetske infrastrukture.

III. 3.2. Pregled mjera za prioritet 3.2. Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša

Ovaj prioritet se fokusira na valorizaciju i zaštitu biodiverziteta, geodiverziteta i ostalih prirodnih vrijednosti putem detaljnog kreiranja planskog djelovanja uz konstantno podizanje svijesti o potrebama zaštite okoliša.

Mjera 3.2.1. Izrada strateških dokumenata u cilju provođenja mjera zaštite okoliša

Mjera je usmjerena na stvaranje studijsko-analitičkih podloga kao preduslova adekvatnog provođenja mjera zaštite okoliša na prostoru Općine. U posljednje vrijeme Općina Novo Sarajevo se suočava sa problemom ubrzane gradnje koja ostavlja posljedice na okoliš i zdravlje ljudi. Imajući u vidu da je takvo stanje dugoročno gledano neodrživo, mjera je usmjerena na pažljivo planiranje i iznalaženje načina za postizanje ekonomskog razvoja uz maksimalno očuvanje prirodnih resursa. Sa aspekta drugih okolinskih elemenata mjera je usmjerena na planski pristup upravljanju otpadom sa ciljem stvaranja podloga za uspostavu održivog upravljanja otpadom. Osnovna svrha ovog strateškog dokumenta je definiranje tokova otpada i opcija tretmana istog na području Općine. Troškovi za energiju predstavljaju sve veći teret općinskim budžetima, pa je mjera usmjerena na nadzor nad potrošnjom. Specifično mjerom se putem studijske dokumentacije tretira zaštita izvorišta Kovačići, kao jednog od najvitalnijih elemenata snabdijevanja vodom.

Mjera 3.2.2. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša

Mjera je usmjerena na edukacije i obuke o zaštiti okoliša Općine Novo Sarajevo. Na prvom mjestu definiše aktivnosti na edukaciji i obuci građana o tome kako svojim ponašanjem i načinom življenja mogu imati utjecaj na okoliš u kojem žive, te koje su to jednostavne mjere koje mogu primijeniti u svakodnevnom životu, a kojima se može znatno uticati na poboljšanje stanja okoliša i kvalitete življenja u urbanom okruženju. Na taj način doprinijeti će se poboljšanju stanja okoliša danas, ali osigurati i da buduće generacije imaju zdrav okoliš i dovoljne količine prirodnih resursa. Polazeći od praksi savremenih zemalja posvećenih „rješenjima zasnovanim na prirodi“ u urbanim sredinama koje imaju za cilj da povećaju otpornost ekosistema i ljudskih zajednica na klimatske promjene i rizike od prirodnih katastrofa na djelotvoran način, a koje istovremeno osiguravaju dobrobiti za čovjeka i koristi za biodiverzitet, mjera podrazumijeva uvođenje urbanih bašti na prostoru Općine. Urbane bašte u gradovima su multifunkcionalni prostori koji su alat za ostvarenje ovih benefita jer omogućavaju aktivnosti za različite ciljne skupine: djecu, starije osobe, osobe sa intelektualnim poteškoćama, osobe sa invaliditetom, kao što su umjetničke i kreativne radionice, edukacije, razni kulturni, sportski događaji, sajmovi, izložbe i sl.

III. 3.3. Pregled mjera za prioritet 3.3. Unaprijediti energijsku efikasnost i kvalitetu zraka

Danas je nezamislivo djelovanje u oblasti zaštite okoliša bez uzimanja u obzir pitanja energijske efikasnosti u svim njenim segmentima. Ovim prioritetom se Općina usmjerava u tri segmenta koji podrazumijevaju provedbu energijskih mjera na javnim objektima, privatnim objektima i objektima kolektivnog stanovanja. Očekuje se da djelovanje u naznačenom pravcu može doprinijeti ukupnom smanjenju potrošnje energije, smanjenju zagađenosti ali i povećanju komfora i estetskog uljepšavanja objekata.

Mjera 3.3.1. Povećanje energijske efikasnosti javnih objekata

Mjera je usmjerena na povećanje energijske efikasnosti na svakom javnom objektu na teritoriji Općine i umanjeњу negativnih efekata odsustva provedenih mjere EE. Mjera obuhvata aktivnosti provođenja energijskih audita i izrade projektne dokumentacije za sanaciju objekata primjenom preporučenih mjera energijske efikasnosti, te izvođenjem radova na energijskoj sanaciji objekata. Nastoji se postići veća efikasnost u korištenju energije i smanjivanje troškova zagrijavanja i hlađenja prostorija.

Mjera 3.3.2. Povećanje energijske efikasnosti u privatnim objektima i stambenom sektoru

Analiza trenutnog stanja u Kantonu Sarajevo s aspekta energijske efikasnosti u sektoru zgradarstva pokazala je da je ovaj sektor najveći potrošač energije s udjelom od oko 55 % u finalnoj potrošnji. Loša toplotna zaštita zgrada, neracionalna potrošnja energije i nerazvijena svijest građana o potrebi za efikasnijom potrošnjom energije osnovne su karakteristike grijanja na području Općine i Kantona. Potrošnja toplotne energije po jedinici površine je veoma visoka, dok je u zemljama EU sa hladnijim zimama ova potrošnja nekoliko puta manja. Ukupni stambeni fond u Kantonu Sarajevu sastoji se od 70% objekata individualnog stanovanja, dok ostatak čine objekti kolektivnog stanovanja. Kako bi se postiglo smanjenje potrošnje energije u zgradama potrebno je primijeniti mjere energijske efikasnosti na oko 150 000 jedinica, odnosno oko 14 miliona m² stambene površine. Smanjenje energije potrebne za grijanje objekata individualnog i kolektivnog stanovanja rezultirat će manjim troškovima za grijanje kao i smanjenjem zagađenosti zraka. U odnosu na opisano stanje mjerom se samostalno ali i kroz saradnju sa Ministarstvom za prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša Kantona Sarajevo i Sarajevskom regionalnom razvojnom agencijom (SERDA), poduzimaju aktivnosti na poboljšanju energijske efikasnosti.

Mjera 3.3.3. Povećanje energijske efikasnosti komunalnih usluga

Mjerom se postepeno prihvaća i uvodi urbanistički način razvoja grada te stiče naziv „Pametan grad“ (eng. Smart City). Cilj toga je povećanje ugodnosti i standarda života kroz napredna rješenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija i internet stvari (Internet of Things – IoT). Upravo takve vrste tehnologije donose mnoge prednosti i poboljšanja u upravljanju i optimizaciji javnih usluga, a među njima su prijevoz i parking, javna rasvjeta, nadzor i održavanje javnih površina, sakupljanje otpada, itd. Podaci prikupljeni na takav način mogu se koristiti za povećanje transparentnosti i promociju djelovanja lokalne uprave. U ovoj fazi mjera uvodi nove tehnologije prvenstveno za razvoj i upravljanje sistemom javne rasvjete a s ciljem obavezujućeg smanjenja potrošnje energije, efikasnijeg korištenja resursa i ostvarivanja pozitivnog utjecaja na okoliš.

III. 3.4. Pregled mjera za prioritet 3.4. Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu

Fokus ovog prioriteta stavljen je na unapređenje komunalnih usluga i javne komunalne infrastrukture, odnosno fokus je nabavka opreme za pružanje komunalnih usluga te putem izgradnje i rekonstrukcije unapređenje i poboljšanje kvaliteta usluge vodosnabdijevanja, kao i unapređenje sistema prikupljanja i tretman otpadnih voda.

Mjera 3.4.1. Unapređenje infrastrukture i usluga za odvojeno prikupljanje otpada

Putem mjere se aktivnosti usmjeravaju na podršku sistemu odvojenog prikupljanja otpada u individualnim stambenim objektima na području Kantona Sarajevo kroz nabavku specijaliziranih mašina kojima se na efikasan i djelotvoran način realizuje odvojeno prikupljanje otpada. Istovremeno se povećavaju kapaciteti i uslovi prikupljanja otpada putem uspostavljenih zelenih otoka sa zvonastim i podzemnim kontejnerima namijenjenim za odvojeno prikupljanje papirne, kartonske, plastične,

metalne, staklene ambalaže i miješanog komunalnog otpada namijenjenog za deponovanje.

Mjera 3.4.2. Unapređenje usluga vodosnabdijevanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda

Obzirom na period izgradnje, loše održavanje i izgradnju novih objekata, došlo je do dotrajalosti i opterećenja dijelova postojeće vodovodne i kanalizacione mreže. Posljedice takvog stanja su neuredno vodosnabdijevanje građana, veliki gubici u vodovodnoj mreži, veliki troškovi održavanja kompletne infrastrukture koja uslijed pucanja ima loš utjecaj na sve ostale instalacije kao i na saobraćajnicu, privatne posjede itd. Navedeni problemi dodatno ugrožavaju sigurnost u saobraćaju i predstavljaju prijetnju za pojavu i aktivaciju klizišta. Mjerom se otklanjaju problemi na niz lokaliteta na području Općine čime se ovom izgradnjom i rekonstrukcijom mreže rješava ne samo pucanje cijevi, već i priključci, koji nisu adekvatno spojeni na mrežu u skladu sa normama i pravilima struke.

III. 3.5. Pregled mjera za prioritet 3.5. Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem

Realizacija ovog prioriteta ogleda se u tome da se otklone ugroženosti na utvrđenim područjima uzrokovane prije svega pojavom klizišta kao segmenta koji negativno utiče na upravljanje zemljištem.

Mjera 3.5.1. Poboljšanje stanja zemljišta

Mjerom se utiče na otklanjanje ugroženosti stanovništva i materijalnih dobara izazvanim pokrenutim klizištima i potencijalno opasnim područjima na prostoru Općine. Mjera obuhvata saniranje prioritetnih klizišta i rješavanje manje opasnih klizišta uz obezbjeđenje novčanih sredstava.

III. 3.6. Pregled mjera za prioritet 3.6. Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja

Značajan prioritet Općine Novo Sarajevo je utvrđen na nivou potreba proširenja i razvoja zelenih površina čijim uspostavljanjem se postižu multiplicirani efekti u više oblasti. Ostvarenjem prioriteta koji pretpostavlja realizaciju najmanje dva značajna strateška projekta, Općina se stavlja u leadersku ulogu razvoja ovog segmenta na nivou šireg okruženja. Efekti za područje Kantona, Grada Sarajevo i Općine su ogromni i primjereni glavnom gradu države.

Mjera 3.6.1. Unapređenje stanja javnih i zelenih površina

Uočava se činjenica da se svakim danom gradska zona širi, sve je manje zelenih površina, a više izgrađenih što negativno utiče na kvalitetu života građana. Stanovništvo ali i posjetioci imaju oskudni sadržaj za odmor i rekreaciju unutar gradske zone zasnovan na zelenim i parkovskim površinama, zbog čega pojedine zone bivaju preokupirane, opterećene i samim tim gube svoj kvalitet. Mjera je usmjerena na iskorištenje prirodnih resursa i lokaliteta koji se namjeravaju dugoročno, kroz više faza razvoja pretvoriti u uređene parkovske prostore podesne za odmor, rekreaciju i boravak u prirodnom okruženju. Lokaliteti obuhvaćeni mjerom su najvećim dijelom u lošem i zapuštenom stanju i mjerom se postižu multiplicirani efekti pozitivni u odnosu na građane i okoliš. Pored zapuštenih lokaliteta mjera se dijelom usmjerava i na zelene površine na cjelokupnom prostoru Općine kao i prostore za rekreaciju kroz naselja koja oskudijevaju sa prikladnom infrastrukturom za kvalitetan život i rekreaciju svih kategorija. Mjerom se razvija urbana zelena infrastruktura putem zelenih krovova, botaničkih bašti, terapijskih vrtova, zelenih zidova, zelenih ulica, kišnih vrtova, sistema prikupljanja kišnice, drvoreda i sl.

III. 3.7. Pregled mjera za prioritet 3.7. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu

Fokus ovog prioriteta u odnosu na nadležnosti Općine stavljen je na stvaranje uslova za unapređenje saobraćaja u segmentu putne infrastrukture, sigurnosti odvijanja saobraćaja za sve učesnike u saobraćaju i infrastrukture saobraćaja u mirovanju.

Mjera 3.7.1. Poboljšana saobraćajna dostupnost, infrastruktura i sigurnost

Ova mjera je usmjerena na poduzimanje aktivnosti kojima se rješava dominantni problem iz oblasti saobraćaja. Komponente mjere obuhvataju izgradnju novih saobraćajnica ključnih za postizanje višestrukih efekata razvoja, izgradnju saobraćajnih objekata koji doprinose povećanju sigurnosti i bezbjednosti učesnika u saobraćaju i proširenje objekata saobraćaja u mirovanju. Cijeneći činjenicu značajnog obima izgrađenosti saobraćajnih objekata, mjerom se dostupnost i sigurnost učesnika u saobraćaju na području Općine podiže za nivo više.

III.4. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 4.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 4, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki od prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2019. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

STRATEŠKI CILJ 4	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
PRIORITET			
Prioritet 4.1: Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem	Organizacija službi usklađena sa sistemom razvojnog planiranja	Ne	Da
	Postignuta osposobljenost za apliciranje na EU fondove	Ne	Da
	Zadovoljstvo korisnika e-uslugama (anketa)	n/d	90%
	Povećani prihodi od imovine Općine	Ne	Da
	Uspostavljeni mehanizmi saradnje nevladinog i vladinog sektora	Ne	Da
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
4.1.1. JAČATI KAPACITETE OPĆINE U SISTEMU PLANIRANJA I UPRAVLJANJA RAZVOJEM			
4.1.2. PROVESTI DIGITALNU TRANSFORMACIJU JAVNE UPRAVE			

4.1.3. OSIGURATI DJELOTVORNO, UČINKOVITO I TRANSPARENTNO UPRAVLJANJE OPĆINSKOM IMOVINOM			
4.1.4. UNAPREĐENJE I JAČANJE SARADNJE JAVNOG I CIVILNOG SEKTORA (OCD)			
Prioritet 4.2: Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana	Kategorija rizika od požara i klizišta	srednji	nizak
	Centralizovano upravljanje sistemima zaštite i spašavanja	Ne	Da
	Učešće krivičnih djela prema nepoznatom izvršiocu u ukupno počinjenim (%)	50	30
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
4.2.1. JAČANJE KAPACITETA SUBJEKATA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA			
4.2.2. OSIGURANJE SISTEMSKOG PRISTUPA UNAPREĐENJU SIGURNOSTI GRAĐANA			

III. 4.1. Pregled mjera za prioritet 4.1. Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem

Ovaj prioritet je usmjeren na unapređenje sistema upravljanja razvojem (Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem, Podzakonski akti iz oblasti planiranja, Zakon o Budžetu, programiranje), te povećanja performansi uprave u procesima namicanja sredstava putem donatora i fondova, posebno u nadolazećim integrativnim procesima. Javna uprava Općine se usmjerava i nastoji organizovati kroz pružanje personaliziranih, dostupnih i jednostavnih javnih usluga za sve građane i poslovne subjekte različitim kanalima komunikacije, preferirajući digitalno pružanje usluga. Uzimajući u obzir značaj javnosti i ostvarivanja transparentnosti prioritet je fokusiran dijelom i na unapređenje i jačanje saradnje javnog i civilnog sektora. Važan segment javne uprave čini odgovorno upravljanje općinskom imovinom što je važan segment ovog prioriteta.

Mjera 4.1.1. Jačati kapacitete Općine u sistemu planiranja i upravljanja razvojem

Mjera je usmjerena na stvaranje kvalitetnijih performansi i kapaciteta općinske uprave za procese namicanja sredstva putem brojnih programa i projekata Evropske unije, ali i drugih međunarodnih i lokalnih donatora, kroz koje je moguće osigurati sredstva za implementaciju različitih projekata koji mogu donijeti boljitak lokalnoj zajednici. Mjera dalje razvija uspostavljenje kapaciteta za pripremu i praćenje projekata kroz edukaciju kadrova.

Mjera 4.1.2. Provesti digitalnu transformaciju javne uprave

Mjerom Općina uvodi nova tehnološka i softverska rješenja. Prikupljanjem i obradom neophodnih podataka, izvršiti će povećanje digitalizacije svojih procesa, te razviti elemente sistema e-uprave, što će direktno uticati na povećanje efikasnosti, ekonomičnosti te kvalitete usluge.

Mjera 4.1.3. Osigurati djelotvorno, učinkovito i transparentno upravljanje općinskom imovinom

Pitanje upravljanja imovinom čiji je titular Općina je izuzetno važno pitanje budući da predstavlja dio ostvarivanja javnog interesa i osnov za ostvarivanje budžetskih prihoda. Mjerom se poduzimaju aktivnosti koje podrazumijevaju analitičko-studijsku obradu podataka i izradu plana upravljanja, odnosno izradu sistemskog okvira upravljanja imovinom Općine Novo Sarajevo. Postoji prostor za značajna poboljšanja kada je u pitanju učinkovito upravljanje i raspolaganje imovinom, u vidu Strateškog plana upravljanja imovinom.

Mjera 4.1.4. Unapređenje i jačanje saradnje javnog i civilnog sektora (OCD)

U cilju jačanja saradnje između vladinog i nevladinog sektora, potrebno je uspostaviti dijalog između istih. Mjera je usmjerena na segmente koji podrazumijevaju organizaciju zajedničkih sastanaka i razgovora sa nevladinim sektorom i sagledavanje njihovih potreba, objavljivanje javnih poziva za dostavljanje prijedloga projekata nevladinih organizacija, čime Općina daje priliku NVO sektoru da kroz realizaciju projekata naprave promjene i doprinesu boljitku lokalne zajednice. Također mjera podrazumijeva jačanje kapaciteta nevladinih organizacija za pisanje i provođenje projekata.

III. 4.2. Pregled mjera za prioritet 4.2. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana

U ovom smislu potrebno se fokusirati na unapređenje sistema zaštite i spašavanja u svim segmentima, od službi do opreme i sistema hidrantskih mreža, kao i na unapređenje sigurnosti građana u smislu saobraćajne sigurnosti, stanja kriminaliteta, maloljetničke delikvencije i dr.

Mjera 4.2.1. Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja

Mjera je usmjerena na segment javne službe koja djeluje i daje doprinos ostvarivanju stanja sigurnosti na području Općine. Rizici koji narušavaju sigurnost i ugrožavaju materijalna dobra su požari, prirodne nepogode, aktivnosti narušavanja javnog reda i mira, djela kriminaliteta. U odgovoru na pomenute rizike mjera podrazumijeva podršku sistemu zaštite od požara putem podrške kadrovskim pitanjima i opremanju materijalno tehničkim sredstvima, podršku kapacitetima borbe protiv narušavanja javnog reda i mira i kriminaliteta. Konačno, mjerom se podržava fazna uspostava centralizacije-svih službi putem izgradnje Doma civilne zaštite, za smještaj svih službi i jedinica od značaja za sistem zaštite i spašavanja (Služba za zaštitu od požara, Služba medicinske pomoći, Služba za spašavanje iz ruševina, Jedinica za spašavanje sa visina, Radio amateri, Jedinica za spašavanje na vodi i pod vodom i dr.).

Mjera 4.2.2. Osiguranje sistemskog pristupa unapređenju sigurnosti građana

Sistemski pristup unapređenja sigurnosti građana ovom mjerom podrazumijeva provedbu aktivnosti povećanja nivoa pokrivenosti prostora Općine savremenom vizualnom opremom. Instaliranje video nadzora na lokalitetima utvrđenim kroz saradnju sa Policijskom upravom i Mjesnim zajednicama omogućava pokrivenost svih ključnih saobraćajnica, objekata masovnog okupljanja te sportskih i

parkovskih površina. Drugi segment mjere je usmjeren na suočavanja sa problemom velikog broja visokih zgrada koje imaju otuđenu hidrantsku mrežu i slabu zaštitu od požara, putem izgradnje hidrantske mreže.

IV. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI

Strateški projekti predstavljaju intervencije od najvećeg značaja za Općinu i imaju višestruki efekat na razvoj Općine Novo Sarajevo u pravcu ostvarenja utvrđene vizije i strateških ciljeva.

U okviru ostvarenja strateških ciljeva identifikovani su prioriteti koji se odnose na specifičnosti Općine u oblasti ekonomije, društva, okoliša i infrastrukture te javne uprave. Na bazi utvrđenih prioriteta djelovanja, ključnih 12 strateških projekata su:

- **“Izgradnja objekta JU OŠ Pofalići”** - Postojeći objekat JU OŠ Pofalići je u lošem stanju. Vijek trajanja ovog objekta neumoljivo se približava kraju s obzirom da je i izgrađen kao privremeni objekat te da sanacija i rekonstrukcija nisu isplative. Izgradnjom novog i savremenog objekta biće stvoreni uslovi za održavanje nastave u sigurnom i savremenom okruženju. Realizacija ovog projekta doprinijet će poboljšanju kvalitete i dostupnosti obrazovnih usluga za sve ciljne grupe stanovništva. Osim navedenog u svrhu pripremanja i opremanja građevinskog zemljišta koje graniči sa građevinskom parcelom buduće Osnovne škole Pofalići, a i za potrebe naselja izradit će se projektna dokumentacija i izvest će se radovi na rekonstrukciji i izgradnji saobraćajnica sa pratećom infrastrukturom u ulici Pofalička i Zahira Panjete. Okvirna vrijednost projekta je 13.000.000,00 KM.
- **“Izgradnja i uređenje sportsko-rekreativne zone „Park-šume Hum“ (fazna implementacija)** - Ukupna površina obuhvata Regulacionog plana „Park -šuma Hum“ iznosi 233,11ha. Površina lokaliteta u zoni „C“, zoni sporta i rekreacije /Park šuma / iznosi 38,40 ha. Međutim, od ukupne površine – zone koja je namijenjena sportu i rekreaciji, predmet ovog projekta je zona obuhvata od ukupno cca 23,62 ha, a namijenjena za javni gradski park-izletišta. Predmetni obuhvat može biti podijeljen u dvije zone: Z1 ukupne površina cca 13,8 ha, Z2 - ukupne površine cca 9,8 ha. Z1 smještena je uglavnom na južnoj i zapadnoj padini brda Hum. U prethodnom periodu na ovom području rađeno je pošumljavanje, njega kulture i ambijentalno uređenje ovog prostora u više navrata, kao i vegetacijska sanacija požarišta. Ovim projektnim programom u ovoj zoni je planirano hortikulturno uređenje i kultivisanje postojećeg stanja, uz maksimalno zadržavanje postojećeg šumskog fonda. Osim hortikulturnog uređenja potrebno je predvidjeti oaze za odmor te pejzažno oblikovati šetnice s različitim oblicima organizovanog sjedenja, slobodnim zelenim površinama te urbanom i parkovskom opremom. Z2 smještena je uglavnom na sjevernoj strani brda Hum. Unutar ove zone obuhvata, a u skladu sa Regulacionim planom, predviđena je izgradnja i organizacija različitih objekata i sadržaja. Tematski park treba biti osmišljen sa sportsko-rekreativnim, zabavnim, ugostiteljskim i edukativnim sadržajima gdje će moći osobe svih dobnih skupina (od djece, mladih, rekreativaca, starijih osoba te osoba s posebnim potrebama) kvalitetno provoditi vrijeme. Televizijski toranj je dominantna tačka Park - šume, gdje se nalazi plato - vidikovac sa panoramskim pogledom na grad Sarajevo i njegovu okolinu. Realizacijom jednog ovakog projekta bi se ostvarili strateški ciljevi Općine i Kantona u smislu poboljšanja turističkih, privrednih potencijala, ali i same kvalitete života, zadovoljstva i zdravlja građana. Okvirna vrijednost I-Faze projekta je 4.000.000,00 KM.
- **“Izgradnja i uređenje "Centra za edukaciju, sport i rekreaciju Vinko Šamarlić" (fazna implementacija)”** - U skladu sa važećom planskom dokumentacijom, planirana je izgradnja gradskog parka sa sportsko-rekreativnim sadržajima na prostoru bivšeg Streljišta u naselju Velešići

na površini od cca 5,5 ha. Prostor je trenutno u vrlo lošem i zapuštenom stanju koje godinama nije održavano. U ratnom periodu 1992-1993. godine, prostor je bio pretvoren u vojnu kasarnu sa strogim i ograničenim pravom pristupa. Od 1992. pa sve do 2020. godine prostor je bio u posjedu Armije BiH. Cjelokupan prostor je zarastao u šiblje, pristupni put je oštećen, objekti i komunalna infrastruktura su zapušteni i dotrajali, zemljište je eroziralo, pejzaž zapušten i sl. Uslijed takvog stanja lokalno stanovništvo godinama pokušava da rubne zone koje su uz privatne parcele očiste i održavaju zbog opasnosti od mogućih zaraza. S druge strane evidentno je da je lokacija atraktivna i predstavlja potencijal za razvoj sportsko-rekreativne zone, koja bi oplemenila naselje-grad, promijenila cijeli ambijent i ponudila gradskom stanovništvu bogate sadržaje i poboljšala kvalitet življenja svih građana Sarajeva. Okvirna vrijednost projekta je 6.000.000,00 KM.

- **„Digitalizacija i razvoj e-uprave“** - Moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije transformirale su način života ljudi, pa se samim tim i državna uprava mora prilagođavati novonastalom trendu informatizacije. Razvoj e-uprave posebno je važan kada je riječ o lokalnim, tj. općinskim nivoima vlasti, s obzirom na to da se na lokalnom nivou odvija značajan dio interakcije između organa vlasti i građana, te se donose odluke i obavljaju funkcije koje su od posebnog značaja za lokalno stanovništvo budući da su njihovi efekti direktno vidljivi u svakodnevnom životu građana. Također, e-uprava značajno smanjuje troškove administracije, ubrzava procese, ali djeluje i na smanjenje koruptivnih djelatnosti, omogućavajući veći nivo transparentnosti i otvorenosti, te je stoga digitalizacija i razvoj e-uprave i opredjeljenje Općine Novo Sarajevo. Okvirna vrijednost projekta je 400.000,00 KM.
- **„Centar za promociju i podršku razvoju biznisa“** - Općina Novo Sarajevo putem implementacije projekta bi imala jedinstveno mjesto na kojem bi se zainteresirani poduzetnici mogli informisati o mogućnostima Općine, pravnim procedurama pokretanja biznisa, mogli bi pokrenuti otvaranje biznisa, a poduzetnici u oblasti kreativnih, komunikacijskih i IT djelatnosti bi mogli registrovati biznis na adresi Centra, raditi iz co-working huba lociranog u istom, te imati jednostavan pristup računovodstvenim servisima. Na ovaj način bi se sveobuhvatno podržalo sve aspekte jednog mladog biznisa: da li ga pokrenuti, kako ga pokrenuti, odakle raditi, kako plaćati poreze. Okvirna vrijednost projekta je 300.000,00 KM.
- **“Vilsonovo šetalište – otvoreni kulturni centar“** - Aleja lipa „Vilsonovo šetalište“ koja se nalazi na desnoj obali rijeke Miljacke, na teritoriji dviju općina (Centar i Novo Sarajevo), predstavlja spomenik prirodnog naslijeđa Sarajeva. Po svom položaju, estetskim, ekološkim i historijskim vrijednostima dolazi odmah iza poznate ilidžanske „Velike aleje“ i jedno je od omiljenih šetališta u Sarajevu, mjesto okupljanja i rekreacije građana. Aleja je podignuta 1906. godine sadnjom sadnica na međusobnom razmaku od osam metara. Sa obje strane šetališta su još početkom 20. stoljeća zasađeni gusti drvoredi lipe, koji ovo šetalište čine zelenom oazom usred Sarajeva. Saobraćajnicom koja vodi kroz šetalište zabranjen je saobraćaj motornim vozilima svakog radnog dana iza 17 sati, kao i vikendima i praznicima. Na nekoliko mjesta duž Vilsonovog šetališta postavljene su sprave za vježbanje, a najmlađima je na raspolaganju i ograđeno igralište. Iz tih razloga, projekat se bavi sanacijom i revitalizacijom prostora, uvođenjem sadržaja privremenog karaktera, odnosno onih sadržaja koji su potrebni za povremene manifestacije, kao i stalnih sadržaja. Ovim aktivnostima, prostor Vilsonovog šetališta bi bio prilagođen kulturno – zabavnim sadržajima koji se realiziraju na otvorenoj sceni, kao i sportsko – rekreativnim sadržajima koji doprinose promociji zdravih stilova života. Okvirna vrijednost projekta je 350.000,00 KM.
- **„Revitalizacija Spomen - parka Vraca“** - Spomen park Vraca ima kulturno – historijsku, umjetničku, arhitektonsku i pejzažnu vrijednost, nalazi se u prostoru nekadašnje austrougarske tvrđave izgrađene krajem 19. stoljeća u naselju Vraca. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH je 2005. godine proglasila Spomen park Vraca Nacionalnim spomenikom pod zaštitom države BiH.

Kroz spomenik prolazi entitetska granica, a najveći problem je pitanje nadležnosti. Sanacijom, navedeni kompleks bi ponovo postao sinonim otpora, omiljeno okupljalište građana i turista. Stanovnici općine, grada i države će kroz posjete i obilazak kompleksa povećati nivo svijesti o značaju kulturno – historijskog naslijeđa i same vrijednosti Spomenika. Kompleks može biti korišten u obrazovne, kulturne, promotivne svrhe, a na način kojim se neće dovesti u pitanje vrijednost spomenika. Okvirna vrijednost projekta je 1.455.000,00 KM.

- **“Izgradnja Centralnog spomenika šehidima i poginulim borcima”** - Sa područja Općine Novo Sarajevo 716 branilaca je dalo svoj život za svoj grad, za suverenu i cjelovitu Bosnu i Hercegovinu. Centralni spomenik se podiže u svrhu očuvanja njihove časti, ugleda i dostojanstva, kao izraz zahvalnosti, poštovanja i sjećanja na herojsku borbu za odbranu od agresije. Ujedno, kontinuirano i trajno treba da podsjeća na one koji su dali svoje živote za naše bolje sutra. Okvirna vrijednost projekta je 600.000,00 KM.
- **“Podrška stambenom zbrinjavanju mladih”** - Mladi od vlasti očekuju aktivniji pristup rješavanju problema stanovanja mladih, te da predlože mjere koje će svim mladima omogućiti pravo na adekvatan životni standard. Pogotovo danas, kada imamo konstantno iseljavanje mladih, u cilju njegovog sprečavanja, ali i kako bi potakli neovisnost mladih od svojih roditelja, nivoi vlasti bi trebali prilagoditi stambene politike, prije svega, mladima. Tu se misli kako na politike iznajmljivanja stanova pod povoljnijim uslovima, tako i na stvaranje uslova da se mladima omogući kupovina vlastitog doma, također pod povoljnim uslovima. Pojedine lokalne zajednice u BiH već imaju politike koje podrazumijevaju olakšice poput subvencioniranja kamata na stambene kredite ili oslobađanja od plaćanja prometa na nekretninu, odnosno za subvencioniranje troškova plaćenog poreza. Okvirna vrijednost projekta je 350.000,00 KM.
- **„Smart city-faza I“** - U današnjem vremenu sve više lokalnih zajednica prihvaća urbanistički način razvoja grada te stječe naziv „Pametan grad“ (eng. Smart City). Cilj toga je povećanje ugodnosti i standarda života kroz napredna rješenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija i internet (Internet of Things – IoT). Upravo takve vrste tehnologije donose mnoge prednosti i poboljšanja u upravljanju i optimizaciji javnih usluga, a među njima su prijevoz i parking, javna rasvjeta, nadzor i održavanje javnih površina, sakupljanje otpada, itd. Podaci prikupljeni na takav način mogu se koristiti za povećanje transparentnosti i promociju djelovanja lokalne uprave. Okvirna vrijednost projekta je 700.000,00 KM.
- **“Izgradnja Doma civilne zaštite”** - Potreba za centralizacijom-sve službe na jednom mjestu, radi bržeg odgovora u slučaju prirodne i druge nesreće, bolja koordinacija sa istima. U Domu civilne zaštite bi se smjestile sve Službe i jedinice od značaja za sistem zaštite i spašavanja (Služba za zaštitu od požara, Služba i medicinska pomoći, Služba za spašavanje iz ruševina, Jedinica za spašavanje sa visina, Radio amateri, Jedinica za spašavanje na vodi i pod vodom). U prvoj fazi realizacije stvorili bi se preduslovi za izgradnju i vrijednost ove faze je 170.000,00 KM.
- **“Projekat otvorenih inovacija”** - Općina Novo Sarajevo je svjesna značaja razvoja mikro, malog i srednjeg poduzetništva (MMSP) kao glavnog pokretača ekonomskog razvoja, kao i činjenice da jedan od preduslova za uspješnost u poslovnom svijetu podrazumijeva dobro uspostavljeno okruženje pogodno za osnivanje i poslovanje mikro, malih i srednjih preduzeća. Bez adekvatne podrške ove vrste aktivnosti ne bi bile realizovane ili bi bile realizovane u nekoj kasnijoj fazi sa smanjenim razvojnim efektima. Planirano je kreirati instrument razvojne pomoći koji će putem mehanizma sufinansiranja podržati svaku poslovnu organizaciju ili kompaniju, koja je spremna riješiti određeni problem inovativnim rješenjima. U skladu sa navedenim Općina je planirala da kroz projekat otvorenih inovacija i razvoja potpomogne unapređenje ambijenta za nova preduzeća i mlade inovatore pri pokretanju svog prvog (start up) biznisa koji prate moderne i savremene

trendove u svijetu. Očekivani rezultati se ogledaju u uvođenju raznih vidova podrške za kompanije koje su spremne probleme riješavati inovativnim rješenjima. Okvirna vrijednost projekta je 120.000,00 KM.

- **“Instaliranje video nadzora javnih površina, postavljanje kamera i nadzornog centra”-** Instaliranjem video nadzora omogućit će se pokrivenost svih ključnih saobraćajnica (raskrsnice, kružni tokovi), pokrivenost objekata masovnog okupljanja, pokrivenost video nadzorom sportskih i parkovskih površina). Okvirna vrijednost projekta je 600.000,00 KM.

V. USKLAĐENOST SA DRUGIM RELEVANTNIM DOKUMENTIMA

Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 74/19) u članom 16. propisuje obavezu međusobne provjere strateških dokumenata, odnosno potrebu provjere usklađenosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa drugim relevantnim strateškim dokumentima.

Proces izrade Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo (prilagođene i revidirane) u svim fazama je usmjeravan i obezbijedio je usklađenost sa drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. godina i Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. godina. Pored koordinacije i usaglašavanja razvojnih prioriteta i politika u odnosu na pomenuti strateški okvir, Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo istovremeno odražava i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja utvrđene kroz Okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja za BiH.

Strateški dokument višeg nivoa	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera i strategije razvoja
OKVIR CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA ZA BIH-(SDG)	
<p>Razvojni pravac: Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom</p> <p>Akcelerator 1.1. Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor Akcelerator 1.2. Vladavina prava, sigurnost i osnovna prava</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</p> <p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem</p> <p>Strateški cilj 4: Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor Prioritet 4.1: Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem Prioritet 4.2: Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana</p>
<p>Razvojni pravac: Pametan rast</p> <p>Akcelerator 2.1. Povoljno okruženje za poduzetništvo i inovacije Akcelerator 2.2. Povećanje investicija u infrastrukturu Akcelerator 2.3. Unaprjeđenje pristupa i kvalitete obrazovanja i obuke Akcelerator 2.4. Zeleni rast i čista energija Akcelerator 2.5. Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</p> <p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem Prioritet 1.3: Unaprijediti razvoj i promociju turizma</p> <p>Strateški cilj 2: Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj</p> <p>Prioritet 2.1: Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta Prioritet 2.2: Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih</p> <p>Strateški cilj 3: Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša</p>

	<p>Prioritet 3.1: Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Općine</p> <p>Prioritet 3.2: Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša</p> <p>Prioritet 3.3: Unaprijediti energijsku efikasnosti i kvalitetu zraka</p> <p>Prioritet 3.4: Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu</p> <p>Prioritet 3.5: Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem</p> <p>Prioritet 3.6: Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja</p> <p>Prioritet 3.7: Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu</p>
<p>Razvojni pravac: Društvo jednakih mogućnosti</p> <p>Akcelerator 3.1. Unapređenje politike socijalne zaštite</p> <p>Akcelerator 3.2. Aktivacija i zapošljavanje sa fokusom na ranjive kategorije</p> <p>Akcelerator 3.3. Efektivna zdravstvena zaštita za sve</p> <p>Akcelerator 3.4. Poboljšanje inkluzivnosti obrazovnih sistema</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</p> <p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje</p> <p>Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem</p> <p>Strateški cilj 2: Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj</p> <p>Prioritet 2.2: Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih</p> <p>Prioritet 2.3: Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga</p>
STRATEGIJA RAZVOJA FEDERACIJE BIH 2021-2017	
<p>Strateški cilj 1: Ubrzan ekonomski razvoj</p> <p>Prioritet 1.1. Povećavati digitaliziranost ekonomije</p> <p>Prioritet 1.2. Podržavati transfer i razvoj tehnologija</p> <p>Prioritet 1.3 Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora</p> <p>Prioritet 1.4. Podržavati izvoz i stvaranje proizvoda više dodane vrijednosti</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</p> <p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje</p> <p>Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem</p> <p>Prioritet 1.3: Unaprijediti razvoj i promociju turizma</p>
<p>Strateški cilj 2: Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj</p> <p>Prioritet 2.1. Unapređivati obrazovni sistem</p> <p>Prioritet 2.2. Poboljšavati ishode zdravstvenog sistema</p> <p>Prioritet 2.3. Ublažiti trend demografskog starenja stanovništva, poboljšati stabilnost obitelji i položaj mladih</p> <p>Prioritet 2.4. Smanjivati neaktivnost i nezaposlenost, naročito dugoročnu</p> <p>Prioritet 2.5. Smanjivati siromaštvo i socijalnu isključenost</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</p> <p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje</p> <p>Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem</p> <p>Strateški cilj 2: Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj</p> <p>Prioritet 2.1: Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta</p> <p>Prioritet 2.2: Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih</p> <p>Prioritet 2.3: Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga</p>

<p>Strateški cilj 3: Resursno efikasan i održiv razvoj</p> <p>Prioritet 3.1. Unapređivati zaštitu i korištenje prirodnih resursa Prioritet 3.2. Unapređivati kvalitet zraka Prioritet 3.3. Povećati energetske efikasnosti Prioritet 3.6. Povećati otpornost na krize</p>	<p>Strateški cilj 3: Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša</p> <p>Prioritet 3.1: Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja općine Prioritet 3.2: Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša Prioritet 3.3: Unaprijediti energetske efikasnosti i kvalitetu zraka Prioritet 3.4: Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu Prioritet 3.5: Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem Prioritet 3.6: Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja Prioritet 3.7: Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu</p> <p>Strateški cilj 4: Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor</p> <p>Prioritet 4.2: Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana</p>
<p>Strateški cilj 4: Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor</p> <p>Prioritet 4.1. Unapređivati vladavinu prava Prioritet 4.2. Staviti javnu upravu u službu građana</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</p> <p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje</p> <p>Strateški cilj 4: Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor</p> <p>Prioritet 4.1: Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem</p>
<p>STRATEGIJA RAZVOJA KANTONA SARAJEVO 2021-2027 * (u postupku usvajanja)</p>	
<p>Strateški cilj 1: Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost</p> <p>Prioritet 1.1. Kreiranje okruženja poticajnog za poslovanje Prioritet 1.3. Povećati digitaliziranost ekonomije Prioritet 1.4. Unaprijediti sistem zapošljavanja i povećati efikasnost tržišta rada Prioritet 1.6. Unapređenje konkurentnosti destinacije kroz održivi razvoj turizma</p>	<p>Strateški cilj 1: Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem</p> <p>Prioritet 1.1: Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje Prioritet 1.2: Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem Prioritet 1.3: Unaprijediti razvoj i promociju turizma</p>
<p>Strateški cilj 2: Stvoriti uslove za uključujući društveno-ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa (zdravstvo, obrazovanje, socijalne politike, kultura i sport)</p> <p>Prioritet 2.1. Podići kvalitet obrazovanja (sa posebnim naglaskom na STEM i digitalne vještine) i uskladiti ga sa zahtjevima tržišta rada i potražnjom za radnom snagom u KS</p>	<p>Strateški cilj 2: Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj</p> <p>Prioritet 2.1: Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta Prioritet 2.2: Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih Prioritet 2.3: Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga</p>

<p>Prioritet 2.3. Unaprijediti funkcionalnost i odgovornost zdravstvenog sistema Kantona Sarajevo</p> <p>Prioritet 2.4. Unapređenje ambijenta za razvoj kulture i sporta</p>	
<p>Strateški cilj 3: Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima</p> <p>Prioritet 3.1. Poboljšati kvalitet zraka i zaštitu od buke u skladu sa standardima EU</p> <p>Prioritet 3.2. Održivo koristiti prirodna dobra štiteći biološku i geološku raznolikost</p> <p>Prioritet 3.3. Uspostaviti integralni održivi sistem upravljanja otpadom</p> <p>Prioritet 3.4. Unapređenje razvoja saobraćaja i javne komunalne infrastrukture</p>	<p>Strateški cilj 3: Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša</p> <p>Prioritet 3.1: Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Općine</p> <p>Prioritet 3.2: Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša</p> <p>Prioritet 3.3: Unaprijediti energijsku efikasnosti i kvalitetu zraka</p> <p>Prioritet 3.4: Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu</p> <p>Prioritet 3.5: Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem</p> <p>Prioritet 3.6: Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja</p> <p>Prioritet 3.7: Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu</p>
<p>Strateški cilj 4: Unaprijediti efikasnost i odgovornost javnog sektora</p> <p>Prioritet 4.1. Smanjiti korupciju i kriminalitet, povećati sigurnost građana, te osnažiti funkcioniranje pravne države</p> <p>Prioritet 4.3. Reformisati javnu upravu</p> <p>Prioritet 4.4. Unaprijediti sistem upravljanja razvojem</p>	<p>Strateški cilj 4: Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor</p> <p>Prioritet 4.1: Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem</p> <p>Prioritet 4.2: Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana</p>

VI. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR ZA PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA					
Oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere	Struktura finansiranja (u %)*	Ukupno (KM)	Budžet institucije (KM)	Ostali izvori	
				(KM)	Naziv potencijalnog izvora
Strateški cilj 1. Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem	8,62%	5.477.000	3.697.000	1.780.000	
1.1. Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje	1,16%	710.000	578.000	132.000	
1.1.1. Unapređenje poslovnog ambijenta za razvoj poduzetništva		600.000	480.000	120.000	FBiH, Kanton Sarajevo
1.1.1.1. Centar za promociju i podršku razvoju biznisa		270.000	150.000	120.000	FBiH, Kanton Sarajevo

1.1.2. Unapređenje promocije lokalne privrede i potencijala za investiranje		110.000	98.000	12.000	Kanton Sarajevo
1.2. Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem	4,64%	2.962.000	2.464.000	498.000	
1.2.1. Povećanje učinkovitosti programa mjera aktivne politike zapošljavanja		2.117.000	1.664.000	453.000	Investicijske fondacije, EU fondovi
1.2.2. Sistemska podrška razvoju privrede sa težištem na sektor kulturnih i kreativnih industrija		845.000	800.000	45.000	Javne ustanove, SERDA, Kanton Sarajevo, EU fondovi
1.2.2.1. Projekat otvorenih inovacija i razvoja		120.000	90.000	30.000	Javne ustanove, SERDA
1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma	2,82%	1.805.000	655.000	1.150.000	
1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i promocija turističkih potencijala		1.805.000	655.000	1.150.000	
1.3.1.1. Vilsonovo šetalište – otvoreni kulturni centar		350.000	200.000	150.000	Grad Sarajevo, Turistička Zajednica KS
1.3.1.2. Revitalizacija Spomen - parka Vraca		1.455.000	455.000	1.000.000	FBiH, Kanton Sarajevo, Grad Sarajevo
Strateški cilj 2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj	44,25%	28.119.000	12.509.000	15.610.00	
2.1. Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta	2,75%	1.744.000	1.684.000	60.000	
2.1.1. Unapređenje kulturnih i sportsko-rekreativnih sadržaja		994.000	934.000	60.000	Međunarodni centar za djecu i omladinu
2.1.2. Unapređenje zaštite kulturno-historijskog naslijeđa		750.000	750.00	0	
2.1.2.1. Izgradnja Centralnog spomenika šehidima i poginulim borcima		600.000	600.000	0	
2.2. Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih	36,6%	23.260.000	7.720.000	15.540.000	
2.2.1. Unapređenje inkluzivnog obrazovanja		300.000	50.000	250.000	FBiH, Kanton Sarajevo
2.2.2. Poboljšanje prostornih i materijalnih uvjeta obrazovnih ustanova		18.340.000	3.050.000	15.290.000	Kanton Sarajevo
2.2.2.1. Izgradnja objekta JU OŠ Pofalići		13.000.000	1.800.000	11.200.000	Kanton Sarajevo

2.2.3. Podrška mladima		4.620.000	4.620.000	0	
2.2.3.1. Podrška stambenom zbrinjavanju mladih		350.000	350.000	0	
2.3. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga	4,9%	3.115.000	3.105.000	10.000	
2.3.1. Unapređenje zdravih stilova života		2.730.000	2.720.000	10.000	JP „ONSA“
2.3.2. Unapređenje socijalne inkluzije		385.000	385.000	0	
Strateški cilj 3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša	40,80%	25.924.215	11.255.250	14.668.965	
3.1. Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Općine	0,63%	400.000	400.000	0	
3.1.1. Izrada prostorno – planske dokumentacije		400.000	400.000	0	
3.2. Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša	0,81%	560.000	385.250	174.750	
3.2.1. Izrada strateških dokumenata u cilju provođenja mjera zaštite okoliša		100.000	65.250	34.750	Fond za zaštitu okoliša FBiH, KS
3.2.2. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša		460.000	320.000	140.000	Donatorska sredstva EU, organizacije
3.3. Unaprijediti energetske efikasnosti i kvalitetu zraka	11,1%	7.000.000	2.150.000	4.850.000	
3.3.1. Povećanje energetske efikasnosti javnih objekata		1.800.000	500.000	1.300.000	Fond za zaštitu okoliša FBiH, FM prostornog uređenja, KS, međunarodni donatori, razvojne agencije
3.3.2. Povećanje energetske efikasnosti u privatnim objektima i stambenom sektoru		4.500.000	1.350.000	3.150.000	KS, razvojne agencije, vlasnici
3.3.3. Povećanje energetske efikasnosti komunalnih usluga		700.000	300.000	400.000	KS, Grad Sarajevo, međunarodne organizacije i razvojne agencije
3.3.3.1. Smart City		700.000	300.000	400.000	
3.4. Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu	6,21%	3.944.215	1.800.000	2.144.215	
3.4.1. Unapređenje infrastrukture i usluga za		1.174.215	750.000	424.215	KS, javna preduzeća

odvojeno prikupljanje otpada					
3.4.2. Unapređenje usluga vodosnabdijevanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda		2.770.000	1.050.000	1.720.000	KS, javna preduzeća
3.5. Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem	1,57%	1.000.000	400.000	600.000	
3.5.1. Poboljšanje stanja zemljišta		1.000.000	400.000	600.000	KS, kantonalne institucije
3.6. Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja	18,63%	11.840.000	4.990.000	6.850.000	
3.6.1. Unapređenje stanja javnih i zelenih površina		11.840.000	4.990.000	6.850.000	Kanton Sarajevo međunarodne finansijske institucije i donatori
3.6.1.1. Izgradnja i uređenje sportsko-rekreativne zone „Park-šume Hum“(fazna implementacija)		4.000.000	2.000.000	2.000.000	Kanton Sarajevo međunarodne finansijske institucije i donatori
3.6.1.2. Izgradnja i uređenje "Centra za edukaciju, sport i rekreaciju Vinko Šamarlić"(fazna implementacija)		6.000.000	2.500.000	3.500.000	Kanton Sarajevo međunarodne finansijske institucije i donatori
3.7. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu	1,85%	1.180.000	1.130.000	50.000	
3.7.1. Poboljšana saobraćajna dostupnost, infrastruktura i sigurnost		1.180.000	1.130.000	50.000	Kanton Sarajevo
Strateški cilj 4. Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor	6,33%	4.020.000	3.550.000	470.000	
4.1. Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem	2,95%	1.870.000	1.400.000	470.000	
4.1.1. Jačati kapacitete općine u sistemu planiranja i upravljanja razvojem		40.000	35.000	5.000	Donatori
4.1.2. Provesti digitalnu transformaciju javne uprave		400.000	250.000	150.000	Kanton Sarajevo, EU fondovi
4.1.2.1. Digitalizacija i razvoj e-uprave		400.000	250.000	150.000	Kanton Sarajevo, EU fondovi
4.1.3. Osigurati djelotvorno, učinkovito i transparentno upravljanje općinskom imovinom		30.000	15.000	15.000	Projekti organizacija

4.1.4. Unapređenje i jačanje saradnje javnog i civilnog sektora (OCD)		1.400.000	1.100.000	300.000	Međunarodne organizacije i NVO
4.2. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana	3,38%	2.150.000	2.150.000	0	
4.2.1. Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja		550.000	550.000	0	
4.2.1.1. Izgradnja Doma civilne zaštite		170.000	170.000	0	
4.2.2. Osiguranje sistemskog pristupa unapređenju sigurnosti građana		830.000	830.000	0	
4.2.2.1. Instaliranje video nadzora javnih površina, postavljanje kamera i nadzornog centra		600.000	600.000	0	
Ukupno iz strateškog dokumenta**	100%	63.540.000	31.011.250	32.528.965	
PREGLED PO IZVORIMA					
(iznosi u KM i procenti) ujednačiti kolone sa planiranjem					
Budžetska sredstva		Kreditna sredstva		Ostali izvori	
31.011.250		-		32.528.965	
48,80%		-		51,20%	

Indikativni finansijski okvir predstavlja pregled potrebnih finansijskih sredstava za implementaciju mjera, pri čemu se daje pregled i potencijalnih izvora sredstava. Strategijom razvoja Općine Novo Sarajevo predviđen je najveći iznos finansijskih sredstava za implementaciju drugog strateškog cilja i to 44,25%, trećeg 40,80%, prvog 8,62% i četvrtog 3,33%. Ukupna vrijednost navedenih planiranih strateških projekata iznosi 63.540.000 KM. U strukturi projekata kreirani su i pojedini projekti sa implementacijom u više faza. Procenat planiranih sredstava koji se odnosi na budžetska sredstva je 48,80% i 52,20% ostali izvori finansiranja.

VII. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE

Zakonskim i podzakonskim normativnim okvirom u FBiH propisani su kao obavezni elementi strateškog planiranja i strateških dokumenata, provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluacija. U okviru pomenutih procesa ključno je izvršiti opis odgovornih institucija, opis postupaka i postupanja odgovornih institucija, dinamiku postupanja i okvir rokova.

Provođenje Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo provodi se alatima uspostavljenim pomenutim normativnim okvirom. Alati za provođenje podrazumijevaju strateško-programske dokumente koji se usklađeno sa procesom izrade i usvajanja smjernica izrađuju svake planske godine po principu 1+2; trogodišnji plan rada koji je implementacijski dokument koji operacionalizira strateške ciljeve, prioritete i mjere iz Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo; godišnji plan rada koji je implementacijski dokument koji sadrži, pored redovnih aktivnosti, i aktivnosti na godišnjem nivou koje će se preduzimati

kako bi se implementirali strateški ciljevi, prioriteta i mjere, a priprema se na osnovu usvojenih trogodišnjih planova.

Praćenje Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo je sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije Strategije razvoja Općine Novo Sarajevo, u svrhu preuzimanja odgovarajućih mjera radi eventualnih korekcija i izvještavanja o ostvarenim rezultatima. Naprijed pomenuto u oblasti izvještavanja propisuje obavezu izrade godišnjih izvještaja o radu i Izvještaj o razvoju.

Godišnji izvještaj o radu priprema se sa namjerom praćenja provođenja planiranih aktivnosti i ocjene doprinosa u ostvarivanju programa (mjera) na nivou JLS. Izvještaj o razvoju je implementacioni dokument kojim se na godišnjem nivou sagledavaju stepen implementacije, opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz strateških dokumenata.

Evaluacija je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definisanim kriterijima. Za strateške dokumente JLS obavezna je Evaluacija u toku, uključujući i Strategiju razvoja Općine Novo Sarajevo. Evaluacija u toku će se raditi u predzadnjoj godini implementacije Strategije razvoja (2026. godine). Evaluaciju će provesti nezavisni vanjski evaluator izabran od strane općinske službe. Evaluacija u toku se radi sa ciljem utvrđivanja stepena implementacije strateških dokumenata, te efektivnosti i efikasnosti planiranih mjera i rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata i obezbjeđenja ulaznih elemenata za strateške dokumente za sljedeći planski ciklus.

Nosioci naprijed pomenutih aktivnosti u Općini Novo Sarajevo su Načelnik Općine, JURA (jedinica za upravljanje razvojem)-Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Općinski razvojni tim (ORT) i druge službe i tijela uspostavljena na nivou općine.

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	
Aktivnosti	Nadležnost (ko?)
Priprema/ažuriranje Kalendara za praćenje realizacije godišnjeg plana rada	Nosioci procesa: Sekretar Općine, Služba za poslove Kabineta Općinskog načelnika
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju strategije razvoja (uključujući lokalizirane ciljeve održivog razvoja BIH)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za upravljanje lokalnim razvojem) Učesnici procesa: Služba za upravljanje lokalnim razvojem zajedno sa Službom za poslove Kabineta Općinskog načelnika
Definisanje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za upravljanje lokalnim razvojem) zajedno sa načelnikom/ Službom za poslove Kabineta Općinskog načelnika Učesnici u procesu: Pomoćnici nadležnih općinskih službi; Kolegij načelnika Općine
Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Nosilac procesa: Načelnik/ Služba za poslove Kabineta Općinskog načelnika

	<p>Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za upravljanje lokalnim razvojem) sa ostalim pomoćnicima općinski službi</p>
Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)	<p>Nosilac procesa: Sekretar Općine u saradnji sa pomoćnicima općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnici nadležnih općinskih službi; Kolegij načelnika Općine</p>
Uključivanje ključnih strateških projekata i aktivnosti u plan Budžeta (za narednu godinu)	<p>Nosilac procesa: Načelnik/ Služba za poslove Kabineta Općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za upravljanje lokalnim razvojem) sa ostalim ključnim službenicima/pomoćnicima općinski službi</p>
Usklađivanje Godišnjeg plana rada JLS sa usvojenim Budžetom (za narednu godinu)	<p>Nosilac procesa: Načelnik/ Služba za poslove kabineta općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za privredu, budžet i finansije) i sa ostalim ključnim službenicima/pomoćnicima općinskih službi</p>
Usvajanje Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)	<p>Nosilac procesa: Načelnik / Služba za poslove kabineta općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Općinsko vijeće</p>
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada JLS	<p>Nosilac procesa: Pomoćnici načelnika (općinske službe)</p> <p>Učesnici procesa: Ostali službenici općinskih službi</p>
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	<p>Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za upravljanje lokalnim razvojem)</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnici i ostali službenici općinskih službi</p>
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada JLS i ostvarenja strateških ciljeva	<p>Nosilac procesa: Načelnik/ Služba za poslove Kabineta Općinskog načelnika u saradnji sa pomoćnicima Općinskog načelnika za godišnji plan rada, i Službom za upravljanje lokalnim razvojem za ostvarenje strateških ciljeva</p> <p>Učesnici procesa: Sve općinske službe</p>
Izrada godišnjih izvještaja o radu službi/odjeljenja	<p>Nosilac procesa: Načelnik/Služba za poslove kabineta općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnici načelnika u saradnji sa sekretarom Općine</p>
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	<p>Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za upravljanje lokalnim razvojem)</p> <p>Učesnici procesa: Sve općinske službe</p>

<p>Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)</p>	<p>Nosilac procesa: Pomoćnici Općinskog načelnika u saradnji sa sekretarom Općine</p> <p>Učesnici procesa: Sve općinske službe</p>
<p>Informacija o razvoju (za prethodnu godinu)</p>	<p>Nosilac procesa: Služba za upravljanje lokalnim razvojem</p> <p>Učesnici procesa: Općinski načelnik i Općinsko vijeće (radi informisanja)</p>
<p>Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)</p>	<p>Nosilac procesa: Načelnik/ Služba za poslove kabineta općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Općinsko vijeće</p>
<p>Ostale važne aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostavljanje i unapređenje međuopćinske saradnje ▪ Pokretanje procesa evaluacije strategije razvoja 	<p>Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za upravljanje lokalnim razvojem) i Načelnik/Služba za poslove Kabineta Općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za upravljanje lokalnim razvojem) sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinski službi</p>

VIII. PRILOZI:

VIII.1. Detaljan pregled mjera

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem	
Prioritet	1.1. Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje	
Naziv mjere	1.1.1. Unapređenje poslovnog ambijenta za razvoj poduzetništva	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom pružat će se podrška privrednim aktivnostima kroz dva pristupa. Podrška na nivou administrativnih servisa-usluga i putem materijalne podrške. Cilj mjere je uspostava jedinstvenog mjesta na kojem bi se zainteresirani poduzetnici mogli informirati o mogućnostima Općine, pravnim procedurama pokretanja biznisa, mogli bi pokrenuti otvaranje biznisa, a poduzetnici u oblasti kreativnih, komunikacijskih i IT djelatnosti bi mogli registrirati biznis na adresi Centra, raditi iz co-working huba lociranog u istom, te imati jednostavan pristup računovodstvenim servisima. Sa druge strane, materijalnom podrškom omogućit će se subvencioniranje troškova osnivanja, prije svega obrtima, a ostali oblici privrednog poslovanja će imati dostupno subvencioniranje troškova obrade kredita i kamatnu stopu/profitnu maržu.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none">- Centar za promociju i podršku razvoju biznisa- Subvencioniranje troškova registracije obrta- Subvencioniranje troškova obrade kredita i kamatne stope/profitne marže privatnim preduzećima i poduzetnicima	
Ključni strateški projekti	<ul style="list-style-type: none">- 1.1.1.1. Centar za promociju i podršku razvoju biznisa	<p><i>Očekivani izlazni rezultat:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Transformiran dio prostora JU Međunarodni centar za djecu i omladinu po modelu co-working huba- Kreiran prostor i obezbijeđeni kadrovski resursi za funkcioniranje poslovnog savjetovišta- Omogućena registracija firme na adresi Centra za djelatnosti koje je moguće obavljati iz huba, kao i omogućavanje mentorske podrške za startup firme osnovane u Centru <p><i>Očekivani krajnji rezultat:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Minimalno 80% iskorištenosti kapaciteta prostora co-working hub-a- U Centru organizovan najmanje jedan sajam inovacija na godišnjem nivou sa najmanje 20

		<i>zainteresovanih učesnika</i> - Pružena mentorska podrška za najmanje 20 zainteresovanih lica na godišnjem nivou	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Kreiran kreativni hub na teritoriji općine	Ne	Da
	Broj obrta	1977	2174
	Procenat iskorištenosti dostupnog subvencioniranog kreditnog portfolia (%)	0	100
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese razvoju i rastu privrednih aktivnosti u djelatnostima koje predstavljaju potencijal i komparativnu prednost na prostoru općine te stvaranju novih radnih mjesta i povećanju investicija.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 600.000 Izvor: Budžet 480.000, ostali izvori 120.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za upravljanje lokalnim razvojem		
Nosioci mjere	Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za privredu, budžet i finansije.		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem
Prioritet	1.1. Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje
Naziv mjere	1.1.2. Unapređenje promocije lokalne privrede i potencijala za investiranje
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	U okviru ove mjere poduzet će se aktivnosti usmjerene na kreiranje okruženja privlačnog za investiranje i osposobljenosti privlačenja i komuniciranja sa investitorima od strane općinske administracije. Ovom mjerom se namjerava uspostaviti kvalitetniji standard rada općinskog organa uprave prilagođenog razumijevanju i prepoznatljivosti povoljnog poslovnog okruženja u općini od strane investitora. Savremeni alati privlačenja i povećanja investicija podrazumijevaju stvaranje pretpostavki uvođenja privatne investicije u okvire javnih usluga putem JPP, što je obuhvaćeno ciljevima ove mjere. Ukazuje se neophodnost utvrđivanja analitičkih podloga i razvoj politika po tom osnovu usmjerenih na potrebe usmjeravanja obučenosti kadrova općinskog organa uprave. Mjera istovremeno podrazumijeva i

	umrežavanje i povećanje saradnje sa mrežom institucija fokusiranih na povećanje investicija i investiranja.		
	Ključna područja djelovanja su: - Business Friendly Certificate – BFC - Priprema pilot projekata za jačanje JPP - Unapređenje općinskih kapaciteta i metoda djelovanja prema investitorima		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	BFC certifikat	Ne	Da
	Broj zaključenih sporazuma o JPP	0	2
	Uspostavljen program rada na pružanju podrške investitorima	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese poboljšanju atraktivnosti općine za nove investicije i u konačnici povećanje investicija kao preduslova rasta privrednih aktivnosti. Mjera doprinosi razvoju novih standarda pružanja javnih usluga prepoznatljivih u razvijenim sistemima.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 110.000 Izvor: Budžet 98.000, ostali izvori 12.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za upravljanje lokalnim razvojem		
Nosioci mjere	Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj i ostale općinske službe.		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem
Prioritet	1.2. Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem
Naziv mjere	1.2.1. Povećanje učinkovitosti programa mjera aktivne politike zapošljavanja
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Općina je razvila programe podrške mjerama koje doprinose zapošljavanju. Aktuelno stanje na tržištu rada i ekonomska kretanja zahtijevaju razvoj novih politika što zahtjeva izradu analitičkih podloga i razvoj-redizajniranje programa podrške i usmjeravanje prema stvarnim

	<p>potrebama. Mjerom se obuhvataju nova zapošljavanja u perspektivnim privrednim granama i stvaraju dugoročna radna mjesta. Istovremeno ovom mjerom se postiže podrška ženama ili mladim prilikom pokretanja individualnih poslovnih poduhvata.</p> <p>Obuhvat ove mjere ima za potrebu da odgovori na problem u društvu vezano za radni angažman osoba sa invaliditetom u vidu kreiranja programa profesionalne rehabilitacije osoba sa invaliditetom u pogledu zapošljavanja i samozapošljavanja. Širi kontekst ove mjere uključuje usmjerenje na poboljšanje društveno-ekonomskog razvoja u prekograničnoj saradnji, provođenjem ciljanih i konkretnih akcija zasnovanih na komparativnim prednostima programskog područja i zajedničkim, efikasnim korištenjem resursa.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Programi aktivne politike zapošljavanja - Poslovne ideje i start-up - Socijalno poduzetništvo - Sistemska podrška uspostavljanju i poboljšanju mehanizama podrške samozapošljavanju SYSTEM - Poduzetnički ekosistem 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj smanjenja nezaposlenih lica kroz utjecaj mjere	0	200
	Broj nezaposlenih invalidnih lica na evidenciji	225	200
	Procenat podrške putem općinskih mjera usmjeren prema mladim i ženama(%)	30	50
	Broj lica koja su završila obuku, dokvalifikaciju ili prekvalifikaciju	0	50
	Zaključen Memorandum o saradnji na poboljšanju društveno-ekonomskog razvoja u prekograničnoj saradnji	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese smanjenju nezaposlenosti uključujući i ranjive kategorije uzevši u obzir vlastite resurse, ali i širi kontekst razvojnih politika u procesima suočavanja sa problemom nezaposlenosti. Mjera istovremeno doprinosi odgovoru općine na novonastale društvene tržišne poremećaje izazvane kriznim situacijama.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 2.110.000 Izvor: Budžet 1.664.000, ostali izvori 446.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za upravljanje lokalnim razvojem
Nosioci mjere	Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica.
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem	
Prioritet	1.2. Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem	
Naziv mjere	1.2.2. Sistemska podrška razvoju privrede sa težištem na sektor kulturnih i kreativnih industrija	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Savremeni trendovi ukazuju na izrazit rast privrednih djelatnosti zasnovanih na inovativnom pristupu i inovacijama u radnim procesima kao i novonastalim područjima ekonomskog djelovanja i privređivanja. To podrazumijeva unapređenje digitalne infrastrukture poslovnih subjekata i poslovno djelovanje u oblastima bliskim informacionim tehnologijama. Mjera prepoznaje pomenute ekonomske trendove i usmjerena je na unapređenje digitalne infrastrukture poslovnih subjekata te digitalnu transformaciju ključnih poslovnih procesa i aktivnosti, podršku subjektima male privrede sa teritorije Općine koji investiraju u svoje poslovanje, podršku uvođenju sistema i standarda kvalitete, certificiranje proizvodnih procesa, usluga i proizvoda privrednih društava. U kontekstu podrške inovacijama, između ostalog, mjera podrazumijeva unapređenje ambijenta za nova preduzeća i mlade inovatore pri pokretanju svog prvog (start up) biznisa koji prate moderne i savremene trendove u svijetu.</p> <p>Ukupni procesi razvoja Bosne i Hercegovine i tendencije integrisanja u šire okvire ekonomskog prostora dovode do dostupnosti različitih fondova i finansijskih i drugih oblika podrške osavremenjivanja i rasta uslova za obavljanje privrednih djelatnosti. U tom pravcu mjerom se nastoji povećati osposobljenost MSP za privlačenje sredstava.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitalna transformacija subjekata male privrede - Podrška subjektima male privrede sa teritorije Općine - Certifikati i međunarodni standardi kvalitete - Inovacije i razvoj - Podrška razvoju kapaciteta privrednih subjekata za korištenje sredstava EU fondova 	
Ključni strateški projekti	- 1.2.2.1. Projekat otvorenih inovacija i razvoja	<p><i>Očekivani izlazni rezultat:</i></p> <p><i>-Pružene obuke za samostalan rad iz oblasti inovacija i podržano registrovanje novi obrti u inovativnim oblastima</i></p> <p><i>Očekivani krajnji rezultat:</i></p>

		<i>-Povećan broj mikro, malih i srednjih preduzeća na teritoriji općine koji su osposobljeni za samostalno poslovanje</i>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj podržanih subjekata u procesima digitalizacije poslovanja i uvođenju savremenih standarda	0	65
	Broj podržanih subjekata u nabavci osnovnih sredstava za rad i razvoj poslovanja	0	35
	Broj podržanih inovacija privrednih subjekata	0	15
	Broj aplikacija privrednih subjekata na fondove	0	30
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese povećanju obima privrednih djelatnosti ostvarenih u potentnim oblastima privrednog poslovanja primjerenih razvijenim društvima. Mjerom se iskorištavaju komparativne prednosti područja sarajevske kotline. Ukupno mjera doprinosi povećanju broja poslovne djelatnosti i stvara okvir za stvaranje dodatnog kapitala za razvoj i povećanje privredne aktivnosti.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 845.000 Izvor: Budžet 800.000, ostali izvori 45.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za upravljanje lokalnim razvojem		
Nosioci mjere	Služba za upravljanje lokalnim razvojem, SERDA		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem
Prioritet	1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma
Naziv mjere	1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i promocija turističkih potencijala
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Polazeći od činjenice da na prostoru općine Novo Sarajevo nema specifičnih značajnijih turističkih proizvoda ovom mjerom se fokus usmjerava na dva prostora koji imaju značajan potencijal u smislu razvoja turističkih potencijala. Aleja lipa „Wilsonovo šetalište“ koja se nalazi na desnoj obali rijeke Miljacke, na teritoriji dviju općina (Centar i Novo Sarajevo), predstavlja spomenik prirodnog naslijeđa Sarajeva. Po

	<p>svom položaju, estetskim, ekološkim i historijskim vrijednostima dolazi odmah iza poznate ilidžanske „Velike aleje“ i jedno je od omiljenih šetališta u Sarajevu, mjesto okupljanja i rekreacije građana. Mjera je usmjerena na sanaciju i revitalizaciju prostora, uvođenjem sadržaja privremenog karaktera, odnosno onih sadržaja koji su potrebni za povremene manifestacije, kao i stalne sadržaje prilagođene kulturno – zabavnim, sportsko – rekreativnim sadržajima koji doprinose promociji zdravih stilova života. Spomen park Vraca ima kulturno – historijsku, umjetničku, arhitektonsku i pejzažnu vrijednost. Mjerom se doprinosi sanaciji prostora kao sinonim otpora, omiljenog okupljališta građana i turista.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Otvoreni kulturni centar-Vilsonovo šetalište - Spomen park-Vraca 		
Ključni strateški projekti	<p>-1.3.1.1. Vilsonovo šetalište – otvoreni kulturni centar</p> <p>-1.3.1.2. Revitalizacija Spomen - parka Vraca</p>	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Revitalizirano i modernizovano Vilsonovo šetalište - Saniran i rekonstruisan Spomen park Vraca <p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prostori uvršteni u turističke sadržaje -Prostori obogaćeni novim sadržajima - Kreirani prostor na kojem će se organizovati razne aktivnosti namijenjene kako djeci tako i odraslima (crtane, igraone, predstave, razna takmičenja, postavljanje skulptura i ostale izložbe likovnih radova) kao i održavanje kulturnih događaja 	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj nove turističke ponude	0	2
	Broj održanih manifestacija i radionica/Vilsonovo šetalište-Spomen park Vraca	0	40
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere se ogleda u činjenici iskorištenja potencijala pojedinih lokaliteta na području općine i stavljanje istih u višestruke namjene uključujući i turističke, na koji način se općina kvalitetnije pozicionira u ukupnoj turističkoj ponudi šireg prostora.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.805.000 Izvor: Budžet 655.000, ostali izvori 1.150.000		
Period implementacije	2021-2027. godine		

mjere	
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za investicije i zaštitu okoliša
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj, Grad Sarajevo, Kantonalni zavod za zaštitu kulturno – historijskog i prirodnog naslijeđa, Turistička zajednica KS.
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, turisti, građani

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj		
Prioritet	2.1. Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta		
Naziv mjere	2.1.1. Unapređenje kulturnih i sportsko-rekreativnih sadržaja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ova mjera je usmjerena na bitne elemente društvenog razvoja u dijelu kulturnih i sportsko-rekreativnih sadržaja na prostoru općine. Cijeneći činjenicu da je u proteklom periodu nivo društvene infrastrukture, podesne za kulturne i sportske aktivnosti sportske značajno unaprijeđen i proširen, nameće se potreba stavljanja u punu upotrebu. Mjerom se afirmišu svi pozitivni aspekti sporta kroz niz aktivnosti koje bi se održavale u dvorani „Goran Čengić“ i pomoćnom terenu Grbavica, kao i organizacija i realizacija sportskih aktivnosti za školsku djecu i djecu sa poteškoćama u razvoju, te organizacija i realizacija godišnjih završnih takmičenja u sportskim igrama za učenike osnovnih škola Općine Novo Sarajevo. Također, uzevši u obzir tradiciju i pogodnosti za bavljenje zimskim sportovima mjerom se omogućava besplatno korištenje mogućnosti bavljenja zimskim sportovima sa ciljem povećanja sportskih sadržaja i stvaranje navike i kulture odlaska na planine, skijanje, klizanje i bavljenje zimskim sportovima što je naročito značajno kao post-Covid mjera. Mjera se u djelu razvoja kulturnih sadržaja prevashodno usmjerava prema promovisanju pozorišne i filmske umjetnosti približavanjem kulturnih sadržaja na prostor općine i u konačnom povećanje navike i kulture odlaska u pozorište i na filmske projekcije korištenjem izgrađenih objekata.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozorište i film za sve generacije - Zimski sportovi i rekreacija - Sport dostupan svima 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***

	Broj održanih pozorišnih predstava (godišnje)	12	30
	Broj održanih filmskih projekcija (godišnje)	1	20
	Broj učesnika osnovnih škola uključenih u zimske sportove (godišnje)	300	500
	Broj djece uključene u sportsko-rekreativne aktivnosti/radionice (godišnje)	300	750
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat mjere se ogleda u činjenici iskorištenja izgrađene i dostupne infrastrukture i stavljanjem iste u pune kapacitete čime se ukupno poboljšava ambijent društvenih sadržaja, kvalitete života i zdravlja stanovništva. Istovremeno stvara se efekat ostvarivanja i razvoja sportskih talenata usmjerenih na ostvarivanje vrhunskih rezultata.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 994.000 Izvor: Budžet 934.000, ostali izvori 60.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za obrazovanje, kulturu i sport		
Nosioci mjere	Služba za obrazovanje, kulturu i sport, JU "Međunarodni centar za djecu i omladinu Novo Sarajevo", JP „ONSA“.		
Ciljne grupe	Mladi, učenici, treneri i nastavnici, sportisti, turisti, građani		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.1. Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta
Naziv mjere	2.1.2. Unapređenje zaštite kulturno-historijskog naslijeđa
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Prostor sarajevske kotline u čijem sastavu je područje općine, karakteriše značajno kulturno-historijsko naslijeđe iz različitih perioda civilizacije. Neki od događaja uključuju značajne ljudske i materijalne žrtve, naročito kada su uzme u obzir period agresije i opsade Sarajeva u period 1992-1995. godina. Mjerom se nastoji na prikladan i dostojan način obilježiti ovaj dio traumatične prošlosti i odati počast poginulim i umrlim, istovremeno razvijajući kulturu sjećanja usmjerenu na kontinuitet otpora prema svim oblicima terora i fašizma. Mjera obuhvata izgradnju spomen obilježja braniocima sa područja općine i aktivnosti koje doprinose kulturi sjećanja usmjerenoj ka univerzalnim vrijednostima ljudske civilizacije sa

	fokusom na najmlađe uzraste i njihove školske aktivnosti.		
	Ključna područja djelovanja su: - Centralni spomenik šehidima i poginulim borcima - Njegovanje kulture sjećanja		
Ključni strateški projekti	-2.1.2.1. Izgradnja Centralnog spomenika šehidima i poginulim borcima	Očekivani izlazni rezultat: - Izgrađen spomenik - Definisani sadržaji zasnovani na spomen obilježju Očekivani krajnji rezultat: - Stvaranje jedinstvenog prostora spomeničkog karaktera, za obilježavanje značajnih datuma i održavanje prigodnih sadržaja u spomen šehidima i poginulim borcima, pripadnicima oružanih snaga Republike BiH	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Izgrađen Centralni spomenik šehidima i poginulim borcima	Ne	Da
	Broj učenika uključenih u sadržaje kulture sjećanja (godišnje)	350	500
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera omogući razvoj sadržaja naslonjenih na civilizacijske vrijednosti i doprinese označavanju ukupnog kulturno-historijskog naslijeđa koje je sastavni dio elemenata društvenog sektora.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 750.000 Izvor: Budžet 750.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za boračko-invalidsku zaštitu		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku zaštitu, Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma, Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj.		
Ciljne grupe	Građani, boračke populacije i udruženja, turisti		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.2. Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih

Naziv mjere	2.2.1. Unapređenje inkluzivnog obrazovanja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na podršku djeci i mladima sa različitim poteškoćama u razvoju. Oblici aktivnosti podrške pretpostavljaju specifične oblike organizovanja podrške korištenjem savremenih pomagala i tehnologije, savremenih nastavnih procesa i podrške koja je prevashodno usmjerena na postizanje dovoljnog stepena osposobljavanja za život i opću funkcionalnost. Vrlo bitan segment mjere je poveznica sa pripremom za samostalan život u lokalnoj zajednici, ali i sa profesionalnom rehabilitacijom i mogućnostima zaposlenja ove populacije. Pored direktne podrške korisnicima, mjera se usmjerava i prema podršci roditeljima i okruženju u suočavanju sa problemom i općoj prihvatljivosti i inkluziji u društvo.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asistivna tehnologija i senzorna inteligencija - Radno osposobljavanje 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj opremljenih radionica za radnu okupaciju	0	5
	Broj uključenih učenika u proces radne okupacije	0	500
	Opremljen Kabinet za asistivnu tehnologiju i senzornu integraciju	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera omogući poboljšan kvalitet odgoja i obrazovanja učenika s poteškoćama u razvoju i kvalitetnije uključivanje u društvene aktivnosti i najveći nivo osposobljenosti za život.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 300.000 Izvor: Budžet 50.000, ostali izvori 250.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za obrazovanje, kulturu i sport		
Nosioci mjere	Služba za obrazovanje, kulturu i sport, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS, Udruženje defektologa, edukatora-rehabilitatora "STOL", Škola za srednje stručno obrazovanje i radno osposobljavanje Sarajevo.		
Ciljne grupe	Djeca, mladi, škole, roditelji, građani, poslodavci		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj
----------------------------------	--

Prioritet	2.2. Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih		
Naziv mjere	2.2.2. Poboljšanje prostornih i materijalnih uvjeta obrazovnih ustanova		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ova mjera je usmjerena na povećanje dostupnog prostora za održavanje nastavno-obrazovnih procesa, prije svega nivou predškolskog i osnovnog obrazovanja. Predškolsko obrazovanje se suočava sa nedostatkom kapaciteta i mjera doprinosi povećanju i osavremenjivanju nastave. Period eksploatacije školskih objekata na prostoru općine pojedine objekte dovodi na granicu ispunjavanja uslova što je problem na koji općina ovom mjerom nastoji odgovoriti. Kvalitetno provođenje nastavnog procesa podrazumijeva kvalitetnu i savremenu opremljenost opremom i didaktičkim sredstvima što se pojavljuje kao osnova implementacije mjere, a to u konačnici dovodi do unaprjeđenja sistema obrazovnog procesa. Uzevši u obzir da školski objekti u građevinsko-arhitektonskom smislu ne omogućavaju punu dostupnost invalidnim licima, jedan od segmenata mjere obuhvata i provedbu aktivnosti unaprjeđenja dostupnosti školskih objekata.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja i rekonstrukcija školskih objekata - Poboljšanje dostupnosti prostora osnovnih škola osobama sa poteškoćama u kretanju - Proširenje kapaciteta predškolskog obrazovanja - Nabavka opreme i didaktičkog materijala za obrazovne ustanove 		
Ključni strateški projekti	-2.2.2.1. Izgradnja objekta JU OŠ Pofalići	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgrađen školski objekat - Stvoreni uslovi za savremeno i sigurno osnovno obrazovanje <p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poboljšan kvalitet i dostupnost usluga osnovnog obrazovanja 	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj novo izgrađenih školskih objekata	0	1
	Broj djece u predškolskim ustanovama	1197	1580
	Svi objekti škola dostupni osobama sa poteškoćama u kretanju	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera unaprijed kvalitet školsko-obrazovne infrastrukture, opreme i didaktičkih nastavnih sredstava čime se doprinosi unaprjeđenju kvaliteta i dostupnost obrazovanja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 18.340.000 Izvor: Budžet 3.050.000, ostali izvori 15.290.000		
Period implementacije	2021-2027. godine		

mjere	
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za investicije i zaštitu okoliša
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za obrazovanje, kulturu i sport, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma, ostale općinske službe, Zavod za izgradnju KS, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS.
Ciljne grupe	Učenici, prosvjetni radnici, roditelji, građani

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj		
Prioritet	2.2. Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih		
Naziv mjere	2.2.3. Podrška mladima		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na suočavanje sa problemima i izazovima kada je u pitanju kategorija stanovništva koja se svrstava u mlade. S obzirom da mladi predstavljaju iznimno važnu kategoriju društva, jer su inicijatori i nosioci promjena, kao i društvenu kategoriju koja utiče na dalji razvoj društva, mjera pronalazi najefikasnije načine zadovoljavanja odnosno rješavanja problema mladih, prije svega kroz izradu strateškog okvira. Sljedeći problem i širi razvojni kontekst mjera obuhvata stipendiranje kao doprinos demokratizaciji obrazovanja i povećanju broja visoko obrazovanog građanstva i razvoja talenata. Danas, kada imamo konstantno iseljavanje mladih, u cilju njegovog sprečavanja, ali i kako bi potakli neovisnost mladih od svojih roditelja, mjerom se utiče na stambene politike usmjerene prema mladima. Pored navedenog, mjera se nužno usmjerava prema mobilnosti mladih usmjerena u svrhu učenja, sticanju novih znanja, vještina i kompetencija, kao što su obrazovne razmjene, projekti volontiranja, međunarodni kursevi stranih jezika, projekti neformalnog učenja i sl.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategija razvoja mladih - Stipendiranje učenika i studenata - Podrška stambenom zbrinjavanju mladih - Mobilnost mladih 		
Ključni strateški projekti	-2.2.3.1. Podrška stambenom zbrinjavanju mladih	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Pružena materijalna podrška u rješavanju stambenog pitanja mladih</i> <p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Određen broj mladih riješio stambeno pitanje čime je povećana kvaliteta života i obezbjeđeni osnovni uslovi zadržavanja mladih</i> 	
Indikatori za praćenje	Indikatori	Polazne	Ciljne

rezultata mjere	(izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	vrijednosti**	vrijednosti***
	Usvojena Strategija razvoja mladih	Ne	Da
	Broj mladih sa riješenim stambenim pitanjem	0	280
	Broj dodijeljenih stipendija (godišnje)	600	700
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi sistematičnom analiziranju problema i jasno utvrđivanje politika usmjerenih na poboljšanje položaja mladih i njihovog trajnog opredjeljenja za življenje na prostoru općine. Efekat mjere je izražen i kroz činjenicu stvorenih uslova za rješavanje stambenog pitanja, stipendiranja i mobilnosti kao preduslova unaprjeđenja položaja mladih.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 4.620.000 Izvor: Budžet 4.620.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za obrazovanje, kulturu i sport		
Nosioci mjere	Služba za obrazovanje, kulturu i sport, Institut za razvoj mladih – „KULT“, Vijeće mladih Općine, Komisija za pitanja mladih Općine Novo Sarajevo.		
Ciljne grupe	Mladi, studenti, učenici, roditelji		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.3. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga
Naziv mjere	2.3.1. Unapređenje zdravih stilova života
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Polazeći od činjenice da je prevencija zdravlja najvažniji segment u okviru zdravstvene zaštite koja ostvaruje multiplicirane pozitivne efekte mjera podrazumijeva aktivnosti usmjerene na osiguranje zdravog odrastanja djece da bi bili osposobljeni za društvene uloge te izgradnju zdrave i uspješne zajednice. Opšte poznata je činjenica da postoji epidemijska pojava debljine i sedentarnog načina života cijele populacije, a posebno kod školske djece što predstavlja velike faktore rizike za razvoj velikog broja hroničnih bolesti, a posebno metaboličkog sindroma, uslijed čega se mjerom propagira važnost popularizacije fizičke aktivnosti i značaju izbora zdrave hrane i njenog utjecaja na smanjenje pretilosti. Da bi se unaprijedilo zdravlje i poboljšao kvalitet života građana neophodno je poduzeti programe i aktivnosti promocije zdravlja naročito u odnosu na najzastupljenije hronične bolesti. Mjera je usmjerena na smanjenja društveno neprihvatljivih oblika ponašanja malodobne djece i organizaciju za kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Cijeneći

	<p>činjenicu značajne zastupljenosti stanovništva preko 65 godina starosti mjera je usmjerena na razvoj politika poboljšanja životnog standarda kroz poboljšanje zdravstvene zaštite, organizaciju društava koja će se baviti problemima penzionera, infrastrukturno opremanje prostora za šetnju, rekreaciju, uređenje zelenih površina-parkove, kao i sistema zdravog starenja.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promocija zdravih načina života - Preventivni program u cilju unapređenja zaštite zdravlja stanovništva - Smanjenje društveno neprihvatljivih oblika ponašanja malodobne djece - Poboljšanje kvaliteta života osoba treće životne dobi 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj održanih radionica promocije zdravih načina života (godišnje)	0	12
	Broj edukacija stanovništva o hroničnim bolestima	2	25
	Participacija u liječenju oboljelih lica (godišnje)	120	130
	Broj vaspitno zapuštene i zanemarene djece	86	40
	Dnevni broj starih osoba u okviru rada centara za zdravo starenje	130	150
	Broj penzionera korisnika sa minimalnim penzijama obuhvaćen jednokratnom novčanom pomoći.	700	5000
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Očekuje se da mjera doprinese povećanju nivoa znanja o problematici gojaznosti i smanjenoj aktivnosti, pravilnoj ishrani i zdravim stilovima života što će ukupno poboljšati zdravlje stanovništva i dugoročno smanjiti troškove zdravstva. Od mjere se očekuje da smanji nivo društveno neprihvatljivih oblika ponašanja malodobne djece i poboljšanju statusa i kvalitete života lica starije životne dobi.</p>		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 2.730.000 Izvor: Budžet 2.720.000, ostali izvori 10.000</p>		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za obrazovanje, kulturu i sport, Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica		
Nosioci mjere	Služba za obrazovanje, kulturu i sport, Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica, JP „ONSA“, Osnovne škole sa područja Općine Novo Sarajevo, udruženja i NVO.		
Ciljne grupe	Djeca, mladi, roditelji, lica starije dobi, građani		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj		
Prioritet	2.3. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga		
Naziv mjere	2.3.2. Unapređenje socijalne inkluzije		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Odrastanje djece u BiH, u ovakvom sociohistorijskom razdoblju obilježeno je dvostrukom tranzicijom: prvo, djeca prolaze kroz univerzalno prelazno razdoblje iz mladosti u odraslost i drugo, taj se proces odvija u društvu koje je i samo u procesu društvene transformacije. Siromaštvo se širi i produbljuju se socijalne razlike, a smanjuje se državna i društvena podrška za socijalnu integraciju. Djeca su svakodnevno izložena različitim pojavama koje su rizične za njihov zdrav razvoj kako u porodici tako i izvan nje. Neki od rizičnih faktora su ekonomsko-socijalno siromaštvo, nekapacitetni roditelji, neadekvatan odgovor sistema, zemlja u tranziciji, postraumatsko društvo i drugi faktori koji zajedno dovode do dezintegracije populacije. Mjera je koncipirana kao mogući odgovor na naveden negativne pojave kroz aktivnosti usmjerene na organizaciju radionica za unapređenje socijalnih vještina nenasilne komunikacije, povjerenja, poštivanje različitosti, uvažavanje drugih i drugačijih, izražavanje vlastitog stava i mišljenja, pokazivanje empatije i slične vještine. Istovremeno uočavajući veliki značaj djelovanja organizacija civilnog društva mjerom se podržava ovaj sektor u zajedničkim aktivnostima poboljšanja socijalne uključenosti rizičnih kategorija.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unapređenje socijalnih vještina - Utjecaj civilnog sektora na unaprjeđenje socijalne inkluzije 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj učesnika radionica unapređenja socijalnih vještina	0	800
	Broj osoba sa poteškoćama u razvoju uključeno u edukativne i rekreativne programe na godišnjem nivou	0	700
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera unaprijedi socijalnu inkluziju kroz razvoj socijalnih vještina i uključenje djece i odraslih u edukativne i rekreativne programe usmjerene na poboljšanja kvaliteta i dostupnosti inkluzivnog obrazovanja i socijalne zaštite.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 385.000 Izvor: Budžet 385.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica
Nosioci mjere	Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica, JU Kantonalni centar za socijalni rad, KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja, Udruženja građana.
Ciljne grupe	Građani, udruženja, institucije socijalne zaštite

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša		
Prioritet	3.1. Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja općine		
Naziv mjere	3.1.1. Izrada prostorno – planske dokumentacije		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na usklađivanje namjene prostora u obuhvatu planova sa namjenama definisanim planom višeg reda, kroz preispitivanje: stanja u području planiranja, podnesenih zahtjeva i iskazanih interesa građana putem mjesnih zajednica i zahtjeva potencijalnih investitora za novim intervencijama u prostoru, kao i preispitivanje kapacitete društvene infrastrukture u skladu sa normativima, saobraćajnim rješenjima, te mrežom komunalne i energetske infrastrukture.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regulacioni plan „Centar Novo Sarajevo“ - Regulacioni plan „Brdo Hrasno“ - Regulacioni plan „Kvadrant C-Marijin Dvor“ - Regulacioni plan „Velešići“ - Regulacioni plan „Grbavica“ 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj novoizrađenih regulacionih planova	0	5
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera omogući nove investicije, izgradnju objekata, ostvarivanje prihoda općine i izgradnju objekata prilagođenih savremenom urbanom razvoj gradski sredina.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 400.000 Izvor: Budžet 400.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizam		

Nosioci mjere	Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizam, Gradska uprava Grada Sarajeva, Zavod za planiranje razvoja KS.
Ciljne grupe	Građani, investitori

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša		
Prioritet	3.2. Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša		
Naziv mjere	3.2.1. Izrada strateških dokumenata u cilju provođenja mjera zaštite okoliša		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na stvaranje studijsko-analitičkih podloga kao preduslova adekvatnog provođenja mjera zaštite okoliša na prostoru općine. U posljednje vrijeme Općina Novo Sarajevo se suočava sa problemom ubrzane gradnje koja ostavlja posljedice na okoliš i zdravlje ljudi. Imajući u vidu da je takvo stanje dugoročno gledano neodrživo, mjera je usmjerena na pažljivo planiranje i iznalaženje načina za postizanje ekonomskog razvoja uz maksimalno očuvanje prirodnih resursa. Sa aspekta drugih okolišnih elemenata mjera je usmjerena na planski pristup upravljanju otpadom sa ciljem stvaranja podloga za uspostavu održivog upravljanja otpadom. Osnovna svrha ovog strateškog dokumenta je definiranje tokova otpada i opcija tretmana na području općine. Troškovi za energiju predstavljaju sve veći teret općinskim budžetima, pa je mjera usmjerena na nadzor nad potrošnjom. Specifično mjerom se putem studijske dokumentacije tretira zaštita izvorišta Kovačići kao jednog od najvitalnijih elemenata snabdijevanja vodom.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokalni akcioni plan za zaštitu okoliša za ONS (LEAP) - Plan upravljanja otpadom za Općinu Novo Sarajevo - Program poboljšanja energetske efikasnosti Općine Novo Sarajevo - Elaborat zaštite izvorišta Kovačići 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj izrađenih studijsko-analitičkih dokumenata iz oblasti okoliša	0	4
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera stvori kvalitetne i savremene osnove za postupanje i poduzimanje adekvatnih mjera koje doprinose ostvarivanju i zaštiti okolišnih komponenti na području općine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 100.000 Izvor: Budžet 65.250, ostali izvori 34.750		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za investicije i zaštitu okoliša
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj, Služba za privredu, budžet i finansije.
Ciljne grupe	Građani, javna preduzeća, investitori

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša		
Prioritet	3.2. Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša		
Naziv mjere	3.2.2. Podizanje svijesti o zaštiti okoliša		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na edukacije i obuke o zaštiti okoliša općine Novo Sarajevo. Na prvom mjestu definiše aktivnosti na edukaciji i obuci građana o tome kako svojim ponašanjem i načinom življenja mogu imati utjecaj na okoliš u kojem žive, te koje su to jednostavne mjere koje mogu primijeniti u svakodnevnom životu, a kojima se može znatno utjecati na poboljšanje stanja okoliša i kvalitete življenja u urbanom okruženju. Na taj način će doprinijeti poboljšanju stanja okoliša danas, ali osigurati i da buduće generacije imaju zdrav okoliš i dovoljne količine prirodnih resursa. Polazeći od praksi savremenih zemalja posvećenih „rješenjima zasnovanim na prirodi“ u urbanim sredinama koje imaju za cilj da povećaju otpornost ekosistema i ljudskih zajednica na klimatske promjene i rizike od prirodnih katastrofa na djelotvoran način, a koje istovremeno osiguravaju dobrobiti za čovjeka i koristi za biodiverzitet, mjera podrazumijeva uvođenje urbanih bašti na prostoru općine. Urbane bašte u gradovima su multifunkcionalni prostori koji su alat za ostvarenje ovih benefita jer omogućavaju aktivnosti za različite ciljne skupine: djecu, starije osobe, osobe sa intelektualnim poteškoćama, osobe sa invaliditetom, kao što su umjetničke i kreativne radionice, edukacije, razni kulturni, sportski događaji, sajmovi, izložbe i sl.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Program edukacije i obuke o zaštiti okoliša - Urbane bašte 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Izrađen Program edukacije i obuke o zaštiti okoliša Općine	Ne	Da
	Broj realizovanih projekta edukacije iz zaštite okoliša	1	10
	Broj izrađenih urbanih bašti	0	1

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poboljša nivo edukacije o pravima i obavezama u vezi sa zaštitom okoliša i povećan nivo obuka o zaštiti okoliša kroz aktivno učešće u akcijama koje doprinose zdravom i čistom životnom okruženju svih građana Općine Novo Sarajevo i da uvede savremene oblike rješenja u gradskoj zajednici zasnovanih na prirodi.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 460.000 Izvor: Budžet 320.000, ostali izvori 140.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za investicije i zaštitu okoliša
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj Javna komunalna preduzeća, škole, privredni subjekti.
Ciljne grupe	Građani, javna preduzeća, udruženja, škole

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša		
Prioritet	3.3. Unaprijediti energijsku efikasnosti i kvalitetu zraka		
Naziv mjere	3.3.1. Povećanje energijske efikasnosti javnih objekata		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na povećanje energijske efikasnosti na svakom javnom objektu na teritoriji općine i umanjenju negativnih efekata odsustva provedenih mjera EE. Mjera obuhvata aktivnosti provođenja energijskih audita i izrade projektne dokumentacije za sanaciju objekata primjenom preporučenih mjera energijske efikasnosti, te izvođenjem radova na energijskoj sanaciji objekata. Nastoji se postići veća efikasnost u korištenju energije i smanjivanje troškova zagrijavanja i hlađenja prostorija.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energijska efikasnost u javnim objektima u vlasništvu općine - Energijska efikasnost u objektima predškolskog i školskog obrazovanja 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Realizacija preporučenih mjera iz energijskih audita (%)	30	55
	Nivo potrošnje energije javnih objekata općine je ispod 90 Kwh/m ²	Ne	Da

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedbom mjere postignuti efekti se ogledaju u smanjenju potrošnje energije, troškova po tom osnovu, pozitivnim efektima na emisiju CO ₂ , estetskom uređenju objekata i ukupne životne sredine.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.800.000 Izvor: Budžet 500.000, ostali izvori 1.300.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za investicije i zaštitu okoliša
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Kantonalno ministarstvo za odgoj i obrazovanje, Škole, JU Međunarodni centar za djecu i omladinu, JP ONSA.
Ciljne grupe	Učenici, javna preduzeća, uposlenici, građani

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša	
Prioritet	3.3. Unaprijediti energijsku efikasnosti i kvalitetu zraka	
Naziv mjere	3.3.2. Povećanje energijske efikasnosti u privatnim objektima i stambenom sektoru	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Analiza trenutnog stanja u Kantonu Sarajevo s aspekta energijske efikasnosti u sektoru zgradarstva pokazala je da je ovaj sektor najveći potrošač energije s udjelom od oko 55 % u finalnoj potrošnji. Loša toplotna zaštita zgrada, neracionalna potrošnja energije i nerazvijena svijest građana o potrebi za efikasnijom potrošnjom energije osnovne su karakteristike grijanja na području Općine i Kantona. Potrošnja toplotne energije po jedinici površine je veoma visoka, dok je u zemljama EU sa hladnijim zimama ova potrošnja nekoliko puta manja. Ukupni stambeni fond u Kantonu Sarajevu sastoji se od 70% objekata individualnog stanovanja, dok ostatak čine objekti kolektivnog stanovanja. Kako bi se postiglo smanjenje potrošnje energije u zgradama potrebno je primijeniti mjere energijske efikasnosti na oko 150 000 jedinica, odnosno oko 14 miliona m² stambene površine. Smanjenje energije potrebne za grijanje objekata individualnog i kolektivnog stanovanja rezultirat će manjim troškovima za grijanje kao i smanjenjem zagađenosti zraka. U odnosu na opisano stanje, mjerom se samostalno i kroz saradnju sa Ministarstvom za prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša Kantona Sarajevo je, Sarajevskom regionalnom razvojnom agencijom (SERDA), poduzimaju aktivnosti na poboljšanja energijske efikasnosti.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Energijska efikasnost individualnih objekata - Energijska efikasnost u objektima kolektivnog stanovanja 	
Ključni strateški projekti		

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj objekata na kojima su provedene energetske mjere	0	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedbom mjere postignuti efekti se ogledaju u smanjenju potrošnje energije, troškova po tom osnovu, pozitivnim efektima na emisiju CO ₂ , estetskom uređenju objekata i ukupne životne sredine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 4.500.000 Izvor: Budžet 1.350.000, ostali izvori 3.150.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za investicije i zaštitu okoliša		
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA, vlasnici objekata, Ministarstvo za komunalnu privredu, infrastrukturu, prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša Kantona.		
Ciljne grupe	Građani, investitori		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša
Prioritet	3.3. unaprijediti energetske efikasnosti i kvalitetu zraka
Naziv mjere	3.3.3. Povećanje energetske efikasnosti komunalnih usluga
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjerom se postepeno prihvaća i uvodi urbanistički način razvoja grada te stječe naziv „Pametna grad“ odnosno „Smart City“. Cilj toga je povećanje udobnosti i standarda života kroz napredna rješenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija i internet stvari (Internet of Things – IoT). Upravo takve vrste tehnologije donose mnoge prednosti i poboljšanja u upravljanju i optimizaciji javnih usluga, a među njima su prijevoz i parking, javna rasvjeta, nadzor i održavanje javnih površina, sakupljanje otpada, itd. Podaci prikupljeni na takav način mogu se koristiti za povećanje transparentnosti i promociju djelovanja lokalne uprave. U ovoj fazi mjera uvodi nove tehnologije prvenstveno za razvoj i upravljanje sistemom javne rasvjete a s ciljem obavezujućeg smanjenja potrošnje energije, efikasnijeg korištenja resursa i ostvarivanja pozitivnog utjecaja na okoliš.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Smart City - Upravljanje sistemom javne rasvjete Vilsonovog šetališta

Ključni strateški projekti	- 3.3.3.1. Smart City	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljena pametna rasvjeta - Opremljena kontrolna soba u općini - stvorene pretpostavke za daljnje razvijanje sistema pametnog grada <p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postignute uštede u pružanju komunalnih usluga putem primjene mjera energetske efikasnosti, te poboljšan kvalitet zraka na području Općine i Kantona 	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Instalisana snaga javne rasvjete Vilsonovog šetališta (kW)	27,6	8,7
	Opremljena kontrolna soba	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom se postižu uštede u pružanju komunalnih usluga putem primjene mjera energetske efikasnosti, te poboljšan kvalitet zraka na području Općine i Kantona i implementiraju savremeni oblici pametnog upravljanja javnim servisima.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 700.000 Izvor: Budžet 300.000, ostali izvori 400.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za investicije i zaštitu okoliša		
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA, vlasnici objekata, Ministarstvo za komunalnu privredu, infrastrukturu, prostorno uređenje, građenje i zaštitu okoliša Kantona.		
Ciljne grupe	Građani, investitori		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša
Prioritet	3.4. Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu
Naziv mjere	3.4.1. Unapređenje infrastrukture i usluga za odvojeno prikupljanje otpada
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Putem mjere se aktivnosti usmjeravaju na podršku sistemu odvojenog prikupljanja otpada u individualnim stambenim objektima na području Kantona Sarajevo kroz nabavku specijaliziranih mašina kojima se na efikasan i djelotvoran način realizuje odvojeno prikupljanje otpada.

	<p>Istovremeno se povećavaju kapaciteti i uslovi prikupljanja otpada putem uspostavljenih zelenih otoka sa zvonastim i podzemnim kontejnerima namijenjenim za odvojeno prikupljanje papirne, kartonske, plastične, metalne, staklene ambalaže i miješanog komunalnog otpada namijenjenog za deponovanje.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prikupljanje odvojenog otpada i transport - Zeleni otoci 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj nabavljenih specijaliziranih vozila za odvoz otpada	0	2
	Broj novopostavljenih zvonastih kontejnera	0	120
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Provedbom mjere poboljšava se efikasnost sistema upravljanja komunalnim otpadom te povećava količina selektiranog otpada sa područja općine Novo Sarajevo, odnosno smanjenje ukupnih količina otpada koji se deponuje na sarajevskom odlagalištu otpada u okviru RCUO „Smiljevići“.</p>		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 1.174.215 Izvor: Budžet 750.000, ostali izvori 424.215</p>		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj		
Nosioci mjere	Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj, KJKP „RAD“ d.o.o. Sarajevo.		
Ciljne grupe	Građani, javna preduzeća		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša
Prioritet	3.4. Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu
Naziv mjere	3.4.2. Unapređenje usluga vodosnabdijevanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Obzirom na period izgradnje, loše održavanje i izgradnju novih objekata došlo je do dotrajalosti i opterećenja dijelova postojeće vodovodne i kanalizacione mreže. Posljedice takvog stanja su brojne: neuredno vodosnabdijevanje građana, veliki gubici u vodovodnoj mreži, veliki</p>

	<p>troškovi održavanja kompletne infrastrukture koja uslijed pucanja ima loš utjecaj na sve ostale instalacije kao i na saobraćajnicu, privatne posjede itd. Navedeni problemi dodatno ugrožavaju sigurnost u saobraćaju i predstavljaju prijetnju za pojavu i aktivaciju klizišta. Mjerom se otklanjaju problemi na niz lokaliteta sa područja općine čime se ovom izgradnjom i rekonstrukcijom mreže rješava ne samo pucanje cijevi već i priključci, koji nisu adekvatno spojeni na mrežu u skladu za normama i pravilima struke.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kanalizacione i vodovodne mreže u ulici Pofalička - Kanalizacione i vodovodne mreže u ulici Petra Sinana Šaina - Kanalizacione i vodovodne mreže u ulici Muhameda ef. Pandže - Kanalizacione i vodovodne mreže u ulici Gornji Velešići - Kanalizacione i vodovodne mreže u dijelu ulice Travnička - Kanalizacione i vodovodne mreže u dijelu ulice Humska 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Dužina novoizgrađene i rekonstruisane kanalizacione mreže	0	2715
	Dužina novoizgrađene i rekonstruisane vodovodne mreže	0	2050
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedbom mjere unaprijeđena komunalna infrastruktura u dijelu kanalizacionih i vodovodnih instalacija putem čega se na duži period rješavaju ključni problemi.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 2.770.000 Izvor: Budžet 1.050.000, ostali izvori 1.720.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za investicije i zaštitu okoliša		
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma, Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina, Kanton Sarajevo.		
Ciljne grupe	Građani, javna preduzeća		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša
Prioritet	3.5. Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem
Naziv mjere	3.5.1. Poboljšanje stanja zemljišta

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjerom se znatno smanjuje ugroženost stanovništva i materijalnih dobara izazvanim pokrenutim klizištima i potencijalno opasnim područjima na prostoru općine. Mjera obuhvata saniranje prioriternih klizišta i rješavanje manje opasnih klizišta uz obezbjeđenje novčanih sredstava.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: - Klizišta i sanacija</p>		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj saniranih klizišta	0	12
	Izrađen plan sanacije klizišta	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Provedbom mjere povećana sigurnost terena, sanirane oštećenje vodovodne i kanalizacione mreže, uređenja putne infrastrukture, stabilizovani objekti.</p>		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 1.000.000 Izvor: Budžet 400.000, ostali izvori 600.000</p>		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba civilne zaštite		
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za stambene i komunalne poslove i saobraćaj, Služba za inspekcijske poslove, Služba za urbanizam i prostorno uređenje i kantonalni zavodi.		
Ciljne grupe	Građani, institucije, privrednici		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša
Prioritet	3.6. Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja
Naziv mjere	3.6.1. Unapređenje stanja javnih i zelenih površina
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Uočava se činjenica da se svakim danom gradska zona širi, sve je manje zelenih površina, a više izgrađenih što negativno utiče na kvalitetu života građana. Stanovništvo ali i posjetioци imaju oskudni sadržaj za odmor i rekreaciju unutar gradske zone zasnovan na zelenim i parkovskim</p>

	<p>površinama, zbog čega pojedine zone bivaju preokupirane, opterećene i samim tim gube svoj kvalitet. Mjera je usmjerena na iskorištenje prirodnih resursa i lokaliteta koji se namjeravaju dugoročno kroz više faza razvoja pretvoriti u uređene parkovske prostore podesne za odmor, rekreaciju i boravak u prirodnom okruženju. Lokalizirani obuhvaćeni mjerom su najvećim dijelom u lošem i zapuštenom stanju i navedenom mjerom se postižu multiplicirani efekti, koji pozitivno djeluju na građane i okoliš. Pored zapuštenih lokaliteta mjera se dijelom usmjerava i na zelene površine na cjelokupnom prostoru općine, kao i prostore za rekreaciju kroz naselja koja oskudijevaju sa prikladnom infrastrukturom za kvalitetan život i rekreaciju svih kategorija. Mjerom se razvija urbana zelena infrastruktura putem zelenih krovova, botaničkih bašta, terapijskih vrtova, zelenih zidova, zelenih ulica, kišnih vrtova, sistema prikupljanja kišnice, drvoreda i sl.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Park šume "Hum" - Centar za edukaciju, sport i rekreaciju Vinko Šamarlić - Zelene površine - Naselja u općini bez dovoljno društvenog sadržaja u okviru zelenih površina (Hrasno) 		
<p>Ključni strateški projekti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 3.6.1.1. Izgradnja i uređenje sportsko-rekreativne zone „Park-šume Hum“(fazna implementacija) - 3.6.1.2. Izgradnja i uređenje "Centra za edukaciju, sport i rekreaciju Vinko Šamarlić"(fazna implementacija) 	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Izrađena investiciona-tehnička dokumentacija</i> - <i>Dijelovi lokaliteta pretvoreni u parkovske i rekreativne sadržaje</i> - <i>Stvorene pretpostavke za daljnje razvijanje namjene prostora</i> <p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Povećani sadržaji za odmor i rekreaciju unutar gradske zone zasnovani na zelenim i parkovskim površinama</i> 	
<p>Indikatori za praćenje rezultata mjere</p>	<p>Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)</p> <p>Površina novih parkovsko-rekreativnih zona (ha)</p> <p>Izrađen program razvoja zelenih površina</p> <p>Broj novoizgrađenih dječjih igrališta na otvorenom</p>	<p>Polazne vrijednosti**</p> <p>0</p> <p>Ne</p> <p>0</p>	<p>Ciljne vrijednosti***</p> <p>29,12</p> <p>Da</p> <p>2</p>
<p>Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta</p>	<p>Provedbom mjere doprinosi se urbanom okolišu na način da se obezbjeđuje čistiji zrak, bolja mikroklima, socijalna koheziju, biološka raznolikost, te se poboljšavaju turistički, privredni potencijali, ali i sama kvaliteta života, zadovoljstvo i zdravlje građana.</p>		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 11.840.000 Izvor: Budžet 4.990.000, ostali izvori 6.850.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba za investicije i zaštitu okoliša
Nosioci mjere	Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma, Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj, Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Kanton Sarajevo i kantonalni zavodi.
Ciljne grupe	Građani, djeca, rekreativci, sportisti, investitori, turisti

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša		
Prioritet	3.7. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu		
Naziv mjere	3.7.1. Poboljšana saobraćajna dostupnost, infrastruktura i sigurnost		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ova mjera je usmjerena na poduzimanje aktivnosti kojima se rješava dominantni problem iz oblasti saobraćaja. Komponente mjere obuhvataju izgradnju novih saobraćajnica ključnih za postizanje višestrukih efekata razvoja, izgradnju saobraćajnih objekata koji doprinose povećanju sigurnosti i bezbjednosti učesnika u saobraćaju i proširenje objekata saobraćaja u mirovanju. Cijeneći činjenicu značajnog obima izgrađenosti saobraćajnih objekata mjerom se dostupnost i sigurnost učesnika u saobraćaju na području općine podiže za novo više.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja saobraćajnice Hum brdo - Sigurnost slijepih i slabovidnih osoba u saobraćaju - Izgradnja potpornih zidova uz saobraćajnicu i izgradnja trotoara u cilju razdvajanja pješачkih i saobraćajnih tokova - Saobraćaj u mirovanju 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Izvršena eksproprijacija zemljišta za nove planirane saobraćajnice	Ne	Da
	Broj raskrsnica opremljen zvučnom signalizacijom	22	40
	Broj novoizgrađenih potpornih zidova	0	3
	Pribavljeno odobrenje za građenje	Ne	Da

	podzemne garaže		
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom se postižu efekti povećanja kvalitete saobraćajne povezanosti, sigurnosti učesnika u prometu i povećanja obima saobraćaja u mirovanju.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.180.000 Izvor: Budžet 1.130.000, ostali izvori 50.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj		
Nosioci mjere	Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj, Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretnina, Služba za oblast prostornog uređenja i urbanizma.		
Ciljne grupe	Građani, učesnici saobraćaja		

Veza sa strateškim ciljem	4. Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor		
Prioritet	4.1. Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem		
Naziv mjere	4.1.1. Jačati kapacitete općine u sistemu planiranja i upravljanja razvojem		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na stvaranje kvalitetnijih performansi i kapaciteta općinske uprave za procese obezbjeđenja sredstva putem brojnih programa i projekata Evropske unije, ali i drugih međunarodnih i lokalnih donatora, kroz koje je moguće osigurati sredstva za implementaciju različitih projekata koji mogu donijeti boljitak lokalnoj zajednici. Mjera dalje razvija uspostavljene kapaciteta za pripremu i praćenje projekata kroz edukaciju kadrova.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jačanje kapaciteta Općine za planiranje i upravljanje razvojem te povlačenje sredstava iz EU i drugih fondova 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj zaposlenika Općine koji su učestvovali u organizovanim edukacijama/ obukama	0	40
	Broj apliciranih projekata za koje su odobrena sredstva	0	20

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera je doprinijela obezbjeđenju značajnih bespovratnih sredstva za različite intervencije u lokalnoj zajednici, od onih infrastrukturnih, preko nabavke različite opreme, tehnologija i slično.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 40.000 Izvor: Budžet 35.000, ostali izvori 5.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za upravljanje lokalnim razvojem
Nosioci mjere	Služba za upravljanje lokalnim razvojem
Ciljne grupe	Uposlenici Općine, građani

Veza sa strateškim ciljem	4. Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor		
Prioritet	4.1. Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem		
Naziv mjere	4.1.2. Provesti digitalnu transformaciju javne uprave		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjerom općina uvodi nova tehnološka i softverska rješenja te prikupljanjem i obradom neophodnih podataka, izvršiti će povećanje digitalizacije svojih procesa, te razviti elemente sistema e-uprave, što će direktno utjecati na povećanje efikasnosti, ekonomičnosti te kvalitete usluge.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitalizacija i e-uprave 		
Ključni strateški projekti	- 4.1.2.1. Digitalizacija i razvoj e-uprave	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Broj digitaliziranih poslovnih procesa - Broj uspostavljenih e-registara <p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvršena digitalizacija procesa u Općini i razvijena e-uprava 	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj digitaliziranih poslovnih procesa	1	6
	Broj općinskih usluga koje se djelimično ili u potpunosti mogu ostvariti „online“	1	16

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Efekat mjere se odnosi na racionalizaciju administrativnih procesa, povećanu efikasnost, ekonomičnost i kvalitet usluga, te osiguranje bolje povezanosti i saradnje između općinskih službi, ali također i između Općine i drugih relevantnih institucija.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 400.000 Izvor: Budžet 250.000, ostali izvori 150.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za zajedničke poslove
Nosioci mjere	Služba za zajedničke poslove
Ciljne grupe	Građani, javna uprava, privrednici

Veza sa strateškim ciljem	4. Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor		
Prioritet	4.1. Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem		
Naziv mjere	4.1.3. Osigurati djelotvorno, učinkovito i transparentno upravljanje općinskom imovinom		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Pitanje upravljanja imovinom čiji je titular općina je izuzetno važno pitanje budući da predstavlja dio ostvarivanja javnog interesa i osnov za ostvarivanje budžetskih prihoda. Mjerom se poduzimaju aktivnosti koje podrazumijevaju analitičko-studijsku obradu podataka i izradu plana upravljanja, odnosno izradu sistemskog okvira upravljanja imovinom Općini Novo Sarajevo postoji prostor za značajna poboljšanja kada je u pitanju učinkovito upravljanje i raspolaganje imovinom, u vidu Strateškog plana upravljanja imovinom.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: - Upravljanje javnom imovinom</p>		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Izrađen Strateški plan upravljanja imovinom općine	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom se postižu efekti sistemskog upravljanja imovinom, što je osnov uspješnog i odgovornog upravljanja, ostvarivanja javnog interesa i budžetskih prihoda.		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 30.000 Izvor: Budžet 15.000, ostali izvori 15.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba za upravljanje lokalnim razvojem
Nosioci mjere	Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za privredu, budžet i finansije, Služba za imovinsko-pravne i geodetske poslove i katastar nekretninama, Služba za komunalne i stambene poslove i saobraćaj, Služba za zajedničke poslove.
Ciljne grupe	Uprava, javni službenici, građani

Veza sa strateškim ciljem	4. Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor		
Prioritet	4.1. Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem		
Naziv mjere	4.1.4. Unapređenje i jačanje saradnje javnog i civilnog sektora (OCD)		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>U cilju jačanja saradnje između vladinog i nevladinog sektora, potrebno je uspostaviti dijalog između istih. Mjera je usmjerena na segmente koji podrazumijevaju organizaciju zajedničkih sastanaka i razgovora sa nevladinim sektorom i sagledavanjem njihovih potreba, objavljivanje javnih poziva za dostavljanje prijedloga projekata nevladinih organizacija, čime Općina daje priliku NVO sektoru da kroz realizaciju projekata naprave promjene i doprinesu boljitku lokalne zajednice. Također mjera podrazumijeva jačanje kapaciteta nevladinih organizacija za pisanje i provođenje projekata.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saradnja sa nevladinim sektorom - Projekti NVO sektora 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj održanih sastanaka sa nevladinim sektorom (godišnje)	2	4
	Broj projekata nevladinih organizacija podržan putem javnog poziva	15	120

	Broj organizovanih edukacija za nevladine organizacije	0	12
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom je unaprijeđena saradnja Općine sa organizacijama civilnog društva i ujedno povećana transparentnost općine i bolje razumijevanje građana o radu općinske administracije.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.400.000 Izvor: Budžet 1.100.000, ostali izvori 300.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo		
Nosioci mjere	Služba za upravljanje lokalnim razvojem, Služba za obrazovanje, kulturu i sport, Služba za investicije i zaštitu okoliša, Služba za boračko-invalidsku zaštitu, Služba za socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica.		
Ciljne grupe	NVO, građani		

Veza sa strateškim ciljem	4. Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor	
Prioritet	4.2. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana	
Naziv mjere	4.2.1. Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera je usmjerena na segment javne službe koja djeluje i daje doprinos ostvarivanju stanja sigurnosti na području općine. Rizici koji narušavaju sigurnost i ugrožavaju materijalna dobra su požari, prirodne nepogode, aktivnosti narušavanja javnog reda i mira, djela kriminaliteta. U odgovoru na pomenute rizike mjera podrazumijeva podršku sistemu zaštite od požara putem podrške kadrovskim pitanjima i opremanju materijalno - tehničkim sredstvima, podršku kapacitetima borbe protiv narušavanja javnog reda i mira i kriminaliteta. Konačno, mjerom se podržava fazna uspostava centralizacije - svih službi putem izgradnje Doma civilne zaštite za smještaj svih službi i jedinica od značaja za sistem zaštite i spašavanja (Služba za zaštitu od požara, Služba medicinske pomoći, Služba za spašavanje iz ruševina, Jedinica za spašavanje sa visina, Radio amateri, Jedinica za spašavanje na vodi i pod vodom i dr.).</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zaštite od požara - Sprečavanje narušavanja javnog reda i mira i borba protiv kriminaliteta - Dom civilne zaštite-fazna izgradnja 	
Ključni strateški projekti	- 4.2.1.1. Izgradnja Doma civilne zaštite	<p>Očekivani izlazni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizovana faza I - Izrađena potrebna dokumentacija, pribavljene sve dozvole, regulisana renta i stvoreni uslovi za početak II faze

		Očekivani krajnji rezultat: - Stvoreni preduslovi za punu implementaciju koja doprinosi Centralizaciji službi na jednom mjestu (na raspolaganju sve Službe i sva materijalno tehnička sredstva) a samim tim i omogućene brze intervencije u slučaju prirodnih i drugih nesreća. Povećava se opća sigurnost građana i okoline.	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj provedenih javnih nabavki opremanja službi iz oblasti zaštite i spašavanja	2	15
	Realizovana Faza-I Izgradnje Doma civilne zaštite	Ne	Da
	Broj obuka iz oblasti vatrogastva	0	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom se postižu efekti povećanja opremljenosti i organizovanosti djelovanja službi zaštite i spašavanja na koji način je unaprijeđena bezbjednost i sigurnost građana i privrednih subjekata na području općine.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 550.000 Izvor: Budžet 550.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo- Služba civilne zaštite		
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite, Štabom CZ, Služba za zaštitu od požara, Jedinica za obezbjeđenje i zaštitu, nadležne općinske službe.		
Ciljne grupe	Građani, privrednici, pripadnici službi zaštite i spašavanja		

Veza sa strateškim ciljem	4. Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor
Prioritet	4.2. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana
Naziv mjere	4.2.2. Osiguranje sistemskog pristupa unapređenju sigurnosti građana
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Sistemski pristup unapređenja sigurnosti građana ovom mjerom podrazumijeva provedbu aktivnosti povećanja nivou pokrivenosti prostora općine savremenom vizualnom opremom. Instaliranje video nadzora na lokalitetima utvrđenim kroz saradnju sa Policijskom upravom i Mjesnim zajednicama omogućava pokrivenost svih ključnih saobraćajnica, objekata masovnog okupljanja te sportskih i parkovskih površina. Drugi segment mjere je usmjeren na suočavanja sa problemom

	<p>velikog broja visokih zgrada koje imaju otuđenu hidrantsku mrežu i slabu zaštitu od požara, putem izgradnje hidrantske mreže.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: - Video nadzor javnih površina i ključnih saobraćajnica - Ugradnja pumpnih sistema i hidrantskih mreža</p>		
Ključni strateški projekti	- 4.2.2.1. Instaliranje video nadzora javnih površina, postavljanje kamera i nadzornog centra	<p>Očekivani izlazni rezultat: - <i>Postavljen video nadzor i uvezan putem centar za vršenje nadzora</i></p> <p>Očekivani krajnji rezultat: - <i>Povećana sigurnost građana i smanjen broj saobraćajnih nesreća</i></p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj instaliranih kamera	36	76
	Broj objekta sa novougrađenom hidrantskom mrežom u minimalno dva objekta	0	20
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjerom se povećana sigurnost građana i smanjuje broj saobraćajnih nesreća. Uspostavljaju se elementi stabilnog sistema snabdijevanja vodom hidrantske mreže u objektima a samim tim i podiže nivo zaštite od požara.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 830.000 Izvor: Budžet 830.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Novo Sarajevo-Služba civilne zaštite		
Nosioci mjere	Služba civilne zaštite		
Ciljne grupe	Građani, vozači, upravitelji		

VIII.2. Sažeti pregled strategije razvoja

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
1. Strateški cilj	Unaprijeđeno efikasno upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Stopa zaposlenosti (%)	62,20	64,20
		Index razvijenosti	1,74	1,85
		Broj poslovnih subjekata na 1000 stanovnika (index)	106,4	112,9
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		3.697.000	1.780.000	5.477.000
1.1. Prioritet	Uspostaviti okruženje poticajno za poslovanje	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Iznos novih investicija (KM)	n/d	5 mil.
		Ocjena pružanja usluga javne administracije (OECD) (BIH rang od 1-5)	1	3
		Broj registrovanih poslovnih subjekata	6.827	7.050
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		578.000	132.000	710.000
1.1.1. Mjera	Unapređenje poslovnog ambijenta za razvoj poduzetništva	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Kreiran kreativni hub na teritoriji općine	Ne	Da
		Broj obrta	1977	2174
		Procenat iskorištenosti dostupnog subvencioniranog kreditnog portfolia (%)	0	100
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		480.000	120.000	600.000
1.1.2. Mjera	Unapređenje promocije lokalne privrede i potencijala za investiranje	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		BFC certifikat	Ne	Da
		Broj zaključenih sporazuma o JPP	0	2
		Uspostavljen program rada na pružanju podrške investitorima	Ne	Da

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		98.000	12.000	110.000
1.2. Prioritet	Kreirati inkluzivan i održiv poduzetnički ekosistem	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj poslovnih subjekata/kreativna i IT industrija	630	725
		Stopa nezaposlenosti (%)	21,1	18
		Broj obrta	1928	2078
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.464.000	498.000	2.962.000
1.2.1. Mjera	Povećanje učinkovitosti programa mjera aktivne politike zapošljavanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj smanjenja nezaposleni lica kroz utjecaj mjere	0	200
		Broj nezaposlenih invalidnih lica na evidenciji	225	200
		Procenat podrške putem općinskih mjera usmjeren prema mladim i ženama(%)	30	50
		Broj lica koja su završila obuku, dokvalifikaciju ili prekvalifikaciju	0	50
		Zaključen Memorandum o saradnji na poboljšanju društveno-ekonomskog razvoja u prekograničnoj saradnji	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.664.000	453.000	2.117.000
1.2.2. Mjera	Sistemska podrška razvoju privrede sa težištem na sektor kulturnih i kreativnih industrija	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj podržanih subjekata u procesima digitalizacije poslovanja i uvođenju savremenih standarda	0	65
		Broj podržanih subjekata u nabavci osnovnih sredstava za rad i razvoj poslovanja	0	35
		Broj podržanih inovacija privrednih subjekata	0	15

		Broj aplikacija privrednih subjekata na fondove	0	30
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		800.000	45.000	845.000
1.3. Prioritet	Unaprijediti razvoj i promociju turizma	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj noćenja turista (godišnje)	98.031	110.000
		Visina uplaćene boravišne takse (KM)	20,378.84	40,000.00
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		655.000	1.150.000	1.805.000
1.3.1. Mjera	Razvoj turističke infrastrukture i promocija turističkih potencijala	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj nove turističke ponude	0	2
		Broj održanih manifestacija i radionica/Vilsonovo šetalistište-Spomen park Vraca	0	40
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		655.000	1.150.000	1.805.000

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
2. Strateški cilj	Unaprijeđeni uslovi za kvalitetan i inkluzivan društveni razvoj	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Zadovoljstvo anketiranih građana	n/d	80%
		Vrijednost migracionog salda	-21	≥1
		Broj stanovnika	66.077	66.000
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		12.509.000	15.610.00	28.119.000
2.1. Prioritet	Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj stanovnika koji posjećuju organizovane kulturne sadržaje (%)	8.700	14.000
		Broj značajnih kulturno-historijskih spomenika	1	2

		Doprinos u povećanju ukupnog broja učesnika u sportu na nivou KS	30.200	31.000
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.684.000	60.000	1.744.000
2.1.1. Mjera	Unapređenje kulturnih i sportsko-rekreativnih sadržaja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj održanih pozorišnih predstava (godišnje)	12	30
		Broj održanih filmskih projekcija (godišnje)	1	20
		Broj učesnika osnovnih škola uključenih u zimske sportove (godišnje)	300	500
		Broj djece uključene u sportsko-rekreativne aktivnosti/radionice (godišnje)	300	750
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		934.000	60.000	994.000
2.1.2. Mjera	Unapređenje zaštite kulturno-historijskog nasljeđa	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Izgrađen Centralni spomenik šehidima i poginulim borcima	Ne	Da
		Broj učenika uključenih u sadržaje kulture sjećanja (godišnje)	350	500
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		750.000	0	750.00
2.2. Prioritet	Unaprijediti kvalitet i dostupnost obrazovanja te položaja mladih	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj učenika osnovnog obrazovanja	4.874	5.000
		Broj učenika srednjeg obrazovanja	2.500	2.600
		Visina sredstava za stipendiranje i podršku talentima	600.000	700.000
		Ostvareni uslovi za asistativne metoda obrazovanja	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		7.720.000	15.540.000	23.260.000

2.2.1. Mjera	Unapređenje inkluzivnog obrazovanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj opremljenih radionica za radnu okupaciju	0	5
		Broj uključenih učenika u proces radne okupacije	0	500
		Opremljen Kabinet za asistivnu tehnologiju i senzornu integraciju	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		50.000	250.000	300.000
2.2.2. Mjera	Poboljšanje prostornih i materijalnih uvjeta obrazovnih ustanova	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj novo izgrađenih školskih objekata	0	1
		Broj djece u predškolskim ustanovama	1197	1580
		Svi objekti škola dostupni osobama sa poteškoćama u kretanju	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		3.050.000	15.290.000	18.340.000
2.2.3. Mjera	Podrška mladima	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Usvojena Strategija razvoja mladih	Ne	Da
		Broj mladih sa riješenim stambenim pitanjem	0	280
		Broj dodjeljenih stipendija (godišnje)	600	700
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		4.620.000	0	4.620.000
2.3. Prioritet	Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva i socijalnih usluga	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Uspostavljen funkcionalan pristup u prevenciji bolesti i promociji zdravlja	Ne	Da
		Broj korisnika socijalne	1.272	1.100

		zaštite		
		Broj djece koja spadaju u ranjive kategorije	179	120
		Smanjenja broja invalidnih lica sa evidencije nezaposlenih	225	200
		Visina sredstava/dodatni (općinske) programe za starijih osobe (godišnje)	350.000	350.000
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		3.105.000	10.000	3.115.000
2.3.1. Mjera	Unapređenje zdravih stilova života	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj održanih radionica promocije zdravih načina života (godišnje)	0	12
		Broj edukacija stanovništva o hroničnim bolestima	2	25
		Participacija u liječenju oboljelih lica (godišnje)	120	130
		Broj vaspitno zapuštene i zanemarene djece	86	40
		Dnevni broj starih osoba u okviru rada centara za zdravo starenje	130	150
		Broj penzionera korisnika sa minimalnim penzijama obuhvaćen jednokratnom novčanom pomoći.	700	5000
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.720.000	10.000	2.730.000
		2.3.2. Mjera	Unapređenje socijalne inkluzije	Indikatori mjere
Broj učesnika radionica unapređenja socijalnih vještina	0			800
Broj osoba sa poteškoćama u razvoju uključeno u edukativne i rekreativne programe na godišnjem nivou	0			700
Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)			Ukupno (KM)
385.000	0			385.000

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
3. Strateški cilj	Unaprijeđen urbani razvoj, komunalna infrastruktura i zaštita okoliša	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Prosječna vrijednost koncentracije lebdećih čestica PM10 (godišnje) µg/m3	50	40
		Smanjenje troškova energenata i električne energije namjenjene javnoj infrastrukturi (%)	n/d	20
		Količina prikupljenog otpada selektivnim načinom prikupljanja (%)	1	3
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		11.255.250	14.668.965	25.924.215
3.1. Prioritet	Osigurati pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja općine	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Pokrivenost općine ažurnom prostorno-planskom dokumentacijom (%)	80	98
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		400.000	0	400.000
3.1.1. Mjera	Izrada prostorno – planske dokumentacije	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj novoizrađenih regulacionih planova	0	5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		400.000	0	400.000
3.2. Prioritet	Uspostaviti okolinsku politiku i praćenje stanja okoliša	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Usvojeni planski dokumenti iz oblasti zaštite okoliša	Ne	Da
		Uvedeni savremeni sadržaji zaštite okoliša u urbanim sredinama	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		385.250	174.750	560.000

3.2.1. Mjera	Izrada strateških dokumenata u cilju provođenja mjera zaštite okoliša	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj izrađenih studijsko-analitičkih dokumenata iz oblasti okoliša	0	4
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		65.250	34.750	100.000
3.2.2. Mjera	Podizanje svijesti o zaštiti okoliša	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Izrađen Program edukacije i obuke o zaštiti okoliša Općine	Ne	Da
		Broj realizovanih projekta edukacije iz zaštite okoliša	1	10
		Broj izrađenih urbanih bašti	0	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		320.000	140.000	460.000
3.3. Prioritet	Unaprijediti energijsku efikasnost i kvalitetu zraka	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj školskih objekata koji ispunjavaju kriterije principa energetske efikasnosti	7	14
		Broj objekata individualnog i kolektivnog stanovanja obuhvaćen mjerama energetske efikasnosti	0	14
		Pokrivenost javne rasvjete energijski efikasnim rasvjetnim tijelima (%)	50	75
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.150.000	4.850.000	7.000.000
3.3.1. Mjera	Povećanje energetske efikasnosti javnih objekata	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Realizacija preporučenih mjera iz energetske audita (%)	30	55
		Nivo potrošnje energije javnih objekata općine je ispod 90 Kwh/m ²	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		500.000	1.300.000	1.800.000
3.3.2. Mjera	Povećanje energijske efikasnosti u privatnim objektima i stambenom sektoru	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj objekata na kojima su provedene energijske mjere	0	15
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.350.000	3.150.000	4.500.000
3.3.3. Mjera	Povećanje energijske efikasnost komunalnih usluga	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Instalisana snaga javne rasvjete Wilsonovog šetališta (kW)	27,6	8,7
		Opremljena kontrolna soba	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.350.000	3.150.000	4.500.000
3.4. Prioritet	Unaprijediti komunalne usluge i komunalnu infrastrukturu	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Iznos podrške komunalnim preduzećima za nabavku opreme(KM)	0,2 mil	1 mil
		Ukupna dužina vodovodne mreže (km)	138	140
		Ukupna dužina kanalizacione mreže (km)	211	213
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.800.000	2.144.215	3.944.215
3.4.1. Mjera	Unapređenje infrastrukture i usluga za odvojeno prikupljanje otpada	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj nabavljenih specijaliziranih vozila za odvoz otpada	0	2
		Broj novopostavljenih zvonastih kontejnera	0	120
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		750.000	424.215	1.174.215
3.4.2. Mjera	Unapređenje usluga vodosnabdijevanja i odvodnje otpadnih i oborinskih voda	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora

		Dužina novoizgrađene i rekonstruisane kanalizacione mreže	0	2715
		Dužina novoizgrađene i rekonstruisane vodovodne mreže	0	2050
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.050.000	1.720.000	2.770.000
3.5. Prioritet	Osigurati zaštitu i upravljanje zemljištem	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Spašena imovina ugrožena klizištima (%)	95	98
		Ažurni planovi sanacije klizišta	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		400.000	600.000	1.000.000
3.5.1. Mjera	Poboljšanje stanja zemljišta	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj saniranih klizišta	0	12
		Izrađen plan sanacije klizišta	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		400.000	600.000	1.000.000
3.6. Prioritet	Poboljšati stanje javnih i zelenih površina putem upravljanja, zaštite i korištenja	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Nove parkovsko-rekreativne zone	0	2
		Površina obnovljenih i rekonstruisanih zelenih površina (m2)	5.000	10.000
		Porast broja rekreativnih i dječijih igrališta (%)	n/p	10
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		4.990.000	6.850.000	11.840.000
3.6.1. Mjera	Unapređenje stanja javnih i zelenih površina	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Površina novih parkovsko-rekreativnih zona (ha)	0	29,12
		Izrađen program razvoja zelenih površina	Ne	Da

		Broj novoizgrađenih dječjih igrališta na otvorenom	0	2
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		4.990.000	6.850.000	11.840.000
3.7. Prioritet	3.7. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Dužina cestovne mreže (km)	95.494	102.000
		Broj saobraćajnih nezgoda	1.820	1.300
		Smanjenje stope rasta stepena motorizacije	2,88	2,6
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.130.000	50.000	1.180.000
3.7.1. Mjera	Poboljšana saobraćajna dostupnost, infrastruktura i sigurnost	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Izvršena eksproprijacija zemljišta za nove planirane saobraćajnice	Ne	Da
		Broj raskrsnica opremljen zvučnom signalizacijom	22	40
		Broj novoizgrađenih potpornih zidova	0	3
		Pribavljeno odobrenje za građenje podzemne garaže	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.130.000	50.000	1.180.000

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
4. Strateški cilj	Efikasan, odgovoran i transparentan javni sektor	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Godišnji procent riješenih upravnih predmeta (%)	84,14	90
		Zadovoljstvo anketiranih građana pruženim administrativnim uslugama (%)	87,87	91
		Broj registrovanih krivičnih dijela	677	577
		Budžet (KM)		Ukupno (KM)

			Ostali izvori (KM)	
			3.550.000	4.020.000
4.1. Prioritet	Unaprijediti sistem planiranja i upravljanja razvojem	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Organizacija službi usklađena sa sistemom razvojnog planiranja	Ne	Da
		Postignuta osposobljenost za apliciranje na EU fondove	Ne	Da
		Zadovoljstvo korisnika e-uslugama (anketa)	n/d	90%
		Povećani prihodi od imovine općine	Ne	Da
		Uspostavljeni mehanizmi saradnje nevladinog i vladinog sektora	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.400.000	470.000	1.870.000
4.1.1. Mjera	Jačati kapacitete općine u sistemu planiranja i upravljanja razvojem	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj zaposlenika Općine koji su učestvovali u organizovanim edukacijama/ obukama	0	40
		Broj apliciranih projekata za koje su odobrena sredstva	0	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		35.000	5.000	40.000
4.1.2. Mjera	Provesti digitalnu transformaciju javne uprave	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj digitaliziranih poslovnih procesa	1	6
		Broj općinskih usluga koje se djelimično ili u potpunosti mogu ostvariti „online“	1	16
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		250.000	150.000	400.000
4.1.3. Mjera	Osigurati djelotvorno, učinkovito i transparentno upravljanje općinskom imovinom	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Izrađena Strategija upravljanja imovinom općine	Ne	Da
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		15.000	15.000	30.000
4.1.4. Mjera	Unapređenje i jačanje saradnje javnog i civilnog sektora (OCD)	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj održanih sastanaka sa nevladinim sektorom (godišnje)	2	4
		Broj projekata nevladinih organizacija podržan putem javnog poziva	15	120
		Broj organizovanih edukacija za nevladine organizacije	0	12
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.100.000	300.000	1.400.000
4.2. Prioritet	Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Kategorija rizika od požara i klizišta	srednji	nizak
		Centralizovano upravljanje sistemima zaštite i spašavanja	Ne	Da
		Učešće krivičnih djela prema nepoznatom izvršiocu u ukupno počinjenim (%)	50	30
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.150.000	0	2.150.000
4.2.1. Mjera	Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj provedenih javnih nabavki opremanja službi iz oblasti zaštite i spašavanja	2	15
		Realizovana Faza-I Izgradnje Doma civilne zaštite	Ne	Da
		Broj obuka iz oblasti vatrogastva	0	15
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

		550.000	0	550.000
4.2.2. Mjera	Osiguranje sistemskog pristupa unapređenju sigurnosti građana	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj instaliranih kamera	36	76
		Broj objekta sa novo ugrađenom hidrantskom mrežom u minimalno dva objekta	0	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		830.000	0	830.000

VIII.3. Dodatni prilozi

Prilog 3_Finansijska projekcija 2021-202

<https://novosarajevo.ba/wp-content/uploads/2021/12/Finansijska%20projekcija%202021-2022.pdf>

Osnov implementacije_Proj

<https://novosarajevo.ba/wp-content/uploads/2021/12/Osnov%20implementacije.pdf>